dağ martısı

şener aksu

telve®

dağ martısı

Şener Aksu

Genel Yayın Yönetmeni
Hakan Sarı

Kapak Tasarımı & Dizgi
IHLAMUR

2. Basım
IKSY: 77
Telve Kitap: 8
Mayıs 2022
ISBN: 978-605-73567-6-3

1. Baskı: 2009

Baskı ve Cilt
Girişim Ajans Ofset
Sertifika No: 47852

telve
Topkapı Mah. Kahalbaşı Sok. No:31/1 Fatih - İstanbul
Tel: +90 535 550 00 05
kitap@ihlamur.com.tr
www.ihlamurkitap.com
Kültür Bakanlığı Sertifika No: 12669

Telve Kitap, İdeal Kültür Yayıncılık markasıdır.

Anneme, babama
ve köyümde rahmetli olan herkese...

İçindekiler

dağ martısı 1
Dağ, soluğu keserken 7
Yamacın nemli elleri 33
Yayla sise doyarken 51
Rüzgâr soluğu tutarken 76
Kar kürtükte dinlenirken 98
Geçmiş suda erirken 127
Zaman şaraba kesilirken 157
Kurnazlık kuytuluklardan bakarken 177
Korku geceyi sarmışken 198
Zaman, çığlıklarla yırtılırken 224
Ormanın derin gözleri 250
Sorgunun acı yüzü 279
Gölgenin içi geçmeden 304
Kuzgunun gözyaşları 328

Dağ, soluğu keserken

Ormanı diz boyu sis kaplamıştı. Bastığı yeri görmeden, patikanın sonunu gözüne kestirmiş yürüyordu. Bir ses duyduğunu sandı, durdu. Bir süre çevresine bakındıysa da bir şey göremedi. Akşam oluyordu, acele etmeliydi. Karanlık soğuk nefesiyle kuşatmadan havayı gitmeliydi. Işık azaldıkça yüreğine korku doluyor, dizleri titriyor, nefesi daralıyor, yürürken sendeliyordu. Ağaçlar karanlık siste yeni yeni şekillere giriyor, her dönemeçte sanki birileri onu bekliyordu. Kaçıp kurtulmak istedi, koşmaya başladı. Koştukça ayak sesleri ormanda parçalanıyor, dağılıyor, yankılanıp geri dönüyor, kulağına korkunun keskin ıslığını getiriyordu. Düşüyor, yuvarlanıyor, emekliyor, sürünüyordu. Çalılar bedenini çiziyor, otlar ayaklarına takılıyor, zaman zaman ağaçlara çarpıyordu. O ne kadar kaçmak için çabalıyorsa, orman da o kadar onu tutmak için uğraşıyordu. Kan ter içindeydi, elbiseleri parçalanmış, ıslanmıştı. Aldığı her soluk bir öncekinden daha nemli ve daha çok yakıyordu boğazını. Sanki karanlık kollarına, bacaklarına yapışmıştı da geri geri asılıyordu. Yürümeye direndikçe terliyor, ciğerleri yanıyor, susuyordu. Gözünün önüne çağlayanlar geliyordu. Vadiler dolusu dereler, bardak bardak su geliyordu…

Patika aniden bitti ve uçurumla burun buruna geldi. Uçurumdan düşmekten ancak bir kayaya tutunarak kurtulabildi. Daha soluklanmadan bir ses duydu: *“Baksana, ayın memeleri nasıl da ışıkla dolmuş...”*

O an bütün vücudu kaskatı kesildi, soluksuz kaldı. Ancak bir süre sonra sesin geldiği yere bakabildi: Ağacın dalında bir cüce oturuyordu. Arkasında, tepelerin üzerinde dolunay kocaman olmuştu. Dolunayı hiç böyle görmemişti; baktıkça ay büyüyor, büyüdükçe karanlığı süpürerek yeryüzüne sarı şeffaf soluğunu

bırakıyordu. Ayın ışıkları tenine dokundukça sakinleşti. Heyecanı yatıştı, bedeni gevşedi. Bir an ninesinin saçını okşadığını sandı, rahatladı. Kayaya tutunmaktan vazgeçip doğruldu. Koşuşturmaktan dili damağı kurumuş, ölesiye susamıştı. Aya baktı; ışıklar camdaki yağmur damlaları gibi aşağıya oluk oluk süzülüyor, ay nerede yeryüzüne değerse, orada birikiyordu. Canı çekti, elini uzattı; ay mı yakınlaştı, eli mi uzadı anlamadan ayın içinde buldu kendini.

Ayın altında dört meme sarkıyordu. Memelerin önce birini sıktı, içinden sapsarı bir ışık ağzına aktı. Garip bir hazla başladı emmeye... Emdikçe canlanıyor, yorgunluğu, susuzluğu gidiyordu. Birden aklına cüce geldi, dönüp baktı; cüce yerinde yoktu. Cücenin oturduğu ağacın arkasında genişçe bir vadi uzanıyordu. Dağ zirvelerindeki karlar ışıyor, renkler bir ayrışıyor, bir toplanıyordu. Nereye baksa orası aydınlanıyor, nereye baksa orası günlük güneşlik oluyordu. Tepelerde görünen küçük yayla evleri gözüne ilişti, birden içleri parıldayıverdi, o an kendine şaşırdı.

Bir anda cüce geçti aklından; kimdi bu cüce? İçindeki merak gittikçe büyüyordu, bu cüceyi daha önce görmemişti. Gidip konuşmak, sorup soruşturmak istiyordu. Çevresine baktı, kimsecikler yoktu. Ya gitmiş ya bir yere saklanmıştı... İlk gördüğü ağacın arkasında olacağını düşündü, oraya yönelmişti ki ayakları yerden kesildi. Havalanmış uçuyordu… Bir an soluksuz kaldı, şaşkınlıktan dilini yutacaktı. Ardından kahkahalar attı, çırpındı, boşlukta bir yukarı bir aşağı indi, kendi çevresinde döndü, evet uçuyordu. Yükselmek, daha yukarı çıkmak istedi. Yükseldikçe dağlar, vadiler küçülüyor, ayrıntılar azalıyor, her şey birbirinin içine giriyordu. Oysa dağları, yamaçları, ağaçları görmek istiyordu, yeniden alçaldı. Aşağıda derenin sesi tatlı bir şarkı olup sardı ruhunu, dereyi takip ederek uçmayı sürdür-

dü. Derenin kuzey yamacının üstüne geldiğinde köknarların en uç tepesindeki taze filiz dallarının kokusunu aldı, kendinden geçti. Durup ağacın yapraklarını okşadı, dallarla oynaştı, ardından dereye yöneldi. Dere, karanlığın içinde ışıl ışıl ayın ışığını yansıtıyordu… Uzanıp, suya işaret parmağıyla usulca dokundu. Sonra yeniden, yeniden dokundu. Çok hoşuna gitti. Taş sektirir gibi derenin üzerinden uçup parmağını dokunduruyor, sonra yeniden yükseliyordu. Son kez suya dokunduğunda, su parmağına yapıştı, koca bir dere parmağından vücudunu sarmaya, ağzından burnundan vücuduna dolmaya başladı. Dere yatağında bir tek damla su kalmadı, hepsi büyük bir hızla içine aktı. Bedeni şişti, şişti, neredeyse patlayacaktı… *"Hey, hemşerim... Uyan!"* Gözünü açıp çevresine bakındı bir süre; otobüsteydi. Yanındaki delikanlı öfkeliydi; *"Al mı bastı nedir? Hadi uyan, millet sana bakıyor... Boğa gibi böğürüyorsun…"*

Gözlerini açsa da bir şey göremiyordu, ışık mı yoktu, ortalığı duman mı basmıştı? Söylenenleri de duymuyor gibiydi. Hâlâ gördüğü rüyanın etkisindeydi ve bir türlü ondan kopamıyordu. Göz kapaklarını iyice yukarıya kaldırdı, elleriyle gözlerini ovuşturdu, doğruldu, üstünü başını düzeltti. Bir süre pencereden dışarıya baktı... Yamaçların rüyadaki gibi aydınlanacağını sandı, gülümsedi. Sonra gülümsemesini otobüstekilerin görmüş olacaklarından çekindi. Çevreye göz gezdirdi; yanındaki delikanlı öndeki koltukta oturanlarla şakalaşıyordu. Yolcuların hepsi kendi dünyasındaydı, kimi yanındakiyle sohbet ediyor, kimi pencereden dışarıyı seyrediyor, kimi uyuyordu… Sadece küçük bir çocuk koltuğun yanından eğilmiş dikkatle kendisini izliyordu. Göz göze geldiklerinde çocuğa gülümsedi ama hemen başka bir yere baktı. Çocukları pek sevmezdi, onunla ilgilendiğini hissetmesini istemedi.

Yol kanyonun içinde dereyi takip ediyor, suyun akışına göre

eğiliyor, bükülüyor, kanyon yer yer daraldığında, neredeyse dereyle iç içe giriyordu. Dere, yontup biçim verdiği kayaların rengindeydi. Yamacı yırtmış, toprak katmanlarının izi çıkmıştı. Çizgiler de sanki dereyi takip ediyor, onunla akıyordu. Yer yer büyük kayalar derenin içine sokuluyor, akışını bozuyordu. Kayaların sert çıkıntıları suyu öfkelendirmiş gibiydi, köpük köpük ve delice çırpınıyordu. Bu çamurdan suyun akışı başını döndürüyor, midesini bulandırıyordu. Görmemek için gözlerini kapadı, kısa bir süre sonra yeniden uykuya daldı.

Otobüs daha durmamıştı ki yolcular hareketlendiler, otobüsün içini bir telaş sardı. Konuşmaları daha çok kavga eder gibiydi, anlaşılmaz bir şekilde bağırarak konuşuyorlardı. Yolcuları bekleyenlerin de sesleri duyuluyor, arı kovanına benzer bir uğultu çevreye yayılıyordu. Gürültü Yahya'yı uyandırdı. Uykulu haliyle ne olup bittiğini anlayamadığı için bir süre durup çevreyi izledi. Herkes inip otobüs sakinleşince ancak kalkıp eşyalarını toparlayabildi. Arabadan indiğinde, yolcular ve onları karşılayanlar çantalarını almak için otobüsün bagaj bölümünün önüne üşüşmüşler, heyecan içinde valizlerini almaya çalışıyor, itişip duruyorlardı. Yahya, arabanın bagajında kendi eşyalarını gördü, fakat önündeki kalabalıktan arabaya yanaşamıyordu, o da kalabalığın dağılmasını bekledi. Öteki eşyalardan oldukça farklı duran sırt çantası herkesin dikkatini çekti. Çantaları yolculara dağıtan delikanlının da dikkatini çekmiş olacak ki; valizi Yahya'ya uzatırken, *"Ne var bunun içinde böyle?"* diye sordu.

"Eşyalarım." diye yanıtladı Yahya, ama soru canını sıkmıştı, eşyalarını hızla çekip oradan uzaklaştı. Bir yandan da eşyalarını kontrol ediyordu; her şey yerli yerindeydi. Türkiye'ye gelirken en çok eşyalarının kaybolmasından korkuyordu, kaygısının yersiz olduğunu anladı, rahatladı.

Sırt çantasının arka cebinde Almanya'dan getirdiği çikolatayı görünce canı çekti, uzanıp aldı. Tam ısıracaktı ki karşısında bir adam belirdi: *"Eşref aç!"* dedi ve elini uzattı. Yahya ne yapacağını bilmeden adama baktı; temiz lacivert bir kasketi vardı, yüzü traşlıydı ve iki yanağını sanki birileri aşağı çekiştirmiş de öyle kalmış gibi sarkıktı. Yeşilimsi bir ceket giyiyordu, içinde kahverengi bir gömlek ve kareli bir süveter vardı. Elindeki sigarayı iğrenerek tutuyordu. Yüzü bir büst kadar donuktu. Neredeyse kirpiklerini kırpmadan duruyordu. Türkiye'ye geldiğinden beri birçok dilenci görmüştü ama bu adam hiçbirine benzemiyordu. Ne dua okuyor ne de yalvarıyordu, üstelik bakışları öyle keskindi ki, Yahya gözlerini sakınmak zorunda kaldı. Elindeki çikolata aklına geldi; adama uzatıverdi. Adam çikolatayı aldı fakat yemedi, bir süre daha Yahya'ya bakmayı sürdürdü. Yahya adamın yüzüne bakamıyor, ne var ki oradan da ayrılamıyordu, yerine çakılıp kaldı. Sanki yüreği yere düşmüştü ve adam onun üzerine basıyordu. Adam öyle durdukça Yahya kımıldayamıyor, içindeki acı derinden derine bir aleve dönüşüyordu. Sonra Eşref, geldiği gibi aniden çekip gitti. Yahya bir süre Eşref'in arkasından baka kaldı… Kendine geldiğinde, çevrenin sessizliğine şaşırdı ne yolcular vardı ne yolcuları karşılayanlar ne de otobüs… Geriye dingin bir huzur kalmıştı. Bu ağır sessizliği kargaların çığlıkları yıktı. Yahya, bir süre, çınarların üzerine tünemiş ve birbirleriyle kavga eden kargaları izledi. Almanya'daki evinin bahçesine de kargalar gelirdi ve Yahya kargalardan hiç hoşlanmazdı. Küçükken gördüğü kâbusların birçoğunda kargalar gözlerini oyuyordu, bu nedenle Yahya kargalardan çekinirdi. Korkusunu ninesine açtığında daha çok ürktü; çünkü ninesi de kargalardan hoşlanmıyor, onların kötü ruhları taşıdığına inanıyordu. Garip ki Yahya Almanya'dan kalkıp Ardanuç'a gelmişti ve o tiksindiği kargalardan başka karşılayanı yoktu.

Ardanuç'un sıcağında, güneşin altında durmak zordu, Yahya terlemeye başladı. Çantasını sırtladı, valizini eline aldı ama kararsız kalmıştı. Şimdi nereye gidecekti? Yerinde dönerek çevresine bakındı. Kasaba çukur bir yere kurulmuştu, her yan dağlarla çevriliydi, ne yana dönse görkemli tepeleri görüyordu. Kendini hapishanede hissetti, yüreği daraldı. Garip bir sıkıntı vardı bu kasabada, insanı boğan bir sıkıntı... Bir araba bulup geri dönmeyi düşündü ama bunca yol gelmişken ninesinin köyünü görmeden dönmek pek akıllıca değildi. Çantasından su şişesini çıkarıp içti. Şişenin dibinde kalan suyu da başından aşağı döktü; serinlemişti... Su Yahya'yı kendisine getirmişti. İçindeki sıkıntı da azalmış, kendine güveni yerine gelmişti. Yeniden çevresine bakındı, yolculuğuna değecek bir gerekçe, moralini güçlendirecek bir neden aradı. Ne var ki kasabanın çevresindeki tepeler toz toprak içinde ve insanın içini acıtacak kadar çıplaktı. Kayalar topraktan ürkütücü bir taşkınlıkla dışarı fırlamıştı. Küçük bir tepenin üzerinde belli belirsiz bir kale vardı, insanın bakası gelmiyordu. Ninesini bu denli etkileyen yerler buralar mıydı?

Hızla arkasını döndü, o an sanki yeşil, gözünden içeri aktı. Kocaman bir dağ, koyu yeşil ağaçlarla bezediği eteğini uzatmış Yahya'yı bekliyordu. Yüzünde bir gülümseme belirdi, *"İşte köknarlar!"* diye haykırdı. Sanki köknarlar da kasabanın acı verici çirkinliğinden kaçıp dağlara tırmanmışlardı. Yahya, köknarların sardığı yamaca uzun uzun baktı, ninesini anımsadı, ninesinin yeşil elbisesini, kendini kucaklayıp koynuna basışını… İçi ferahladı. Köknarları görmüştü artık, içini serinleten yeşil görüntüleri Yahya'yı büyülüyordu. Yahya, ninesinin sesini duydu içinde… Hemen yola koyulmalı, köye bir araba bulmalıydı.

Uzun süredir bir şey yemediğini anımsadı, karnını doyuracak

bir yer bulmalıydı. Çevresine göz gezdirdi: Duvarlara yaslanmış duran adamlar, küçük sandalyelerde çay içenler, biraz ilerde *"Cağ Kebap."* yazan dükkânın kapısına dayanmış olan biri, boyacı, yoldan geçenler neredeyse herkes ona bakıyordu. Hemen *"Cağ Kebap"* yazan dükkâna yöneldi. Kapıda duran adam nazikçe Yahya'ya yol açtı; *"Buyurun efendim... Buyurun!"* Sesi yumuşaktı, sakalları yüzünün rengiyle neredeyse aynı olduğundan, uzaktan sakallı olduğu anlaşılamıyordu. Yahya daha kapıdan girer girmez, kebap pişirilen ocağın sıcağı yüzüne vurdu. Yahya durup kebaba baktı; etler kalınca bir şişe geçirilmiş, odun ateşinde pişiriliyor, etten damlayan yağlar ateşi alevlendiriyordu. Adam, Yahya'yı kolundan çekip, *"Gel hemşerim."* dedi ve ardından bir masaya oturttu.

Yahya eşyalarını sandalyelerin üzerine koydu, çevreyi incelemeye başladı. Dükkân, kebap ve soğan kokuyordu, üstelik temiz de değildi. Bazı masaların üstünde yiyecek artıkları vardı, ortalık sinek doluydu ve lavaboyu çevreleyen örtüler kir içindeydi. Duvar kenarındaki masada oturan iki adam, büyük bir iştahla kebaplarını yiyor, ayranlarını içiyorlardı. Sinekler bardağın üzerine üşüşmüştü, bakamadı Yahya, midesi bulandı ama ninesinin rüyalarına giren cağ kebabı tatmaya kararlıydı. Genç bir adam soğan ve domates dilimleri olan bir tabak getirip kayıtsızca masaya bıraktı. Ardından bir ekmek selesi ve yanında bir sürahi su getirdi. Kapıda Yahya'yı karşılayan adam seslendi: *"Cağ kesiyorum, değil mi?"* Yahya başıyla onayladı. Kebapçı, *"Yolculuğun hayırlı olsun! Nereye gidiyorsun?"* diye sordu. *"Göleşen'e…"* diye yanıtladı Yahya. Adam şaşırdı. *"Göleşen'e ha!"* Bir süre ateşle uğraştıktan sonra, *"Kimlerdensin hemşerim?"* diye sordu. Yahya bu soruyu anlayamadı. *"Kimlerdensin?"* diye yineledi sorusunu kebapçı; *"Yani soyun sopun, anan baban… deden..."* Yahya yanıt vermeyince

de *“Kusura bakma hemşerim, ben de Göleşenliyim... Ondan sordum. Gezgin misin?”*

“Evet!” dedi Yahya. Kendini gezgin diye tanımlamak hoşuna gitmişti. Hizmet eden delikanlı bir tabakta, cağ kebap getirdi. Sapı ağaçtan yapılmış, ince demirden bir şiş üzerinde etler harika görünüyordu, zaten açtı, yemek için sabırsızlanıyordu. Kebapçı *“Ayran da getir oğlum buraya.”* dedi, sonra da gelip Yahya’nın karşısına oturdu. Yahya, nasıl yiyeceğini kestiremiyordu. Yan masadaki adamlara baktı ilk önce, onlar sofra kurallarını pek umursamıyor, iştahla şişten ağızlarıyla etleri kopartıp yiyorlardı, Yahya ilk lokmayı alınca, gerisi geldi. Et çok lezzetliydi.

Kebapçı bir süre Yahya’yı ve eşyalarını inceledi. Sonra iğneleyici bir tonla; *“Niçin Göleşen’e gidiyorsun?”* diye sordu. Yahya, *“Ninem oralıydı. Ninemin köyünü görmek için…”* diye yanıtladı. Sonra kebabı izlemeye koyuldu. Adam masadan kalkarken, *“Afiyet olsun hemşerim”* dedi, kebap ocağına yönelmişti ki birden durdu: *“Peki ninen kimlerdendi?”* diye sordu.

Yahya ne diyeceğini bilemedi, ninesi kimlerdendi nereden bilecekti? Mimikleriyle bilmediğini ifade etmeye çalıştı, zaten cağdan ağzıyla eti almakta zorlanıyordu. Oysa iştahı, bahar suyu gibi kabarmıştı, cağ üstüne cağ yiyor, bir cağ bitmeden öbürü geliyordu. Sanki hiç doymayacaktı, hiçbir zaman kendini bu kadar aç hissetmemişti. Ninesinin yüzünü görür gibi oldu, gülümsedi. Kebabı daha içten yemeye başladı, artık onun yerine de yiyordu.

Kebapçı; *“Çok dalgınsın, hayırdır?”* dediğinde Yahya birden irkildi, fakat yanıt vermedi. *“Çay içer misin? Kebabın üzerine mıknatıs gibi sarar”* dedi kebapçı. Kısa bir suskunluktan sonra, *“Acaba Göleşen’e nasıl gidebilirim?”* diye sordu Yah-

ya. Kebapçı, *"O kolay... Hele sen çayını iç!"* diye yanıtladı. Ardından camdan karşıdaki blokları göstererek, *"Şu binayı görüyor musun, arkasında Göleşenliler kahvesi var. Onun önünden minibüs kalkar, olmazsa ben seni ulaştırırım merak etme! Orada kalacak yerin var mı?"* Yahya güldü. Çantasını işaret ederek; *"Her yerde kalabilirim, evim sırtımda…"*

-*"Öyle mi? Ama dağ havası adamı çarpar. Hem Göleşen'de kimseyi dışarıda bırakmazlar, merak etme!"*

Yahya, *"Biliyorum."* dedi. Kebapçı şaşırdı; *"Nereden biliyorsun, daha önce gittin mi?"*

-*"Hayır, ilk kez gidiyorum ama ninem Göleşen'den çok söz etti."*

-*"Ninenin adı ne?"*

-*"Güli."*

-*"Güli, güli, güli…"* Kebapçı ninesinin ismini bir çok kez yüksek sesle söyledi… *"Pek tanıdık bir isim değil, acaba kimlerdendi?"*

-*"Bilmem..."*

-*" Babasının, dedesinin, annesinin adı neymiş, soyadları ne?"*

-*" Güli işte. Bir tek babasının adını biliyorum, çünkü adımı ondan almışım, Yahya"*

-*"Yahya..."* Kebapçı bir süre düşündükten sonra... *"Yahya..."* diye yinelemeye başladı. *"Yahya Dede'nin Güli diye bir kızı olabilir mi? Hiç duymadım."*

-*"Ninem Adana'da kalmış... O Kaçakaçlık derdi, yani göçten sonra.. "*

-"Ha! Rus işgalinde bütün boğaz köyler göç etmiş, geriye gelemeyenler de olmuş, öyle derler ama ninenin ismini hiç duymadım..."

Bu sırada dükkâna iri cüsseli bir adam girdi, garip bir selam verdi... Kebapçı selamını aldıktan sonra Yahya'ya döndü; *"İyi olacak hastanın ayağına doktoru gelirmiş, bak bu adam köyün servisçisi, köye gitmek için onun minibüsünden başka araç zor bulursun."* İri cüsseli adam, delikanlıya bir süre baktı. Kendinden emin biriydi. *"Hayırdır hemşerim, kimlerdensin, tanıyamadım seni!"* Konuşurken sağ gözünü kısıyor, sol kaşını kaldırıyordu. O da kebapçıyla aynı soruyu sormuştu. Yahya, kimlerden sorusunu bir türlü yanıtlayamıyordu. Kimlerden olmak ne demekti? Hem bu kadar önemli miydi? Anlamıyordu. Sessizliğini sürdürürken, servisçi eşyalarına baktı... *"Almanya'dan ha!"* dedi. *"Bizim köyde Almancı yoktur ki!"* Sonra kebapçıya seslendi; *"İki cağ kes hele... Hemşerim yedi mi?"* Sonra ağır ağır masaya yaklaştı ve oturdu.

Görkemli vücudu yüz kilodan fazla olmalıydı. Dünyadan kayıtsız duruşu etkileyiciydi. Acele etmiyor, soruların yanıtını almak için uğraşmıyordu. Cağları yerken nezaket kurallarını önemsediği de söylenemezdi. Bu adam için başkaları sanki hiç yoktu. Başkalarını hiç hesaba katmıyor, onları önemsemiyordu. Uzun süren sessizliğinden sonra, *"Adın nedir hemşerim?"* diye sordu.

-"Yahya."

-"Yahya, Yahya dede gibi ha... Hiç de onlara benzemiyorsun. Sen bizim köyden hiç kimseye benzemiyorsun... Aradığın yerin Göleşen olduğuna emin misin?"

-"Evet... Hatta hiç görmediğim halde, dağlarını, göllerini, derelerini ezbere bilirim."

-*“Söyle bakalım nereleri biliyorsun?”*

-*“Ankliyayı bilirim, Kavlaklığındüzünü bilirim, Düzmeşeyi bilirim... Gutul’u bilirim...”*

-*“Neredeyse benim kadar biliyorsun! Bir yabancı olarak hiç fena değil hemşerim.”*

-*“Karakayaları da bilirim. Hatta kiliseyi...”*

Servisçi birden durdu. *“Kiliseyi mi?”*

-*“Evet, kiliseyi de bilirim... Yakınında bir ılıca olacak... ”* Bir süre düşündükten sonra Yahya, *“Hatta ninem ona ğurğula derdi”* diye ekledi. Servisçi yemekten vazgeçti, kalktı kebapçıya para ödedi. Ardından döndü, gelip Yahya’nın valizini kaptı ve yürüdü: *“Hadi hemşerim, vakit geldi, gidelim.”*

-*“Hesabı ödeyeyim, hemen geliyorum.”*

-*“Tamamdır hemşerim.”* dedi.. Yürümeye başladı. Yahya kebapçıya baktı, o da ödendiğini işaret etti. Yahya şaşkındı. Ama servisçiye ulaşabilmek için acele etti. Çantalarını toplayıp yola düştü... Yolun kenarında kırmızı minibüs duruyordu. Kasabada en çok bu kırmızı Ford minibüslerden vardı. Almanya’daki arabası aklına geldi, biraz hüzünlendi. Keşke buralara Ford arabasıyla gelebilseydi, eskiydi ama Yahya’nın nazını çekiyordu. Köyün servisi de Ford minibüstü ve servisçiyle söyleyebileceği ortak bir konu bulmuştu. Tam niyetlenmişti ki sonra vazgeçti. Yanlış anlaşılmaktan korkuyordu.

Servisçi arka kapıyı açıp valizleri yerleştirdi. Dolmuş hınca hınç doluydu., hatta minibüsün üzerinde de oturanlar vardı. Servisçi, ön koltukta oturanları arabanın üzerine çıkarttı, Yahya’yı kendi yanına, ön koltuğa oturttu. Yahya, insanların tepki göstermelerinden korktu ama kimsenin umurunda değildi.

Daha önce kendisi için böyle bir ayrımcılık görmemişti. Neonazilerin ayrımcılığıyla büyüdüğü için de önce bundan hoşlanmadı ama sonra biraz sıkılarak, biraz mağrur ön koltuğa oturdu. Daha kapıyı kapamamıştı ki servisçi motoru çalıştırıp yola koyuldu. Bir telaş içinde minibüs hareket etti. Yahya beklenmedik bir heyecana kapıldı; dizlerinin titrediğini, kulaklarının kızardığını hissediyor, karnından başlayan ince bir sızı, bütün bedenine yayılıyordu…

Kısa zamanda kasabadan çıkıp, yeşil yamacı olan dağa doğru yöneldiler. Yol asfalttı ama içinde bir yığın çukur vardı. Servisçi büyük maharetle geçiyordu aralarından. Yahya bir süre yola baktı ama sıkıldı, sonra dağları izlemeye koyuldu. Çok geçmeden servisçi omzuna vurup; *"Kokusu bile değişik değil mi?"* diye sordu. Yahya başıyla onayıp, yüzünü manzaraya çevirdi. Ne kadar ayrıntı ne kadar farklılık varsa belleğine kazımak ve gittiği yerlere onları da götürmek istiyordu. Bu yüzden dikkatliydi, gerçi arabanın hızı bakışlarını bölüyor, birçok yeri görmesini engelliyordu ama kararlıydı, ninesinin hevesiyle ağaçları, kayaları, dereyi, yamaçları gözleriyle okşayacaktı. Her şeyi dikkatle izliyor, ninesinin gözüyle bakıyordu; *"İşte geldik nine, işte sesini unutamadığın dere..."* dedi içinden.

Derenin sesi öyle güçlüydü ki, bütün vadide yankılanıyordu. Ses arabanın içine doluyor, Yahya'nın bedenine dokunuyordu. Yahya soluğunu tutup yutkundu. Neredeyse dereyi yutmuş gibi ağırlaştı nefes alışları. Artık köylülerin konuşmalarını duymuyordu. Arabanın gölgesine, gölgenin vurduğu ağaçlara, ağaçların köklerine, yamaçlara, kayalara, her yere elinden geldiğince bakıyordu. Bakışlarıyla her yere dokunmak, ninesi adına sevmek istiyordu.

Araba toprak yola girince yavaşladı, sarsıntı artmaya başladı, Yahya irkildi. Vadi gittikçe daralıyor, yol iyice derenin kena-

rına yaklaşıyordu, Yahya'nın içi de daralmıştı. Üstelik vadinin yakınlaştığı yerde, görkemli bir kaya iki yamacı birbirine bağlıyordu. Yahya, yolun bu kocaman kayadan seti nasıl aşabileceğini düşünüp akıl yürütüyordu. Kaya, bir yamaca o kadar yaklaşmıştı ki uzaktan bu ayrılık görünmüyordu, sadece suların oradan bir yerden yol bulduğu belliydi, sonra kayanın ortasında, ağzı açık bir yılanı andıran tünel belirdi. Araba yavaşça içinde sığırların gölgelendiği tünele girdi. Yahya tünelin çıkışına baktı, aydınlık gözünü kamaştırıyordu. Bir süre gözlerini açamadı. Gözlerini açtığında tünelden çıkmışlardı. Dere ağaçlardan görünmüyor, sadece sesi duyuluyordu. Ağaçlar da yamaçlardaki yeşil kadar parlaktı ama yamaçlardaki yeşil sanki içten kaynıyordu. İnsanın gözüne dizgin takıyor, kendine çekiyordu. Yeşil ancak özel olarak yıkanırsa bu kadar parlak olabilirdi. Cam gibi parlıyordu, köknarların pastel yaprakları bile ışıl ışıldı. Uzak tepelerdeyse yeşilin içinde beyaz lekeler vardı. Tepelerin çukur yerlerinde parça parça gelişigüzel dizilmişlerdi. Yahya köy servisçisine; *"Bu tepelerdeki karlara ne diyorsunuz?"* diye sordu. *"Kürtük."* diye yanıtladı servisçi. Yahya, ninesinden duymuştu kürtükleri; yazın hastalara kar getirirlermiş bu buzullardan, küçük çobanlar oyun oynarmış üzerlerinde. *"İşte nine, kürtükler henüz erimemiş... Boncuk boncuk kar yediğin kürtükler... Senin için de yiyeceğim."* Diye mırıldandı içinden.

Yol, yol olmaktan çıkmış, taş kaya dolu bir dere yatağına dönmüştü. Tekerlekler bir kayadan kurtulmadan öbürüne rastlıyor, çukurlarda sallanan minibüste yolcuların içi dışına çıkıyordu. Yahya'nın midesi havalandı, kusmamak için kendini zor tutuyor, sürekli göğsünü boğazını ovalıyor, çevresine bakınıp bir çare aranıyordu. Köy servisçisi, *"Bana bak, senin miden havalandı, al şu sakızı çiğne, bir şeyin kalmaz!"* dedi. Yahya kendisine uzatılan köknar sakızını aldı. İlk bakışta sakızdan

çok küflenmiş, pislenmiş küçük bilyecikler gibiydi. İsmini biliyordu elbette, ninesinden öğrenmişti, *"Cicip."* deniyordu bu sakıza... Fakat bu katı şey nasıl çiğneniyordu? Ağzına attığında önce kum gibi dağılmaya başladı yumru, parçalandı. Ağızda dağılan bu küçük parçaları bir bütün yapmak beceri istiyordu. Tadı alıştığı, karşılaştığı bir tat değildi. Farklı, buğulu, ekşi bir tadı, genzine ulaşan keskin bir kokusu vardı. Çiğnedikçe alışmaya başladı, boğazı yumuşadı, midesi yatıştı. Artık çevresini izleyebilecek kadar rahatlamıştı. Dönüp baktığında, yolun kenarındaki derin uçurumu gördü, irkildi. Köy servisçisi, kayalardan kurtulmak için yolun uçurum yanındaki ham toprağa yaklaşıyor, Yahya'nın yanındaki tekerlekler uçurumun sınırında dönüyordu. Yahya'nın başı döndü, korkusunu belli etmemek için dirense de dayanamadı. Gözünü kapadı; güzel şeyler düşünmeye çalıştı, ne var ki aklına hiç de güzel anıları gelmiyordu. Daha çok derin uçurumlar, ağlamalar ve arabanın uçuruma yuvarlanışı ve çığlıklar görüyordu. Oysa köy servisçisi sürekli birilerine laf atıyor, espri yapıyor, kendine katılanlarla birlikte kahkaha patlatıyordu, anlaşılan uçurum kimsenin umurunda değildi. Çok geçmeden köy servisçisi, *"Korkma hemşerim, on yıldır kar kış gidip geliyorum, seni sağ salim köye götürürüm, merak etme!"* dedi...

Arka koltuktan gülüşmeler oldu. Yahya utanarak; *"Korkmuyorum aslında…"* diye yanıtladı. *"Biraz değişik geldi yol bana... alışık değilim."* Diye de ekledi. *"Almanın yoluna benzemez elbette ama bize yetiyor... Sel götürünce bunu da bulamıyoruz. Hani kızın dediği gibi, babamın evinde kel de yoktu ya!"* Arabanın içinden bir kahkaha yükseldi. Yahya gülüşmelere bir anlam veremedi. Canı sıkkın kendisiyle alay edilmiş olabileceğinden kuşkulandı; acaba servisçi ne demek istemişti? Sonra umursamayıp yamaçları seyretmeye başladı…

Köy servisçisinin bu son tutumu hoşuna gitmemişti. İlk gördüğünde ona güvenmişti. Yahya ilk karşılaştığında sevdiği insanlardan hiç zarar görmemişti ama köy servisçisinin bu son tutumu, onu işkillendirmişti. *"Garip bir adam!"* dedi kendi kendine. Tanıştığından bu yana geçen olayları aklından geçiriyordu. Adam, yediği yemeğin hesabını ödemişti, üstelik hiçbir beklentisi yoktu, yoksa var mıydı? Karar veremedi. Sonra kendisi söylemeden Almanya'da yaşadığını hemen anlamıştı. Arabayı kullanırken bile Yahya'nın ne yaptığını izliyor olmalıydı, çünkü iç sıkıntılarını bilmişti. Hepsinin olabileceğini, kabullenebileceğini düşündü fakat bu son olay, uçurum korkusuyla alay etmesi anlaşılır gibi değildi.

Yahya, daha çok canı sıkılsın istemiyordu, köy servisçisiyle ilgili kaygılardan arınmak için dağlara dikkat kesildi. Dağların görkemi, sarp yamaçlarının ürkütücü eğimi, renklerin bazen iç içe girişi, havanın bir sevgili gibi toprağı sarması ve berraklığı içini hafifletti. Her şey o kadar değişik ve o kadar bakir geldi ki, o tünelin bir zaman tüneli olduğuna yemin edebilirdi. Tünelden sonra minibüs dışında uygarlığı anımsatacak bir şey görünmüyordu, sanki başka bir çağa, başka bir zamanın yaşantısına geçmişti. Çevrede ya ağaçlar vardı ya da ağaçların arasındaki çayırlar… Çayırların garip bir çekimi vardı; küçük bir çocuğun saçını okşar gibi, atlayıp arabadan çiçekleri, otları okşamayı geçirdi içinden...

Çarpıcı güzellikler Yahya'nın ilgisini çekmiş, yüreğini ferahlatmıştı ama tümden can sıkıntısı geçirmemişti. Boğazının orta yerinde dikenli bir lokma yuvarlanmış duruyordu. Yahya'nın ilgisi nereye yönelirse yönelsin, önünde sonunda köy servisçisine dönüyordu. Kaçamak bir gözle yeniden servisçiye baktı; servisçinin yüzü asıktı, dudakları büzüşmüş, kaşları çatılmıştı. Toz toprak içindeki saçlarının önü dökülmüş, tek tük kıllar

görünüyordu. Servisçinin omuzları oldukça genişti. Kararmış yüzü, gür kaşlarıyla yamaçlardaki kayalıklara benziyordu. Elleri kirliydi, tırnaklarının içi kapkara görünüyordu. Elleri ne nasırlıydı ne yaşına göre yıpranmıştı. Oysa köylülerin ellerinin nasırlı olduğunu duyardı hep. Eski bir tişört giyiyordu, tişörtünün küçük cebinde cüzdan ya da ruhsat gibi bir şey vardı. Ayrıca sigarasını da oraya sığdırmıştı. Oldukça büyük göbeğinin üzerinde cep komik duruyordu. İçinden gülmek geldi ama kendini tuttu. Servisçi tek eliyle sigara paketini çıkardı, ardından direksiyonu bırakıp paketin üzerinden jelatini ayırdı. Ağzından çıkardığı mor sakızı jelâtine sarıp cebine attı. Sigarasını da arabanın önüne fırlattı. Sonra gözünü yoldan almadan, *"Sakız işe yaradı değil mi?"* diye sordu Yahya'ya.

Yanıtını almadan ekledi; *"Biz cicipten köknarların tadını alırız... Can verir bize."*

-*"Evet."* dedi Yahya, *"Çok işe yaradı."*

-*"Cicipi nereden biliyorsun, genelde şehirliler cicipi çiğneyip çiğnememekte kararsız kalırlar."*

-*"Ninemden…"* diye yanıtladı Yahya. Servisçi Yahya'ya baktı ama yanıt vermedi. Yahya, kendisi hakkında bu adamın neler hissettiğini merak etmeye başladı. İri cüssesinden miydi, sorularından mı, bu adamdan çekiniyordu. Uzak durmak için özen gösterse de merakını bastıramıyordu. Böyle bir adamla daha önce tanışmamıştı, ilginçti, çok ilginçti. Ona karşı nasıl davranacağını kestiremiyordu; kafası karışmıştı...

Artık ne dere ne uçurum görünüyordu. Yol ormanın içine dalmıştı. Arabanın açık penceresinden bilmediği kokular geliyordu. Özellikle köknarların yanından geçerken derin, gizemli bir koku doluyordu ciğerlerine. Ninesinin köknarlar hakkında anlattıklarından sonra, en çok köknarları merak edip durmuştu.

Ninesi, her köylünün bir köknar ağacını bacı belledi̇ğinden söz edince çok heyecanlanmıştı. Bacılarına nasıl baktıklarını, köknarlara sırtlarını verip nasıl dert yandıklarını ve hatta köknar bacıları kesildiğinde üzüntüden nasıl hasta olduklarını defalarca dinlemişti. Yahya, ninesinin anlattıklarından en çok bu bölümü severdi. Defalarca tekrar ettirmişti. Şimdi köknarların karşısındaydı, kokusunu alıyordu. Köye gidince mutlaka birini bacı seçecekti.

Minibüste konuşmalar artıp sesler yükselince Yahya düşüncelerinden sıyrılıverdi. Arabadaki köylüler heyecanla yakındaki bir tepeye bakıyorlardı. Sarı çiçeklerle dolu tepede birkaç kişi sağa sola geziniyordu. Yahya tepeye dikkatli bakarken servisçi omzuna dokundu: *"Cep telefonun orada çeker hemşerim, eğer ihtiyacın olursa oraya çıkıp arayabilirsin."* Yahya bu kez yanıt vermedi, tepeye bakmayı sürdürdü. Araba tepeye yaklaşınca, tepedeki köylüler heyecanla minibüse doğru koşmaya, ıslık çalıp bağrışmaya başladılar. Servisçi arabayı durdurdu. Gelen köylülerin kucakları bir bitkiyle doluydu; beyaz çiçekleri ve kalın sapları olan bu bitki, arabadakileri heyecanlandırmıştı. Gençlerden birkaçı arabanın durmasını bile beklemeden atlayıp bitkileri kapışıp soymaya başladılar. Bitkiyi soyup, çiçeğini kırıp attıktan sonra anlaşılmaz bir iştahla yediler. Yiyenlerin neşesi artıyor, sevinçleri gözlerinden belli oluyordu. Bitkinin kokusu arabanın içini de sardı; okaliptüs kokusuna da benziyordu, nane kokusuna da… ama kesinlikle tanıdık değildi. Yolculardan biri soyduğu bitkilerden bir bölümünü Yahya'ya uzatıp; *"Ye!"* diye üsteledi. Yahya bitkiyi alıp kokladı, kokusu genzini yaktı önce, ciğerlerine bir soğukluk dolandı. Bir parça ısırdı; tadı da tanıdık bir tada benzemiyor ama insanın yedikçe yiyesi geliyordu. Yahya birkaç tane daha yedi, ellerinde ve dudaklarındaki yapışkanlıktan hoşlanmamış olsa da bitkiye doyamamıştı. Kısa zamanda bitkiler tükendi, köylüler

neşe içinde arabaya doluştular. Herkes öylesine neşeliydi ki, Yahya bu bitkinin neşe veren bir yanı olabileceğini düşündü. Biriyle bu bitki hakkında konuşmak istiyordu ve sadece köyün servisçisiyle ilişki kurabilmişti, zorunlu olarak ona sordu; *"Bu özek mi?"*

Servisçi yine o sorgulayıcı şaşkın bakışıyla Yahya'yı süzdü... Sonra yola döndü ve *"Hayır, telehğaş."*

Yahya; *"Telehğaş mı?"* diye sesini yükseltti, sonra utanıp sesini alçaltı; *"Gerçekten hoşmuş…"* Bir an servisçinin dudak büküşünü gördü, bu adam hiç tekin değildi ve kendisi hakkında da iyi şeyler düşünmediği açıktı. Artık bundan emindi; yolculuk biter bitmez bu adamdan uzak duracaktı. *"Ne kadar yolumuz kaldı?"* diye sordu... *"Geldik sayılır…"* diye yanıtladı servisçi, *"Şu dönemeci döner denmez..."* Dönemece varmamışlardı ki, sert çizgileri olan bir tepe karşılarına dikiliverdi. Devasa bir piramit gibi keskin hatları vardı, yamaçları da koyu yeşil desenli bir eteğe benziyordu. Yahya ilk sevgilisinin eteğini anımsadı, gülümsedi. Uzakta tepeler göz alıcıydı; renkler güneşin altında eriyor, birbirine karışıyor, gök kuşağına dönüşüyordu. Yükseklerde hiç ağaç yoktu, ağacın olduğu yerlerde mezra evleri görünüyordu. Yahya manzaraya dalıp gitti, arabanın sarsıntısıyla kendine geldiğinde kafası karışıktı. Burası neresiydi? Yanındaki insanlar kimdi? Burada ne arıyordu?

Servis tozlu yollardan köye girdiğinde köpek havlamaları duyuldu. Yolun iki yanında çeperler vardı ama otlar çeperleri aşıp yola ulaşmıştı. Evlerin önündeki bahçelere fasulye ve mısır ekilmişti. Ahşaptan yapılmış eski evlerin yanında, tuğla ve briketten olanlar da göze çarpıyordu. Tuğla ya da briketten yapılmış evler manzaraya uymuyor, insan bu aykırılığa çok fazla bakamıyordu. Neredeyse bütün evlerin çatısı çinko ile kaplıydı. Yahya'nın düşlediği bir görüntü değildi bu. Çatıların

başka bir örtüsü olduğunu söylemişti ninesi... Dayanamayıp servisçiye sordu: *"Çatılar hep böyle çinko mu kaplıdır?"* Servisçi duymadı bile... Birden cami göründü. Caminin duvarına tahtadan bir sedir yapılmıştı. Yaşlılar orada oturuyorlar, çocuklar ve birkaç adam yolda top oynuyordu. Arabanın sesini duyduklarında oyunu bırakıp kenara çekildiler. Meraklı gözlerle gelenleri izlediler. Yahya'nın gözüne elektrik direğine asılmış tabela ilişti: *"Göleşen'e hoş geldiniz."* yazıyordu.

Tıpkı Ardanuç'ta otobüste olduğu gibi araba durduğunda büyük bir telaş başladı. Servisçi motoru kapatır kapatmaz hızla dışarı çıktı. İri cüssesinden beklenmeyecek bir çeviklikle arka kapıyı açtı ve eşyaları indirmeye başladı. İçerdekiler telaşla dışarı çıktılar. Bağıra çağıra konuşuyor, eşyalarını kapan bir yerlere yetişecekmiş gibi hızla yürüyordu. Yahya bir süre şaşkın kaldı... Sonra arabadan indi. Çok tedirgindi, bakışlar altında kendini çıplak hissediyordu. Çekinerek çevreyi incelemeye başladı. Hemen yolun karşısında küçük bir kız atın dizginlerini tutuyordu. Elbiseleri oldukça eskiydi... Gözlerinin parıltısı hoşuna gitti. Arkasındaki taş bina dağılmış, sadece ön duvarı ayakta duruyordu. Taş işçiliği hoştu, güzelliğiyle meydanda duruyordu. Yahya dönüp Camiye baktı bir süre... Cami, ninesi için hep önemli olmuştu. Ölünce ne olacağından söz ederdi hep, ölümden değil de öldükten sonra ne olacağı telaşlandırıyordu onu. Cenazesi nasıl kalkacaktı? Almanya'ya gelenler arasında kimse ölmemişti. Ölünce ne olacak, nasıl cenaze kaldıracaklar diye içleniyordu ninesi. Şimdi Ninesinin özlemle anlattığı cami karşısındaydı. Köyünde ölse bu camiden kaldırılacaktı. Elbette ölünce ölünüyor, sonrası başkalarının işi ama yine de Ninesi için ölümden daha önemli görünüyordu sonrası… Aslında çok da haksız değildi; ninesi öldüğünde sanki köküne biri balta indirmişlerdi. Can suyu kesilmiş, yaşama sevinci tükenmişti. Ama ölümünün acısı-

nı yaşamadan defin işlemleriyle ilgili kaygılar gelip çatmış, Almanya'ya gelmiş göçmenler ne yapacaklarını şaşırmıştı. Bir süre herkes susmuştu, tanıdığı bildiği güvendiği herkes… Yahya, neden sustuklarını bile soramamıştı. Sadece izliyordu. Komşuları Fikriye abla cesaretle ayağı kalktı. Bu dul kadına baktıkça Yahya'nın ciğeri yanardı. Onun gibi yalnız, onun gibi kimsesiz kalma olasılığını düşündükçe çılgına dönerdi. Bu nedenle Fikriye ablayı görmekten hep sakınırdı. Fakat o zaman Fikriye ablayı görmek Yahya'nın yüreğini yatıştırmıştı. O gün Fikriye abla, kimsenin beklemediği bir şey yapmış, ninesini son yolculuğuna hazırlamıştı. Fazla bir din bilgisi yoktu. Dinle fazla ilgisi de yoktu ama Fikriye Ninesini severdi. Onun için ne gerekiyorsa yaparım demişti. Babasının çaresizliğine son vermiş, herkesi rahatlatmıştı. Fikriye cenazeyi yıkarken Yahya babasıyla birlikte dışarıda beklemişti. Bir süre öyle oturduktan sonra babası; *"Bu memlekette ne işimiz var bizim, ölümüzü bile gömemiyoruz... Bir camimiz bile yok!"* deyip hıçkıra hıçkıra ağlamıştı.

Yahya, düşüncelerinden servisçinin haykırışıyla ayrılıverdi. *"Dalmışsın hemşerim... Eşyalarını indirdim. Ben mezralara gidiyorum, buradan ayrılma döneceğim."* Sözünü bitirir bitirmez minibüse atladı ve dereye doğru inen toprak yoldan çekip gitti... Yahya bir süre minibüsün arkasından baktı. Kendine geldiğinde telaşlandı. Çadır kuracağı güvenli bir yer bulmalıydı. Belki de çobanlar kendini kabul eder, ninesinin anlattığı hikâyelerdeki gibi sürünün yanında yatabilirdi. Çevresine bakındı, caminin yanındaki küçük briketten yapılmış binanın önünde bir yığın insan telaşlı söyleşiyorlardı. Yanından bir kadın atla geçti. Yahya ona bakınca kadın gözlerini kaçırdı. Yahya hemen kendine geldi, köyde nasıl davranacağı üzerine Fikriye ablayla uzun uzun konuşmuşlardı. Temkinli olmalıydı, köylünün öfkesini üzerine çekmemeliydi.

Caminin karşısında, ağaç merdivenle balkonuna çıkılan binadaki adamın hareketleri gözüne ilişti... Yaz günü boğazına atkı sarmış, kalın ceketler giymişti. Caminin avlusundaki birine işaretle bir şeyler anlatmaya çalışıyordu. Kafasındaki kasket pek hoştu. Aniden bir adam koluna girdi. Orta boylu, kasketli, güleç yüzlü bir adamdı. *"Hayırdır hemşerim... Kimlerdensin?"* Bu soru olmadık zamanlarda karşısına çıkıyordu ama bir yanıtı yoktu. Kimlerden olduğunu sormamıştı ninesine, ninesi de söylememişti. Adam sözünü sürdürdü. *"Gezginsin galiba?"* Sesi yumuşaktı. Sanki bu adamla eskiden beri tanışıyordu. Hemen adamı yanıtladı: *"Evet."*

-*"Bir yere mi gideceksin?"*

-*"Hayır"* dedi Yahya. *"O zaman al eşyalarını bize gidiyoruz. Bu akşam konuğumsun."* Yahya mahcup bir şekilde teklifi reddetmek istedi. *"Teşekkür ederim... Benim çadırım var, uygun bir yer bulup kurarım."* Adam kararlı ve hayır denmeyecek bir tonda konuşuyordu. *"Hadi bize gidiyoruz... Burada dışarıda yatırmazlar seni... Sonra canın çekerse yine yatarsın."* Sözünü bitirmeden valizlerinden birini kapıp yürümeye başladı.

Valizi alırken Yahya, adamın baş parmağının olmadığını fark etti. Buna rağmen valizi büyük bir beceriyle kavraması dikkat çekiciydi. Adam Yahya'ya sormadan, kararlı bir şekilde yürümeye başladı. Basık bir vücudu vardı, omuzları geniş bedeni güçlüydü, yere güçlü basıyordu. Bir an geri dönüp baktığında gözlerinin rengini fark etti, çakır gözlüydü. Yüzü de ne minibüstekilere ne köyde gördüğü öbür insanlara benziyordu. Yahya birden kendine şaşırdı; ne yapıyordu? Tanımadığı bir yerde, tanımadığı bir adam onu evinde konuk etmek istemiş, hiç itiraz etmeden kabul etmiş, peşine takılmıştı. Üstelik adını bile sormamıştı. Yine de hoşuna gitti bu gariplik, ninesinin anlattığı bir sıcaklık vardı adamda, ona güveniyordu. Kaygı

duymadan arkasından yürüdü.

Dar köy yollarından ilerliyorlardı. Yolların kenarında büyük büyük kayalardan setler yapılmıştı, bir kısım evler de bu türden kayaların üzerine inşa edilmişti. Birden karşılarına sıkça gördüğü köy evlerine benzemeyen bir yapı çıktı, Yahya oraya dikkatli bakınca, adam; *"Okul orası…"* dedi. *"Ne zaman yapılmış, oldukça eski galiba."* diye meraklandı Yahya. *"Buranın yapılışını anımsıyorum, bacanağım Ahmet'le taşlarını getirmiştik... Senden daha gençtik... Hesapla işte..."* Yol boyunca evlerde pek kimse yoktu sanki. Kapı pencere kapalıydı. *"Bu evler boş mu?"* diye sordu Yahya. *"Yok."* dedi adam, sonra eliyle işaret etti; *"Yayladalar..."* Yahya yaylalara baktı; yayla evleri o kadar minnacık görünüyordu ki, elle işaret edilmeseler, dağların çıplak engebeli arazisinde onların ayrımına varmak olanaksız olurdu.

Sessizce yürümeye devam ettiler... Yahya çevreyi incelerken köşeden kendine bakan bir kız gördü; uzun boyluydu, kolları da vücuduna göre orantısız uzundu, dudakları etliydi, köy giysileri bedenini örtse de Yahya'nın dikkatini çekmişti. Kız, bir kadınla konuşuyordu ama bir yandan da Yahya'yı izliyordu. Yahya göz göze gelmekten sakındı, gelirken temkinli olmaya karar vermişti, bu yüzden önüne bakıp yürüdü. Yine de gözünün önüne kızın dudakları, ince beli, gözleri geliyordu. Yakındaki pınarın sesi olmasa bir düşün ardı sıra sürüklenecekti. Su her zaman Yahya'yı kendine getirir, gerçekle ilişkisini güçlendirirdi Münih'te de ne zaman sıkılsa, hemen bir köprüye koşup suların sesini dinler, rahatlardı. Pınara yaklaştıkça Yahya'nın susuzluğu arttı. Aradan zaman geçse de Ardanuç'ta yediği kebabı henüz sindirememişti. Susuzluğuna rağmen su içme konusunda istekli değildi. Pınarın görüntüsü pek iç açı değildi, eskiydi ve çevresini yosunlar kaplamıştı. Yalağı upuzun bir

ağaçtan oluşuyordu. Su hiç durmaksızın aktığı için kürün denilen yalağın her yanından taşıyor, yosunlu bir derenin içine karışıyordu. Kürünün içinde kurbağalar vardı. *"İçilir mi?"* diye sordu adama. *"Elbette."* dedi adam. *"Atamız dedemiz hep bunu içti... Gerçi şimdi sularımız evde... Ama ben bu pınarın lezzetini alamadım o sudan."* Yahya su bardağını çıkarırken, adam *"Elinle içsene!"* dedi. Ardından da pınardan nasıl avuçlarıyla su içebileceğini gösterdi... Su dolu dolu, soğuk soğuk avucuna döküldü, Yahya kana kana içti. Su o kadar soğuktu ki ürpererek içiyordu. Adam, Yahya'nın ürperdiğini görünce, *"Dağlardan geliyor."* dedi.

Yahya, dağların gözyaşlarının pınardan avuçlarına döküldüğünü düşledi, yüreği ezildi, bir an elini çekti. Sonra yeniden uzattı, su tenine değince yorgunluğu azalıyor, dizlerinden başlayarak bedenine güç akıyordu. Yeniden uzanıp kana kana içti, içtikçe neşesi geliyordu, içtikçe kendine geliyordu, çok hoşuna gitti. Suya doyduktan sonra elini yüzünü yıkadı, başını suyun altına soktu... Adam Yahya'ya gülüp duruyordu, garip çocuktu, başını suyun altına tutması hoşuna gitmişti. Sonra toparlanıp yürümeye başladılar, çok geçmeden yolun kenarında iri bir köpek havlamaya başladı, Yahya hemen adamın yanına sığındı. *"Çekinme! Bağlıdır."* dedi adam.

Ne var ki köpek çılgına dönmüştü, gözleri kanlıydı ve ağzındaki dişler ürkütücüydü. Köpeğin her havlaması Yahya'nın derinliklerinde yankılanıyor, çocukluk korkuları göğsüne yapışıp yüreğini sıkıyordu. Köpeğin boğazında metalden dikenleri olan bir tasma vardı ve kül rengi tüylerinin altında kaslarının hareketleri görünüyordu. Adam ne kadar yatıştırsa da Yahya'nın korkuları bir türlü dinmiyor, kabarmış yüreği yatışmıyordu. Kaçıp kurtulmak için büyük istek duyuyor ama gururuna yediremiyordu. Köpeğin her an zinciri kıracağını

düşündüğünden hep arkasına bakıyor, her an kaçacakmış gibi tetikte yürüyordu. Adamın *"Geldik!"* dediğini duyana kadar nereye gittiğinin farkında bile değildi. Korkusu bir anda bitti. Karşısında iki katlı bir ev duruyordu; birinci katı taştan yapılmıştı. İkinci katında tahta üzerinde ince bir işçilik dikkat çekiyordu. Yahya, özellikle tahtadan yapılmış çıkıntı balkondan gözlerini alamadı. Hem zarifti hem de o kadar eskiydi ki, orada nasıl durabildiğine şaşmamak elde değildi.

Adam, *"İşte oğlum."* dedi, *"Bu benim ev..."* Ardından da evin önündeki genişçe beton alana girmeden önce ayakkabılarını çıkardı, terlikleri giydi. Yahya binayı incelemeyi sürdürüyordu, binanın yanında arı kovanları vardı, her kovanın başında arılar birikmiş, büyük bir uğultu çıkarıyorlardı. Evin diğer yanında, tomrukların üst üste konulmasıyla yapılmış başka bir bina vardı ve çatısına da taşlar konulmuştu. *"Amca!"* dedi Yahya, içinden kopup gelen bu sevecen sözcüğe şaştı! Adam durdu... Sözün gerisini dinlemek için Yahya'ya baktı. *"Amca, şu binanın çatısındakilere ne denir?"* diye sordu. Adam gülümsedi... *"Bedevre denir. Bedevre'yi bilir misin?"* Sevinçle bağırdı... *"Evet!"* diye onayladı. *"Bilirim..."* Bu sözcüğü bir türlü anımsayamamıştı. *"Ninem yağmur yağarken bedevrelerin çıkardığı seste uyumaya bayıldığını anlatırdı hep... Bir türlü aklıma gelmemişti ismi, yaşasın!"*

-*"Neşeli adamsın, sevdim seni"* dedi adam. Sonra da eve seslendi: *"Kız! Misafirin var..."*

Adam, Yahya'nın da giymesi için plastikten yapılmış terlik getirdi. *"Dur oğul, bizim kadınla kavga ettirme beni, ayakkabılarını çıkarıp bunları giy!"* Yahya sevinçle giydi terlikleri, ama böyle bir şey beklemiyordu. Ne ninesinin anlattıkları ne de Artvin kültürüyle ilgili yaptığı araştırmada, köy evlerine girerken terlik giymeye yönelik bir şey ne duymuş ne oku-

muştu. Kafasını kaldırdığında gözlerine inanamadı; sanki ninesi karşısında duruyordu. Başında beyaz bir yazma, koyu kahverengi yeleği, yeşil uzun elbisesiyle güleç yüzlü teyze ne kadar çok Ninesine benziyordu. *"Buyur oğul…"* dediğinde, Ninesinin o şefkatli sesini hissetti, gözleri ışıldadı. Kadının elmacık kemikleri, cıvıl cıvıl bakışları Ninesinin neredeyse aynısıydı. Yahya öyle bakakaldığında kadın kocasına dönüp, *"Kim bu genç, tanıyamadım..."* dedi. *"Tanrı misafiri."* diye yanıtladı adam...

Bu tanışmadan sonra Yahya, teyzeden gözünü alamaz olmuştu. Oturuşuna, kalkışına, sekiye koyduğu yarım örülmüş çoraplara bayılmıştı. Ninesinin eteklerinden tuttuğu zamanların neşesi gelmişti yüzüne. Yabancı olduğu bu topraklarda çocukluğunu bulmuştu. Teyze eşyalarını koyacağı ikinci kattaki odayı gösterirken, ninesiyle birlikte sokağa çıktıkları günleri anımsadı.

İkinci kata evin içindeki bir merdivenle çıkılıyordu. Ev dıştan ne kadar incelikliyse, içerden de o kadar kaba görünüyordu. Merdivenin üstünde tahta bir kapak vardı. Teyze omzuyla kapağı kaldırdı. Kapak kalkar kalkmaz hem tazelik hem küf kokusu geldi. Yahya, kendine yabancı gelen bu kokuyu tanımaya çalıştı, hoşuna gitmişti. *"Ne güzel kokuyor."* dedi kendinden geçerek. Tütiye, *"Ne güzel olacak, bantha kokuyor, çıkaramadım bu kokuyu bir türlü…"* Yahya, ninesinden banthanın yaban armudu olduğunu duymuştu. Tütiye, merdivenin karşısındaki kapıyı açıp içeri girdi, *"Gel"* dedi Yahya'ya, *"Burada kalacaksın..."* Sonra da çekip gitti. Yahya bir süre Tütiye'yi izledi...

Yahya eşyalarını bir kenara bırakıp perdeyi açtı. Işık vurunca odanın temizliği kendini gösterdi. Bu odada rahatlıkla kalabilirdi, odaya ısınıvermişti. Kocaman demirden bir karyola, üzerinde koca bir döşek ve yorgan duruyordu. Özenle yerleş-

tirildiği belliydi ama yatağın üzerinde örtü yoktu. Yahya yorganı kaldırıp yatağın içine baktı, pırıl pırıldı… Gerçi yorgan çok kalın ve ağırdı ama buraya gelirken her şeye katlanmayı göze almıştı. Pencereye yöneldi; bol yapraklı kavak ağaçları manzaranın büyük bir bölümünü kapatıyordu, altındaki arı kovanları özenle dizilmişti, karşıda yeşil yapraklı orman, bir insanın göğsünü andıran tepeye doğru yükseliyordu. Yorgundu ve dinlenmek iyi gelecekti, dönüp yatağa uzandı ninesini düşündü. Ninesi hep *"Ben bir göçmenim."* derdi. Yahya gülümsedi; *"Buralardan göç etmek zorunda kaldığına göre, şanssız bir göçmenmiş!"* diye geçirdi içinden. Aslında Yahya, ninesinin hayat hikâyesini ezbere bilirdi. Küçüklüğünden başlayarak her gün dinlemiş, dinlerken gözlerini kapayarak olanı biteni düşlemiş, beynine her ayrıntıyı kazımıştı. Ninesi öldükten sonra da ne zaman yalnız kalsa, bu öyküyü yeniden, sanki ninesi anlatırmışçasına düşlerdi. Şimdi tam sırasıydı. Gözlerini kapadı, ninesinin öyküsünü yeni baştan düşledi…

Yamacın nemli elleri

İşlerini bitirmek için acele ediyordu. Kahvaltı sofrasını çarçabuk kaldırdı, bardakları gelişi güzel yıkadı fakat telaştan birkaçını kırdı. Tahmin ettiği gibi annesinden okkalı bir azar işitti. Azar işitmeye o kadar alışmıştı ki umursamadı bile... Bir an önce işini bitirip, derenin kenarına gitmek için can atıyordu. Gece çok garip bir rüya görmüştü ve tam olarak ne gördüğünü anımsamıyordu. Ne var ki rüyanın görüntüleri beynini kemiriyor, yerinde duramıyordu. Nereye baksa, ne yapsa önemsizdi, hep o görüntüler geçiyordu gözünün önünden. Ev işleri de bitmek bilmiyordu. Herkesin bir isteği vardı; ağabeyi su istiyor, kardeşleri yardıma çağırıyor, annesi emirler yağdırıyordu. Evde sakin bir yer bulmak olanaksızdı. Tükez'in tek umudu, kimse görmeden derenin kenarına gitmekti. Tükez için derenin kenarına gitmek, evden, ev kalabalığından, işlerden, azarlardan firar etmekti. Derenin kenarında hafifliyor, yorgunluğu geçiyor, ruhu su gibi dupduru oluyordu.

Annesi ambardan un isteyince, tahta tekneyi kaptığı gibi fırladı. Ambar evin on, on beş metre ötesinde, kalın tahtalardan yapılmış, çatısı özenle örtülmüş, dört kayanın üzerine konmuş kocaman bir kutuydu. Böcekten, fareden ve akla ne gelirse her türlü haşereden korumak için etrafı korumalı yapılmıştı. Tükez ambara giderken hep korkardı. Ambarın içine fareler girmese de alttaki kayalara saklanırlar, fırsat kollarlardı. Bu nedenle Tükez ambara yaklaşınca kayaların kenarlarına dikkat kesilirdi. Yine önce taşlara baktı, fare olup olmadığını kontrol etti. Gözüne durhğuna ilişti. Durhğuna, köylülerin yedikleri otlardan biriydi. Baharda kökünü, yaza doğru da özeğini yerlerdi. Durhğunalar özek verince yaz başlamış sayılırdı. Bu yüzden Tükez durğhunayı görür görmez heyecanlandı. Gözleri ışılda-

dı, gülümsedi. Hızla ambarın kilidini açıp içeri girdi. Ambarın içi karanlıktı, sonradan eklenmiş elektrik kablolarını eliyle yoklayarak düğmeyi buldu. Lambayı yaktığında, ğharo adını verdikleri bölümlerin hangisinden un alacağına karar veremedi. Ğharolara derin olduklarından, bahara doğru un azalınca eğilip almak güçleşiyordu. Bu yüzden annesi, biri bitmeden ötekinin kapağını açmamasını tembihlemişti ama şimdi acelesi vardı, kapının yanında dolu olandan acele teknesini doldurdu. Kapıyı açtığı gibi hızla kapatıp eve koştu. İçindeki heyecandan yaptığı hiçbir işin ayrımına varmıyor, seslenilenleri bile duymuyordu. Tekneyi annesinin yanına bıraktığı gibi dışarı çıktı, lastik ayakkabıları ayağına takıştırıp koşmaya başladı. Evin köşesini dönüp yola yöneldi ama bir atlının geldiğini fark edince durdu. Eliyle yüzünü kapatıp gizlice gelene baktı; tanımadığı bir adam hızla yaylalara gidiyordu. Atlı geçer geçmez, koşup, çayırın içindeki patikaya ulaştı. Otlar neredeyse beline kadar uzamıştı. İki elini açıp otların uçlarına dokunacak gibi tuttu ve dereye doğru koşusunu sürdürdü...

Tükez'in annesi atın sesini duyunca, şişmiş ayaklarının ağrısına karşın divana tutunup kalktı, pencereden baktı: Atlıyı göremedi ama Tükez gözüne ilişti. *"Nezimet! Kız Nezimet!"* diye bağırdı. *"Ne var ana!"*

-*"Bizim deli kız yine dereye gidiyor, bir gün ayılar parçalayacak da kolunu kanadını toplayamayacağız, babası duymadan git çağır!"*

-*"Bana ne gitmeseydi, kaç kez söyledik!"* O sırada Edif içeri girdi, anne kız sustular… Yaşlı kadın sekiye oturup şişmiş ayaklarıyla ilgilenmeye başladı. Edif, eşinin kendinden bir şey sakladığını fark etti ama doğrudan soramadı, *"Ne var, bağrışıyorsunuz?"*

-*“Ne olacak, Nezimet’e bulaşıkları yıka diyorum, işim var diyor.”* Konuyu değiştirmek için, *“Bugün ayaklarım çok ağrıyor vallaha… Ne etsek bilmem ki…”* diye sordu. *“Ayaklarının ağrımadığı gün yok ki !”* diye yanıtladı Edif. *“Bugün sanki kırılıyor bileklerim, gezemiyorum, sürünüyorum işte…”*

-*“Çayıra su vermek gerek. Yarın da Cuma, tırmık saplarını satacağım, en erken haftaya gideriz Artvin’e, dayan…”*

-*“Tamam!”*

-*“Tükez nerede?”*

-*“Gülizâr hala çağırmış, bir işi varmış oraya gitti…”*

-*“Niye bana sormadan gönderiyorsunuz bu kızı, çayıra gelecekti benimle…”*

-*“Gelir, gelir… Kızlar çay koymuş, içelim gidersiniz…”* Adam hiçbir şey söylemeden odadan çıkacaktı ki aynada kendini gördü. Sulandırıp taradığı saçlarını, eliyle bir kez daha düzeltti, üstüne başına çeki düzen verdi, sonra da çekip gitti. Yaşlı kadın durumu idare etmiş olmanın mutluluğuyla derin bir soluk aldı, ardından kalkıp yine pencereden dereye baktı.

Dere, köyü mezralardan ayırıyordu. Mezraların yamacı daha dik ve köknar ağaçlarıyla kaplıydı. Bölgede çok heyelan olduğu için uzun yıllar önce ağaç kesimi yasaklanmıştı. Bu nedenle ormana *“Yasak.”* deniyordu. İçinden geçen yayla yolu dışında Yasak’a pek insan girmezdi. Zaman zaman köyün gençleri, köknar sakızı için uğrardılar ama genelde insan ayağı değmezdi. İnsanlar burayı terk ettikten sonra orman ayılara kalmıştı. Ayılarla insanlar arasında sanki yazılmamış bir antlaşma vardı. Ayıların bulunduğu yerlere insanlar pek uğramıyordu. Zorunlu hallerde kalabalık halde geliyorlar, ayılar da gürültüleri du-

yup uzaklaşırdı. İnsanların bulunduğu yerlere de ayılar pek uğramazdı. Sadece yazları bostanlara girerler, sonbaharda da banthalara çıkıp yerlerdi. Ayılar banthaları çık severdi. Köylüler de banthayı severdi. Bir çeşit yabani armut olan bantha, ayılarla insanların paylaşmak istemeyecekleri yiyeceklerdendi ama daha çok koyunlar çatışma yaratıyordu. Ayılar zaman zaman koyunlara saldırıyor, köylülerle ayılar arasında çatışma artıyordu. Ne var ki insanlara pek saldırı olmamıştı. En korkunç ayı saldırısı, Şako ormanında Mirza'ya yapılmış, Mirza ayı tarafından çocukları önünde parçalanmıştı. Bir de Sakip'in uğradığı saldırı vardı ki köyün geçmişindeki en korkunç karşılaşmaydı. Yaralı ayı o gün bir çocuğu öldürmüş, bir kadını da yaralamıştı. Öfkelenen köylüler sadece saldırganı değil birçok ayıyı öldürmüşlerdi. Neredeyse ayı nesli tükenecekti ki, hükümet ayıları koruma altına aldı. Ormanlar ayılarla dolup taştı.

Tükez de bütün köy çocukları gibi bu ormanlarda, bu dağlarda büyümüştü. Nerelere gidilip nerelere gidilmeyeceğini bilirdi. Derenin kenarına sıkça geldiği halde Yasak'a yalnız girmemişti, girmezdi de… Derenin köy tarafında olduğu sürece sorun olmayacağını bilirdi. Çocukluğundan beri buraya gelirdi, başına en ufak bir şey gelmemişti. Gelip sevdiği kayanın yanına oturur, karşıda bacı bellediği köknarla dertleşirdi. Bu sabah da gelir gelmez önce köknar bacısına selam verdi, sonra kayanın ucuna çömelip oturdu. Hafif bir rüzgâr vardı, güneş yeterince yükselmediğinden, oturduğu kayaya tepelerin gölgesi vuruyordu, taş biraz soğuktu. Ağaçların yaprakları kıpır kıpırdı, derenin sesine eşlik ediyordu. Tükez gözlerini kapayıp dinlemeye koyuldu… Su sesinin içindeki sıkıntıları alıp götüreceğini umuyordu, kendini bildiğinden beri hep böyle olmuştu. Ne var ki rüzgâr çağlayandaki su taneciklerini sanki şaka yapar ki Tükez'in üstüne atıyor, her damlada irkiliyordu. Bir türlü kendini suyun sesinin huzuruna bırakamadı, sonunda gözle-

rini açtı. Kayalar bilindik ağırlıklarıyla duruyorlardı, ağaçlar göğe tırmanır gibi yükselmişler, dere yine o tanıdık içtenliğiyle akıyordu. Her yer bildiği gibi, her şey kendince huzurluydu. Ne var ki içinde dindiremediği bir korku hop oturup hop kalkıyor, ruhunu allak bullak ediyordu. Yüreği bahar suyu gibi bulanıktı. Korku kıyılarını sarıyor, çağlayanlarında dönüyor, ruhunun her ayrıntısını çürütüyordu ama Tükez, korkusunun kaynağını bir türlü kavrayamıyordu. Tedirginliğini yatıştırmak için ayağa kalkıp çevresini gözden geçirdi. Olağan üstü hiçbir şey yoktu. Sonra gözlerini kapadı ve kendini yeniden suyun sesine bıraktı. Aklına ambarın yanında gördüğü özek geldi. Özekler çıktığına göre Lütfiye ablaların gelme zamanıydı. Onların varlığı, köyün sıkıcı hayatına renk katıyor, yaşama sevincini artırıyordu. Köyde hiç değer verilmeyen güzelliğinden söz ediyordu Lütfiye, yüzünü kentlilerle kıyaslıyor, vücuduna övgüler düzenliyordu. Daha önce sadece iş yapmaya yarayan kolları bile başka bir anlam kazanıyordu. Tükez garip bir haz duyuyordu bu konuşmalardan…

Bir kuzgun çığlık atınca Tükez ürperdi. Rüyasında da kuzgun görmüştü o an anımsadı. Kara gözleriyle bir uçurumun başında dik dik bakıyordu. Tükez yerden taş alıp atıyor, bağırıyor, ıslık çalıyor ama kuzgun kılını bile kıpırdatmıyordu. Kuzgunun gözleri öyle kara, öyle derindi ki, Tükez içinde eridiğini, buharlaşıp tükendiğini hissediyordu. Oradan uzaklaşmak için elinden ne gelirse yapıyor ama parmak uçlarını bile kıpırdatamıyordu, öyle çakılmış gibi duruyordu. Biri geldi o sıra... Yüzünü pek seçemediği bir adam, üzerinde garip bir elbise vardı. Elbise, daha önce görmediği bir kumaştan dikilmişti. Üzeri toplu iğne doluydu, Tükez baktıkça gözlerini kanatıyordu. Elini güç bela uzattı, o an bir iğne elinin içine giriverdi. Ardından yılan gibi avucunu dolanıp kanını içmeye başladı. Çığlık atmak için çırpındı Tükez, ama başaramıyordu, nefesi

gelip gelip boğazında düğümleniyor, sesi çıkmıyordu…

Uyandığında da avucunun içine bakamamıştı, rüyasını yeniden düşündüğünde de korkudan bakamadı. Bu rüyayı neye yormak gerekir diye düşündü uzun uzun. Bir süre suyu izledi… Suyu izleyerek yaşamayı öğreniyordu, suyun her hareketi onun için bir esin kaynağıydı. Suya baktı, baktı ama içindeki karanlık aydınlanmıyordu bir türlü ne yüreği duruluyor ne dere bir şey fısıldıyordu. Garip bir ağlama gelip takıldı boğazına… Neredeyse ağlayacaktı ki, dün göz göze geldiği adamı anımsayınca irkildi. Kuzgunun gözleri o adamın gözleri olabilir miydi? Adamın giydiği elbiseleri düşündü sonra. Belki de rüyasındaki yabancı o adamdı. Bunu mutlaka Gülizâr teyzeye sormalıydı. O rüyalardan anlardı ama öyle sormalıydı ki, rüyasından bir mana çıkarmasın... Kızların içinde adam olan rüyalar görmesi pek makbul sayılmazdı, köyün dilene düşmekten çekiniyordu Tükez.

Dedikoduları düşünce içi daralırdı. Vazgeçip elini dereye uzattı, suya dokundu; sonra avuçlayıp suyu içti, suyu koynuna akıttı, yüzünü yıkadı ardından durdu! Bir ses duydu, kulak verdi, heyecanlandı *"Araba!"* diye bağırdı. Bu saatte servis gelmeyeceğine göre bu araba belki de Lütfiye ablalarındı... İçinde bir çift kanat açıldı, yüreği havalandı. Ayağa kalktı, arabayı görmek için en kestirme yol ormanın üstündeki tepeye çıkmaktı. Daha önce o ormana hiç yalnız girmemişti. Bir süre girip girmemekte kararsız kaldıysa da içindeki heyecan, elinden tutup yamaca doğru çekiverdi bedenini. Dereyi atlayıp karşıya geçti. Neredeyse yüz metreye varan ağaçlar kesilmeyince orman öyle sıklaşmıştı ki, güneş ışığı inmiyordu toprağa. Orman mantar kokuyordu. Nefes aldıkça içini küf sarıyor sandı, eşarbıyla ağzını burnunu sardı. Derin bir soluk alıp yamaç yukarı tırmanmaya başladı. Ormanın içindeki karanlık, korkusunu

körüklüyor, korktukça acele ediyor, dengesini kaybediyordu. Zaten köknarların altında yürümek hiç de kolay değildi. Yıllarca birikmiş kuru iğne yapraklar ayakları altında kayıyordu. Tükez filizlere, dallara tutunmazsa, her attığı adımla birlikte bir o kadar aşağı sürükleniyordu. Ağaçtan ağaca tutunarak, ter kan içinde tırmanmayı sürdürdü. Yamacın yarısına gelmişti ki garip bir ses duydu. Köknar dalları kırılıyor, tepelerden toz toprak dökülüyordu. Hemen yanındaki köknara sıkıca sarıldı, gözlerini kapadı. Gürültü daha da yakınlaştı. Üzerine yapraklar, kabuklar, tozlar kozalaklar yağıyordu. Tükez korkudan köknarın içine girip kaybolmak istiyordu, sarıldı, sarıldı… Birden yüzüne sıcak bir soluk vurdu. Neredeyse bayılacaktı ki; *"Cicip."* dediğini duydu birinin. Yüzü boncuk boncuk terlemiş, dökülen tozlarla yüzü çamurdan bir tabakayla kaplanmıştı. Gözlerini açtığında, kendine bakan iki göz gördü ama gözlerin beyazı dışarı akmış gibiydi. Tekrar gözlerini kapattı, sonra açtı: ağaca ayaklarıyla sarılmış, bir eliyle sakız uzatan Eşref'i gördü. Derin bir nefes aldı. Eşref güleç bir yüzle, *"Cicip."* dedi yine...

Tükez rahatladı, soluklandı, gevşedi. Eşref'i herkes tanırdı. Deliydi ama ondan çocuklar bile korkmazdı. Şimdiye kadar birine zarar verdiği ne duyulmuş ne de görülmüştü. Tükez, çekinmeden elini uzattı, Eşref kehribara benzeyen cicip topaklarını Tükez'in avucuna bıraktı, ardından da bir maymun gibi hızla ağacı tırmanıp öteki ağaçlara atlaya atlaya gözden uzaklaştı... Bir süre köknarın dibinde öylece kaldı Tükez, artık kendini iyi hissediyordu, korkusu dinmişti. Eşref ormandaysa korkmasına hiç gerek yoktu, ne var ki dizinde derman kalmamıştı. Soluğunu toplayana kadar bir süre geçti.

Tepeye vardığında köyün kurulduğu yamacın tümünü görebiliyordu. Dağ, bir anne gibi köyü kucağına almıştı. Dağın

tepesine doğru sıralanmış kayalıklar vardı. Bazıları on katlı apartman büyüklüğündeydi ve sarp yamaçta görkemli duruyorlardı. Evlerinin önünde sadece bir kısmı görülen kayalar, şimdi kuşluk güneşi altında parlıyorlardı. Tükez bir süre kayalardan gözlerini alamadı: *"Ne güzel bir kolye bu böyle, beşi bir yerde gibi…"* diye geçirdi içinden. Hiç hesapta yokken gelinliği aklına geldi. Bir gün kendisini de isteyecekler, boynuna beşibiryerdeyi asacaklardı. Ev bark sahibi olup çoluk çocuğa karışacaktı. Çekincesi yoktu Tükez'in, bir evi kolaylıkla idare edebilirdi. Sadece gerdek gecesi aklına gelince ürküyor, canı sıkılıyordu. Çevresini sinekler de sarmış, iyice bunalmıştı. Sıçrayıp kayanın üzerine çıktı, merakla köyü incelemeye başladı, acaba araba hangi kapıya gitmişti? Önce İbrahim amcaların evinin önüne baktı, Lütfiye ablalar arabalarını oraya park ediyorlardı, farklı bir renk gördü ama sonradan çamaşır olduğunun ayrımına vardı. Daha dikkatlice bakınca, lacivert arabayı gördü. Heyecandan ne yapacağını şaşırdı; önce zıpladı, sonra taştan taşa atladı, yanılmış olmaktan korkup bir kez daha baktı, evet, araba oradaydı. Eteğini iki yanından tutup dönmeye başladı, döndükçe gökyüzü onunla dönüyordu. Dağlar, bulutlar, mezralar inceliyor, birer çizgiye dönüşüyorlardı. Sonra her şey bembeyaz oldu, Tükez de otların üzerine yığılıverdi. Gözlerini kapayıp bir süre öylece dinlendi. Doğrulduktan sonra üstünü başını temizleyip böcek olup olmadığını kontrol etti. Eteğinde kan lekeleri vardı şaşırdı! Hastalığına daha çok vardı, bu kan nereden bulaşmıştı? Birden avuçlarında bir acıma duydu, avuçlarını açıp baktı, ikisi de kan içindeydi, yaralanmıştı. Üstelik cicipler de kana bulanmıştı. Nerede yaralandığını anımsamaya çalıştı; köknara sarıldığında, kabuklar avuçlarını parçalamış olmalıydı…

Şimdi ne yapacaktı? Köye nasıl döneceğini düşünüyordu. Kan lekesini kimse görmeden bir yolunu bulup eve dönmeli,

üstünü değiştirmeliydi. Cicipleri bir kayanın üzerine koyup ellerini yapraklarla temizledi. Bir süre çicipleri alıp almamakta kararsız kaldı. Hiç bu kadar güzel köknar sakızı görmemişti. Ağabeyi Alim sakızı çok severdi, sakızları götürse, kesin memnun kalırdı da Tükez nereden bulduğunu açıklayamazdı. İyi ki kanlandı diye geçirdi içinden, bırakması için gönlü rahatlamıştı. Sonra eteği üzerine kafa yormaya başladı. Acaba ne yapabilirdi? Önce sağa sola çevirdi, bir an ters giymeyi düşündü, en sonunda, annesinden yiyeceği azarı göze alıp kan lekelerinin üzerine çimen sürdü, lekeler kara yeşil bir renge döndü. Ardından hızla evin yolunu tuttu.

Dönemeci döner dönmez bir ses duydu, uzaklardan bir türkü sesi, yamaca yayılıyordu… Bir süre durup dinledi, sonra sesin geldiği yere yöneldi. Dere köknarlardan zor görünüyordu, ses çıkarmadan biraz daha ilerledi. Eşref Tükez'in geldiğini duymadı, oyununa devam etti. Derenin kenarında, ağaçlardan oyuncak birkaç ev yapmış, suyun yanına da değirmen gibi bir çark koymuş, onlarla oyalanıp duruyordu. Tükez Eşref'in mutluluğuna imrendi: *"Ne güzel karışanı yok, görüşeni yok."* dedi kendi kendine. Bir deliyi kim sorumlu tutar ki? Karnını doyurduktan sonra mutlu bahtiyar yaşayıp gider… *"Yaşamasına yaşar da ölümü nasıl olur onu bilmem."* diye sorguladı Tükez, *"Kim kaldırır ki cenazesini?"* Kendi düşüncesi kendini yaraladı Tükez'in, fırtınada dalları kırılmış bir meşe gibi hissetti bedenini. Türküsü bitene kadar Eşref'i izlemeyi sürdürdü, sonra aklına eteği geldi. Eşref'i rahatsız etmeden, sessizce oradan ayrılıp yola düştü. Yolda karşılaştıklarına öylesine selam veriyor, köylülerin alışık olmadıkları bir şekilde hızla ilerliyordu. Oysa Tükez konuşmaya bayılırdı. Yoldaki köylüler Tükez'in bu tutumuna bir anlam veremiyorlardı. Her selamladığı köylü arkasından uzun uzun baktı.

Tükez eve yaklaşınca, önce ot doldurdukları mereğe gitti. Her olasılığa karşı mereğe sakladığı eski eteğini giydi. Kirlenmiş olanı, uygun bir zamanda alıp yıkamak için otların içine sakladı. Çardakta birileri konuşuyordu, meretken çıktığını görmemeleri için sessizce kapıdan çıkıp, konuşanların yanına doğru yürüdü. Ağabeyinin yanında biri vardı ama tanıyamadı. Birilerinin ağabeyinin yanında olmasından mutluluk duydu. Hem ağabeyinin konuşacak birini bulmuş olmasına, hem eve geldiğinde sorgulamadan kurtulduğuna seviniyordu. Alim evde konuk yoksa çok gergin oluyordu.

Alim, akraba evliliğine bağlanan bir kemik hastalığına tutulmuştu. İlkokulu bitirdikten sonra hastalık ortaya çıkmış, ev halkı yıkılmıştı. Bölgedeki hastanelerin hepsini dolaşmışlar, bir çözüm bulamamışlardı. Hastalık kısa zamanda ilerledi ve Alim tekerlekli sandalyeye mahkûm oldu. Artık ot biçemez, koyun güdemez, dağdan odun getiremezdi. Artık ömrü boyunca başkasına muhtaç yaşayacaktı. Çok acı çekti, kabullenmek istemedi ama sonunda yavaş yavaş kendine uğraşlar buldu. Önce radyoları tamir etmeye başladı, sonra televizyon tamirini öğrendi, dijital uydu alıcıları derken, köyün elektronik tamircisi oluverdi. Alim için bu uğraş yaşam kaynağıydı, bir yeri vardı hayatta, bir gereği… O zamandan sonra köknarlar gibi dünyaya kök saldığını, tutunduğunu hissetti. Zaten yaşıtı köylü gençlerin birçoğundan zekiydi, konuşmasıyla, fikirleriyle saygıdeğer biri oluvermişti. Ne var ki köy yeri, Alim'in dünya görüşüne dar geliyordu. Özellikle dedikodular Alim'i çileden çıkarıyordu. Elbette köylü dedikodusuz yapamazdı, böyle bir köy düşünülemezdi. Köyde yaşıyorsa dedikoduyu da kabullenmesi gerekirdi. Buna rağmen öfkeliydi ama öfkesi köylünün dedikodu tutkusundan daha çok, yedi kız kardeşi üzerine yapılmasıydı. Her biri ne yapıyor, nereye gidiyor, kiminle konuşuyor, evlerine kim geliyor diye dillerde dolaşıyor,

sağda solda anlatılıyordu. Başka genç kızlar için de dedikodu oluyordu fakat Alim, dedikoduların yürüyememesiyle ilişkilendirilmesinden çekiniyordu. Deseler ki adam sakat, kardeşlerini koruyamıyor, çileden çıkardı. Öyle sanıyordu ki kız kardeşlerinin önünde olsa, çayıra çobanlığa o gitse, bu kadar çok dedikodu olmazdı.

Dedikoduların bir kaynağı da kuşkusuz Alimlere gelip gidenin çok olmasıydı. Alim'in ailesi pek konukseverdi. Öyle ki köye yabancı biri gelse ilk önce Alimler konuk ederlerdi. Konukseverliğin artmasında Alim'in de katkısı vardı. Çokça sıkılıyor ve çevresinde insanlar olsun istiyordu. Üstelik yabancılar daha çok ilgisini çekiyor, onlardan birçok şey öğreniyor, onlarla daha rahat anlaşabiliyordu. Yalnız başına televizyon seyretmek dışında yapacak çok az şey vardı. Bu nedenle gelip gidenlere kapıyı açık tutmak gerekiyordu. Alim durumu kız kardeşlerine de anlatıyor, onlara öğütler veriyor, hareketlerini denetlemek için özen gösteriyordu. En küçük bir hata görse azarlıyor, bağırıp çağırıyor, çevresinde bulduğu ne varsa hiç çekinmeden kardeşlerine fırlatıyordu. Zaman zaman annesine de öfkeleniyor, kızlarına sahip çıkamamakla suçluyor, babasını sert bir dille eleştiriyordu. Alim'in acı durumunu kendi suçu olarak gören anne baba da bütün kabalıklarını sineye çekiyor, ses çıkarmıyorlardı. Ancak öfkeleri birikiyor ve onlar da öfkelerini Tükez'e yöneltiyorlardı. Tükez ne yaşça en küçüktü ne de boyu en kısaydı. Anne ve babanın, hatta kızların öfkesinin ona yönelmesinin bir gerekçesi yoktu. Ama ailede biriken bütün öfke her seferinde Tükez'e yöneliyordu. Tükez için bunun bir açıklaması yok gibiydi; belki kızların içinde en çalışkanıydı, neredeyse her işi Tükez yapıyordu. Kendinden küçük kız kardeşleri bile iş buyuruyorlar, zaman zaman da azarlıyorlardı. Tükez, bu dayanışma karşısında yalnızdı ve bu hayatı kabullenmeye çalışıyordu. Belli ki evlenip gideceği güne kadar,

bu azabı çekecekti. Sürekli azar işitse de sürekli çalıştırılsa da yılmıyordu. Hatta ailesinin öfkesinden zevk bile alıyordu. Anne ve babası başka türlü onunla ilişki kurmuyorlardı, kardeşleri onunla pek bir şey paylaşmıyorlardı. Tükez özellikle kardeşlerinin kendisine öfkelenmesini bile seviyordu. Onlar öfkelenince garip bir haz alıyor, kendini güçlü hissediyordu. Kardeşlerinin öfkesinin kıskançlıkla olan ilgilisi anlıyordu, ne var ki, baba ve annesinin öfkesini bir türlü kavrayamıyordu. Daha ilkokulu bitirmeden evin bütün iş ona kalmıştı. O kadar çok çalışmıştı ki, elleri bedenine göre daha büyüktü ve her yanı çatlak çatlaktı. Köy işlerindeki becerisi ve gücü dillere destandı. Birinin acele işi olsa, Tükez'i çağırıyordu. Tükez bu ilgiden çok memnundu. Köylüler Tükez'e saygı gösteriyorlar, onu seviyorlar, ona değer veriyorlardı. Köylülerin yakınlığı Tükez'in yüreğini ısıtıyordu. Ailesinden görmediği şefkati, yardım ettiği ninelerden alıyordu. Bu nedenle, babası annesi pek istemediği halde, köylülere yardım etmek için can atıyor, bir bahane bulup onlara koşuyordu.

Bunaldığı zaman da komşulara gidiyordu ama dedikodu ve Alim Tükez'i korkutmuştu. Bu yüzden, bunaldığında daha çok derenin kenarına inerdi. Derenin kenarındaki kayalık onun ömrü boyunca sırdaşı, düş arkadaşı olmuştu. Oraya gidip düşler kuruyor, oyunlar oynuyordu. Ama bunu Alim bilmiyordu. Alim Tükez'in yalnız başına dereye gittiğini duysa kıyameti koparırdı. Kardeşleri bu durumun farkındaydı ve kullanmaktan çekinmiyorlardı. Ne zaman kendilerinin yapması gereken bir işi Tükez'e yaptıracak olsalar, dere kenarına gidişlerini anımsatıyor ve Alim'e söylemekle tehdit ediyorlardı. Tükez de durumu kabulleniyor, kuzu kuzu işi yapıyordu, çünkü Tükez, sırtıyla taşıdığı ağabeyinden, tanıdığı herkesten ve her şeyden daha çok korkuyordu.

Şimdi uzun süredir ortalıkta görünmemiş olmasının hesabını Alim'e verme zamanıydı, bereket ağabeyinin yanında bir konuğu vardı. Tükez, konuk görmesin diye, yanlarından geçerken yüzünü kapatarak yürüdü. Bu korunma konuktan daha çok Alim'in öfkesini çekmemeye yönelikti. Evin köşesini döndüğünde çardaktaki adamı gördü. Bir gün önce göz göze geldiği garip delikanlıydı bu; irkildi! Rüyasındaki kuzgunun kara gözünü anımsadı. Ağzı kurudu, dizlerinin bağı çözüldü ama yürüyüşünü bozmadan eve kadar gidecek gücü kendinde buldu. Birden Alim seslendi; *"Kız, çay getirin!"* Tükez başını sallayıp hızla içeri girdi.

Alim, *"Kardeşim."* dedi. *"Biraz gariptir. Ama çalışkandır."* Yahya, ağabeyinin Tükez'e *"Gariptir."* demesini yadırgadı ama en çok da neden *"Çalışkandır"* dediğini anlayamadı. Yahya iç hesaplaşma yaparken susuyordu ama Alim konuşmak istiyordu. Almanya'daki yaşantıları öğrenmek için can atıyordu. *"Sizin oralarda sanırım sakatlara devlet sandalye veriyormuş, değil mi?"* Diye sordu. *"Evet!"* diye yanıtladı Yahya. *"Ayrıca maaş da bağlar."* Alim iç geçirdi. *"Geçen sene bir televizyon program yaptı. Buraya kadar geldiler. Ertesi gün bana bir motorlu sandalye hediye ettiler. İyi ettiler ama yollar uygun değil ki... Yokuşlar neyse de yağmur yağdı mı işim bitiyor."* Yahya *"Belki de kentte yaşamalısın."* diye önerdi.

Alim derin derin düşündü, yaylalara doğru baktı. Yahya da bu durumu fırsat bilip bir süre Alim'i inceledi. Ayakları incecikti, bacaklarının önünde aykırı duruyordu. İnsan bakarken yüreği burkuluyordu. Her an kırılacakmış gibi duran bacaklarına oranla kolları belirgin olarak daha güçlüydü. Alnı geniş, elmacık kemikleri çıkıktı. Hoş bir yüzü vardı, sevimliydi, kaşlarını çatmasa, bir bebek kadar dingin görünecekti. Ne var ki çok hüzünlü bakıyordu. Yahya, Alim'in kız kardeşine seslenirken

ne kadar öfke dolu olduğunu anımsadı. Çay isterken bile denetlenemeyen bu öfkenin kaynağı ortadaydı. Bu delikanlı o sandalyeye sığmıyordu, sığamıyordu.

Alim Yahya'nın kendisini izlediğini hissetti. İzlenmekten nefret ederdi. Konuşup Yahya'nın dikkatini dağıtmak istedi. *"Yaylalara gidecek misin?"*

-*"Yarın erkenden Dereğhanlarına servis varmış, oraya gideceğim, oradan yaylaya atla gidecekmişiz..."*

-'*İyi fikir*" dedi Alim, *"Hem Hanları da görmüş olursun! Sabah erken çok cafcaflıdır. Peki atı nereden bulacaksın ki?"*

-*"Sanırım ayarlanmış, Rüstem Amca söyledi"*

-*"Rüstem Amca seni konuk etmemiş olsa, ben konuk ederdim, bilmiş ol!.."*

-*"Teşekkür ederim…"*

-*"Rüstem Amca at ayarlamışsa sorun yok demektir… Uzun zaman oldu Yukarki Yaylaya gitmeyeli… Özledim vallahi… Of of duman basar orayı, danalar bağrışır, köpekler havlar… Ne güzeldir!"*

-*"Ninem de anlatırdı…"*

-*"Sahi, Almanya neresi Göleşen neresi… Ninenin ne işi olabilir ki orada?"*

Ayak sesleri duyulunca söyleşi yarıda kaldı. Tükez çayları ve kurabiyeleri tepsiyle birlikte, Alim'in yanına koydu. Heyecanını belli etmemeye çalışıyor, Yahya'ya bakmamak için de özen gösteriyordu. Yazmasıyla ağzını burnunu kapatmıştı. Tülbent, soluk soluğa nefes alışıyla bir yaprak gibi sallanıyordu. Alim, bir gariplik olduğunu hissetti, hemen Yahya'ya baktı. Yah-

ya'nın Tükez ile ilgilendiği yoktu, içi rahatladı. Yine de Tükez'in durumunu hiç beğenmemişti, bir hal vardı bu kızda…

Tükez, çayları bırakır bırakmaz geri dönerken çaktırmadan Yahya'ya baktı. Sadece omzunu görebildi, kolunda bir dövme vardı, o kadar kısa süreli bir bakıştı ki, ne dövmesi olduğunu anlamadı bile... Bu bakış bile Tükez'i heyecanlandırmıştı. Sanki içini duman sarıyor, ciğerlerini dolanıp boğazına yükseliyordu. Öksürmek istiyor, öksüremiyordu. Eve kendini zor attı, gidip aynaya baktı. Yüzü kıpkırmızıydı, kaşlarının üzerinde biriken terler yanaklarına süzülüyordu.

Alim arkadan Tükez'i izledi. Durumu hiç hoşuna gitmemişti, bu garipliğin nedenini düşündü bir süre… Dönüp yine Yahya'ya baktı, acaba neden Yahya mıydı? Yahya neredeyse Tükez'in farkında bile değildi, durmuş karşı yamaçtaki köknarları izliyordu. Yahya, Kilise tepesinin karşısındaki yamacı işaret edip, *"Orada bir gece kalmak istiyorum."* dedi. *"Yalnız başına mı?"* diye sordu Alim. Yahya *"Evet."* dedi, *"Çadırımı kurarım... Çok kamp kurup kaldım dağlarda. Bana arkadaşlarım dağlı derlerdi."*

-*"Vallahi İyi cesaret var sende. Ben olsam kalamazdım. Orası ayıların yeri... Hem orada bir peg var, kötü hikâyeler anlatırlar."* Yahya *"Peg"* sözünü anlayamamıştı. Ninesi de pek söz etmemiş olmalıydı. Bu sözcük hiç tanıdık gelmedi. Bir anlamda veremedi. *"Peg nedir?"* diye sordu. *"Yani eski zamandan kalmış bir yapının temeli... Dedemler anlatır; vakti zamanında oraya bedevre yapmaya gitmişler. Bedevre soçtan olur..."*

-*"Soç nedir?"*

Alim dağın en üst yamacında duran görkemli uzun ağaçları işaret edip; *"Yani şu ağaçlardan, onlardan da az kaldı, tükettiler vallahi... Gerçi soçlara çok yıldırım düşer. Bu nedenle*

köknarlara göre sayıları azdır, yanarlar. Neyse konuyu dağıtmayayım, bizimkiler orada güzel bir soç bulmuşlar, bedevrelik yapacaklar, ağaç o kadar büyükmüş ki işi bitirememişler geceye kalmışlar. Sonra Fezogilin Ahmet emmi pegden bir çocuk sesi duymuş. Herkes elindeki işi bırakıp kulaklaşmışlar, ses gittikçe çoğalıyormuş. Sanki yeni doğmuş bir bebek. Birbirlerinin yüzüne bakmışlar, bir anlam verememişler... İşlerini bırakıp sesin geldiği yere gitmişler. Yaklaşmışlar ki ne görsünler, pegin her yanı bir kalabalık, bir kalabalık... Cinler toplanmış düğün yapıyorlar... Ortada beyazlı bir gelin var, kucağında da çocuk... Gerçi ben bu hikayelere inanmam. İnsanların uydurması ama yine de bil!"

Alim'in içten anlatımı karşısında Yahya büyülenmiş gibiydi. Ninesi aklına geldi. Ne güzel hikâyeler anlatırdı ninesi. Lezzetli, büyülü... Alim, *"Korktun mu? Bu sadece hikâyesi, belki orada gerçeği var. Herhalde artık kamp yapmazsın"* dedi. *"Hayır! Tersine kamp yapacağım. Ateş yaktığımda buradan görürsün beni"* diye yanıtladı. *"Çok güzel hikâye anlatıyorsun"* diye de ekledi. Alim çay doldurması için Tükez'e bağırdı sonra dönüp Yahya'ya *"Peki ama niçin orada kamp yapacaksın... Bunun kiliseyle bir ilgisi var mı?"* diye sordu. Yahya, Alim'in ses tonundaki değişikliğin ayrımına vardı, sorgulayan, zorlayan bir ses tonuydu bu ve durumdan hoşlanmadı. Ama öte yandan Alim'i sevmişti. Soruyu yanıtladı. *"Kiliseyle ne ilgisi olabilir?"*

-*"Bilmem"* dedi Alim. *"Bizim köye gelen her yabancı kiliseyle ilgilenir."*

-*"Belki kilisenin tarihi bir önemi vardır..."*

-*"Yok canım"* dedi Alim, *"Ne tarihi önemi... Zaten temellerine kadar söktüler... Her yanını patates tarlasına çevirdiler eşe*

eşe...”

-*“Niye?”*

-*“Define için!”*

Yahya birden sustu. Son iki gün yaşadıklarını düşündü. Aklından kebapçı ve servisçiyle konuşmaları geçti, onların yanında da kiliseden söz etmiş ve her ikisinin de rengi değişmişti. Bütün bu garipliğin nedeni demek ki defineydi. Defineci olduğunu düşündü bir an, kendine yakıştıramadı.

Alim Yahya’nın suskunluğundan kuşkulandı. Söylendiğine göre bu adam köye gelen yabancılara benzemiyordu. Köydeki eski yer adlarının hepsini biliyordu. Bitki adlarını da... Şimdi de define sözünü duyunca susması da pek hayra alamet değildi. Sessizliği Tükez’in demlikle gelişi bozdu. Tükez aynı telaşla yaklaştı, çayları döktü. Yahya ve Alim’in garip sessizliğine bir anlam veremediyse de dalgınlıklarından yararlanıp Yahya’nın yüzüne iyice baktı. Temiz bir yüzü vardı. Elmacık kemikleri hafif çıkıntılıydı. Sakalı çenesinde çok hoş durmuştu. Gözleri omuzlarına kaymıştı ki Alim’in kendini görebileceğini anımsadı, hızla uzaklaştı.

Tükez’in koşarak gitmesi iki gencin de dikkatini çekti. İkisi de bir süre Tükez’in arkasından baktılar; Yahya gözden kaybolana kadar Tükez’in ellerini izledi. İnce vücuduna karşın kaba koşuyor, ellerinin salınışı ahengi bozuyordu. Bakmayı sürdürürken, uzakta, yolun altında hızla hareket eden bir karartı gözüne ilişti. Otların içinde belli belirsiz bir şapka hızla yamacı tırmanıyordu. Adam bir süre orada durdu, ardından yokuş yukarı köyün içine doğru yürümeye başladı. Adamın yürüyüşü Yahya’ya tanıdık geldi. Nerede görmüş olabilirdi? Alim’e sordu, *“Bu adam kim?”* Alim gülümsedi. *“Eşref...*

Bizim köyün delisi. Ama bana soracak olursan en akıllısı... Eğer seni severse, hızır gibidir. Zorda kaldığında Eşref de yanında biter."

Yahya Eşref'i anımsadı. Ardanuç'ta çikolata verdiği adamdı bu. Dönemece kadar arkasından baktı... *"Nereden geliyor ki öyle?"* diye mırıldandı ama Alim öyle dikkatliydi ki hemen anladı. *"Eşref bu, kim bilir nereden geliyor... Bakarsın ormanda uyumuş, bakarsın bir merekte... Korku bilmez, hastalık bilmez. Şanslı adam!"* Son bölümü öyle hüzünlü söyledi ki, Yahya'nın içi acıdı. Alim'e kanı ısınmıştı ama ona baktıkça bedenini bir sıcaklık sarıyor, karnında bir yanma hissediyordu. Kendini gittikçe garip hissetmeye başladı. Ne zaman böyle içi sıkılsa camı açar ya da duşa koşup başını musluğun altına dayardı. Ama burada ne açılacak bir cam vardı ne de başını altına sokacağı bir su... Ne yapacağını bilemeden çevresine bakındı, birden derenin sesini duydu. Dereye koşmak istiyordu. Ama durduk yerde bunu nasıl yapabilirdi ki? Bir süre bastırmaya çalıştı, oturduğu yeri değiştirdi, eliyle göğsünü serinletmeye çalıştı.

Alim, Yahya'nın huzursuzluğunu anlayınca, *"Su ister misin?"* diye sordu. Daha su der demez, Yahya fırlayıp dereye yöneldi. Tükez'in dereye gide gele açtığı patikadan yamaç aşağı koşmaya başladı. Alim öylece kala kaldı. Artık onu çayırda bir karartı olarak görebiliyordu. Yahya gittikçe hızlanıyor, hızlandıkça ağzındaki bakır tadı artıyordu. Artık yutkunamaz olmuştu, bakır tadı boğazından içeri akıyordu. Göğsü kabardıkça kabardı, soluksuz kaldı, suya kavuşmak için canla başla koşuyordu. Önüne çıkan kayanın üzerinden suya bırakıverdi bedenini…

Yayla sise doyarken

Tan ağarmıştı ya da ağarmak üzereydi. Yürüyordu, ancak yarı aydınlıkta çevresini pek göremiyordu. Henüz dağlar belli belirsiz, henüz her şey durgun ve uykuluydu. Yürürken kayalar çıkıyordu karşısına; bazen üzerlerindeki yosunlara basıp kayıyor bazen de takılıp tökezliyordu. Bu yüzden bütün dikkatini ayağını basacağı yere veriyordu. Otların üzerindeki çiğ ayağının kaymasına neden oluyordu. Dikkat etmezse, düşüp bir yerini kırabilirdi. Karşısına küçük bir göl çıktı. Gölün çevresini dolaştı ama ayaklarının ıslanmasından çekinmese, yolunu değiştirmez, sığ gölün içinden yürür geçerdi. Ne var ki hava soğuktu ve güneş hasreti kaskatı etmişti toprağı taşı… Göller de bir türlü bitmiyordu, birinin çevresini dolaşır dolaşmaz, ötekiyle karşılaşıyordu. Bir türlü anlam veremiyordu; dağın tepesinde, düz bir çayırlıkta bu göllerin işi neydi? Yorulmuştu, birinin kenarına oturup dinlenmek istedi. Belli ki göller sığdı ama bu gölün dibi görünmüyordu. Sanki göl sonsuzluğa açılan bir boşluktu. Merak edip gölün dibine elini uzattı, kolu ancak dirseğine kadar girebildi, parmaklarıyla birkaç çakılı hissetti ama kavrayamadan elini çekmek zorunda kaldı. Suyun sınırında buzdan bir testere kolunu kesiyordu, su çok soğuktu. Dokunduğu çakılları görmek için yeniden eğilip suya baktı: Baktıkça göl usul usul dalgalanmaya başladı. Dalgalar büyüdükçe dönüyor, döndükçe hortum olup yükseliyordu. Şaşkınlıktan gözleri sonuna kadar açıldı ama kapamak isteyince kapatamadı. Göz kapakları esnekliğini yitiriyor, gittikçe katılaşıyordu. Gölün suyu yükselip gözlerinden içeri dolmaya başladı. Olanca gücüyle bağırdı! Ne kadar bağırırsa bağırsın sesi çıkmıyordu. Elleriyle gözlerini kapadı, o anda her şey normalleşti. Su yine gölün üzerinde huzur bulmuş yatıyordu. Göz kapakları yumuşamıştı, istediği zaman açıp kapatabiliyordu,

rahatladı. Derin bir nefes alıp yutkundu, yutkundu ama bu kez de koca bir buz dağını yutmuş gibi içini bir titreme aldı. Soğuk bütün bedenini sardı, sanki damarları donmuştu da içinde kan akmıyordu. Üstelik nereye baksa orası buz tutuyordu.

Büyük bir beceriyle kabanının düğmelerini ilikledi, ellerini birbirine sürttü, yerinde sıçradı, bildiği bütün ısınma hareketlerini yaptı fakat yetmedi, ısınamıyordu. Ufka baktı: Uzakta, vadiden bir karartı yükseliyordu. Bulutlar gökten inmiş, toprağı taşı yalayıp üzerine doğru geliyordu. Korktu! Kaçıp kurtulmak için kalktı ama daha bir adım atmadan her yeri sis sardı. Sis nemliydi, her dokunuşunda bedenine iğneler batıyordu. Yayla evlerine gitmek, ocağın başına oturmak, ateşin sıcağında dinlenmek istiyordu. Yayla şuracıktaydı, köpeklerin, buzağıların sesi rahatça duyuluyordu ama sis geldikten sonra ses kesik kesik, belli belirsiz duyulmaya başladı. Bu yüzden yaylanın yerini belirlemek zordu. Durup kulak verdi; iyice dinledi. Kendince yaylanın yönünden emin oldu ve yürümeye koyuldu. Gerçi iki adım ötesi görünmüyor, düşmemek için görmeyen bir adam gibi ayaklarını yere sürterek ilerliyordu. Ortalıkta takip edeceği ne bir patika ne de bir iz vardı. Yere ottan bir halı sarmışlardı sanki... Gitti, gitti, gitti... Birden önüne küçük göller çıktı. Önce başka bir yere geldiğini sandı ama bu göller tanıdıktı, biraz önce yanında bulunduğu göllere gelmişti. Sisten göller bambaşka görünmüştü gözüne ama anımsıyordu; az önce kenarında durduğu göllerdi... Yeniden göllerin çevresini birkaç kez dolaştı, göllerin birbirine uzaklıklarını kafasına yerleştirdi. Sesi dinledi, o yöne döndü ve yürüdü. Yürüdükçe sis yoğunlaşıyor, bir adım ötesini göremiyordu. Artık nereye gideceğini de şaşırmıştı, durdu. Her soluk alışında bir avuç buzdan çivi boğazından aşağı dökülüyordu, sanki yutkunamıyordu. Sis yüzüne dokunuyor, dokundukça tenine soğuk iğneler batıyordu. Bir bulutun içine sıkışıp kalmıştı, korkuyordu.

Dayanamadı, var gücüyle koştu, koştu… Sonunda dizlerinin dermanı kalmadı, yavaşladı, yalpaladı ve kaba bedeni yere yığılıverdi...

Kendine geldiğinde sis dağılmamış ancak seyrelmişti. Görebildiği kadar çevresine baktı; yakınında bir karartı vardı. Önce bir uçurum sandı, yaklaştıkça karartı daraldı, küçüldü, şekil değiştirdi. Şaşkındı! Arkasını dönüp yaylaya yürüdüğü gölcüktü bu. Çığlık attı! Zıplayıp dövünmeye, ıslık çalmaya, yardım için bağırmaya başladı. Ne gelen oldu ne de duyan. Sonunda yoruldu, gücü tükendi; hevesi de kalmadı… Sustu! Köpek sesleri duyuluyordu, yayladaki çocukların ağlayışı, kadınların bağırışı, her sesi duyuyordu. Sesler, neredeyse elini uzatsa dokunacak kadar yakındı ama gidemiyordu. Bir süre uzanıp gözlerini kapadı. Güzel şeyler düşünmek istedi, güzel şeyler düşünürse kendine gelecek, güçlenecek, bu yanılgı illetinden kurtulabilecekti. Yaşadığı, gördüğü güzel şeyleri düşledi: filmler geçti bir bir gözünün önünden. Sonra aniden yerinden fırladı. Aklına kurtlar gelmişti. Kurtlara yem olacağını sandı! İçindeki korku her şeyi başka türlü görmesine neden oluyor, otların içindeki taşların hareket ettiğini sanıyordu. Daha dikkatlice baktı, korku taşları büyütüyor, harekete geçiriyor, onları dişlerle dolu kocaman ağızlara çeviriyordu. Bir bebek gibi çığlık çığlığa ağlamaya başladı, başını ellerinin arasına aldı, bacaklarını karnına çekti, toprağa uzandı, avazı çıktığı kadar bağırdı!

Çığlık evde yankılandı, Tütiye telaşlandı. Merdiveni zorlukla tırmanıp Yahya'nın odasına yetişti: *"Ne oldu oğul?"* Yahya, yatağın üzerine oturmuş duruyordu, Tütiye'nin yüzüne bir süre donuk donuk baktı. *"Al mı bastı?"* diye sordu Tütiye. *"Kâbus gördüm"* diyebildi Yahya. *"Hadi hazırlanıp gel, kahvaltı hazır. Amcan kahvaltısını yaptı, seni bekliyor."*

-*“Peki.”* diye yanıtladı Yahya, Tütiye odadan çıkanca hazırlanmaya başladı. Tişörtünü giyerken parmaklarında bir şişkinlik hissetti. Parmaklarının araları, yer yer kabarıklarla doluydu. Dokundu! Dokunduğu yerler kaşınmaya başladı. Kaşıntı çok keyifliydi, bir süre parmaklarını kaşıyıp durdu. Dudaklarında da aynı şişlikler vardı, incindi, umudu kırıldı, gözü karardı, yatağa uzanıverdi. Fakat çok duramadı, sanki kâbusu baştan sona yeniden yaşayacak gibi oldu, sıçradı. Pencerenin yansımasından yararlanarak dudaklarına baktı, dokunmaya çekiniyordu. İçi ezildi, yüzü buruştu… Oysa dışarıda pırıl pırıl bir hava vardı. Gökyüzü yıkanmış, durulanmış sevinçle uyanmıştı. Yahya, gökyüzünün albenisiyle ilgilenmedi bile, koşup valizinden aynayı çıkardı, dudaklarını yakından inceledi. Bu garip şişlikler ne olabilirdi? Çiçek hastalığına benziyordu ama çocukken çiçek aşısı yapılmıştı. Bilmediği bir virüs olabilir miydi? İşkillendi. Ardından hızla giyindi, çantasını hazırlayıp merdivenlerden indi. Tuvalete gitti; elini yüzünü yıkadı, kabarcıklara bol su tuttu, sabunladı, yeniden, yeniden baktı… Pek bir şey anlamadı. Sofraya geldiğinde Tütiye Nine, *“Ah oğlum, bak elin yüzün bark atmış... yoksa teleğhaş mı yedin?”* diye sordu.

Soru Yahya’nın yüzünü güldürdü. Kafasında binlerce olasılığa neden olan kabarcıklar, şimdi o güzel kokulu ota bağlanmıştı. Gözleri ışıldadı. *“Evet, ama …”* Sözünü bitirmemişti ki Tütiye Nine: *“Ah oğul söylemediler mi sana, teleğhaş alışık olmayana dokunur. Sakın kaşıma! Yara olur vallahi…”* dedi. Yahya gülümseyerek; *“Merak etme ninem, dokunmam barklara...”*

-*“Kurban olayım, ne güzel söyledin bak… hele bir daha söyle!”* Yahya kahkahalar atarak; *“Bark.”* dedi. *“Görüyor musun herif! Ne güzel konuşuyor… Ha, böyle işte! Bak konuşmayı öğrendi hemen…”* Rüstem; *“Sen bakma bizim hanıma… Kafa-*

na da takma! bir iki hafta kaşınır geçer. Varsa yara merhemin sür. Yoksa Tütiye akşama bir çaresine bakar… Hadi acele et! Karnını iyi doyur, çünkü dağa çıkacağız, dağ çarpar adamı, sen alışık değilsin."

Yahya, sofraya oturdu, Tütiye kuymak yapmıştı. Kokusunu ilk yediğinde de sevmemişti ama tadı harikaydı. Taze köy ekmeğini nasıl bandıra bandıra yiyeceğini de öğrenmişti. Bir güzel karnını doyurdu, eşyalarını topladı, hazırlanıp bahçe kapısına yöneldi. Rüstem daha çabuk davranmış, avluya çıkmıştı. Birden geri dönüp Tütiye'nin yanına geldi. *"Çok teşekkür ederim."* dedi, ardından elini öptü. Tütiye gülümsedi. *"Ne olacak oğlum ne teşekkürü... Sen benim Enis'ime benziyorsun. Polistir Ardahan'da..."* Yahya bir şey söylemeden dönüp yola koyuldu. Ara sıra geri dönüp Tütiye'ye bakıyordu.

Camidibine gelene kadar kimseyle karşılaşmadılar, köpekler bile ortalıkta görünmüyordu. Oysa Camidibi cıvıl cıvıldı. Henüz sabah olmuştu ama neredeyse bütün yaşlılar oradaydı. Gençler, çocuklar, kadınlar da vardı... Yahya şaşırdı. Bir gün önce öğlen bile bu kadar insan görmemişti sokaklarda. *"Hepsi Dereğhanlarına mı gidiyor?"* diye sordu Rüstem'e. *"Hayır! Herkesin işi var oğul... Kimi yaylaya gidiyor, kimi mezraya... Kimileri de Hanlara gidenlere bir şeyler ısmarlıyorlar."*

Yahya insanları izlemeyi sürdürdü; herkes dinç görünüyordu. Sabahın erken saatleri için oldukça neşeliydiler. Birbirlerine şakalar yapıyor, takılıyorlardı. Daha çok yaşlılar şaşırtmıştı Yahya'yı; bu neşenin, bu enerjinin kaynağı neydi? Yahya insanların yüzlerini incelerken bir an köy servisçisiyle göz göze geldi, hemen başka bir yöne baktı. Bu adamdan gittikçe daha çok çekinir olmuştu, fakat yine bu adamla ilgili her şeye ilgi duyuyordu. Servis beklerken, küçük dükkânın önünde duvarın önüne yapılmış ağaç sekinin üzerine oturdular. Yahya, bunu

fırsat bilip servisçi hakkında Rüstem'e sorular sordu. Yaşlı adam sorularını garip bulup boyuna gülüyordu. Gülüşü derinden ve samimiydi. Öğrendiğine göre servisçinin ailesine Fezogil denirmiş... Yedi kızı varmış, biri hariç hepsi evlenip gitmişler. Eşiyle birlikte, Camuştaşı denilen büyük kayanın hemen alt yanındaki evlerinde otururmuş. Mutlaka iyi köpek beslermiş. Bu bölgenin sayılı araba ustalarındanmış. Emekli olduğu için fazla çalışmadan da geçinebiliyormuş. Hatta araba tamiri için çağrıldığında, canı çekmeden gitmiyormuş. Adı Casim'miş. Rüstem'in dediğine göre, korkulacak bir yanı yokmuş, şimdiye kadar kimseye zararı dokunmamış.

Casim hakkında öğrendikleri Yahya'nın içini rahatlatmıştı, fakat duygularına söz geçiremiyordu. Ona karşı uzak durmayı yeğleyecekti. Birden Casim'in o kararlı sesi duyuldu. *"De haydin daha!"* Eşyalarını aldı, öteki yolcularla birlikte minibüse yöneldi. Yolculardan bir tek Yahya'nın sırt çantası vardı, diğer yolcuların elinde pek bir şey yoktu. Eşyası herkesin dikkatini çekiyordu. Casim takılmaktan geri durmadı; *"Hayırdır hemşerim, dağ mı aşacaksın?"* Yahya yanıtlamadan Rüstem söze girdi; *"Yok canım, yukarı yaylaya gidecek. Haber saldım Sakip bir atla gelip alacak."*

Casim yanıt bile vermeden arabanın arka kapılarını kapatıp direksiyona geçti. Önde iki kişilik yer vardı, Yahya ve Rüstem yan yana Casim'in yanına sığıverdiler. Casim yine o umursamazlığıyla motoru çalıştırır çalıştırmaz yola koyuldu. Motorun gürültüsü, sabahın erken saatinde sessizliğini üzerinden atamayan köyü sanki parçalıyordu. Küçük çocuklar minibüsün arkasından koşuyor, eğleniyorlardı. Bir süre sonra minibüs köyden çıktı, yolun dağı bir sevgili gibi sarıp sarmaladığı kıvrımları tırmanmaya başladı. Yolun eğimi fazla değildi. Fakat sürekli zik zak çiziyorlardı. Vadilere girince gölge içinde hava soğu-

yor, tepelere çıkınca güneş yüzlerine vurup ısıtıyordu tenlerini. Bir süre sonra çevredeki manzara daha netleşti. Yaylalar, mezralar çıplak gözle görünür olmuştu. Yahya, yayla evlerinden gözünü alamadı, çantası arkada olmasa, fotoğraf makinesinin zumuyla yaylaları inceleyebilirdi.

Yolculuk öyle güzeldi ki, Yahya nasıl geçtiğini anlayamadı. Karşılarına bir köy çıktı. Minibüstekiler *"Hğeva."* diyorlardı ama köyün girişindeki tabelada *"Geçitli"* yazıyordu. Garip bir çelişkiydi, yazılar ne derse desin, dağlılar kendi dillerince anlatıyorlardı her şeyi… Casim birden arabayı durdurdu, *"Teleğhaşlara bakın!"* deyip arabadan inip çayıra yöneldi. Onun bu başına buyruk davranışlarına köylü alışıktı fakat Yahya her seferinde garipsiyordu. Önceleri kararsız kaldı, teleğhaşlar ilgisini çekiyordu fakat orada Casim'le birlikte olacaktı. Sonunda kararını verdi ve arabadan inip çayıra yöneldi. İsviçre çakısıyla teleğhaşları kesmeye başladı. Casim Teleğhaşları büyük bir beceriyle keserken bir yandan da Yahya'ya sesleniyordu: *"Sen kesmeye kalkma hemşerim, alerji yapar alışkın değilsen..."* Yahya birden duraksadı. Su toplamış ağzını ve parmaklarını anımsadı. Casim, teleğhaşı bir güzel soyup yarısını Yahya'ya verdi. *"Benden çekinmene gerek yok hemşerim." dedi "Biz burada adam yemiyoruz."* Hakkındaki duyguları bilip bir çırpıda yüzüne vurması, Yahya'yı iyice ürkütüyordu. Bu adamdan bir şey saklamak pek olası değildi. *"Neden çekineyim ki?"* diye çıkıştı Yahya.

Casim yine yanıt vermeden minibüse yöneldi. Yahya, bir süre Casim'in arkasından baktı, yanıtsız bırakılmak öfkelendirmişti. Babası da böyle yapardı ve Yahya her seferinde çılgına dönerdi. Bu yüzden babası ne isterse inat olsun diye tersini yapardı; onun istemediği işlerde çalıştı, istemediği alanlara yöneldi, babası komünistlerden nefret ettiğinden, Marks'ı

okumak için üniversitede felsefeyi seçti. Şimdi Casim de aynı şeyi yapıyordu. Bu tartışmayı zihninde sürdürmekten vazgeçti, Casim babası değildi, uzak durabilirdi. Fakat küçük bir köyde bu ne kadar mümkündü? Yine de Yahya'nın öfkesi öyle güçlüydü ki, şu an bile çantasını alıp minibüsten inebilirdi. Ancak inmek çözüm değildi, onca yolu gelmişken bir adama öfkesi nedeniyle gezisini berbat edemezdi. Bir süreliğine Casim'i görmezlikten gelebilirdi. Zaten on on beş gün kalıp Münih'e dönecekti… Kafasını önüne eğdi, gönülsüzce Casim'i takip edip minibüse bindi.

Hğeva'dan çıktıktan sonra yol ağaçsız yamaçta bir ileri, bir geri giderek, sanki sarmal bir yayı dolanıp durdu. Motor öyle zorlanıyordu ki, Yahya kaputun altında bir boğa olduğunu düşledi, gülümsedi. Yol yapımı sürdüğü için taş toprak arasında gidiyorlar, çok kere karşıdan gelen arabayı göremiyorlardı. Dağlarda daha çok kamyonetler vardı, üzerlerinde Yahya'nın daha önce görmediği yükler taşıyorlardı. Adamların giydiği kabanlar, lastik ayakkabılar, pantolonlar, yüzlerindeki ağır ifade çok garipti. Üstelik neredeyse kimse tıraş olmuyordu. Yolun sağında solunda zaman zaman da koyun sürüleriyle karşılaşıyorlar, köpekler minibüse saldırıyor, çobanlar ıslık çalıyor, bağrışıyorlardı. Köpekler iri bedenleriyle öyle azgın ve ürkütücüydüler ki, önlerine kaya çıksa parçalayacak gibiydiler. Özellikle kuyruklarını sırtlarının üzerinde kıvırıp durunca, kendine güvenleri insanın cesaretini kırıyordu. Neredeyse her köpeğin boğazında metal bir tasma vardı. Tasmanın üzerinde, dışa dönük ve çaprazlama demir çiviler vardı. Dikenli tasma köpekleri daha korkunç yapıyordu. Yahya Rüstem'e tasmaları sordu. Rüstem kısaca anlattı. Bu tasmalara hğışti deniliyormuş, kurtlara karşı bir önlemmiş, çünkü köpekler sık sık kurtlarla karşılaşıyorlarmış… Dikenli tasmalar köpeği sadece kurtlara karşı değil, diğer köpeklere karşı da koruyormuş. Pek çok kö-

pek kavgası yaşanırmış ve köpeklerin çeneleri çok güçlüymüş, boğazından yakalanan köpek kesin ölürmüş…

Yahya, bu metal tasmalara baktıkça, ciğerlerine demir çivilerin battığını hissediyor, soluk alamıyor, yutkunuyor, yutkundukça da dikenli demirler yutuyormuş gibi boğazı acıyordu. Ağzında paslı demir tadı, dişlerinin içinde bir parçalanma hissediyor, göğsü sıkışıyordu. Kısa zamanda alnı ter doldu, yüzü kızardı. Gözlerini köpeklerden ayırıp dağlara baktı. *"Sanki bir şey söyleyecekmişsin de çekiniyorsun… Çekinme, derler ki söz ağızda kalırsa dili ekşitir."* dedi Rüstem. Yahya, *"Hayır! Hayır! Biraz midem bulandı galiba…"* diye geçiştirdi.

Yolun ucundaki yamacın arkasında dumanlar görünüyordu. Güneşin henüz ışıkları dağın tepesinden süzüldüğü için dumanın içinde ilginç şekiller oluşturuyordu. Tepeye varmadan yayla evleri belirdi; ağaçtan yapılmış oyuncak evlere benziyorlardı, üstelik çatılarında bedevre vardı ve sırayla taşlar konulmuştu. *"Hğeva'nın Yaylası."* dedi Rüstem, *"Bizim buralardaki en temiz yayladır. Büyük kızımın yaylası da aha şurada."* Eliyle yaylanın ortasında bir evi gösterdi. Daracık yere insanlar nasıl sığıyor acaba diye düşündü Yahya. Gerçi ninesi de yayla evlerinden söz etmişti ama insan gözüyle görünce daha iyi kavrıyordu her şeyi… Dikkatlice baktı. Hepsinin tepesinden duman çıkıyordu. *"Hava soğuk burada, ateş yakmadan olmuyor değil mi?"* diye sordu. *"Donarlar gece... Burası dağ, dışarı çıkınca görürsün!"*

Bir süre sonra artık yayla görünmez oldu. Güneş daha bir yükselmişti ve tepeden bütün çevre görülebiliyordu. Heyecandan dili tutulacaktı; tek tek bütün tepeleri, bütün ormanları, köyleri, yaylaları incelemeye koyuldu. Dağ göllerinin görüntüsü içini ürpertti, insan bakınca bile suyun soğukluğunu hissediyordu. Bütün vadileri, kayalıkları yeniden yeniden gözden geçiriyor,

ayrıntılarını inceliyordu. Gözleriyle tek tek yamaçları okşuyordu; göz değdirmediği bir kayalık, sürü, çayır, dere, göl olsun istemiyordu. Her yeri bir bir yüreğine resmetmek niyetindeydi. Öyle dalmıştı ki, Rüstem sorusunu iki kez yinelemek zorunda kaldı. *"Makinen yok mu?"* Yahya, *"Var, var ama arkada."* diye yanıtladı.

Araba son tepeyi de aşınca, büyük bir düzlükle karşılaştılar; dağın tepesinin böylesine düz olmasını beklemiyor insan. Üstelik ortalıkta hiç ağaç yoktu, yeşil çayırlar ve kayalıklardan oluşmuş büyük bir boşluk serilmişti önlerine… Zaman burada ağır akıyordu sanki, zaman burada insanın içinden geçiyor, canını acıtıyordu. Çimenlerin arasından irili ufaklı kayalar olmazsa, gözler iyice kuraklaşacaktı. Şekilsizlikte kayalar her şekle bürünüyordu; bir açıdan çimenin içinden kafasını uzatıp insanları inceleyen binlerce kertenkeleye dönüyorlar, bir başka açıdan uyuyan koyunlara... İnsan, biçimden yoksun bu steplerde tedirgin oluyordu. Anlaşılan bu dağlarda yaşamak cesaret işiydi. İnsan durduk yere aklını yitirebilir, kendi düş gücünden ürkebilirdi. Hep tetikte olmak gerekiyordu; uçurumlardan, köpeklerden, sert adamlardan korunmak için hep tetikte olmak gerekiyordu.

Akşam yağmur yağmış olmalı ki toprak yol kaygandı. Bazı arabalar yoldan çıkmış, çamura batmıştı ama Casim ustalıkla çamurları aşıp geçti. Düzlüğün içine sokuldukça bazı biçimler belirginleşti; üzeri naylonla örtülmüş taş yapılar, yapıların çevresinde atlar, sığırlar, çocuklar seçilebiliyordu. Yaylalar basıktı ve toprağın devamı gibiydi. Ne köyde ne de yaylalarda böyle bir görüntüyle karşılaşmamış olan Yahya, *"Bu yapılar da ne?"* diye sordu. Casim, *"Rüstem'in hemşerileri... Hopalıların yaylası oralar"* dedi. Rüstem de sanki konuyu değiştirmek istiyormuş gibi, *"Bak Dereğhanları görünüyor. Buradan gö-*

rünmüyor ama elli kilometre sonra da Ardahan var." dedi.

Yahya Dereğhanları denilen yere baktı; uzaktan görüntüler belli belirsizdi ve özenle baktığı halde binaları pek seçememişti. Biraz daha yaklaşınca, kül rengi yapılar kayaların arasından belirdi, çevresinde yüzlerce hayvan vardı. Daha çok atlar dikkat çekiyordu. *"Bu kadar atı nereden bulmuşlar acaba?"* diye geçirdi içinden. Kalabalık telaş içindeydi, oradan oraya koşturan çocuklar, buzağılar, köpekler, atlar... Seyirlik bir yerdi, böyle bir şey beklememişti Yahya, kalabalıktan gözlerini alamadı..., *"Kim bunlar?"* diye sordu. Rüstem *"İnsan…"* dedi, sonra gülüştü minibüstekiler. Yahya, kendisiyle dalga geçildiğinde üzülürdü, fakat burada gördükleri büyülü gibiydi, umursamadı bile... Bu manzara ancak filmlerde görülebilirdi, çok eski bir zamandan taşıp gelmiş gibiydi, kokusu bile geçmişi anımsatıyordu.

Yolun kenarında pazarcılar tezgâhlarını açmış, çeşitli eşyalar satıyorlardı. Alışveriş yapanların bağrışmaları, el sıkışmaları, aracıların çığlıkları, itirazlar, dağın yamaçlarında yankılanıyordu. Karpuzdan şeftaliye her türden meyve vardı. Daha çok bıçak, tırpan, tırmık sapı, eğerler, çizmeler ve ucuz kabanlar satılıyordu. Yaklaştıkça kebap kokusu minibüsün içine kadar girdi, herkes heyecanlandı, sanki bütün bir yıl aç kalmışlardı. Rüstem, *"Durdur arabayı, baksana kebap nasıl da kokuyor, karnım acıktı."* dedi.

Casim minibüsü park eder etmez, yolcular arabadan indiler. Rüstem, Yahya'nın kolundan tutup kebapçıya doğru çekiştirmeye başladı, Yahya Rüstem'e hayır diyemiyordu ama öte yandan aklı minibüsteki eşyalarında kalmıştı. Sanki aklını okuyormuş gibi, *"Bir şey olmaz merak etme... Casim'in arabasından eşya çalacaklar, öyle mi? Mümkün değil! Hadi yürü*

biz gidelim, o gelir bulur bizi." diye çıkıştı Rüstem. Tıpkı köye geldiği gün olduğu gibi Yahya, Rüstem'in kararlılığına karşı direnemedi, peşinden gitti. Et kokusu ağırlaşmış, is kokusuyla iğrençleşmişti. Aslında kebap yemek istiyordu ama midesi bulanmıştı, ne var ki Rüstem'e bir şey diyemezdi, onu takip edip, yapacaklarına razı olacaktı. Yol boyu her yerde kebapçılar vardı, pastan ve isten kapkara olmuş ocaklarda kebaplar dönüyor, daha etler pişmeden insanlar cağları kestirip mideye indiriyorlardı.

Rüstem, tanıdığı bir kebapçının önündeki masalardan birini seçti, masa ayakta zor duruyordu, üzerinde kirli ve eski bir muşamba seriliydi. Sandalyelerin çivileri çıkmıştı. Yahya çekinerek oturdu. Çok eski zamanlardan kalma bir dükkândı burası; nemliydi ve ağır kokuyordu. Rüstem kebapçıya eliyle cağ getirmesini işaret etti, palabıyıklı kebapçı hemen işe koyuldu. Bu kadar eski ve pis olmasına karşın kebapçının dükkânı doluydu. Çeşit çeşit insan vardı, giysileri de dilleri de birbirine benzemiyordu. Rüstem'in yanındaki küçük topluluk, heyecanla tartışıyordu ama Yahya, konuşulanların bir sözcüğünü bile anlamıyordu. Yahya'nın yanında da iki delikanlı vardı, beyaz üzerine kırmızı noktaları olan atkıları vardı ve yüzleri taş kadar sertti. Çok az konuşuyorlar, daha çok kapıdan dışarıyı izliyorlardı. Onların konuşmasına dikkat kesildiyse de pek bir şey çıkaramadı. Sadece dillerini değil, duruşlarını, bakışlarını da anlamıyordu, daha önce böyle insanlarla karşılaşmamıştı. Rüstem, Yahya'nın kulağına eğilip, *"Benim yanımdakiler Hopalılar, dillerini anlamazsın çünkü Hemşince yani Ermenice konuşuyorlar."* dedi. Yahya'nın gözleri açıldı. Ermeni sözcüğünden huylanırdı; Münih'teki okul arkadaşı Ermeni'ydi ve Yahya'yı sürekli aşağılayıp suçlardı. *"Soykırımcılar, bir gün sizden hesap soracağız!"* diye bağırır, öteki arkadaşlarıyla dostluğunu bozardı. Rüstem'in kulağına eğilip, başkalarının duymayacağı

bir tonla; *"Türkiye'de Ermeni kaldı mı?"* diye sordu. Rüstem uzunca bir süre güldü... Bir türlü gülmesi bitmiyordu. *"Benim dedem de Ermeniydi, bak ben buradayım. Ama sen yine de bunu kimseye söyleme aramızda kalsın."* dedi. Yahya iyice dumura uğradı; olacak şey miydi? Münih'te bir Ermeni huzurunu kaçırmıştı, dağlarda bir Ermeni ona sahip çıkıyor, koruyordu. Rüstem yine Yahya'nın kulağına eğilip; *"Yanındakiler de Kürt…"* dedi. Yahya'nın Kürt arkadaşları vardı, zaman zaman birlikte dolaşırlardı, yalnız PKK örgütüne üye olanlar pek sevmezdi Yahya'yı, dışlarlardı. Buna rağmen, babasının PKK düşmanlığı nedeniyle onlarla görüşmeyi sürdürmüştü. Rüstem Yahya'yı bir kez daha şaşırttı; *"Bak!"* dedi, *"Arkanda iki masa var, belli etme, öndekiler Lazdır, arkadakiler Gürcü."* Bir dağın başında bunca milletten insan nasıl bir araya gelir, gelip nasıl bir kebapçıda toplanır, şaşkındı!.. *"Burası Birleşmiş Milletlerdir oğlum"* deyip güldü Rüstem. Yahya da kahkayı patlattı. *"Evet, Birleşmiş Milletler…"*

Kebapçı cağları bir tabağa koyup getirmişti, daha bir lokma almadan Casim belirdi. Kebapçıya cağ söyleyip oturdu. Cağlar geldi yendi, bitince yine getirdi kebapçı, yine yendi, doyana kadar yediler. Sonra çay içilmeye başlandı, Yahya ancak bir tane içebildi ama Rüstem'le Casim boyuna çay içiyorlardı, sanki hiç bıkmayacaklardı. Yahya çok sıkılmıştı, Rüstem fark etti ve hesabı ödedi, sonra çıkıp dolaşmaya başladılar…

Yapılar yolun iki yanına dizilmişti. Birçoğu taştandı ama aralarında briketle yapılanlar da vardı. Yola yol demek de zordu; içinde, koyun büyüklüğünde kayalar duruyordu. Burada nasıl araba kullanılır diye düşündü Yahya. Yola dikkatlice bakınca, taşların arasında özenle kesilip yerleştirilen şose taşları gördü. Casim; *"Görüyor musun hemşerim Rus'un yaptığını... Yüzyıl önce buraya adam yol yapmış top arabalarını geçirmiş. Hâla*

izleri var. Ondan beri kazma vurulmamış buraya!" Yahya şaşkınlığını mimikleriyle ifade etti ama konuşmaya katılmadı. İçinden Casim'le konuşmak gelmiyordu, çevreyi izlemeyi sürdürdü. Binalar çok değildi, bazılarının kapılarına *"Otel"* yazılmıştı. İki katlı olanların alt katları kahvehane veya dükkân olarak kullanılıyordu. Dükkânlarda genellikle dağlıların işine yarayacak eşyalarla doluydu; en çok plastik bidonlar göze çarpıyordu. Yahya'nın ilgisini kara lastik ayakkabılar çekmişti, bir an gidip almak geçti içinden, sonra vazgeçti.

Yaklaşık yüz metre içinde binalar bitiyor, yol bir köprüden geçerek sağa dönüyordu. Casim, *"Bu yol Ardahan'a gider hemşerim. Uzak değildir, bir saate orda olur isterse adam"* dedi. Yahya Ardahan'ı görmek için baktıysa da bulunduğu yerden pek bir şey göremedi. Uzakta bir kilisenin kalıntısı görünüyordu; yamaca kurulmuş görkemli bir yapıydı. Durdukları yer bir köprüydü ve altından akan su dikkatini çekiyordu. Elini değdirmedi ama suyun soğukluğunu hissetti. Derenin kenarında öbek öbek geniş yapraklı otlar vardı. Bunun dışında her yer ya taş ya da köylülerin *"Yumak"* dedikleri otlarla kaplıydı. Derenin üzerinde martılar uçuşuyordu. Bildiği, gördüğü martılardan büyüktüler… Üç bin metrede martının işi neydi? *"Bunlar martı mı?"* diye sordu Yahya… *"Evet"* dedi Rüstem. *"Hep burada mı yaşarlar?"*

-*"Bilmem… Yazları burada görünürler ama kışları ne yaparlar, kimbilir?"*

-*"Dağ martısı… İlginç!"* dedi Yahya birkaç kez. *"Deniz martısı oluyor da dağ martısı niye olmasın?"* diye de kendi kendine akıl yürüttü bir süre. Sonra derenin kenarını izlerken, otların arasında tuvaletini yapan çocukları gördü, midesi bulandı. *"Dönelim mi?"* diye sordu Rüstem'e. *"Dönelim, Sakip gel-*

miştir...” dedi Rüstem. Hayvan pazarlıklarının yapıldığı yere doğru yürüdüler. Ortalık şenlikliydi. İnsanlar pazarlık yapıyor, buzağılar, koyunlar, atlar bağrışıyor, çocuklar koşuşturuyordu. Bu sırada yanlarına bir atlı geldi. Adamın yüzünde öyle derin çizgiler vardı ki, Yahya kabalık olur diye kaçamak bakabildi. Elleri de nasır doluydu. Beceriksizce şekilsiz bir sigarayı içiyor, dudaklarına götürmekte zorluk çekiyordu ama bir yandan da çevresiyle şakalaşıyordu. Bir anda attan indi. Sanki atın güzelliği ortaya çıkmıştı; belli ki özenle bakılıyordu. Gözleri yanağından dışarı fırlamış iki bilye gibiydi, kasları derinin altından belirmiş, yeleleri özenle taranmıştı. Rüstem, adama Sakip'i görüp görmediğini sordu. O da Sakip'in yakınlarda bir yerde olduğunu, yanında boş bir at gezdirdiğini, bu nedenle insanların ona takıldığından söz etti. Ardından Yahya'ya bakıp; *“Bu kimdir?”* diye sordu. *“Turist.”* dedi Casim. Adam umursamadı ve peynirin kilosu üzerine bir tartışmaya girişti.

Yahya, tartışmadan sıkıldı ve oradaki kayaların birine yaslanıp çevreyi izledi. Herkes rahat ve doğaldı; Yahya garip bir haz alıyordu burada olmaktan. Geldikleri yöne doğru baktı. Yolun orada jandarma arabası durmuş, iki jandarma ve komutanları insanların içinden geçiyordu. Jandarma komutanı oldukça mağrurdu ama askerlerin yüzünde garip bir korku vardı. Yahya, neden korkmuş olabileceklerini anlamak için düşünmeye başladı. Huzursuzluk için bir neden, bir olasılık, bir işaret görünmüyordu; burada jandarmaların korkmasına neden ne olabilirdi?

Casim ve Rüstem, Yahya'nın anlamadığı bir nedenle hızla yanından ayrıldılar. Yahya'ya dönüp bir şey söylediler ama o kadar hızlı söylediler ki ne dediklerini anlamadı. Yeni gelen adam da atın dizginlerini Yahya'nın eline tutuşturup onları takip etti. Yahya şaşırıp kaldı; hayatında ilk kez bir atın diz-

ginlerini tutuyordu. Ata baktı; uysal sevecen bir bakışı vardı. Dokununca atın hoşuna gitti, Yahya sevindi. Yelelerini parmaklarıyla taradı, başını okşadı. Her şey güzeldi ama at kötü kokuyordu. Koku gittikçe Yahya'yı rahatsız etmeye başladı. Üstelik sinekler ata rahat vermiyor, at ayaklarıyla, kuyruğuyla, başıyla sineklerden kurtulmak için çırpınıp duruyordu. Yahya, yerinde durdukça, sineklerin daha çok saldırdığını düşündü ve aklına kötü şeyler gelmeye başladı, birazdan at ürküp kaçıp gidebilir, Yahya'yı sürükleyebilirdi. Kocaman ata direnmesi olanaklı değildi. Aklına ata binip dolaşmak geldi, çok heyecanlandı, bunu yapabilirdi ama izin almamıştı. Keşke izin alsaydı, ne güzel olurdu. Bir yandan da izin almadığına sevindi, izin almış olsa kesin ata binerdi ve bu güçlü atı zapt etmeyi bilmezse başına kötü şeyler gelebilirdi, ortalıkta irili ufaklı kaya doluydu. Zaten atın eğeri yıpranmış, üzengileri güvensizdi.

Yanlarından aygıra binmiş bir çocuk geçti, at huysuzlandı. Çocuk aygırın dizginlerini tutmakta zorlanıyor, aygır kısrağa yaklaşmak için uğraşıyordu; kişniyor, şahlanıyor, yerinde tepiniyordu. Yahya ne yapacağını şaşırdı. At neredeyse Yahya'nın elinden kurtulacaktı ki sahibi yetişti. Hızla Yahya'nın elinden dizginleri kaptı, Casim de aygırı uzaklaştırdı. Yahya hazırlıksız yakalanmış, ne yapacağını bilememiş, eli ayağına dolaşmıştı. Üzgündü. Casim, *"Ula dağ ayusu, turist ne bilir at tutmasını da teslim edip gidiyorsun? Kinzodamallının atı seninkini bir aşılasaydı, görürdün…"* diye çıkıştı atın sahibine. Adam Casim'i yanıtladı ama ne dediğini Yahya anlayamadı. Konuşmasını çözmek zordu, adamın dişleri dökülmüştü ve sözcükler savruk çıkıyorlardı. Sesi de kısıktı… Aslında köylerde herkesin dişlerinde bir sorun vardı... *"Hadi oğlum, Sakip dükkânların orada bekliyor, gidelim"* dedi Rüstem. Sonra da Casim'e döndü: *"Gel de eşyalarını ver, Sakip'in işi belli olmaz, gider Yahya ortada kalır vallahi..."* Casim Sakip'e hakaret ederek

bir yere gidemeyeceğini belirten tehdit içeren bir konuşma yaptı. Yahya, hakaret bölümüne takıldı ama Casim'in Sakip'i sevdiğini hissedebiliyordu. Üstelik konuşması çok içten ve şefkatliydi. Dağlıların bu kabalığına alışması gerekecekti, onların kabalığının altında şefkatli bir el insanın başını okşuyordu.

Yola koyuldular. Yapılardan birinin önündeki kalabalıkta Sakip'i gördüler. Rüstem iki katlı bir binanın önünde üç adamın oturduğu masaya yöneldi, selam verdi, sonra da Yahya'yı tanıştırdı. Birinin boyu öyle kısaydı ki Yahya önce onu çocuk sanmıştı. Biri de çok gençti ama konuşma biçimi, yüzü köylülere hiç benzemiyordu. Bıyıkları özenle kesilmişti. Sakip de Casim gibi hiç istifini bozmadan oturuyor, cam gözlüklerinin arkasından kısık gözleriyle Yahya'yı inceliyordu. İnsanın içini acıtan bir yara izi vardı kafatasında. İnce, uzun boyunlu, güleç yüzlü bir adamdı. Konuşması diğer köylülerden daha nazik ve anlaşılırdı. Tanışma bittikten sonra Rüstem Sakip'e Yahya'yı teslim ettiğini, geri sağlam isteyeceğini belirtip ayrıldı. Eşyalarını getirip bıraktıktan sonra Casim de gitti. Yahya tanımadığı üç adamla birlikte kala kaldı. Tahta sandalyelerde oturmak oldukça zordu ama yapacak bir şey yoktu. Bir süre sessizce yanlarında oturup konuşmalarını dinledi. Konuşmaları daha çok koyunların ilaçlarıyla ilgiliydi; hararetle ilacın fiyatını tartışıyorlar, pazarlık yapıyorlar ama sürekli birbirlerine hakaret ediyorlardı. Hiçbiri hakaretten alınmıyor, hiçbiri duyduklarını hakaret gibi algılamıyorlardı. Bıyıkları düzgün adam sık sık gözlerini kapatarak konuşuyordu. Yahya adamın yalan söylediğinden kuşkulandı. Gözlerini kapatıp konuşanlardan hoşlanmazdı. Bir ara konuşma dünya sorunlarına geldi. Sakip, *"Sence hemşerim, Amerika İran'ı vuracak mı?"* diye Yahya'ya sordu. Yahya soruyu beklemiyordu ve konuşmaya gireceğini hiç düşünmemişti, önce yutkundu, ne diyeceğini şaşırdı. Siyasetle ilgisi yoktu, bu konuda eğitim de almamıştı. *"Bil-*

mem, belki” diye geçiştirdi. Biraz da işkillendi; dağın başında uluslararası ilişkilere bu ilginin kaynağı neydi? Bıyıklı olan *“İran buraya çok yakındır. Ben her yaz giderim. Gitmediysen seni götürebilirim.”* dedi. *“Hayır, gitmedim ama İran’a karşı ilgim yok, teşekkür ederim.”* Diye yanıtladı Yahya. *“Sen bilirsin.”* Diye karşılık verdi adam. Ardından konuşmaya daldı. Bu arada çaylar geliyor, içildikçe garson yenilerini getiriyordu. Bıyıklı adamla Sakip sonunda bir anlaşmaya vardılar. Konu kapanınca ilgi Yahya’ya döndü. Kısa boylu adam *“Yaylalarda ne yapacaksın hemşerim?”* diye sordu. *“Ne işin var yaylada. Ben senin yerinde olsam, Antalya’ya giderim... Girerim denize...”* Sakip küçük adamın sözünü kesti, *“Her şeyin yeri ayrı... Buraya geldiğine göre bir bildiği olmalı. Sahi sadece gezmek için mi geldin?”*

-*“Evet!”* diye yanıtladı Yahya... Ama üç adam da bu yanıta pek inanmamış gibiydi. Küçük adam, *“Buralarda gezmek tekin değil... Kurdu var ayısı var...”* dedi, ardından bıyıklı adama dönerek, *“Kürdoğlu Memed’i var...”* deyip kahkaha attı. Bıyıklı adam öfkelendi ama söze girmedi. *“Ne öfkeleniyorsun”* dedi Sakip, *“Tekin adam mısın yani?”*

-*“Evet, tekinim”* dedi Mehmet. Ardından cebinden iki kimlik kartı çıkardı. Biri ehliyet, diğeri nüfus kartıydı. *“Bak dedi, ilkokula gitmedim ama bana devlet ehliyet bile verdi. Bana devlet güveniyor da siz niye güvenmiyorsunuz?”*

-*“Devlet için de devletsiniz ula!. Çalıp götürüyorsunuz malları, jandarma bile göz yumuyor.”*

-*“Çalmışsak alırlar, demek ki çalmamışız...”*

-*“Tabi tabi... Geçen Gülbek verdi bizim öküzleri, gittik bulduk... Adam diyor ki, evet Gülbek verdi, tamam, mallar burada*

ama benim ahırımda değil, bulun götürün... Bulanık jandarmasına söylüyoruz, o diyor bizim bölge değil, Ardahan'a söylüyoruz onları da bağlamışlar kendilerine..."

-*"Devleti kim kendine bağlar, cahil cahil konuşma!"*

-*"İşte o..."* dedi Sakip, uzakta yürüyen birini göstererek, *"Sizin Şehsuvar…"*

İlk bakışta adamın saçları dikkati çekiyordu; dümdüz taranmış saçları ıslaktı veya jöle sürülmüştü. Elinde özel işlenmiş bir baston, öteki elinde kalınca bir sigara vardı. Ayaklarını yere sağlam basıyor, çevresini umursamadan yürüyordu. Memed sessizliği bozdu, *"Adam işte orada, jandarma da orada, madem öyle gidin yakalatın da göreyim?"* Tartışma sürdükçe, Yahya, kalabalığın içinde gerilimleri anlamaya başladı; jandarmaların tedirginliğinin bir nedeni olmalıydı, buradaki huzur her an bozulabilirdi, alttan alta kaynayan bir gerilim hissediliyordu. Konuşmalar sürüp gitti ama konuşmaları takip edemedi.

Sakip gitme vaktinin geldiğini söyleyince eşyaları alıp atlara doğru yola çıktılar. İnce uzun boylu bir delikanlı, üç atın dizginlerini tutmuş bekliyordu. Delikanlının yüzü daha çok bebekleri andırıyordu; masumdu, güleçti ve sevimliydi. Neredeyse bir çocuktan ödünç alınmış gibiydi. Sakip hemen doru ata bindi, kısa boylu adam alnı beyaz atı seçti, eşyalar atların heybelerine yerleştirildi. Yahya ve delikanlıya kırat kalmıştı, önce delikanlı bindi, elinden tutarak Yahya'yı terkisine aldı. Yola düştüler. En önde Sakip vardı, diğerleri onu takip ediyorlardı. Atlar taşların arasında oluşmuş patikalardan ustalıkla geçiyor, kayalara ve taşlara basmadan yürüyorlardı. Kalabalığın içinden çıkıp arabayla geldikleri yolda bir süre devam ettikten sonra, ilerdeki tepeye doğru yol aldılar. Yahya, delikanlının

Sakip'in oğlu olduğunu öğrendi. Yaylaya yaklaşık bir iki saatte ulaşabileceklerini de...

Sakip birden nara atarak hızlandı, ötekilerde atlarını peşinden sürdü. Kırat İki kişiyi taşıdığı için diğerleri kadar hızlı koşamıyordu. Koşu sürdükçe Yahya'nın midesi bulanmaya başladı, bir an önce inmek istiyordu, neredeyse çıkaracaktı, sonunda durdular. İleride kahverengi koyunlardan oluşmuş bir sürü görünüyordu, yanlarında iki iri yarı köpek vardı ve havlayarak üzerlerine gelmeye başladılar. Çoban köpekleri geri çağırdı. Yahya, atın üzerinde güvende olup olamayacaklarını sordu delikanlıya, O da Yahya'nın içinin rahat etmesini, köpekten korkmadığını, gerektiğinde üçüne beşine birden dersini verebileceğini söyledi.

Sakip, patikaları terk edip yamacın tepesine vardı. Atından inip *"Hadi inin, dinlenelim azıcık."* dedi. Yahya da delikanlının yardımıyla attan indi ama bir süre yürüyemedi. Bacakları tutulmuştu. Kendine geldiğinde yamacın en uç sınırına kadar gitti. Birden harika bir manzarayla karşılaştı. Manzara insanın düş gücünü zorlayacak kadar etkileyiciydi. Bütün vadi, hatta çok uzaktaki dağlar bile görünüyordu. Vadiden yukarıya rüzgâr bulutları taşıyor, yamacı yalayan bulutlar soğuk soğuk insanın yüzünü okşuyordu. Öyle üşüdü ki... Biraz geri çekilip bir taşın arkasını siper aldı. Çok geçmeden güneş sırtını ısıttı. Yahya gevşedi, rahatladı. Arkaya baktığında, büyükçe ovayı, ovanın ortasında belli belirsiz yapıları gördü. Sakip'in oğlu Çağdaş, Yahya'nın ilgisini fark edince; *"Orası Ardahan!"* diye işaret etti.

Bu yükseklikte bir şehir şaşkınlık vericiydi. Yahya, olanak bulursa Ardahan'a gitmeyi tasarladı. Ardından yine bulutların yüzüne değmesini istedi. Yamacın bu yakasında kar kürtükleri hala duruyordu. Köyden gördüğü kürtükler bunlar olma-

lıydı. Yamacın hemen altındaki küçük düzlüklerde kayalıklar arasında göller göze çarpıyordu. Sonra çayırlıklar başlıyor ve aşağıya inildikçe orman görünüyordu. Uzakta Göleşen'in evlerinin çatıları parıldıyor, köyün üst yanındaki kayalıklar sırayla yürüyen koyunlara benziyordu. Ninesi bu kayalıklarla ilgili ilginç hikâyeler anlatmıştı. Yahya sonra yaylalara doğru baktı; yaylalar engebeli bozkırda zor seçiliyordu. Sakip *"Bu karların altında kurtlar olabilir. Hatta belki kayalıkların oyuklarına da gizlenmiş olabilirler. Belki de önümüze çıkarlar."* dedi. *"Korkmamız mı gerekir?"* diye işkillendi Yahya. Adamlar gülüştüler. Sakip, *"Teyfik varken niye korkalım ki, o ayı boğmuş adamdır. Hatta altı tane kurt yavrusunu büyütüp sattı geçen sene..."* Sonra Sakip bir kayanın yanına yaklaşıp bir dizi üzerine yaslanıp işemeye başladı, Teyfik de Çağdaş da… Yahya buna alışık değildi ama çişi gelmişti, bu üç adama sırtını döndü ve işemeye başladı, fakat rüzgâr çişini üzerine sıçratınca üstü başı ıslandı, ötekiler kahkahaya boğuldular. Yahya utandı. *"Rüzgâra karşı işenmez hemşerim, bir kayayı siper al!"* dedi Sakip. Yahya çiş yapmaktan vazgeçti. Yüzü kızardı, canı sıkıldı, öfkelendi…

Adamlar umursamadı bile, atlarına atlayıp mahmuzladılar. Yahya bir taşın yardımıyla atına bindi, Çağdaş da atı mahmuzladı. Atlar yolaklardan su gibi aktılar, yeniden bulutların yaladığı yamacın bittiği sırta yaklaştılar. Atlar uzun süre koşmaktan yorulmuşlardı, yürümeye başladılar, Yahya çevresini izleme olanağı bulmuştu, zirveden her iki yön de rahatlıkla görülebiliyordu. Köylere doğru bakınca çarpıcı bir ormanlık, Ardahan'a doğru bakınca uçsuz bucaksız bir boşluk dolduruyordu gözlerini. *"Ne aykırı bir durum…"* diye ikirciklendi…

Bir süre sonra Sakip durdu. Atından indi ve yamacın en ucuna kadar gidip oturdu, diğerleri de onu takip ettiler. Çağdaş

atların dizginlerini çıkarıp otlamaları için serbest bıraktı. Sakip ve kısa boylu adam taşlara sırtlarını verip oturdular. *"Bak hemşerim"* dedi Sakip, *"İşte bizim Yukarki Yayla!"* Yahya yamacın hemen altındaki düzlükte kayalardan yapılan binalara baktı; basık taş binalardı. Taşlar yontulmadan, gelişigüzel, üst üste konulmuş, biçimsiz duruyordu. Bu halleriyle tarihöncesi dönemleri anımsatıyorlardı. Soğuktan korunmak için iyice toprağın içine sokulmuşlardı. Bazılarının çatıları bedevreyle örtülüydü, köylerdeki saclarla kaplı çatılardan daha hoş görünüyordu. Ninesinin öykülerinde bu ağaç çatılar özel bir yere sahipti. Yahya'nın içi açıldı...

Yayla evlerinin birçoğunun önünde kırmızı kamyonetler duruyordu, bu duruma şaşırdı. Yol iz olmayan, ağaç bile yetişmeyen yüksekliklerde araba göreceğini ummuyordu. Arabaların çevresi çocuk doluydu. Köpekler, atlar, buzağılar, insanlar iç içe yaşıyorlardı. Yaylanın hemen altındaki bataklığın yanında birkaç kadın oturuyordu. Bataklığın ardında bir tepe ve tepenin arkasında da küçük küçük göller görünüyordu. Yahya irkildi! Rüyasında gördüğü göller işte oradaydı. Çabucak fotoğraf makinesini çıkarıp zumla yakından baktı. Çok tanıdıktı. Göller, göllerin kenarları, otlar... Şaşkınlığından dudağını ısırdı.

Sakip ayağı kalkıp, ellerini ağzına siper yaparak bağırdı... *"Kız, yemeği hazırla geliyoruz."* Yamaca yakın yerdeki yaylalardan birinden bir kadın çıktı, sonra dönüp içeri girdi. Sakip, oğluna atları indirmesini söyledi. Çağdaş, serbest bıraktığı atları dizginleyip yamaç aşağı çekmeye başladı; atlar sarp yamaçtan ustalıkla iniyorlar, yavaş ve nazikçe ayaklarını basıyorlardı. Yahya, atları izlemekten kendini alamadı. Sakip Yahya'yı tutup, *"Hadi hemşerim, biz de ineceğiz."* diye çekiştirdi. Yamaç aşağı yürümeye başladılar. Yahya'nın ayağı kaydı, neredeyse düşecekti ki, kısa boylu adam yakaladı. Boyuna göre

çok güçlü kolları vardı, *“Aman ha! Aşağıdan toplamayalım seni!”* dedi adam, bir yandan da gülüyordu. *“Teşekkür ederim bayım”* dedi Yahya. Sakip de küçük adam da kahkahayı bastı. *“Bayım ha!”* dedi adam birçok kez yineledi; *“Bayım…”* sonra da başladı gülmeye…

Yahya; *“İsminizi anımsayamadım birden, bağışlayın”* dedi. *“Teyfik.”* dedi Sakip, *“Ayıboğan Teyfik, kim anımsayamaz kocaman adamı…”* sonra da kahkaha attı. Bu neşeleri hoştu ama Yahya alınıyor, öfkeleniyordu. Yine de tepki vermedi, Yahya burada konuktu ve konuk her zaman ev sahibine uymak zorundaydı.

Yahya, biraz Sakip’e, biraz Teyfik’e tutuna tutuna yaylalara indi. Yaylalara yaklaştıkça ağır bir süt kokusu geliyordu. Yahya acıkmıştı, onca eti yemesine karşın çok acıkmıştı ama bu koku yine midesini bulandırmıştı. Süt kokusuna hayvan dışkılarının kokuları da karışıyor, Yahya’yı iyice rahatsız ediyordu. Gerçi hayvanların dışkı kokusu köyde de vardı bu ama burada daha etkiliydi sanki. Çok geçmeden köpekler havlayarak üzerlerine yürümeye başladılar, Teyfik ustalıkla kovdu köpekleri... Sonra da vedalaşıp gitti... Sakip ve Yahya Çağdaş’ın peşinden bir yayla evine doğru yöneldiler. Yayla evi taşlardan yapılmış, üzerine tomruklar konmuş, kapı yerine bir kilim asılmıştı. Sakip hızla içeri girdi, Yahya çekinerek onu takip etti. İçerisi karanlıktı, ortada bir soba vardı, kenarda süt makinesi ve hemen yanında kovalar duruyordu. Kapının yanında odunlar yığılmıştı, yeni kesilmiş odun kokusu, içerideki süt kokusunu biraz olsun bastırıyordu. Sobanın sıcaklığı Yahya’yı kendine çekti. Yaklaştıkça taze ekmek kokusu sardı benliğini, yeniden acıktığını fark etti.

Sakip’in eşi Teciriye, sessizce işlerini yürütüyor, gelen konukla yahut eşiyle fazla ilgilenmiyordu. Kısa zamanda yer sofrası

hazırladı. Sobanın fırınında pişen ekmeklerden koydu. Sakip ve Çağdaş sedirlere uzanmışlardı, Yahya utangaç oturuyordu. *"Şöyle rahat et, uzan hemşerim, yabancı yok aramızda, bir yabancı var o da sensin, kendinden utanacak değilsin herhalde"* dedi Sakip. *"Peki."* dedi Yahya ama uzanmak yerine Sakip'in eşinin yemek yapışını izlemeye koyuldu. Kadın, sobanın üzerindeki tavada bolca tereyağı eritti, içine çeçil peyniri koyup karıştırıyordu. Kısa zamanda sofrayı hazırladı, ayranı çalkalayıp bardaklara döktü, sonra da çıktı. Sakip, ekmeği öyle lezzetli ısırdı ki, Yahya'nın canı çekti, o da ısırdı ve lokmaları bölerek *"Kuymak."* adını verdikleri yemeğe daldırdı. Kısa zamanda sofradakileri silip süpürdüler. Yahya, alışık olmadığı yemekleri tıka basa ve fazlaca yemişti. *"Kaymaklı."* denen ekmek midesine oturmuş, şişkinlik yapmıştı. Yemek biter bitmez kadın çay getirdi. Birkaç bardak içtiler. Çay genelde Yahya'ya iyi gelir, hazmı kolaylaştırırdı, fakat bu sefer pek işe yaramadı, Yahya gittikçe rahatsızlanıyordu. Sobanın dumanı, is kokusu, süt kokusu her şey Yahya'nın iç sıkıntısını artırıyor, soğuk soğuk terliyor, göğsü sıkışıyordu. Yahya Sakip'e biraz dışarı çıkmayı önerdi, çıkıp yürürse açılacağını umuyordu.

Yaylalar, yayladaki insanlar, hayvanlar Yahya için öyle yabancıydılar ki, bir yere dikkat kesilse, diğer yer eksik kalıyordu. Ne var ki midesi, dikkatini toplamayı engelliyor ve rahatsızlığını Sakip'e sezdirmek istemiyordu. Mümkün olduğunca Sakip'e sorular soruyor, o anlattıkça Yahya'da midesi için ne yapabileceğini düşünme olanağı buluyor, böylece Sakip'in dikkatini çekmemiş oluyordu. Bir süre sonra yaylanın hemen alt yanındaki sırta doğru yöneldiler. Buraya Cami Sırtı diyorlardı. Köylüler Cuma namazlarını burada kılarlarmış. O tepede birkaç adam oturuyordu. Yanlarına gittiklerinde büyük ilgiyle karşılandılar. Sanki dağ başında insansız kalmışlardı ve hasret gideriyorlardı, öyle coşkulu sarılmışlardı Yahya'ya…

Yahya daha oturmadan yakındaki bir yayladan sergi getirdiler, ardından ayranlar yetişti. İnsanlar Yahya'yı merak ediyor, onu tanımaya çalışıyor, soru yağmuruna tutuyorlardı. Sakip Yahya'yı korumak için olsa gerek ilgiyi başka bir yere yöneltmek istedi: *"Ula Muhittin bir kaval çal da dinlesin Yahya… Almanya'ya gidince anlatır."* Muhittin orta yaşlı yakışıklı bir adamdı. Öteki köylülere göre daha temiz giyiniyordu. Yanındaki delikanlıya sessizce bir şeyler söyledi, sonra Yahya'ya döndü. *"Bilmem, dinlemek ister misin?"* diye sordu. Yahya *"Elbette"* dedi. Muhittin kaval gelene kadar sözüne devam etti: *"Almanya'daki Marksistler ne yapıyor?"* Yahya şaşırdı! *"Marksistler mi?"* diye sorguladı. *"Evet!"* diye tekrarladı Muhittin, *"Marksistler…"* Sakip söze girdi; *"Ne yapacaksın Marksistleri sen… Traktörden dersini almadın mı?"* Herkes kahkaha atmaya başladı. Yahya'nın şaşkınlığını anlayan Sakip açıklama yaptı: *"Muhittin devrimci ya, devrimci ahlakı gereği çapkınlık yapmamış… Geçen yıl Diyegarmuç'un orda traktörün altında kalınca, cinsel hayatı sona erdi. Ziyaretine gelen devrimci arkadaşlarına da demiş ki, devrimcilik dediniz, ahlak dediniz, şimdi ne yapacağım ben?"* Açıklama biter bitmez, herkes yeniden kahkahayı bastı. Teyfik; *"Doğru dürüst anlatsana Sakip"* diye çıkıştı; *"Dememiş mi devrimcilik dediniz, ahlak dediniz de yiyin poğunu…"*

Konuşma bitmemişti ki bir kız çocuğu kavalı getirdi, Muhittin'e verdi. Muhittin kavalı büyük bir saygıyla kavradı, temizledi, kontrol etti, başladı çalmaya… Hüzünlü bir melodiydi bu… Yahya'yı içlendirdi. Yahya sırt üstü uzanıp gökyüzüne baktı, yediklerini hala hazmedememişti, üstelik üzerine ayran içmişti… Ayran sadece şişkinlik yapmamış, aynı zamanda uykusunu getirmişti, Muhittin çaldıkça Yahya'nın gözleri kapandı, uykuya daldı…

Rüzgâr soluğu tutarken

Ömründe böyle sıcak görmemişti; çardağın gölgesi bile fayda etmiyor, sanki gökten ateş yağıyordu. Her yanı sırılsıklamdı, içinde sanki bir ılıca vardı, durmaksızın sıcak sıcak fışkırıyor, her yeri ıslanıyordu. Islanmış gömleğini çıkarıp yenisini giyse de kâr etmiyor, bir dakika sonra her yanı sırılsıklam oluyordu. Yüzü, kolları terden kızarmıştı. İyi ki kardeşleri yanına yedek gömlekleri bırakmayı unutmamışlardı, gömlek değiştirerek hiç olmazsa bedeninin isilik olmasını önlüyordu.

Görülmemiş sıcakta otların yanmasından korkan Alim, yanında kimseyi istememiş, herkesin çayıra gitmesini önermişti. Evin tek oğluydu ve çayırların biçilmesinden kendini sorumlu hissediyordu. Alim'in çayır biçmesi olanaksızdı elbette ama hiç olmazsa bir süre yalnız kalmaya katlanıp, vicdanını rahatlatabilirdi. Öyle de yaptı... Can sıkıntısını göze alıp çardağa çıktı, kardeşlerini de anne ve babasının arkasından Büyükdüz'e gönderdi. Köyde de kimse kalmamıştı. Çayır ayında o kadar ırgata ihtiyaç vardı ki, yaşlıları bile su dağıtsın diye çayırlara sürüklüyorlardı. Köyde neredeyse hiç ses yoktu. Yollar bomboştu, pencereler açılmıyordu, çardaklarda kimse görünmüyordu. Bu içli sessizlik Alim'i yiyip bitiriyor, kırılmış kemiklerini un ufak ediyor, sürekli kollarını, bacaklarını düşünmesine neden oluyordu. Düştüğü bu durumdan hayıflanıyor, zaman zaman da isyan ediyordu. Neden kendisinin başına geldiğini, bu cezayı çekmek için ne türden bir suç işlediğini sorguluyordu. Oysa bir zamanlar arkadaşları gibi koşuyor, oynuyor, zıplıyordu. Alim çocukken en çok goci oyununu severdi. Çok da başarılıydı, bu yüzden herkes onunla oynamak isterdi.

Köknarların iki katı büyüklükteki Soç ağaçlarının kabuklarında yumurta biçiminde urlar oluşuyor, bunlar özenle oradan çı-

karıp top yapılıyordu. Alim en çok gocinin soçun kabuğundan çıkarıldığı andaki kokusuna bayılırdı, belki de öteki oyunlardan daha çok gociyi sevmesinin nedeni buydu. Yoksa köyde, gıni denen çelik çomak oyunu, hğoçurap denilen tahterevalli gibi oyunlar da vardı. Goci tahta küreklerle oynanıyor ve her vuruş teknik gerektiriyordu. Ne kadar severse sevsin ne kadar iyi oynarsa oynasın, goci oynarken Kırkyalan'ın kafasını şişirdiği için de vicdan azabı çekiyordu.

Goğo denilen at sinekleri Alim'i rahatsız etmezse, düşüncelerden ayrılmayacak, vakit su gibi akıp gidecekti. Ne var ki insan bir kez düşlerden kopunca, yeniden başlamak zor oluyordu... Çünkü düşlerin yarısından başlayıp sürdürmek zordu, yeniden başlamaksa tiksinti verici. Düşler bile tazeyken güzeldi. Alim, bir yandan goğolarla mücadele ederken, bir yandan da nicedir nerede yumurtladığını kestiremediği tavuğu takip ediyordu. Yayla çıkışından beri bu tavuğun nerede yumurtladığını bulamamışlardı. Tükez dahil bütün kardeşleri tavuğun peşine düşmüş ama bir sonuç alamamışlardı. Kızıl tavuk sırlarını her seferinde gizlemişti. Fakat bu kez tavuk yakayı ele verecek gibiydi; sıcaktan gölgelerde ağzı açık yatıp kalması gereken tavuk, gıdaklayarak ortalıkta dolaşıyordu. Belli ki yumurta kapıya dayanmıştı... Alim dikkat kesildi; tavuk biraz dolaştıktan sonra mereğe yöneldi, kapıdan değil de toprakla ağaçların birleştiği yerdeki küçük bir delikten içeriye süzülüverdi. *"Yaşasın!"* dedi içinden Alim, *"Yaşasın, folluğu bulduk..."* Çevresine bakındı, kimsecikler yoktu. Oysa tam zamanıydı, kardeşleri burada olsa hemen mereğe gönderecek, folluğun yerini ortaya çıkaracaktı. Aklına bacakları geldi. Ne zaman bacaklarını düşünse içi acıyordu; içinde yumurtalar kırılıyor, yumurtaların sarıları giderek kızıllaşıyor, başı dönüyordu; vazgeçti! Niçin acele ediyordu ki; nasıl olsa folluğun yeri belliydi. Kızıl tavuk sonunda sırrını açıklamıştı... Bir süre daha bekledi.

Tavuk merekten çıktı ve gölgeliğe gidip uzandı, ağzı açık ortalığı izlemeye başladı.

Alim bir ses duydu, yolda biri koşuyordu... Ne var ki çardaktan yayla yolunun her yerini göremiyordu, gördüğü yerlerde de kimse yoktu. Sonra yokuş yukarı Ömer'in koştuğunu gördü; Alim Ömer'e seslendi: *"Ömer... Ömer, hele bir gel!"* Ömer altı yedi yaşlarındaydı. İkizi annesinden ayrılmadığı halde Ömer büyük babasıyla yaşıyor, köyde kalıyordu. Becerikliydi, cesurdu ve çok sevimliydi. Herkes Ömer'i severdi, Ömer'i sevmeyen yok gibiydi. Ömer de köylünün ilgisini çekecek kadar hareketliydi; kolay kolay bu yaşlarda kimsenin gidemediği yerlere gider, kendinden beklenmeyen işler yapardı. Amcasının verdiği sarı boya reklamı şapkasını başından hiç çıkarmazdı. Herkes Ömer'i sevse de o herkesi sevmezdi. Alim bunların dışındaydı, onu hem sever hem de sözünü dinlerdi. Ne zaman yanına gitse, Alim Ömer'e sevdiği keklerden yaptırır ve akülü arabasıyla oynamasına izin verirdi. Televizyon ya da radyo tamir ederken de Ömer'e tarif eder, onunla arkadaşlık ederdi. Ömer sanki Alim'in küçük kardeşi gibiydi, hatta belki eli ayağı gibiydi; *"Onu getir Ömer, şunu uzat Ömer..."* Ömer Alim'in kendini sevdiğini bildiği için hiç üşenmez, hemen istediklerini yerine getirirdi. Bu yüzden acelesi olduğu halde tavuğun yumurtalarını bulmayı kabul etti. Zaten köy çocukları için folluk bulmak, hazine bulmaya eş değerdi. Folluğu bulan çocuk kahraman olur, arkadaşları arasında saygı görür, yaşlılar tarafından sevilirdi. Folluk bulduğunda dedesinin Ömer'le gurur duyması, Ömer için bir sevinç kaynağıydı. Neredeyse bir aydır yumurtalara ulaşılmamış olması Ömer'i heyecanlandırdı. Hemen mereğe yöneldi, tavuğun izini takip ederek otların altını araştırmaya başladı. Otları tamamen kaldıramadığı zaman elini en derinlere kadar sokuyor, yumurtaları elleriyle yokluyordu. Köşeye bir yere gelince eline bir bez değdi. Çe-

kip çıkardı. Üzerinde kan izleri bulunan bir etekti; *"Alim abi, folluğu bulamadım ama etek buldum!"*

Alim bir anlam veremedi. *"Devam et!"* diye seslendi Ömer'e, o da aramayı sürdürdü. Sonunda en köşede taşlarla otların arasında bir boşlukta yumurtaları buldu. Sevinçten ne yapacağını şaşırdı. Otların üzerinde zıplıyor, kendini otların üzerinde bir o yana, bir bu yana atıyor, yuvarlanıyordu. Alim sabırsızlandı; *"Ne oldu buldun mu yoksa?"*

"Evet!" diye yanıtladı Ömer; *"O kadar çok ki..."* Alim de bunu duymayı bekliyordu, neşesi yerine geldi. Akşama kız kardeşlerine bolca kek yaptırabilecekti.

Ömer bunca yumurtayı nasıl taşıyacağını düşündü bir an, sonra bulduğu eteğin ortasına yavaş yavaş koydu, eteği bir torba gibi yapıp yumurtaları özenle dışarı çıkardı. Alim eteği açtı, en az otuz yumurta vardı, çok sevindi; *"Helal sana Ömer, istediğin kadar al!"* Ömer önce altı tane aldı, taşıyamayacağını anlayınca ikişer tane avuçlarına sıkıştırıp evin yolunu tuttu. Alim yumurtaları saymaya koyuldu... Birden etekteki kan lekelerini gördü, Ömer söylediğinde önemsememişti ama şimdi yüreğine bir bıçak saplanmıştı. Eteğe dikkatlice baktı; etek tanıdıktı, Tükez'in yeni eteklerinden biriydi. İçinde sular kaynamaya, alnında terler birikmeye başladı; kaşları çatıldı! Bu ne anlama gelebilirdi? Bin bir olasılık ardı ardına zihninde dolaşmaya başladı. En çok Tükez'in bir adamla merekte buluşmuş olma olasılığı yüreğini acıtıyordu. Boğazına dikenler toplandı, yutkunamıyordu, neredeyse boğulacaktı. Kendini teselli etmeye kalkıştı ama başaramadı. Bu eteğin başka bir açıklaması olmalıydı... Otların altına gizlenmiş, üzerinde kan lekeleri olan bir etek nasıl açıklanabilirdi? Birden aklına Almanyalı delikanlı geldi. Gerçi Almanyalı henüz köye gelmişti, böyle bir ilişkinin kurulması zaman gerektirirdi. Üstelik Almanyalarda büyümüş

birinin Tükez'le ilişki kurması pek uzak bir olasılıktı. Ama ya olduysa? Kuşku bir fare gibi içini kemiriyordu, içini kemirdikçe daha çok öfkeleniyor, aklı karışıyor, kuşkuları artıyordu. Elbisesinin yakasını genişletti. Rahatlamaya çalıştı, fakat sorular bir türlü uzaklaşmıyordu: Acaba böyle bir şey olabilir miydi? Kardeşi kısa zamanda bu delikanlıyla… *"Bu mümkün değil!"* dedi kendi kendine, *"Hayır, bu mümkün değil!"*

Alim kendini ne kadar telkin etse de yüreğindeki öfke yatışmıyordu. Kardeşinin etlerini kerpetenle parçalamak geçti içinden. Öfkesi başka nasıl dinebilirdi? Göğsü daralıyor, elleri sıkılıp yumruk oluyordu. İçindeki öfke bahar deresi gibiydi ne yatak dinliyordu ne de set... Biri karşısına çıksa, eline ne geçtiyse başında paralayabilirdi. Hele Tükez o an karşısına çıksa, elinden bir kaza çıkacağı kesindi. Köydeki olabilecek dedikodular aklına gelince, daha da çileden çıktı. Tükez bunu Alim'e nasıl yapardı? Nasıl küçük düşürürdü insanların karşısında kendisini? Sorular zihninin duvarlarına çarpıyor, yankılanıyor, birbirine dolaşıyor, kafası iyice karışıyordu. Bir süre sonra sadece kız kardeşine değil, Yahya'ya karşı da öfke duymaya başladı. Bir adam nasıl olur da yemek yediği eve ihanet ederdi. Böyle ahlaksızlık olur muydu? Üstelik Almanya'da büyümüş biri, nasıl olur da Tükez'le birlikte olurdu. En çok, kız kardeşlerinin korumasızlığından söz edilebileceği olasılığı canını sıkıyordu. Ayakları olmayan biri kardeşlerini koruyamazdı elbette. Belki Almanyalı da bundan cesaret almıştır diye düşündü, yoksa, bu kadar kısa zamanda böyle bir şeye niyetlenmesi nasıl açıklanabilirdi? Olayı kendi eksikliğiyle ilişkilendirince yüzü kapkara oldu. Artık öfkesini tutamıyordu; yanındaki çaydanlıkları devirdi, tepsiyi mereğe doğru fırlattı. Defalarca çığlık attı!

O sırada yoldan geçen Mecit sesi duyunca koşup geldi: *"Ne oluyor Alim? Delirdin mi?"* diye çıkıştı. Alim yanıt vermedi.

Mecit yerlere atılmış çaydanlıkları ve tepsiyi topladı, sakince evin önündeki masaya koydu, ardından kırık bardakları toplayıp dereye doğru fırlattı; *"Çocukların ayaklarına batar"* dedi. Ardından da evin kapısını açıp seslendi: *"Kimse yok mu?"* Alim, eteği yaslandığı yastığın altına sakladıktan sonra... *"Yok, bir iki saatliğine çayıra gittiler, çayırlar yanmadan işleri bitirmek gerek..."*

-*"Sen de sıkıldın elbette... Köyde kim olur ki çayır vakti? Ama duydum ki yeni arkadaşlar edinmişsin, niye çağırmadın Almanyalıyı?"*

Alim, yüreğine bıçak saplandığını sandı, yine de duygularını belli etmemeyi yeğledi, kendini tuttu; *"Evet, gelip oturdu, konuştuk bir zaman..."* Sözü daha fazla sürdüremedi, açık vereceğinden korkup vazgeçti. Mecit yanına oturup karşı yamaca baktı. *"Casim diyor ki bu adam tekin değil... Çantasında bir harita olduğundan kuşkulanıyor. Bizde kalmış iki gün. Anneme bizim köyün haritasını göstermiş bilgisayarından. Annemin ağzı açık kalmış; diyor ki, dünya o kadar küçüktü ki, sonra büyüdü, büyüdü büyüdü... İyice yaklaştı. Bizim köy çıktı ortaya... Evin çatısı, kayalıklar, Büyükdüz... Hepsini kuşlar gibi yukarıdan görüyormuşsun... Kesin define için gelmiştir adam. Vurgunu vurup kaybolacak!.."* Daha önce olsa Alim hemen Yahya'yı korumaya geçerdi ama kanlı etekten sonra Yahya'ya büyük bir kin duyuyordu. *"Olabilir... Pek konuşmuyor. Bana bazı yerleri sordu."*

Mecit heyecanlandı; köyde definecilikle uğraşan üç beş delikanlıdan biriydi. Neredeyse kendini bildi bileli definecilik yapıyordu. Dayı oğlu Casim ve öteki arkadaşlarıyla, köye gelen her yabancıyı takip eder, ipuçları toplarlardı. Yahya bu nedenle Mecit için çok çekiciydi. Yahya evlerine geldiğinde Mecit Ardahan'a gitmiş ve tanışma olanağı bulamamıştı. Oysa

Yahya ile tanışması gereken kişi kendisiydi. Onunla biraz vakit geçirebilse, ne istediğini anlayabilirdi. Aslında Yahya'dan bir şey öğrenmeye de gerek yoktu. Arkadaşlarını heyecanlandıracak öyküler uydurabilirdi, fakat Yahya'yla yan yana bile gelmemiş birinin anlatacaklarına inanmayacakları kesindi. Belki Alim'in anlattıklarını kullanabilirdi. *"Nereleri sordu?"* diye konuşmaya kışkırttı: *"Kilisenin karşısında gecelemekten söz etti. Ben de definecilikten söz ettim. Adam rengini belli etmedi. Ne kadar uğraştıysam, o konuya girmedi."* diye yanıtladı Alim. *"Demek kilisenin karşısında geceleyecek. Vay hınzır! Oradaki peglerde bir şey arayacak kesin. Belki de kilisede bir işareti kolluyor ne dersin?"*

-*"Karakayaları anlattı bir de... Orada bir kayadan çok söz etti."*

-*"Hangi kayadan?"*

-*"Ninesi anlatmış... Bu adamın ninesi Ermeni mi yoksa?"*

-*"Belki de... Bizim köylülere benzemiyor suratı."*

-*"Burayı avucunun içi gibi biliyor."*

-*"Vurup götürecek malı..."*

-*"Takip etmek gerek"*

-*"Evet! Takip etmeli..."*

Alim define işlerini sevmezdi. Yahya'yı takip ettirmek istemesinin tek nedeni vardı; kafasında kurduğu ihanetin intikamını almaktı. Bir kere Mecit'in kulağına kar suyu kaçtı mı tamamdı. Artık köyde Yahya'ya rahat yoktu! Nereye gitse peşinde olacaklar, ne yapsa takip edecekler, bir tazı gibi izini süreceklerdi. Yahya'nın rahatının kaçacağından emin olunca öfkesi azıcık

da olsa dindi. Yüreğinde köpüren azgın nehir azıcık sakinleşti fakat bu fırtına kolay kolay dinecek türden değildi. Arkasına sakladığı etek aklına geldikçe, yeniden yanaklarını alev sarıyor, ateş bir yılan gibi ciğerlerinde dolanıyordu. Mecit'i daha da meraklandırmak, daha da heyecanlandırmak, Yahya'nın üzerine kışkırtmak istiyordu. *"Baksana yaylaya gitmiş... Acaba orada ne arıyor? Dediğine göre bir gecesini çobanlarla geçirecekmiş..."*

-*"Çok da cesur... Bir şehir çocuğundan beklemezsin."*

-*"Peki niye? Bu kadar cesaretin kaynağı ne? Durduk yere olmaz herhalde..."*

-*"Hiç sanmam... Bu adam bir yeri arıyor kesin!"*

-*"Bahanesine bak! Güya ninesi için geziyormuş. Onu getirememiş ama ona söz vermişmiş. Biz de inandık!"*

-*"Köylüyüz ya... Tabi safız, kanacağız."*

-*"Hangi çağda yaşıyoruz Allah aşkına!"*

-*"Sakip'e haber saldım... Merak etme! Ne ediyor ne de yapıyor hep izleyecekler. Casim dedi geceleri biz de gidip takip edelim ama bir bahane de bulmalıyız. Köylüyü kuşkulandırmayalım, bakarsın buluruz hazineyi... Sonra al başına belayı... Yığarlar o an kapımıza jandarmayı... "*

-*"İsterseniz, koyunlarda hastalık varmış diye yayın... Herkes sürülerin peşine düşecektir. Siz de bundan yararlanırsınız."*

-*"Fena fikir değil vallahi..."*

Mecit söyleşiyi fazla sürdürmeyip oradan ayrıldı. Alim'in yine aklına kanlı etek geldi; eteği sakladığı yerden çıkarıp bir süre inceledi. Çekip yırtmak geldi içinden ama kendini tuttu; elin-

deki delili kaybetmemeliydi. Sonra kendi kendine sordu: Tükez gelince ne yapacaktı? Annesine mi söyleseydi yoksa? Belki de odun alıp bir güzel pataklamalıydı. İşin içinden çıkamadı, yaylalara doğru baktı... Bulunduğu çardaktan köyden gelip yaylaya giden yol apaçık görünüyordu. Yazın havalar açık oldukça kardeşlerinin sırtıyla çardağa çıkıyor, insanları izliyor, onların adımlarıyla dolaşıyordu yolları. Birçok kez yaylalara gittiğini düşlemişti... Kemikleri hastalanmadan önce gezdiği yerleri, sakız yaptığı ağaçları, çobanlığını yeniden anımsıyor, en küçük ayrıntıyı bile defalarca kafasında canlandırıyordu. Ne var ki düşler de yinelene yinelene bitti. Alim daha sonra başka bir yol denemeye başladı: Gözlerini kapıyor ve rüyalarında olduğu gibi uçtuğunu düşlüyordu. Kendini, evini, yolu, köyü, mezraları, yaylaları, ormanları bir kuş gibi yukarıdan izlediğini varsayıyordu. Bu oyunu daha çok çevrede kimse olmadığı zamanlarda yapıyordu. Şimdi de oynamak istiyordu, belki düş yürek acısına merhem olabilirdi...

Gözlerini kapadı; her zamanki gibi bir kuzgunun bakışıyla köyü izlediğini varsaydı. Yavaş yavaş havalandığını, derme çatma yapılan çardağı, çardağın üstünü düşlemeye başladı. Yükseldikçe çardak, ev, ambar ve söğüt ağaçları küçülüyordu. Yükseldikçe içi ferahlıyor, sanki tenini hava yalıyor, rüzgârlar göğsünü serinletiyordu. Değirmenin köprüsüne baktığını düşledi: Köprünün oralarda kimse yoktu. Zaten kuzgunun gözünde dere incecik köpüklü bir sızıntı gibi akıyordu, acaba yolda birileri var mı diye geçirdi içinden, sonra bütün dikkatini toplayıp yolu izlediğini düşledi: Tuzsuz Ali'nin evinin önünde kadınlar toplanmış konuşuyorlardı. Camidibi'nde Poli Mehmet, Camuş Ali, Lopo Yusuf ve Padaga Mustafa çimenlere uzanmış konuşuyorlardı. Hepsi de köyün en yaşlılarıydı. O kadar uzun süre yaşamışlardı ki, aralarında Birinci Dünya Savaşı'nı anımsayanlar bile vardı.

Birden kendi ölümü aklına geldi, düş yarıda kesildi. Kurduğu düşün hafifliği gitmiş, gerçekliğin kaskatı ağırlığı sarmıştı ruhunu... Köyün yaşlıları kadar yaşaması zaten olanaklı mıydı? Umutsuzdu… Üstelik bunu istediğinden de emin değildi. Evin tek erkek çocuğuydu ve tuvalete bile kız kardeşleri tarafından çıkarılıyordu. Ruhunun büyüklüğü bedeninin eksikliğinde eziliyordu. Bu beden ruhuna dar geliyordu, gittikçe de dar gelecekti. Yine sessizlik sarmıştı her yeri ve her sessizlik sorgulara çekiyordu Alim'i... Bu nedenle yanında birileri olsun istiyordu, yalnız kalmak istemiyordu. Yeniden düş kurmayı denedi. Birkaç kez zorladı kendini ama başaramadı. Etek sürekli dikkatini çekiyor, kuşkular yeni sorular doğuruyordu: Acaba Ömer bunu başkalarına anlatır mıydı? Çocuktu ne de olsa, bir yerde densizlik edebilirdi. Kendini suçladı... Neden çocuğu mereğe göndermişti ki? Neden? Eğer etek bulunmazsa rahatı kaçmayacak, yıllardır kaçtığı yalnızlığına daha çok dayanabilecekti. Yüzünü kapadı. İşaret parmakları gözlerini örtüyor, bir yandan da göz çukurunun yukarısındaki kemiklere de baskı yapıyordu. Parmaklarının baskısı sinirlerini gevşetti, soluk alışverişleri rahatladı, yüzünün rengi açıldı. Gözlerini kapayıp kendi dünyasına döndü: Yasak'taki köknarlara tünemiş bir kuzgun olduğunu düşledi, oradan köye baktı bir süre... Sonra kanatlarını açtı, boşluğa bıraktı bedenini… Bütün evleri, evlerin bahçelerini, çardakları tek tek görüyordu. Kendi evlerinin üzerinde uçtuğunu düşlediğinde kendini de çardakta gördü, kendiyle karşılaşmaktan ürktü! Hemen yolu takip etmeye başladı; Değirmenden sonra hızla Büyükdüze çıktı, kimsecikler yoktu. Çayırların ortasındaki çağlaklardan su dökülüyor, sanki çayır türkü söylüyordu. O kadar çiçek vardı ki, hangisini koklayacağını şaşırıyor, hangisine bakacağına karar veremiyordu.

Kendi çayırlarına yaklaştıkça heyecanlandı. Büyükdüz'deki çayırın içinde dedesinden kalma bir merek vardı. Babası çayırı

biçerken annesiyle bu merekte kalırdı. Köye gelip zaman kaybetmek, özellikle kısa çayır biçme zamanında gereksizdi. Zaten bütün çayırları tek başına biçmek zorundaydı. Onca çocuğuna karşın kendine yardım edecek biri yoktu, olamazdı da... Köyde ancak erkekler tırpan kullanırdı ve Alim dışında bütün çocukları kızdı. Kızlar sadece otları toplayıp yığın yaparlardı. Bu yüzden tırpanla çayırları bitirmek uzun sürüyor, zorunlu olarak merekte konaklamaları gerekiyordu. Gece konaklamalarında yemek ve dağ havasında üşümemek için bir soba götürmüşlerdi. Annesi sobada yemek ve çay yapıyor, kocasının bakımını sağlıyordu. Bu merekte bir yatak bulunurdu. Bu yatak pek bakımlı değildi ve yıllar geçtikçe de eskiyordu. Annesi de yatağa bakma niyetinde değildi. Merekte kaldığı geceler hep tansiyonu yükseliyor, gece geç vakit de olsa köye dönüyorlardı. Yılanların yatağa akmasından korktuğunu söyleyene kadar kimse tansiyonun nedenini anlayamamıştı. Annesi korkusunu itiraf ettikten sonra bir daha merekte yatan olmadı. Bu yüzden döşek, mereğin hemen dışına konmuş, kimse ilgilenmediği için de parçalanmıştı. Yatağı yukarıdan gördüğünü düşleyen Alim irkildi. Yatak fikri kanlı eteği çağrıştırdı, düş o an bitti.

- *Alim! Orada mısın? Alim!"* Biri sesleniyordu ama Alim kim olduğunu anlayamadı. *"Kimdir?"* diye sorguladı. Çok geçmeden iki kişi evin önündeki bayırdan çıkıp geldiler. İri olanı Alim tanıyordu; zaten köyde Kulağıcırığ'ı tanımayan yoktu. Her zaman takım elbise ile gezer, her gün tıraş olurdu. Uzun yıllar köy dışında yaşadığından köylülerin alışkanlıkları yoktu. Bir süre köye gelip muhtarlık yapmıştı, fakat daha sonra Ardanuç'ta birahane açmaya karar vermişti. Ne var ki Alim Kulağıcırığ'ın yanındaki genci hiç tanımıyordu. Selamlaştılar, gelip Alim'in karşısındaki sandalyelere oturdular. *"Nasıl halin vaktin yerinde mi?"* diye sordu Kulağıcırığ. *"Şükürler olsun… Bu delikanlıyı tanımadım!"*

-*“Memed…”*Genç adam söze girdi; *“Kürt Memed derler bana… belki duymuşsunuzdur.” “Belki duymuşsunuzdur”* derken kendini beğenmiş bir havası vardı ve Alim bundan pek hoşlanmadı. *“Evet”* dedi… *“Duymuştum…”* Duymuştum derken de bilerek yüzünü buruşturdu. *“Uzun zamandır köye çıkmamıştım, gidip Yasak’tan sakız toplayayım dedim, Memed de Camidibinde sıkılmış, ben de geleyim Alim’in yanına uğrayayım dedi… Senden çok söz edildiğini duymuş, tanışmak istedi… Siz burada sohbet edin, ben yarım saatte çıkar gelirim…”*

-*“Niçin olmasın? Fakat evde kimse yok, birileri gelirse biz de misafirimize ikramda bulunuruz ama kusuruma bakmasın, ben yapamıyorum”*

-*“Ne demek… Hiç gerek yok, olur mu öyle şey… Ben seninle tanışmak konuşmak için geldim…”* diye çıkıştı Kürt Memed. Kulağıcırığ her zamanki nezaketiyle kalkıp vedalaştı ve öyle ayrıldı.

Kulağıcırığ yaşını başını almıştı ama hala dik yürüyordu. Alim ayakkabılarına baktı, ayaklarında kundura vardı. *“Kesin düşer… Sakıza bu ayakkabılarla gidilir mi hiç!”* diye işkillendi. *“Düşmez”* dedi Kürt Memed, *“O karda yürür de izini belli etmez…”* Sonra susup önüne baktı. Sanki bir şey söyleyecekti de söyleyemiyordu. Alim sözün önünü açmak istedi: *“Köye ilaç satmaya mı geldin?”*

-*“Evet, yakında buralara da gelir… Şarbon salgını var…. Ardahan kırılıyor.”*

-*“Bizde iyi ki hayvan yok… Zaten olsa nasıl bakardık? Benimle niye tanışmak istedin?”*

-*“Vallahi seni bir çok kişiden duydum. Gittiğim yaylalarda, mesela geçen Meçegil’in yaylaya gittim, oraya gelmişsin Er-*

zurumlularla… Anlattılar. Ben de merak ettim."

-"İşte bu Erzurumlularla arkadaş olduk, sağ olsunlar, yaylalara naylon satmaya giderken beni de götürüyorlar, değişiklik oluyor."

-"Tabi… değişiklik şart!"

-"Öyle ama bu halimle değişiklik benim için zor."

-"Olsun… İnsanın her şeye ihtiyacı var… Evlenmeyi düşünmüyor musun Alim?"

Alim bu sorunun karşısında uzunca bir süre sustu. Ne diyecekti, kendi de bilmiyordu… *"Bu halle nasıl olur bilmem ki?"* dedi. *"İstersen olur… Ama olmasa da olur… Evlenmeden de insan ihtiyaçlarını karşılar?"*

-"Nasıl yani?"

-"Sen de biliyor olmalısın… Ardanuç'ta bir yığın Poşa var, Nataşa var, parayı verdin mi tamam..."

-"Buradan kalkıp oralara gitmek kolay değil benim için."

-"Eğer sen gidemiyorsan biz getiririz sorun değil abi… Sana yardımcı olmayacağız da kime olacağız… Böyle bir şey istersen kimse duymadan hallederiz… Aşk olsun! Arkadaş arkadaşın… Değil mi?"

Alim, Kürt Memed'in bu tavırlarından hoşlanmamıştı… Fakat amacını öğrenmeye de kararlıydı…*"Bakalım…"* dedi sadece, sonra sustu. *"Gerçi sana da çok misafir geliyormuş…"*

-"Evet" dedi Alim, *"Sağ olsunlar, çevremiz dostumuz çoktur, gelirler... Dün de Almanyalı gelmişti."*

-"Almanya'dan gelen delikanlı mı?"

-*“Evet, tanıyor musun?”*

-*“Geçen gün Dereğhanlarında tanıştık... Fakat konuşamadık. Adamda ne para vardır kim bilir?”*

Kürt Memed’in Yahya’ya ilgisini fark etti. Üstelik bu ilginin nedenini de… Daha önce, Kürt Memed’in arkadaşlarıyla tezgâh kurup, dışarıdan gelenlerin paralarını kumarda iç ettiklerini duymuştu. Şimdi Yahya’nın başına yeni bir çorap örme zamanıydı. İçindeki öfke yeniden canlanmış, intikam almak için yeni bir fırsat ele geçmişti. *“Sanırım parası vardır… Belki de buradan para kazanacaktır...”*

-*“Nasıl yani! Hayvan mı satın alacak?”*

-*“Yok canım… Dediklerine göre define peşindeymiş!”*

-*“Öyle mi?”*

-*“Evet… Ne bileyim, buraya geldiğinde de Kilise civarıyla çok ilgilendi.”*

-*“Vay… Kilise civarı öyle mi? Çok iyi…”*

-*“Niye ki?”*

-*“Hiç… Laf olsun diye söyledim.”*

-*“Adam işini biliyor desene…”*

-*“Bilmem… Elinde haritası olduğu söyleniyor. Galiba ninesi buralıymış… Kaçakaçlıkta buradan ayrılmış falan...”*

-*“Güzel… Güzel”* dedi Kürt Memed, bir yandan da ellerini ovuşturuyordu… *“Şimdilik buralarda değil mi?”*

-*“Evet… Bir süre buralarda kalacakmış...”*

-*“Bir süre ne demek ki? Bir hafta mı? Bir ay mı?”*

-*“Birkaç hafta…”*

-*“Epeyce bir zaman…”*

-*“Niçin?”* diye sordu Alim.

-*“Şey için… Yani define için… Belli ki adam vurup malı gidecek… Peki burada nerede kalıyor Almanyalı?”*

-*“Rüstemlerde kalıyormuş...”*

-*“Enis’in babası değil mi?”*

-*“Evet.”*

-*“Güzel!”*

Bir süre iki adam da sustu. Alim, Kürt Memed’i Yahya’nın üzerine kışkırtıyordu, fakat anlayamadığı bir şey vardı, defineye fazla ilgi göstermemişti… Yine de Yahya için ilginç şeyler tasarladığından emindi. Bu olasılık hoşuna gidiyordu. Kürt Memed define işleriyle uğraşmaz, definecilerin parasına el koymayı yeğlerdi. Şimdi de Yahya’nın parasını nasıl alacağının hesabını yapıyordu. Gerçekten defineye ilgisi varsa sorun yoktu. Ona daha önceki yıllar özenle gömdükleri küplerden birini buldurup, parasını elinden alırlardı, fakat defineye gerçekten ilgisi olmayabilirdi, çünkü köylüler, dışardan gelen herkesi defineci zannederlerdi. Bu nedenle hakkında daha çok bilgi edinmeliydi. *“Bu adam oyun biliyor mu acaba?”* diye sordu. *“Ne oyunu?”*

-*“Yani iskambil falan…”*

-*“Sanmam… Dediklerine göre kitap okumayı seviyormuş…”*

-*“Hay Allah… Onlar bilmez bu işleri.”*

-*“Peki kızlara ilgisi nasıl?”*

Bu soru Alim'i öfkelendirdi. Tükez'in eteğini anımsadı birden, öfkesi arttı. *"Ne bileyim kardeşim"* diye çıkıştı Alim. *"Sakin ol Alim, ne dedim ki?"*

-*"Ne sakin olacağım yahu… Sohbet mi ediyoruz, sorguya mı çekiliyoruz..."*

-*"Kusura bakma… Beni yanlış anladın… Ben lafın gelişi söylemiştim."* Öfkesini denetleyemeyip başka bir şey yaparım korkusuyla, Alim konuyu değiştirmek istedi. Tanımadığı bir adam karşısında çılgınlıklar yapmak istemiyordu. *"İlaçları bu kadar ucuza nasıl satabiliyorsun?"* Kürt Memed rahatlamıştı… *"İran'dan getiriyorum."*

-*"Hem oradakilere para verip, hem gümrük ödeyip, nasıl bu kadar ucuza getirebiliyorsun?"*

-*"Gümrük ödemiyorum, kaçak giriyorum.."*

-*"Kaçak mı?"*

-*"Elbette, kaçak giden çok…"* Alim'in ayaklarına baktıktan sonra; *"Uygun olsa seni de götürürdüm… İran çok değişiktir…"*

-*"Ne olacak bizim buralar gibidir işte."*

-*"Yok, bizden değişiktir… Orada işi bilmezsen kolaylıkla öldürürler adamı… Yanlış adamlarla görüşmeyeceksin!"*

-*"Sen nasıl anlaşıyorsun oradakilerle, dil biliyor musun?"*

-*"Hayır! Biraz Kürtçe, biraz Türkçe… Türkçe'yi bilen çok, Kürtçe bilen de var…"* Göğsünü kabartarak *"Ben de ikisi de var…"* diye ekledi Kürt Memed.

Bu adamın böyle kabarması Alim'in sinirine dokunuyordu.

Çardaktan bir tahta koparıp şöyle alnının ortasına vursa rahatlayacaktı. Ne var ki yapamazdı, konuğuydu ve duyulursa rezil olurdu. Bir an önce gitse de kurtulsaydı. İlk kez bir konuğunun gitmesini istiyordu. Yasak'a bakındı, Kulağıcırığ nerede kalmıştı? Getirip bu adamı başına bela ettiği için içinden olmadık küfürler ediyordu. Adamın da çenesi düşmüş, İran anılarını anlatıp duruyordu. Alim hiçbirini dinlemiyor, sağa sola bakınıyor, bir kurtuluş yolu arıyordu. Kürt Memed anılarını anlatmanın lezzetinden, Alim'in kendisini dinlemediğini fark etmiyor, bir anı biter bitmez öbürüne başlıyordu. Çok geçmeden Kulağıcırığ göründü. Selam verdi fakat oturmadı, Memed'e dönüp; *"Ben Camidibine gidiyorum, geliyor musun?"* diye sordu. Kürt Memed, *"Geliyorum, gelmez miyim?"* diye yanıtladı. Kalktı, sonra Alime döndü: *"Sohbet güzeldi kardeş, sağol! Çok yararlandım, dedikleri gibi varmışsın..."*

Alim daha yanıtını vermeden, iki adam vedalaşıp hızla uzaklaştılar. Alim bir süre ikisini de izledi: Kulağıcırığ hiç ormana girmemiş gibiydi, ayakkabıları, üstü başı tertemizdi. Üstelik ağzında da sakız yoktu. Buraya niye gelmişlerdi? Kendisiyle ilgili bir hesaplarının olup olmadığını düşündü, ne olabilirdi? Yoksa sadece Yahya hakkında bilgi edinmek mi istiyorlardı. Eğer öyleyse, aradıklarını bulmuş olmalıydılar. Alim, Kulağıcırığ neyse de Kürt Memed'ten hiç hoşlanmamıştı. Acaba Nataşalardan, Poşalardan söz edip ağzını mı aramak istemişti? Bir bildiği olmalıydı. Zaten bu ziyaret baştan başa anlamsızdı. Kulağıcırığ uzun zamandır köye bile gelmiyordu. Kürt Memed'i hiç tanımazdı. İkisinin birlikte gezmesi Alim'in kuşkularını artırdı. Kulağıcırığ'ın birahanesinde kadın işlerinin döndüğü söyleniyordu. Acaba niyetleri kadın pazarlamak mıydı? Daha önce Kürt Memed ve Kulağıcırığ'ın define dolandırıcılığında da adları geçmişti. Söylentiye göre, Nahit hocayı dolandıran çeteyle ilişkileri vardı. Kilisenin oraya birkaç yıl öncesinden

içinde heykelle bir güveç yerleştirmişler. Elinde haritayla iki adam gelmiş, o heykeli arıyormuş güya, Vatikan'ın yüzyıllardır aradığı heykellermiş, Nahitler de buna kanmışlar, birlikte aramışlar, gerçekten haritadaki yeri kazınca heykeli bulmuşlar, adamlar heykelin fotoğrafını, videosunu çekmiş, pazarlama için giderken, heykeli Nahitlere bırakmışlar, bunun karşısında da epeyce para almışlar… Para sızdırma daha sonra da sürmüş… Sonunda çete ele geçmiş ama buradaki işbirlikçileri bulunamamış… Önce Şehsuvar adlı bir Poşa bu işi yaptı diye ismi çıkmış fakat sonra kuşkular Kürt Memed'le Kulağıcırığ'a yönelmişti.

Kandırılma söylentilerini çokça dinlemiş olan Alim, kendisinin de olmadık bir işe bulaştırılmasından korkmaya başladı. Bunlar tekin adamlar değildi, acaba Yahya hakkında konuşmasa mıydı? Adamın başını yakacaktı ve belki iş Alim'e kadar da uzanacaktı. Biraz pişmanlık duydu. Yahya ile iyi arkadaş olabilirdi; bakışları yumuşaktı, bilgiliydi ve kendini beğenmişlik yapmıyordu. Keşke Ömer şu eteği bulmasaydı… Ne var ki ortada kanlı bir etek vardı, bu gerçek bütün çıplaklığıyla ortadaydı ve hakkındaki sorular da yanıtsız duruyordu.

İç sıkıntısı yeniden artmaya başladı. İyi ki uzaktan annesi ve kardeşlerinin geldiğini gördü. Uzun zamandır bu kadar yalnız kalmamıştı. Yalnızlık da ruhunu incitiyordu ama kanlı etek yüreğine batıyordu. Gelenlerin içinde Tükez yoktu. İyi ki yok diye geçirdi içinden. Kendini kaybetmekten, bağırıp çağırmaktan ve ele güne rezil olmaktan korkuyordu. Öte yandan öfkesini dindirmek için de bir şey yapmalıydı. Annesi ve kardeşleri köprüyü geçip yokuş yukarı yürümeye başladılar. Annesi ağır kilosunu zor taşıyor, kızlara dayanarak yürüyordu. Kızların biri tırmıklar ve dirgenleri omuzlamış, diğerinin kucağında belli belirsiz bir şey duruyordu. Aklına hemen be-

bek geldi. Sonra gülümsedi. Hiç olacak şey mi? diye söylendi kendi kendine ama nereye baksa, gözünün önüne kanlı etek geliyordu, ne düşünse kanlı etekle ilgili oluyordu... Kanlı etek ve köylülerin gülüşleri...

Annesi ve iki kardeşi evin önünden dolanıp Alim'in yanına kadar geldiler. Kardeşlerinin birinin kucağında küçük bir kuzu vardı. Alim, kuzuyu bir süre sevdi; yünlerini okşadı, öptü. İç sıkıntısı azıcık dağıldı. Kardeşleriyle şakalaştı, çayırla ilgili haberler aldı, ne yemek yapmaları gerektiği üzerinde beklentilerinden söz etti. Tükez gelene kadar sakinleşmek istiyor, yanlış bir şey yapmaktan korkuyordu. Kendini avutmak için dikkatini çekecek şeyler arıyordu; söğüt ağaçlarına baktı bir süre, karşı yamacı inceledi, yoldan geçen var mı diye meraklandı. Ne var ki hiçbiri derdine çare olamıyordu, anlaşılan etekle yüzleşmeden içinde kabaran tufan dinmeyecekti. Kardeşleri çay getirdiler, yiyecek getirdiler. Bir süre oyalandı.

Belki de etekteki kanların nedeni başkaydı? Neden hep olumsuz düşünüyordu ki, birçok farklı olasılık vardı, onları dışlamanın anlamı yoktu. Kanlar kardeşinin aybaşı kanamasıyla ilgili olabilirdi, bu pek akla yatkındı. Belki de merekte ot atarken dirgen Tükez'in bacağına batmış olabilirdi. Daha birçok şey olabilirdi. Bütün olasılıklar akla uyuyordu ama neden eteğin gizletilmiş olduğunu açıklamıyordu. Tükez neden eteği gizlemişti? Üstelik Tükez, eteği henüz diktirmişti. Bezi de naylon satmak için yaylalara giderken arabası bozulduğu için konuk ettikleri Erzurumlular hediye etmişti. Tükez eteğini severek giyiyordu. Kaza olsa Tükez saklamaz, eteğini yıkar, ertesi gün yine giyerdi. Saklaması için bir neden olmalıydı, mutlaka bir neden olmalıydı... Alim düşündü, düşündü ama bir neden bulamadı. Tek çözüm Tükez ile konuşmaktı. İçinde kabaran öfkeye rağmen sakin olmalı ve durumu iyice anlama-

lıydı. Telaşlanmak birilerinin kuşkulanmasına neden olabilirdi, birileri kuşkulanacak olsa işler iyice karışacaktı. Köylü zaten konuşacak bir şey arıyordu ve bir evde yetişkin kızlar varsa, yaşlı dedikoducu kadınlar o evi izliyorlardı.

Bağrışmalar duydu; yaşlı Panoz Kezi, iki delikanlıyı taşa tutmuş kovalıyordu. Öyle küfürler ediyordu ki, Alim durduğu yerde utandı. Delikanlılar can havliyle kaçıyorlar, Panoz Kezi, eline ne geçirirse arkalarından fırlatıyor, taşa kayaya sarılıyordu. Delikanlılara yetişemeyince hırsı dinmeyen Panoz Kezi, elbiselerini yırtmaya başladı. Arkadan akrabaları yetiştiler de yaka paça alıp götürdüler. Beş altı kişi ancak baş edebildi. Yetmiş yaşını çoktan geçmiş olmasına karşın şaşırtıcı bir gücü vardı. Alim, Panoz Kezi'nin bu haline şaşırıyordu. İki yıl öncesine kadar namazında niyazında bir kadındı. Hatta köyde Kuran okuyan tek kadın oydu. Varlıklı bir aileden geliyordu. Köy hayatına dalıp çok yıpranmamıştı. Köylü kadınlar dinle ilgili ne varsa Panoz Kezi'ye danışırlardı. Saygıdeğer bir kadındı. Eşi öldükten sonra kendini daha çok dine vermiş, inzivaya çekilmiş, birkaç yıl neredeyse evinden çıkmamıştı. Tesettüre girmiş, her yerini kapatmıştı. Köyün alışık olmadığı bir durumdu bu... Söylentiye göre gece gündüz Kuran okuyor, namaz kılıyor ve oruç tutuyordu. Ne olduysa birkaç yıl önce, Kurban Bayramı'nda kesim sırasında oldu. Dediklerine göre ev halkı kurban keserken birden evinden çıkmış, çevresine küfür ederek koşmaya boşlamış. Peşinden koşmuşlar ama yetişememişler. Üstünü başını yırtıp, anadan üryan Camiye kadar gitmiş. Önüne çıkan herkese sövüp saymış, yetiştiğine tokat atmış, yetişemediğini taşa tutmuş...

Kimse bu duruma akıl erdirememişti; kimilerine göre bunun nedeni oğlunun ölümüydü. Neredeyse delikanlılık çağına varmış olan oğlu hastalanmış, hekim olmadığı için koca karı yön-

temiyle iyileştirmeye kalkmışlardı. Çocuğu, evlerinin altındaki ahırda koyun pisliğinin içine gömüp terlemesini beklemişlerdi. Çocuk susuzluktan yanıp kavrulmuş, annesine yalvarmış, dua etmiş, isyan etmiş, ağlamış ama annesi iyileşmesi umuduyla oğluna su vermemişti. Çocuk sabaha çıkamamış, Panoz Kezi'nin gözleri önünde can vermişti. Oğlunun acısını kendini dine vererek dindirmeye çalışmış ama vicdan azabı onu bu hale getirmişti. Kimilerine göreyse Panoz Kezi'yi cin çarpmıştı. Bu nedenle hocalara birçok muska yazdırılmış ama fayda vermemişti. Sağlık ocağındaki hemşire ısrarla hastaneye kaldırılmasını istiyordu. Ama eniştesi reddediyor, kendi evde olmadığı zamanlarda ambara kilitliyordu.

Alim, kötürüm olmadan önce birçok kez Panoz Kezi'yle karşılaşmış, sohbet etmişti. Tatlı dilli, bilgili bir kadındı. Sevecen bakışları vardı. Nasıl böyle bir duruma geldiği konusuna hâlâ akıl sır erdirmiş değildi. Alim Panoz Kezi'ye acıyordu ama bu durumdan hoşlanıyordu da çünkü Alim de oldum olası köylülerle anlaşamamıştı. Kötürüm olmasından sonraki tutumlarını da hiç affetmiyordu. Bu nedenle Panoz Kezi'nin yaptıklarını duyduğunda gizli gizli sevinmişti. Bir gün kardeşinin sırtında Zülküflere giderken Panoz Kezi'nin evinin önünden geçti. Oğlu balkona çıkarmış, yanında oturuyordu. Kardeşleri oradan geçmekten korkuyorlardı ama yapacak bir şey yoktu. Alim dikkatlice Panoz Kezi'ye baktı. Bir ara göz göze geldiler. Öyle keskindi ki bakışları, uzun süre bakmak olanaksızdı, gözlerini kaçırdı ama Panoz Kezi'nin bakışları aklından bir daha silinmedi. Sıkça gördüğü kâbuslarda zaman zaman Panoz Kezi'nin bakışları, canavarların gözünde parlıyordu. Bir keresinde ayı ile karşılaşmıştı. Hayvanları otlatırken, kuşluk vakti, boz bir ayı karşısına dikilmiş, Alım ayının bakışları altında ezilmiş, ayak bağları çözülmüştü. Korkudan pantolonunu ıslatmış, utancından ne yapacağını şaşırmıştı. Panoz Kezi'nin bakışları

da öyleydi. Bu bakışlar Alim'i yiyip bitirmiş, yüreğini en derinden titretmişti. Alim, bir an Panoz Kezi'nin delikanlıların peşine koşarken evlerine geldiğini düşündü. Ne korkunç bir şeydi... Elinde olmadan köye doğru baktı; Tükez geliyordu…

Kar kürtükte dinlenirken

Sis yayladan yamaçlara doğru yükselip vadileri dolduruyordu. Her yer, her şey ıslak bir beyazla örtünüyordu. O en tepede bir taşa oturmuş öylece izliyordu olanları... Sırtına vuran güneş kemiklerini ısıtmış, kanını kaynatmıştı. Neredeyse terleyecekti... Oysa dağın zirvesinde hava soğuktu. Yüzü, yayladan gelen sisin neminde buz kesmiş, burnu üşümüştü. Geriye döndü! Dağın arka yamacı uçsuz bucaksız çayırlarla kaplıydı ne sis vardı ne de bulut, güneş her yeri göz alıcı bir parlaklıkla donatmıştı. İrili ufaklı tepeler açık seçik görülüyordu. Sanki yamaçları, ovaları biri tıraş etmişti, hiç ağaç yoktu.

Derelerin birinin yanında insanları fark etti. Garip bir hareketlilik içinde üç beş adam sağa sola kaçışıyordu. Daha dikkatli bakınca, adamların kavga ettiğini anladı. Bir süre sonra tepelerin altından büyük bir kalabalık göründü. Kalabalığın haykırışları gittikçe yükseliyor, öfkelerinin çınlamaları kayaları parçalıyordu. Kalabalık, kavga eden adamlara doğru koşuyordu, ellerinde sopalar, kürekler, dirgenler vardı. Kavga edenler kalabalığı fark edince durdular, sonra aralarından birkaçı ayrılıp yamaca doğru tırmanmaya başladı. Kalabalık da kaçanları takip ediyordu. Öfkeli kalabalık yaklaştıkça, koyunlar ürküyor, köpekler havlıyordu. Kalabalığın içinde kadınlar, çocuklar, yaşlılar bile vardı. Adamlar can derdiyle tepeye tırmanmaya başladılar. Zaman zaman çocuklar gibi emekleyerek, zaman zaman koşarak ilerliyorlardı. Adamların kızarmış yüzlerini, soluk alışverişlerini, gözlerindeki paniği, çatılmış kaşlarını ayrıntılarla görebiliyordu, fakat seslerini duyamıyordu. Elini kulaklarına götürdü, kulaklarını kaşıdı, başını salladı ama bir tek sözcük bile duyamadı. Adamlar tepeyi aşıp yaylaya yaklaştıklarında, arkalarındaki kalabalık da neredeyse adamlara

kavuşmuştu. Fakat kalabalık daha ileriye gitmeyip tam tepede durdu. Yaylaya doğru koşan adamları önce köpekler karşıladı, sonra yayla evlerinden çocuklar, kadınlar ve adamlar... Yayla halkı tepedekileri gösterip birbirleriyle konuşup tartışıyorlardı. Bir süre sonra tepedekiler de yayladakiler de sessiz sessiz birbirine bakmaya başladılar. Ardından, tepedekilerden biri taş alıp aşağı fırlattı. Birden ortalık ana baba gününe döndü... tepeden büyük kayalar yuvarlıyorlar, kayalar yaylalara çarpıyor, kıvılcımlar çıkıyordu.

Taşlar atıldıkça dumanın vadiye dolması gibi içine öfke doluyor, yerinde duramıyordu. Birden silahın namlusuna bakar buldu kendini. Karşısındaki adam kocaman bir kayayı almış aşağıdaki kalabalığın üzerine fırlatmak üzereydi. Çılgına döndü, namlunun ucunda adamın tıraşsız yüzünü görür görmez bastı tetiğe... Ses bütün vadiyi sarıp sarmaladı. Silah sesinden başka her şey durdu. Ses dağlara çarpıyor, kayalardan sekiyor sonra geldiği yere geri dönüyordu. Adam yere yığılmış duruyordu. Bir anda vadiden duman çekildi, güneş kayboldu, kalabalıklar silindi, küçük bir çocuk belirip paçasına sarılıverdi: *"Babamı vurdun!"* Sürekli bağırıyordu, bağırdıkça içine hançerler batıyor, ciğerlerine barut doluyor, yanıyordu. Kaçıp kurtulmak istiyordu ama ne bacaklarını kıpırdatabiliyor ne de ağzından bir tek sözcük çıkıyordu. Burnuna bataklık kokusu geldi. *"Uyan hemşerim!"* dedi Sakip, *"Davar ürktü sesinden... Yemeği çok kaçırmışsın herhalde."* Yahya uyanmıştı ama kâbusun şaşkınlığını üzerinden atamamıştı. Bir süre çevresine boş boş bakındı. Her şey yabancıydı; tomruktan duvarlar, duvarlara asılmış kilimler, gemici feneri, silah, çoraplar, bedevrelerin yosun tutmuş görüntüsü... Nerede olduğunu kavrayamıyordu. Burası neresiydi? Ağır bir koku nefes almayı güçleştiriyordu. Dışarıdan tek tük köpek sesi duydu. Tavana baktı, ay ışığı sızıyordu bedevrelerin aralarından. Sanki ay ışığı içini aydınlat-

tı, gülümsedi. *"Kâbus gördüm herhalde."* Dedi. Sakip gelip Yahya'nın yanına oturdu. *"Ne kâbusu, burada kâbus mabus olmaz. Üçbin rakımda kâbus kalır mı? Yayla burası... Kaymaklıyı fazla kaçırdın sen."* Yahya yanıt vermeyince, *"Hayırdır, ne gördün? Ne korkuttu seni rüyanda?"* diye sordu.

Yahya yaşadığı kâbusu bir yabancıya anlatıp anlatmama konusunda kararsızdı. Ne var ki bu yolculuk başladığından beri kâbuslar yakasını bırakmamıştı. Neredeyse her gece kâbus görüyor, her gece kâbus göreceğinden korkarak uzanıyordu yatağa... Yahya çocukluğunda da kâbus görürdü ama bu kadar sıklıkla olmazdı. Kâbus gördüğünde Ninesine anlatır rahatlardı. Ninesi rüyayı en ince ayrıntısına kadar tekrarlatır, başını sallar, sanki bir şeyler hissediyormuş gibi kaşını gözünü oynatır ve sonra da Yahya'nın saçlarını okşayıp *"Geçecek oğul!"* derdi. Sanki ninesinin eli şifalıydı; başına dokununca kâbus görme korkusu da uçar giderdi. Ninesini kaybedeli uzun zaman olmuştu, üstelik yaylaya henüz gelmiş, bir gün önce tanıştığı bir adamla sadece kendine ait olan dünyasını paylaşması gerekmişti. Bunu yapamazdı, rüyalardan daha özel ne olabilirdi ki? Fakat birine anlatmasa da çıldıracaktı. Önce Sakip'e bir süre baktı; Sakip'in yara izli yüzünde güven duymak için bir ipucu aradı, sonra dayanamayıp rüyasını en ince ayrıntısına kadar anlattı.

Sakip şaşkınlık içinde dinliyor, zaman zaman gözleri kısılıyor, zaman zaman nefes alışverişleri sıklaşıyordu. Sonunda *"Yok canım!"* dedi, *"Beni işletiyorsun. Kâbus dediğin Gedel Osman'ın davası..."* Yahya, *"O kim?"* diye sorduğunda, iyice şaşırdı. *"Yok yok... Sen beni cahil gördün işletiyorsun..."* Yahya böyle bir niyeti olmadığını defalarca tekrarladığı halde, Sakip ısrarla kendisini işlettiği konusunda direniyordu.

Konuşma bittiğinde Sakip'in yaralı yüzü iyice buruşmuş, ta-

nınmaz olmuştu. Elleriyle yüzünü kapadı. Yüzünün çirkinliklerinden daha çok kafasının karışıklığını belli etmek istemiyordu. Sonra derin bir nefes aldı ve Yahya'ya; *"Dur sana yoğurt vereyim rahatlarsın."* dedi. Kalkıp sütlükten yoğurt, su ve ekmek alıp geldi. Yahya kaşık olmayınca öylece kaldı. Sakip lokma batırarak yoğurdu yemesini önerdi, o da dediğini yaptı. Yahya yoğurt yerken Sakip yabancı delikanlıyı dikkatlice izlemeye başladı. Bu nasıl bir adamdı? Hakkında duyduklarından daha garipti, eğer gördüğü rüya gerçekse, bu adamda gizemli bir şeyler olmalıydı. Adam elli yıl önce yaşanmış köy kavgasını bütün ayrıntılarıyla anlatıyordu. Mahkeme tutanaklarını okumayan, o olaya karışmayan biri nasıl bu ayrıntıları bilebilirdi? Kuşku içini kemiriyordu ama Sakip sağduyulu biriydi. Liseyi Ankara'da okumuş, siyasi olaylara karışmış, dünyanın farkında olan biriydi. Rüyaya fala inanmazdı ama nihayet o da bir köylüydü ve her köylü kadar gizemli şeylere ilgisiz kalamıyordu. Sevmediği bir komşu kadın vardı ve önemli bir işi olduğunda, ona görünmeden gitmeye özen gösterirdi. Eğer yola çıktığında o kadını görürse, işlerin yürümeyeceğine, başına kötü şeyler geleceğine inanırdı mesela...

Sakip kederlenip durdu; bu rüya işi nasıl açıklanabilirdi? Bir açıklaması olmalıydı ama ne? Köylülerden biri anlatsaydı, üzerinde durmaz güler geçerdi fakat Yahya Almanya'da büyümüştü ne Göleşen'i biliyordu ne de kavgayı görmüştü. Ninesi de neredeyse yüzyıl önce köyden ayrılmıştı. Açıklaması olmasa da adam rüyasında köyün elli yıl önce yaşadığı kavgayı gördüğünü söylüyordu. Eğer iyi rol yapmıyorsa öküz gibi böğürmesi bir kâbus gördüğünün deliliydi. Bir kâbus gördüğü kesindi ama ne gördüğünü Sakip de bilemezdi, kimse de bilemezdi, sadece kendi bilebilirdi. Aslında anlattıklarının doğruluğuna inanmaması için hiçbir neden yoktu. Sakip'i kandırmak istemesi için de bir neden yoktu. Yine de bu olayı Sa-

kip'in mantığı almıyordu, alamıyordu. Gerçi çok da kafasına takmasına gerek yoktu! Nihayet Yahya bir gecelik konuktu ve götürüp çobanlara teslim edince onunla işi bitecekti. O kadar yoğun işleri vardı ki hangisine yetişeceğini düşüneceğine aklını rüyalarla bozmuş olduğuna inanamıyordu. Bir an, işleri bir kenara bırakıp bu adamla dolaşmayı tasarladı. Yakında Curispil festivali olacaktı. Bir hafta çadır kurar, kebap yer, rakı içer horonun anasını ağlatırlardı. Ne güzel olurdu... Ancak bu imkansızdı, sürüyü Cara'ya götürecekti. Her yıl Cara Köyü'nün otlağını, yaylasını kiralardı. Cara'dan gençler göç etmiş, köyde çok az sayıda insan kalmıştı, bunlar da zaten yaşlıydı, hayvan besleyemiyorlardı, dolayısıyla yaylaklar, otlaklar ne kesiliyor ne de otlatılıyordu. Sakip'in koyunlarını beslemesi için çok uygun bir yerdi. Yahya için bundan vazgeçmesi olanaksızdı.

Yahya yoğurdu bitirince, tabakları alıp sütlüğe götürdü. Döndüğünde Yahya'nın omuzlarına dokunup, *"İyi geceler köylüm."* dedi, *"Bu yoğurt var ya, camuşu bile uyutur... Merak etme kâbus falan kalmaz…"* Yahya Sakip'in şefkatli konuşmasından hoşlanmış, içine huzur dolmuştu. Kendini güvende hissediyordu, Sakip güvenebileceği biriydi. Sakip de Yahya'dan hoşlanmıştı, dönüp kısa bir süre Yahya'ya baktı; yorgana iyice sarılmıştı, oğlunun zatürre geçirdiği dönem geldi gözünün önüne, sonra, dönüp usulca eşinin yanına sokuluverdi.

Sabah daha güneş doğmadan yaylada telaş başladı. Kuzular meliyor; köpekler havlıyor, çobanlar bağırıyordu. Gürültü öyle büyüktü ki, Yahya birden yataktan fırlayıp *"Ne oluyor?"* diye bağırdı. Sakip, Yahya'yı, yataklarının arasına astıkları kilimi kenara çekip, *"Sakin ol hemşerim atları ürküteceksin! Burası yayla, millet sürüsünü otlağa götürüyor."* diye uyarmak zorunda kaldı. Yahya utanmıştı, yorganı başına çekip uyumaya çalıştı. Uykusunu aldıktan sonra yatakta duramazdı pek, üstelik

yastığa sinmiş ağır yün kokusu gittikçe genzini yakıyordu. İyi dinlenmişti, hemen kalkıp yola düşebilirdi ama ev sahiplerinin kalkma vakti gelmemişti anlaşılan. Ne de olsa konuk ev sahibine uyacaktı, beklemesini bilmeliydi.

Sakip'in eşi Teciriye çoktan uyanmış, hayvanlara tuz vermek için yayla evinden çıkmıştı bile… Sakip'in en sevdiği uyku, işte bu zamanlardaydı. Eşi hayvanlarla ilgilenirken geçirdiği bu bir saatte öyle derin uyurdu ki, bütün bir geceden daha çok dinlenmiş olurdu. Ne var ki Yahya'nın sesine uyanmıştı ve yeniden uyumak zorundaydı. Üstelik Yahya'nın gece gördüğü rüya aklına gelmiş, yeniden işkillenmişti. Bu adamın dağlara gelmesini kafasında anlamlaştırsa, her şey yerli yerine oturacak, Sakip de huzur bulacaktı. Fakat olmuyordu ne kadar uğraşırsa uğraşsın ne kadar düşünürse düşünsün Yahya'nın dağlara gelişine bir neden bulamıyordu. İnsan Almanyalardan kalkıp da bu dağlara neden gelirdi ki? Bu dağlarda Yahya'yı çeken neydi? Yahya'nın ninesinin memleketini gezme bahanesi pek anlamsız görünüyordu. Sanki Casim'in görüşü daha akla yatkındı. Yahya Ermeni değilse bile buradan göç etmiş bir Ermeni'den altınların haritasını almış olmalıydı. Ninesi bahanesiyle keşif yapacak, sonra altınları alıp sıvışacaktı. Daha önce define bulup gidenler olmuştu, pekâlâ Yahya da bunlardan biri olabilirdi. Eğer Yahya definenin peşindeyse, ben de onun peşinde olurum diye düşündü Sakip, içinden bir su aktı sanki, heyecanlandı. Fakat Cara Köyü'nün yaylasının kirasını peşinen ödemişti bile, hayvanlarını oraya götürmeliydi. Yine de aklına define geldikçe kulakları kızarıyor, soluksuz kalıyordu. Her yıl Cara'ya gitmek için can attığı halde, şimdi ayakları geri geri gidiyordu.

Teciriye elinde iki kova süt içeri girdi. Sütlüğe geçti, kovaları bıraktı, dönüp sobanın üzerindeki çaydanlığa baktı. Su kayna-

ya kaynaya neredeyse bitmişti. Sakip'in kalkıp çaya bakmamış olmasına öfkelendi ama konuğun yanında bir şey söylemedi. Yavaşça Sakip'i uyandırmaya çalıştı; *"Hadi artık kuşluk geldi, çay hazır, kuymağı ocağa koyuyorum…"*

Sakip telaşla kalktı, evde konuk varken yatılmazdı, hızla üzerini giydi, kilimi kaldırıp Yahya'ya seslendi; *"Hadi Yahya Bey kalkma zamanı… Yüzünü yıkamayacak mısın?"* Yahya hızla kalktı, çarçabuk giyindi ve Sakip'i takip etti. Gece iyi uyuyamadığı için zihni biraz bulanıktı, gözleri tam açılamıyordu. Pınarın yanına sarhoş gibi sallana sallana gitti, yaylanın kenarındaki çocuklar Yahya'ya bakıyorlardı. Hemen karşı yayla evinin yanında yaşlı bir köpek uzanmış yatıyordu. Yahya'yı görünce başını kaldırdı, Yahya çekindi ama belli etmemeye çalıştı, pınarın suyunu avuçladı. Kemiklerine kadar titredi, su buz gibiydi. Sakip yüzünü yıkamış, Yahya'yı izliyordu; *"Kendine geldin değil mi? Bizim yaylanın suları gibi su yoktur. Nerede musluk suları, nerede göze suları… Bu suyla banyo yapsan gagaçlanırsın vallahi…"* Sakip sözünü gülerek sürdürdü ama Yahya soğuk suyu yüzüne vurdukça titriyordu ve Sakip'i pek anlayamıyordu. Aklında bir tek *"Gagaçlanma."* kalmıştı. Sakip temiz havluyu yüzünü kurulaması için uzattığında, *"Gagaçlanma nedir?"* diye sordu. Sakip kahkahalar attı. Yahya buna anlam veremedi. *"Bak sabah sabah beni güldürdün Allah da seni güldürsün"* dedi. *"Doğru ya sen nereden bileceksin gagaçlanmayı… Otların kuruyup ağaçlanması diyelim…"* Sakip gülmeye devam etti ama bir yandan da Casim'in dediğini anımsadı; adam teleğhaşı da biliyordu, durğhunayı da… Gagaçlanmayı niye bilmesin ki?

Yaylaya döndüler; dışarıdan girince ciğerleri saran is ve süt karışımı koku, Yahya'nın midesini bulandırdı. Garip bir karışımdı, her nefes alışta ciğerlere çöken ağır bir kokuydu fakat

ne Sakip ne de eşi kokudan rahatsızlık duyuyordu. Onlar için her şey doğaldı. Yahya konuktu ve konukların şükran duymak dışında sesi çıkmazdı. Bu yüzden kokuyla ilgili konuşmaktan vazgeçti. Sofraya yöneldiler; sofrada peynir ve tereyağıyla yapılan kuymak hala fokurduyordu. Yahya bu yemeğe bayılmıştı. Yanında kaymaklı denen ekmekler vardı, sıcakken çok lezzetli oluyorlardı. Almanya'da biri bunu üretse kesin zengin olur, diye geçirdi içinden. Yememek için kendini zor tutuyordu, Sakip yemeğe başlasa bir kartal gibi pençeleyecekti ekmeği... Sonunda Sakip ekmeğin kıyısından kopardı, Yahya saldırırcasına yemeğe başladı. Sakip konuğunun yemeklere karşı beğenisinden onurlandı ama hala ona karşı temkinliydi. Kuşkularını belli etmek istemiyordu, konuk dağlarda Tanrı emaneti sayılırdı, onun üzülmesi hoş karşılanmazdı. Yahya yemek yerken fark ettirmeden yüzüne uzun uzun baktı. Temiz bir yüzü vardı, yemek yemesi ölçülüydü. O kadar masum duruyordu ki bu adamın bir şeyi gizlemesi olanaksız gibi geldi. Yine de uyanık olmak gerekirdi, amcasının sözü hala kulaklarındaydı: *"Dağlıların yüzü sert ama yürekleri yufka olur, ama şehirlilere güvenme! Onların yüzleri yumuşak ama yürekleri katıdır."*

Yemek bittikten sonra Sakip atı hazırladı, Yahya'nın eşyalarını heybeye koydu, Yahya'yı da terkisine alıp yola koyuldu. *"İyi tutun köylüm, bizim düldülün sağı solu belli olmaz."* deyip atını sürdü. Yahya bir gün önce de ata bindiği için içi rahattı. Sanki yıllardır atla dolaşmış gibi, manzarayı izlemeye koyuldu. Karşıda üstü karla örtülü görkemli bir tepe vardı, yamacında hiç ağaç yoktu. Anlaşılan bir sınır vardı ve köknarlar oradan yukarı geçemiyorlardı. Yamacı bir kemer gibi bölen çizgi dikkatini çekti. Yol olacağını düşünmüştü ki Sakip, *"Seninle buluştuğumuz yere gider o yol, Bilbilan'dan gelir. Eskiden çok işlek yoldu, şimdi yeni yol yapılıyor. Gerçi yeni yol dediğime*

bakma, elli yıldır yapıyorlar ve otuz kilometrelik yolu bitiremediler." Dedi. Yahya merakla *"Niye ki?"* diye sordu. Sakip siyasete eğilimliydi ve söz kendi alanına gelince durmaksızın konuşuyordu. Uzunca bir süre yakındaki kasabadan yetişmiş ve orman bakanlığı yapmış birinden söz etti. O adamın Ardanuç'a yaptığı kötülükleri anlatıp durdu. Ardahan'a giden yolun bu bölgeden geçmesi için plan hazırlandığını, üstelik bu yolun Şavşat yolundan çok daha kısa olduğunu, hatta haritalarda buranın şehirlerarası yol olarak göründüğünü anlattı. Yahya umursamadı bile. Daha çok çevresine bakınıyor, çiçekleri inceliyor, zaman zaman ninesini anımsıyordu. Sakip birden sözü değiştirdi; *"Sahi, yazları herkes denize gider... Sen de gittin mi?" "Evet!"* diye onayladı Yahya, *"İspanya'ya gitmiştim geçen yaz..."* Sakip deniz tatiline özlemini anlatmaya başladı: *"Deniz ne güzeldir... Şimdi kıyıda olacaksın, dalgaların sesini dinleyeceksin..."* Yahya Sakip'i sevmişti, az önce onu dikkatle dinlemediği için suçluluk hissetti, söyleşiye katılmak istedi; *"Gerçekten hoştur... Bir arkadaşım derdi ki, dalgaların dilini bilen, dünyada olanı biteni de bilir. Çünkü deniz her yerdedir, hangi acı yaşanmış kıyılarda, hangi sevinç yeşermişse, üşenmez taşır her yere... Denizin dilini bilene aşk olsun. Çünkü dalgaların dilini bilen, hayatın dilini de bilir..."*

Sakip duydukları karşısında şaşkındı; *"Ne güzel söylemiş arkadaşın, şair miymiş neymiş..."*

-*"Evet"* diye geçiştirdi Yahya. Aslında bunları bir yerden okumuştu ama şimdi uzun uzun nasıl anlatabilirdi. Sakip, Yahya'nın söyleşiye katılmasından cesaretlenerek kafasındaki soruyu sormanın zamanı geldiğini düşündü; *"Peki, sen neden denizde değil de dağlardasın?"* Sakip, Yahya'nın bu soruyu nasıl yanıtlayacağını, daha da önemlisi ne söyleyeceğini değil de nasıl söyleyeceğini merak ediyordu... Zaten Yahya'nın

ninesi için geldiğini herkes biliyordu. Aynı yanıtı vereceğinden de emindi ama yalan söyleyip söylemeyeceğini tartmak istemişti. Yahya soruyu sakince yanıtladı. Ninesinden söz etti, köye gelmek istemesinin gerekçelerini bir bir ve sözcükleri yerli yerinde kullanarak anlattı. Sakip en küçük bir ipucunda bile kuşkulanmaya hazırdı fakat Yahya'dan kuşkulanmak için bir neden göremedi. Bu durum daha da rahatsız ediciydi. İnsan Almanya'dan kalkıp Göleşen'e ninesine verdiği söz için gelir miydi?

Tepeyi aşmışlardı ki, birkaç çocuk telaşla taşların altına gizlendi, Sakip onlara bağırdı... Ne olduğunu anlamayan Yahya'ya da açıklama yaptı. *"Ğalo içiyor keratalar"* dedi. Yahya'nın anlamayacağını düşünerek, *"Ğalo, şu geniş yapraklı ot... Onun kurusunu sigara yapıp içiyorlar... Biz de çok içtik çocukluğumuzda, ama zararlıymış... Geçenlerde jandarma gelmiş, bizim İsmetlerin tarlada kenevir var diye karakola götürüp sorgulamışlar adamı. Bizim burada kim bilir kenevir nedir, esrar nedir? Doğal olarak her yerde bitiyor. Bizim için bir ot... Ama köylüye, bakın bu ot esrar yapımında kullanılır demenin alemi ne... Sonra çoluk çocuk merak edip içer... Değil mi?"* Yahya, konuyla fazla ilgilenmedi ama Sakip'i de yanıtsız bırakmak istemedi. *"Haklısın"* diye sözü geçiştiriverdi. Bu sırada beklenmedik şekilde at huysuzlanmaya başladı. Sakip, *"Ah şu goğolar, çayır ayı gelse yok olup gidecek geberesiceler... Bu memleketin ne ayısı ne kurdu, en tehlikeli canavarı goğolardır. Yer tüketirler hayvanları, insanları bile... Ayı yedi beni kurtuldum da bu goğolardan kurtulamayacağım arkadaş..."*

Yahya, Sakip'in yüzüne ne olduğunu sorma cesaretini bulamamıştı kendinde, şimdi tam sırasıydı: *"Yüzünü bu hale ayı mı getirdi?"* Sakip dertli dertli, *"Evet Yahya Bey, kocaoğlanla boğuştum biraz... Ölümden döndüm, birkaç yıl sürdü tedavi-*

si...” Yahya kuşkulandı; *“Ayı durduk yere mi saldırdı? Benim bildiğim anne ayılar ya da yaralılar saldırır...”*

-*“Maşallah ayılar hakkında bayağı bilgin varmış, benim ayım yaralıydı... Biz Usta Ali’nin torunuyuz ya, erkeklik ettik güya... sonuç bu!”*

-*“Usta Ali kim?”* diye sordu Yahya, Sakip uzun uzadıya, dedesinin efsanevi bir avcı olduğunu, boğaz köylerde hatta Erzurum’un, Ardahan’ın köylerinde bile ününün yayıldığını anlattı. *“Ama gel gör ki, torununu ayı çiğnedi, kadere bak. Geçen yaz o yüzdeydim, yani dağın Ardahan tarafında... Köylerden birinde bandha satıyordum. Bandha bizim burada yetişen yabani armut, Kürtler çok sever bunu... Bir nine, ne oldu yüzüne diye sordu, anlattım. Dedi oğul, sizin köyde bir Usta Ali vardı, ne avcıydı... Tamam dedim, ben onun torunuyum. Nine, yok oğul yok, sen onun torunu olsan böyle olur muydun? dedi, iyi mi?”* Gülüşüp durdular. Söz sözü açtı, yolculuk kısaldı. Sakip Yahya’dan kuşkulanmayı bir kenara çoktan bırakmıştı. Yahya da utangaçlığını kırmış, olmadık şeyler anlatmaya başlamıştı. Almanya’da başına gelen ilginç olayları hatta ilk cinsel deneyimini bile anlattı.

Küçük bir dereyi geçerken Sakip, *“İnelim de at azıcık soluklansın.”* dedi. İndiler, at su içti otlamaya başladı. Sakip de çayıra uzandı, taşın birine kolunu koydu. Yahya da yanına uzandı. Otlar çok farklı kokuyordu, zaten çiçeklerle otlar iç içeydi, Yahya kendinden geçti, gözlerini kapayıp bütün bu kokuyu içine çekmek istiyordu. Sonra yakınlarındaki dereciği izledi bir zaman, sanki dere içindeki sıkıntıları alıp gidiyordu. Çayırdaki çiçeklerin renkleri gelip yanaklarına yapışıyor, çimenler nefesini tazeliyordu. Yüzündeki gülümseme Sakip’in gözünden kaçmadı. *“Vallahi sen de hoş adammışsın... Keşke vaktimiz olsaydı da birkaç gün birlikte gezseydik dağları. Hat-*

ta festivale gitseydik... Curuspil Festival'ini biliyor musun?"

-*"Hayır! Duymadım!"*

-*"O zaman niye yaşıyorsun ki?"*

-*"Anlayamadım"* dedi Yahya, Sakip'in niçin böyle davrandığını kavrayamadı, sustu. O an Sakip kahkahayı patlattı...*"Şaka yahu şaka... Curispil Festival'i harikadır, madem buraya gelmişsin katılmadan gitme! Şurada yirmi, yirmi beş gün var."*

-*"Ne festivali bu?"*

-*"Bilmem ki ne desem, kebap festivali... Yok yok rakı festivali... Daha doğrusu horon festivali... Anlayacağın köylüm, bir hafta geceli gündüzlü kebap yer, rakı içer, horon teperiz."*

-*"Güzelmiş..."*

-*"Hem de nasıl..."*

Konuşma bitmeden Yahya'nın dikkatini karşı yamaçtaki sürü çekti. Çobanın yürüyüşü erkekten daha çok kadını andırıyordu. Uzun saçları dağınıktı, eşofmanın üzerine etek giymişti, belinde bir kuşak vardı. Yahya Sakip'e *"Bu kız korkmuyor mu?"* diye sordu. Sakip, *"Yok canım, niye korksun... Silahı vardır. En delikanlıyım diyen bile yanaşamaz yanına..."* Yahya yine de kızı cesaretli buldu. Sakip'in uzaktan el sallamasına kız öylesine bir yanıt verdi. Oturup taşın başına kitabını açıp okumaya başladı. Kitap okuyan bir çoban düşünmemişti hiç, Yahya iyice şaşırdı. Sürünün yanında iki kocaman köpek duruyordu, fakat ne atla ne de yolcularla ilgilenmiyorlardı. Buna rağmen Yahya köpeklerden çekiniyordu, bu dağların köpeklerinin ürkütücü bakışları vardı. Çekine çekine çoban kıza baktı; Böyle bir hayat yaşanabilir miydi? Sabah erken otlaklara çıkıp akşamın geç vaktine kadar dolaşıp duracaksın yamaçları. Elinde bir ki-

tap, belinde ekmek peynir... Sonra bir gün değil ki, günlerce... Acaba kaç kişiyle karşılaşıyordur ki günde? Erkek arkadaş edinebiliyor mu? Cinsel hayatı nasıl? Sorular birbiri ardına beyninde dolaştı ama en son soru Yahya'nın irkilmesine neden oldu. Türkiye'ye gelmeden önce Fikriye'yle konuştukları aklına geldi. Fikriye, Türkiye'de cinsellik konusunda dikkatli olması için Yahya'yı uyarmıştı. Eğer dikkatli olmazsa, canı yanabilirdi... Sakip de sanki Yahya'nın içini okuyormuş gibi, *"Evli misin?"* diye sordu. Yahya gülümsedi... *"Hayır, henüz çok gencim..."* Sakip, *"Yok canım!"* dedi, *"Senin yaşındayken benim iki çocuğum vardı. Sen geç kalmışsın hemşerim. Bak bizim buralarda derler ki, erken kalkan yol alır, erken evlenen döl alır."* Yahya tartışmalardan uzak kalmaya özen gösteriyordu. *"Haklısın sanırım"* diye onayladı Sakip'i... Sakip sözünü sürdürdü. *"Gerçi bu evlilik dedikleri de bir hapis hayatı..."*

Bir süre sessiz kaldılar... Sonra Sakip, söve söve atı otlamaktan vazgeçirdi, binip yola devam ettiler. Bir süre konuşmadılar, atın ayak sesleri, zaman zaman dışkılarının düşüşü ya da atın gaz çıkarması dışında bir ses duymadılar. Birden yukarıda kartallar göründü, bir saksağan gürültülü bir sesle gelip karşılarındaki kayaya kondu. Sakip, *"Hiç sevmem şu cakcakayı, yani saksağanı."* dedi. Sonra da *"Yahu seninle konuşmak zor, her seferinde açıklama yapmak gerekiyor… Git kendine bir sözlük al kardeşim, bir tercüman tut…"* Gülüştüler… Ardından Sakip atı kamçıladı, hızlandılar. Dereler geçtiler, çayırlar aştılar, sonunda sürü göründü. Sakip, *"İşte"* dedi, *"Nuri'nin sürüsü bu..."*

Sürü taşlık yamaca yayılmış, biraz önce gördüğü beyaz çiçekli bitkilerin altında otluyordu. İki büyük köpek sürünün yanında oturuyordu. Bir çoban sürünün altında, öteki üstündeydi. Sürü yavaş yavaş bir kar kürtüğüne doğru çekiliyordu. Yahya en

çok kar kürtüğünü gördüğüne sevindi. Sonunda kürtüğe dokunacak ve boncuk boncuk kar yiyecekti... Altından suların aktığını söylemişti ninesi, görmeyi çok istiyordu.

Sakip atı durdurdu ama inmedi. Çobanlara seslendi: *"Ula Nuri ula... Köpeklere sahip olun, köpeklere…"* Ses daha yamaca ulaşmadan köpekler birer mermi gibi kopup üzerlerine geldiler. *"Ulan bu Nuri'nin itlerinden bezdi millet! Gerimi gitsek ne!"* Yahya korkup korkmama konusunda kararsızdı ama Sakip'in tedirginliğinden etkilendi. *"İstersen dönelim!" "Yok canım, sonra dile düşürür bu herif beni..."* Sakip yeniden çobanlara seslendi: *"Köpekleri tutun, köpekleri!"*

Köpekler neredeyse üzerlerine atılacaklardı ki, Nuri seslendi... Yahya köpeklerin gözlerine baktı, gözleri iki keskin bıçak gibiydi, bakışları nereye değse orayı kesiyordu. Havlamıyorlar, hafifçe hırlıyorlardı. Nuri yetişmese Yahya altına kaçırabilirdi. Nuri köpeklere bir şeyler söyledi, köpekler sürüye doğru gittiler. *"Ne biçim adamsın Sakip, ayıdan korkmuyorsun da köpekten korkuyorsun?"* dedi çoban. Gür saçları vardı ama hepsi beyazlaşmıştı. Sakalları bütün yüzünü kaplamış gözleri yuvarlakları içinde iki bilye gibi ayrık kalmış, göz çanağının içinde oradan oraya akıyordu. Omuzları genişti, ceketi eski olmasına karşın etkileyiciydi. Kısa bacakları, pantolonunun paçalarını yün çoraplarının içine koyduğu için sanki bir karıştı, hatta neredeyse ayaklar kalçadan çıkmış gibiydi. Nuri, Sakip'le bir süre daha şakalaştı. Bir yandan da Yahya'yı inceliyordu. Elindeki sopayla Yahya'yı işaret ederek, *"Misafir bu mu?"* diye sordu, sonra da Yahya'ya dönüp *"Hoş gelmişsin!"* dedi. Sakip Yahya'ya attan inmesini, eşyalarını alıp Nuri'ye katılmasını söyledi. Yahya attan inip Nuri'nin yanına gitti. Dönüp Sakip'e baktı… Sakip'in gidecek olması yüreğini ezmişti, Sakip'e bir günde çok alışmıştı. Vedalaşma uzun sürmedi, ayrıldılar.

Nuri, Yahya'nın omzuna elini atıp, *"Gel adaş, merak etme, biz varken sana bir şey olmaz! Çoban için konuk kutsaldır. Zaten insana hasretiz..."* dedi. Ardından da eşyalarından birini omzuna vurarak sürüye doğru yürümeye başladı. Yahya da peşine takıldı. Sakip'ten ayrılmışlığın burukluğu vardı ama yıllarca kurguladığı çobanlarla geceleme düşü nihayet gerçekleşecekti. Dolayısıyla mutlu olması gerekirdi, ne var ki kanı hızlı akmıyordu. Oysa yolculuğu böyle tasarlamamıştı, heyecanlı olmayı bekliyordu. Bu durumu yorgunluğuna, hava değişikliğine ve iki gündür tuvalete çıkmamış olmasının sıkıntısına yordu. Bir süre sonra neşesinin yerine geleceğini umdu. Çoban sanki düşündüklerinin ayrımındaydı; *"Eh Yahya Bey, buralara gelen şehirlilerin sıkıntısı tuvalete çıkamamaktır, sen ne yapıyorsun? Burada tuvalet yok, biliyorsun."*

-*"Biliyorum"* diye yanıtladı Yahya, *"Ama ben dağcılık eğitimi aldım, dağlarda kamplarda kaldım, oralarda da tuvalet yoktu. Fakat sanırım yiyeceklerden, biraz kabız olmuşum..."*

-*"Sana bir kebap vururuz, bir de rakı çektin mi, çözülür inşallah..."* Biraz sessizlikten sonra, *"İçersin değil mi?"* diye merakla sordu Nuri. Yahya başıyla onayladı.

Sürüye yaklaştıklarında Yahya diğer çobanla göz göze geldi. Adamın gözleri sanki göz çukurlarının içine kaçmıştı. Saçları kirli ve karışıktı, insanı bir bataklık gibi kendine çekiyor, kıpırdadıkça içine alıyordu. Adam değneğine yaslanmış Yahya'yı izliyordu. Siyah bir ceketi, kül rengi bir kazağı vardı. Pantolonu yamalıydı, kara lastik giyiyordu. Yahya içinde karanlık bir boşluk hissediyordu. Dayanamadı, gözlerini başka yöne çevirdi, ne var ki adam kendini incelemeyi sürdürüyordu ve Yahya bundan hoşlanmıyordu. Nuri, Yahya'yı tanıştırdı. Adamın adı Erbeyi idi. Konuştukça Yahya'nın aklına hep çocukluk zamanlarında gördüğü kâbuslar geliyor, oradaki kara yılanlar

bedenine sarılıyordu. Dilinde toprak tadı belirdi, yüzü kızardı, sesi kısıldı... Bir an önce gecenin bitmesini diledi. Bu adamla geceyi geçirmek istemiyordu.

Yahya, Erbeyi'nin hakkındaki duygularını anlamasında da kaygı duyuyordu. Başını önüne eğiyor, vadiye, yaylalara, köye bakıyor, düşüncelerini saklamaya çalışılıyordu. Sonunda kar kürtükleri gözüne ilişti, konuşmanın olmadık bir yerinde Nuri'ye kürtüklerine gitmek istediğini söyledi, Nuri de konuğuna eşlik etmek istedi. Erbeyi'ne; *"Dönünce ben davara bakarım, sen akşam işini halledersin!"* dedi. Yokuş yukarı yürürken köpekler de onları takip etmeye başladı. Nuri köpeklere bağırıp değneğiyle onları korkuttu, köpekler de sürünün yanına yöneldiler. Yahya Nuri varken köpeklerden korkmuyordu fakat onlarla yalnız kalmayı da göze alamıyordu. Üç ya da dört yüz metre tırmandılar. Kürtüğün içinden sızan derecik yanlarından akıyordu. Yahya suya dokundu, buz gibiydi... Nuri, şansına belki karların kurtlanmamış olduğunu ama bu mevsimde genellikle kurtlandığını anlattı. Yahya Ninesi için hiç olmazsa bir avuç kar yemeyi kafasına koymuştu bir kere, kurtlu da olsa yiyecekti. Ayrıca kar nasıl kurtlanabilirdi ki? Bir türlü aklı almıyordu.

Kürtüğün başına geldiler, Nuri eğilip kürtüğün altına baktı... *"Buralarda kurt olur vallahi."* dedi. Küçük buzulun altında derin bir mağara oluşmuştu, ucu görünmüyordu ama kar ışıltısından ortalık aydınlıktı... Kar yavaş yavaş eriyor ve dereciğe damlıyordu. Bir süre öyle bakıp kaldı Yahya, etkilenmişti. Nuri, sıçrayıp kürtüğün üstüne çıkıp değneğiyle karların üstündeki tozlu yeri oydu, altından boncuk boncuk, bembeyaz kar belirdi. *"Ah! dedi, "Şanslı adamsın, bak kar kurtçuğu görünmüyor."* sonra da karları avuçlayıp yemeye başladı. Yahya heyecanlandı, fırlayıp temiz kardan avuçladı. Yemeye başlar

başlamaz içi titredi, dişleri dondu. Erbeyi'nin bozduğu morali yerine gelmişti; dönüp vadiye baktı… Uzakta görünen mor dağların tepesi bembeyazdı, çayırlar yemyeşildi, güzel işlenmiş bir halı gibi serilmişti önüne manzara... Yamaçlarının bir kısmı koyu köknar ormanlarıyla kaplıydı... Rüyalarındaki gibi havalanıp uçmak geldi içinden, şimdi bir martı olsa, ne güzel olurdu... Nuri, *"Beğendin mi?"* diye sordu. *"Hem de çok, Ninemin söylediği kadar güzelmiş..."* diye yanıtladı Yahya.

Bir vakit oturdular kürtüğün yanında, Nuri bir yığın komik öykü anlattı. Sonra birden ciddileşip, *"Bak!"* dedi, *"Bunu kimseye söyleme aramızda kalsın!"* Yahya, *"Kime söyleyebilirim ki"* diye yanıtladı. *"Olsun, yerin kulağı vardır, sen bana söz ver de gerisi kolay."* Yahya söz verince Nuri anlatmaya başladı; *"Bundan yirmi, yirmi beş yıl önceydi, ben askerden gelmişim, evde bir inek var on boğaz. Rıdvan Ağa çoban arıyormuş, ben de onlara çoban oldum. İyi sürüsü vardı, ama o zamanlar koyun hırsızlığı çoktu. Yaban da çoktu. Bir an bile gözünü davardan ayıramazsın. Çok yoruluyorum, gerçi sigaramı, çayımı şekerimi, yemeğimi eksik etmediler yukarda Allah var, bir kaç gün sis bastı, göz gözü görmüyordu doğru dürüst, uyuyamadım. Allah göstermesin kurt bir kuzu alsa vay halime... Bir koyunun kulağına bile zarar gelmeden atlattım ama çok yoruldum, uykusuz kaldım. Emine Yengem..."*

-"Emine Yenge kim?"

-"Ahmet abinin karısı, Rıdvan ağanın gelini, Allah rahmet eylesin, kaymaklı yapmış, yanına turşu koymuş, yokluk zamanı, kuru ekmek bile nimet, atla gelip çıktı yanıma, 'Ula sana helal olsun!' dedi. *'Sen ki davarı tek başına korudun, sana yarın katmer bağlayıp göndereceğim' Orhan'la Mehmet'i yanına bırakıyorum, akşama amcan gelecek, sen de akşam evine git uyu... İki it var ki, bunlara mı benzer, havada kuşu kapıyorlar,*

Çocuk da olsa Orhan'la Mehmet geldi ya biraz rahatladım, köpeklere de güveniyorum. Yemekten sonra beni bir uyku bastı arkadaş... Davarda yamaca sarmış, bir güzel ot var, ben de çocukları davarın alt yanına gönderdim, sırtımı bir taşa verdim, karşı yamaçlara bakıyorum... o sıra uyumuş muyum?

-"Eyvah!.."

-"Eyvah ki ne eyvah, ama sen sonunu dinle!,Rüyamda askerdeyken gittiğim gazino gibi bir yer görüyorum. Abazalaşmışım herhalde, kadınlarla cıntirik atıyorum vallahi… Biri getirip elime kolonya dökecek, plastik şişeyi sıkınca yüzüme fışkırıyor, o an uyandım ki köpek yüzüme işiyor..."

Nuri daha sözünü bitirmeden Yahya kahkahayı patlattı. Nuri de gülüyor, bir yandan da sözünü sürdürüyordu: *"Sıçrayıp kalktım, köpeğe iki değnek attım ama baktım ortalıkta sürü mürü yok... O devirlerde saat ne gezer. Acaba ne kadar uyudum? Ne yaptım, hava bulutlu, güneşten de bir şey anlaşılmıyor. Sağa sola koşuyorum, çocuklara bağırıyorum ne duyan var ne ortalıkta davar. Baktım, bizim it o yüze doğru gidiyor, yani dağın arka yanına, düştüm peşine... Karşıma bir taşlık çıktı, ben taşlık mı dinliyorum, ok gibi gidiyorum vallahi görsen. Tepeyi aştım ki, çocuklar oyun oynuyor, davar yayılmış otluyor, alt yanında da öbür it..."*

-"Rahatlamışsındır..."

-"Rahatladım ama sırtın arkası Kürtlere ait, otlak yüzünden adam öldürmüş davalıyız."

Yahya birden Nuri'nin omzuna dokundu. *"Adam mı öldürdünüz?"*

-"Evet... Elli yıl oluyor neredeyse, bizim çobanlarla arkadaki Kürtler çatıştı..."

Yahya rüyasını anımsadı... *"Anladım."* Dedi yanıtsız bırakmamak için. Sakip'in sözünü ettiği köy kavgası bu olmalıydı. *"Düşünsene biri görse yığılırlar tepemize, çarçabuk toplayıp davarı aşağı indirdim, sonra bir taşın başında durup patikadaki koyunları saydım, ula bir fas koyunumuz vardı, yani anlı beyaz boz bir koyun yok... Bakıyorum, bakıyorum, yok... Çocukları koyunların yanına bıraktım, kanlı gölün altından vurup öbür sürülere gidip bakınmaya başladım, yok oğlu yok, fas koyun yok!.. Tam umudu kesmiştim, geri geliyordum, taşların arasında ayaklarını gördüm... Biri fas koyunu kavurma basmış, ama kim? Çevreye baktım, bizim Erbeyi, sürüsünü yamaca vermiş, değneğini omuzlarına almış keyifli keyifli yürüyor. Hemen anladım. Bu çok domuzdur, bilmezsin… Peki şimdi ben Emine yengeme ne diyeceğim, Rıdvan ağaya derdimi nasıl anlatacağım. Dedim bak bakalım Erbeyi, el mi yaman bey mi? Erbeyi'nin sürüsünden fas koyun gibi iri bir koyun çaldım getirdim, kulağındaki işareti de değiştirdim. Emine Yengem anladı, öbürleri anlamadı, sen bir şeyler karıştırmışsın dedi, ben de o yüzde bir çobanla takas yaptım, fas koyunu dabak vurmuştu dedim. Emine Yengem gülüp gitti…"*

Yahya haklı çıkmıştı, anlaşılan Erbeyi gerçekten kötü bir adamdı. Anca Nuri de pek temiz biri değildi; nihayet ikisi de koyun hırsızıydı. Demek ki bu gece, koyun hırsızlarının yanında kalacaktı. Nuri, *"Aramızda kalacak değil mi, kimseye anlatmamıştım, birine anlatmadan ölürsem gözlerim açık giderdi."* Diye hayıflandı. Ayağı kalkıp sürüye doğru yöneldi. Yahya çok sıkışmıştı, tuvaletini yapmak için izin istedi, uzakta bir taşın arkasında oturdu, Nuri de değneğine dayanıp sürüyü izlemeye koyuldu. Sonra birlikte sürünün yanına vardılar, Erbeyi hemen ormana doğru gitti, Yahya hırsız da olsa Nuri'yi sevmişti, garip bir şekilde ona güveniyordu. Erbeyi yokken mutluydu, umarım işi çıkar gelmez diye düşündü.

Akşamüstü sürü çoban kulübesinin olduğu yere geldi. Koyunlar hep aynı yerde yatıyor olmalıydı, çünkü her yer koyun pisliğiyle kaplanmıştı. Koyunlar karanlık basarken yavaş yavaş yatmaya, geviş getirmeye başladı. Burası kuytu, korunaklı bir yerdi. Nuri, Yahya'ya eşyalarını çoban kulübesine koymasını söyledi. Çobanların *"Koğ!"* dedikleri kulübe dalların örülmesiyle yapılmıştı. Üzerine naylon sarılmıştı ki yağmurdan içi ıslanmasın, iki kişi ya da üç kişi sığacak kadar genişti. Eski ve kirli battaniyeler vardı, tavanda da birkaç poşet asılıydı. Yahya sırt çantasını koydu ve oturup dinlendi. Çok yorulmuştu, Nuri'yi, manzarayı veya koyunları izleyecek hali yoktu. Her yanı kir pas içindeydi ve kokuyordu. Duş almayı özlemişti ama dağlarda duş almak hiç kolay değildi. İçinden pes etmek geldi, parasına baktı, Ardanuç'a geldiğinden beri bir kuruş bile harcamamıştı. O zaman bir hafta yerine on beş gün kalabileceğini düşündü. Erbeyi'ne rağmen Ninesinin memleketini çok sevmişti, hele bir de duş sorununu çözerse, harika bir tatil olacaktı.

Bilgisayarını çıkardı, şarjı hala vardı, açıp Google Earthtan bulunduğu yeri araştırdı, O sırada Nuri yanına gelmiş, merakla bakıyordu, Nuri "*Bu nedir?* "diye sordu. Yahya; "*Bulunduğumuz yeri gösteriyor... Benziyor mu?*

-"*Hayır!"* dedi Nuri şaşkın şaşkın… *"Kuş bakışı, yani yukarıdan... Bir kuş nasıl görüyorsa öyle görebilirsin her yer; köyü, mezraları, sürünü... gerçi pek net değil, internete bağlı olsam, daha net olurdu."* Nuri afallamıştı, Yahya'dan tekrar tekrar göstermesini istedi. Önce dünya görünüyordu, ardından Türkiye, ardından Karadeniz, Artvin... Gözleri öyle açılmıştı ki Yahya bir an ürktü. *"Bu ne böyle?"* diye çıkıştı Nuri, *"Buna hakları yok! Bu çok tehlikeli, bu çok tehlikeli..."* Sonra ne yapacağını bilmeden dolaşmaya başladı. Nuri çok kaygılanmıştı,

sürekli gözetlenme fikri onu deliye çevirmişti. Yaptıklarının biri tarafından izleniyor olma olasılığı yüreğindeki dağları unufak etti, ezdi. Karanlık bir korku çıkıp sardı her yanını, usulca geri çekilip sürüye doğru gitti, niye gittiğini bilmedi, kafası karışıktı.

Akşam oluyordu ve karanlık Yahya'nın içini acıtıyordu, karanlığı hiç sevmiyordu, sanki her akşam tutuklanıp zindana konuyor, sabah salıveriliyordu. Oysa Nuri karanlığın gelmesi için dua ediyordu, karanlık geldiğinde ruhu rahatlıyor, kendini iyi hissediyordu. Köpekler havlamaya başlayınca ikisi de o yöne baktılar: Erbeyi geliyordu... Nuri geri dönüp Yahya'nın yanına vardı, Yahya bilgisayarını kaldırmış, kazağını değiştiriyordu. *"Yahya Bey, bu karanlıkta da görebilir mi?"* diye sordu. Yahya biraz düşündü; *"Karanlıkta da gören teknoloji var, çok istenirse görmesi mümkün olur."* diye yanıtladı. *"Peki, senin bu alet görebilir mi?"*

-*"Hayır!"* diye yanıtladı Yahya, *" Göremez..."* Nuri biraz olsun rahatladı, derin bir nefes aldı.

Erbeyi sırtındaki çuvalı kulübenin önüne bıraktı. *"Ula öldüm ula, ne ağırmış!"* diye şikayetlenip çuvaldan derisi soyulmuş bir koyun gövdesi çıkardı. Yahya'yı biraz da iterek kulübeye girdi, oradan eski gazete sayfalarını getirip çimenlerin üzerine yaydı, üzerine bir kütük koydu ve başladı koyunu parçalamaya… Kendini izleyen Yahya'ya dönüp, *"Bu akşam kebap ziyafeti çekeceğiz…"* dedi. Ardından da alaycı bir tonla *"Tabi, senin şerefine..."* diye sözünü tamamladı. Yahya bu ince alayı fark etti ancak tepki vermedi. Nuri'ye seslendi; *"Hani ateşi yakmamışsın!"*

Nuri, iki taşı hizalayıp ortasında büyükçe bir ateş yaktı. Taşların birinin yanına isten kapkara olmuş bir çaydanlık koy-

du. Kulübeden bir şişe rakı ve çay bardaklarını getirip özenle doldurdu. Bir bardağı koyunu parçalayan Erbeyi'nin yakınına koydu; *"Dikkat et ula!"* diye takıldı. Bir bardağı da Yahya'ya verdi. Kendisi de rakıyı bir yudumda bitiriverdi. Ortalığı ağır bir anason kokusu sardı. Oysa biraz önce yanan ateş, dingin bir odun kokusu vermiş, Yahya'nın uykusunu getirmişti. Anason kokusu biraz midesini bulandırdı. Nuri Yahya'nın içmediğini görünce *"İç ne duruyorsun?"* diye uyardı. Bu sırada Erbeyi gövdeyi parçalamış, uzunca bir ağaç şişi dik koyup, etleri dizmeye başlamıştı. Bir kabın içinde soğanla baharatları karıştırdı, şişe dizdiği etlerin arasına özenle yerleştirdi. Anason kokusuna et kokusu, et kokusuna soğan kokusu karışıyordu. Ateşin yanına gelen köpekleri Nuri değnekle kovaladı, sonra da üzülüp, koyundan arta kalan kemikleri götürüp verdi. Erbeyi, köpeklere küfrettikten sonra, *"Etin kokusundan davar mı bekler itler? Umarım koku yabanı çekmez… Bu salağana itlerin davarı koruyacağı yok…"* dile şikayetlendi. Ardından da Yahya'ya dönüp; *"Çobanlık zor iştir, köpeği idare edemeyen çobanlık yapamaz... Biraz fazla kemik versen koyuna bakmaz bunlar, az verirsen seni parçalar... Ayarını tutturmak lazım... Şehirliler anlamaz bu işten, onlar zannediyorlar ki dolaş dur davarın ardından."* dedi.

Yahya Erbeyi'nin neden şikayetlendiğini, niçin böyle davrandığını anlamıyordu. Kentlilerle ilgili kötü deneyimlerini kendisine yöneltmesi de düpedüz saçmalıktı. Umursamamayı, dikkate almamayı uygun buldu. Ne de olsa bir gece kalıp gidecekti. Alevler öyle büyümüştü ki, keyfine diyecek yoktu, tadını çıkarmalıydı. Ateşin insanın içindeki güçleri hareket geçirdiği kesindi. Yahya ateşe baktıkça kendini daha güçlü hissediyor, ateşe baktıkça bedeni gibi ruhu da ısınıyor kendine geliyordu. Alevleri izlemeye koyuldu. Alevler karanlığı delercesine yukarı sıçrıyor, birbirine tutunup tırmanıyorlar,

uçkunlar çevreye dağılıyor, ateş böceği gibi karanlıkta çiçek açıyorlardı. Yahya alevlerin dansına kaptırdı kendini; ateş bedenini sarıyor, teninin renklerini alıp karanlığa atıyordu, renkler bitince yüzü, elleri kararıyor, karardıkça bu dünyadan bir parça oluyordu. Biçimler bir oluyor, farklılıklar siliniyordu. Kollarını kuzgunun kanatları gibi hissediyordu, burnu kapkara bir gaga gibi duruyordu yüzünün ortasında, ayna olup da baksa, bir kuzgunla göz göze geleceğinden emindi. Fırlayıp kayalardan aşağıya kendini bırakmak, havanın o ılık hafifliğine kavuşmak, salınıp uçmak geliyordu içinden. Ateşin gücü ruhuna, bedenine, yüreğine yayılmıştı. Her şey olabilirdi. Her yere gidebilir, her şeyi yapabilirdi. Damarlarında dolaşan güç, heyecandan dizlerini titretiyordu. Gözlerini kapadı ve bir anda çatının üzerinde buldu kendini. Bir mereğin çatısında tünemişti. Ay ışığı deliklerden mereğin içine sızıyordu, mereğin içi ot doluydu. Bir kadın mereğe doğru yavaşça ilerliyor, kuşkuyla çevresine bakıyordu. Kadının gözleri kocamandı, soluğunu işitiyordu, sıcak soluğunu teninde duyuyordu... Mereğe girip eteğini çıkardı, ardından otların altındaki eski bir eteği giydi, çıkardığı eteğin yerine öbürünü sakladı.

Erbeyi, Yahya'nın düşünü yarıda kesti; *"Gözlerim yandı, şuradan bıçağı uzatsana!"* Yahya el yordamıyla bıçağı uzattı, geriye dönüp baktığında karanlık kaskatıydı, hiçbir biçim görünmüyordu, ateşin büyüsü uçup gitti. Karanlığın karası öyle ağırdı ki, düşlerden çekip Yahya'yı yere yığıvermişti. Uzunca bir zaman geçmiş olmalıydı, Erbeyi kebabı ateşe vurmuş, yavaş yavaş cağları kesmeye başlamıştı. Ardından herkesin duyacağı kadar sesini yükseltti *"Ula et pişti, sofra hazır mı?"* Nuri, galifin hemen yanında bir sofra hazırlamıştı; sofrada sadece peynir ve ekmek bulunuyordu. Nuri Yahya'yı sofraya çağırdı ve Erbeyi'nin getirdiği cağları yemeye başladılar. Kebap üzerine, çobanlık üzerine hikayeler anlatıp gülüştüler…

Rakıları içtikçe neşeleri artıyor, Erbeyi'nin gergin yüzüne bir gevşeme, bir gülümseme yerleşiyordu. Yahya'ya Almanya ile ilgili sorular sordular, kadınları anlatmasını istediler, gece akıp geçti... Ateş de sanki yorulup karanlığa yenik düştü, küçüldü, küçüldü, birkaç kor kaldı geriye.

Yahya, yemek için teşekkür etti ve Almanya'da kimsenin kimseye böyle ikramlarda bulunmadığından yakındı. Koyun kesmenin büyük bir konukseverlik olduğunu ve şükranlarını bildirdiğinde, Nuri ve Erbeyi birbirlerine bakıp güldüler. Yahya işkillendi, bu ne anlama geliyor olabilirdi? Fakat önemsemedi, o kadar et yemişti ki, şişkinlikten oturamıyordu, bedenini çimenlerin üzerine bırakıverdi. Gökyüzü yıldız doluydu. Şaşkındı, yıldızlarla yüz yüze gelmiş konuşuyordu. Uzansa, salkım salkım yıldızlardan koparacak, ışıklı tanelerini yiyecekti. Bir rüyasında aydan ışık emmişti, damağında aynı tadı hissetti, garip bir tattı, bugüne kadar yediği, içtiği hiçbir şeyin tadına benzemiyordu. Üzerine düşünecek gücü yoktu, uyku bütün bedenini ele geçirmiş, gözlerine kelepçe vurmuştu çoktan... Kalkıp çantasından tulumunu çıkardı, çobanlara yatmak istediğini söyledi, hazırlanıp çoban kulübesinin köşesine kıvrılıverdi.

Koşuşturmalar, köpek havlamaları, ıslıklar, koyunların boyunlarına asılı zillerin sesleri arasında uyandı. Kayaların yanında Nuri'nin karartısını gördü, elinde tüfek vardı ve iki el ateş etti. Yahya tulumundan bile çıkmadı, öylece donup kaldı. Uyku sarhoşluğundan sıyrılamamış, rakının gevşettiği kaslarını toparlayamamıştı. Köpeklerin havlamaları ve sesler gittikçe uzaklaşıyordu. Ara sıra Erbeyi'nin sesini duyar gibi oluyordu ama sesler birbirine karışmıştı. Birkaç el ateş daha edildi. Köpeklerin havlamaları çoğaldı, sonra yavaş yavaş bütün sesler kesildi. Artık hiçbir şey duymuyordu. Yahya kılını bile kıpır-

datmadan öylece bekledi. Bir süre sonra köpeğin birinin soluk soluğa sesini işitti, kulübenin yanında yatıp inlemeye başladı. Öyle içli ve acı bir sesti ki Yahya duramadı, kalkıp baktı; kalçası yaralanmış kan sızıyor, köpek de sürekli yarayı yalıyor, titriyordu. Acıdı! Acaba ne yapabilirdi? Bir çözüm bulamamışken Erbeyi küfrederek geldi. Öfkeliydi, burnundan soluyordu. Yorgunluktan galifin önündeki kayaya yığılıverdi. Yahya'nın uyanık olduğunu görünce de *"Gâvur!"* diye içlendi, *"Vurdu bir koyunu sırtına, alıp gitti, kurtaramadık. Bu ne aksilik arkadaş, bu yaz ilk kez koyun kaybediyoruz…"* Sözünü bitirir bitirmez de Yahya'ya sertçe baktı. Yahya'nın içine bir korku düştü. Akşam ateşle gelen cesaret yerini ürkek bir yalnızlığa terk etmişti. Yüreği çarpıyor, yüzü terliyordu.

Nuri de telaşla geldi, tüfeğini galife fırlatıp yaralı köpeğe baktı; *"Eyvah canıma, hayvana bak ne fena yaralanmış, tüh!"* dedi. *"Gâvur kesin dönerin kokusunu aldı, Mübarek Cuma akşamı içersek böyle olur."* Çobanların kızgınlıkları ve küfürleri bir süre daha devam etti. Yahya'nın çişi gelmişti ama kalkıp onların dikkatini çekmek istemiyordu, ne var ki çiş söz dinlemiyor, korkunun etkisiyle basınç daha da artıyordu. Usulca, dikkati çekmeyecek şekilde kalkıp yamaçtaki kayaların arkasına gitti. Döndüğünde Nuri, *"Yakında tan atacak, ben Cuma'ya gideceğim, sen de gelecek misin?"* diye sordu Yahya'ya. Yahya *"Evet!"* diye atıldı hemen. Sonra da kulübeye yöneldi. Zaten uykusunu almıştı, buraların havasında üç dört saat uyku yetiyordu. Üstelik rakı sanki onu dinçleştirmişti. Eşyalarını toplayıp, cılız yanan ateşin karşısına geçip oturdu. Nuri, hala köpeğin başındaydı, çömelmişti, yüzünü kapamış duruyordu. Yahya, Nuri'nin köpeğin yaralanmasından bu denli etkileneceğini beklemiyordu. Bir ara Yahya'ya dönüp baktığında, karanlıkta pek belli olmuyordu ama sanki Nuri'nin gözyaşını görmüştü. Oysa Erbeyi gidip kulübeye çoktan yorganı başına

çekmişti. Yahya, rahatsız edeceğinden çekine çekine Nuri'ye, *"Ayı sürüden koyun mu aldı?"* diye sordu. *"Gâvur hiç bırakır mı? Koyunu aldın aldın, bari köpeğe dokunma… Baksana ne kötü yaralanmış!"* Burnundan soluyor, öfkeli öfkeli ormana doğru bakıyordu. Bir süre sustular... Karanlık yavaş yavaş açılıyordu; tan kadife elleriyle karanlığın karasını siliyor, gök içten içe parıldıyor, kuşlar dağların arkasından güneşin gelişini haber veriyorlardı. Güneş, ışıktan mızraklarını toprağa saplayınca her şey uyandı. Uzakta atlılar göründü, koyunlar yavaş yavaş ayağa kalkmaya başladı. Çoban kulübesinden gürültüler gelince Nuri fırladı. Erbeyi küfrederek kulübeden dışarı fırlayıp yamaca yukarı koşmaya başladı. Nuri ve köpeklerden biri ona yetiştiler. Erbeyi'ni tutup sakinleştirdiler. Erbeyi öyle korkmuştu ki, dili tutulmuştu, söylediklerinden bir şey anlaşılamıyor, garip sesler çıkarıyordu. Nuri *"Ne oldu?"* diye sordukça, o da elleriyle bir şeyler anlatıyor, anlatmayı başaramayınca da bir öküz gibi böğürüyordu. Nuri Erbeyi'ne bir tokat attı, başına su döktü. Tutup kolundan ateşin yanına getirdi. *"Ne oldu? Ne oldu?"*

Defalarca sordu, çekiştirdi, hırpaladı fakat sonuç alamadı. Erbeyi galife bakar bakmaz, bir yılkı gibi sıçrıyor, zor zapt ediliyordu. Bir süre sonra dili çözülünce, *Böcük!"* diye bağırdı. *"Ne böcüğü?"* diye çıkıştı Nuri… Erbeyi de anlatmaya başladı; yatağın altında bir şey kıpırdamış, önce önemsememiş ama bir süre sonra ayağına soğuk bir şey değince aklı başından gitmiş, fırladığında yılanı görmüş, yılan yeniden yatağın altına akmış... Nuri, Erbeyi'nin anlattıklarını dinledikten sonra ayağı kalktı. Bir süre kulübeye baktı, *"Geçen bizim oğlan buraya böcük aktı demişti de inanmamıştım, hadi yatakları kaldırıp öldürelim."*

Yahya, *"Ben yapamam!"* diye yanıtladı kararlı bir şekilde.

Erbeyi de *"Ben oraya asla gidemem!"* diye karşı çıktı elini kolunu sallayarak. Nuri ikisinin de erkekliğini küçümseyerek tek başına kulübeye yöneldi, Yahya eşyalarını toplayıp kucağına aldı, bir kayanın üzerine sıçrayıp Nuri'yi izlemeye koyuldu. Erbeyi, çoktan koyunların öbür yanına geçmişti. Nuri, *"Galif."* dediği kulübenin içinde bir süre eşyaların yerini değiştirdi, uğraştı çabaladı, bir şey bulamadı. Bu arada hayvanlar huysuzlaşmış, otlamak için yamaca sarmışlardı. Birden Nuri küfretmeye, değnekle oraya buraya hızla vurmaya başladı, kısa bir mücadeleden sonra yılanı bağrışlar arasında öldürdü, değnekle yukarı kaldırıp Yahya ve Erbeyi'ne gösterdi. Ateşin yanına geldiklerinde yarım metre olmayan yılanı gördüler. Yeşile çalan siyah bir rengi vardı ve derisi olağanüstü güzeldi. Başı üçgendi. Nuri, *"Kafkas engereği diyorlar¸bir zamanlar bir adam gelmişti buraya, bunlardan canlı istemişti, bulamamıştık. Adam iyi para veriyordu. Bak nerede karşımıza çıkıyor?"* dedi. Yahya, *"Zehirli midir?"* diye sordu. *"Evet, çok zehirli, ama insana kolay kolay dokunmaz."* Erbeyi uzaktan, *"Getirme onu bana"* deyip küfrediyor, *"Yak onu yak!"* diye haykırıyordu. Nuri, Erbeyi'ne doğru yılanı götürdükçe o korkudan çıldıracak gibi oluyor, deli danalar gibi ormana kaçıyordu. Nuri, *"Niye yakayım."*dedi, *"Bunun derisinden güzel kalem kılıfı olur. Benim büyük oğlana yaparım, Ankara'da hava atar."*

Erbeyi'nin yılandan korkmasına Yahya sevinmişti ama aynı gece iki aksilik yaşamasını kendi üzerine yıkacağından ve özellikle Erbeyi'nin kendisine zarar vermek isteyebileceğinden kuşkulanıyordu. Bu nedenle bir an önce yola çıkmak için Nuri'yi sıkıştırdı. Nuri de gitmek için hevesliydi, yılanı soydu, etini köpeklere verdi, derisini galife astı. Dönüp iki adama bir daha baktı, sonra elbiselerini değiştirdi. Erbeyi ile sürünün yanında bir şeyler konuştular... Konuşurken Erbeyi Yahya'ya öldürecek gibi bakıyordu. Yahya bu bakışlardan kurtulmak

için ne yapacağını şaşırmıştı, yanında durduğu taşın üzerine çıkıyor, iniyor, ileriye doğru yürüyor, geri dönüyordu. Zaman zaman da kafesteki bir ayı gibi durduğu yerde sallanıyordu. Bir an önce Nuri'nin gelmesi için dua ediyor, içinden yalvarıyordu. Nuri gelince yüzüne gülücükler kondu, eşyalarını alıp yola koyuldular. Yahya uzaktan Erbeyi'ne teşekkür etti ve el salladı. Erbeyi hiç tepki vermedi, değneğe yaslanarak öylece durdu.

Köye doğru yola çıkar çıkmaz Yahya, Nuri'ye de teşekkür etti ve hatta bir miktar para önerdi. Nuri güldü ve kabul etmedi. Ardından, *"Erbeyi'ni kafana takma sen"* dedi. *"O hınzır zannediyor ki senin ayağın uğursuz geldi. Sen yokken de bu dağlarda ayı vardı, sen yokken de galifin orda yılan yaşıyordu."* Yahya sadece, *"Üzgünüm…"* diyebildi mırıldanarak, sonra usulca Nuri'nin omzuna dokundu. Nuri'nin anlayışı Yahya'yı duygulandırmıştı.

Güneş dağların arkasından yüzünü gösterir göstermez bir telaş sardı ortalığı… Kuşlar cıvıldaşmaya, sincaplar ağaçlarda koşuşturmaya başladı. Otların üzerindeki çiğ de kurumuştu ve her yeri çiçek kokusu sarmıştı. Yürürken uzunca bir süre konuşmadılar, Yahya çevreyi izliyor, Nuri, düşüncelere dalmış gidiyordu. İki yolun kesiştiği yerde atlılarla karşılaştılar. Biri atına sarı kırmızı kravat bağlamıştı. Yahya kahkahasını tutamadı ama ayıp olmasın diye başka yere bakarak güldü. Adam, *"Namaza gelmiyor musunuz?"* diye sorunca, Nuri, *"Mezraya uğrayıp geleceğiz, vakit çok, yetişiriz."* diye yanıtladı. Atlılar gittikten sonra *"Bu kimdir?"* diye sordu Yahya. *"Sakip'in arkadaşı."* diye yanıtladı Nuri, sonra da yola devam etti. Yanlarından insanlar geçiyor, Nuri ile selamlaşıyor, söyleşiyor veya şakalaşıyorlardı. Yahya'ya garip bakıyorlardı ama birçoğu dikkate bile almadan ayrılıyordu. Yahya, atına

kravat takmış adamdan etkilenmişti, onun hakkında daha fazla bilgi istiyordu, ardı ardına bir yığın soru sordu ama Nuri kısa bir yanıt verdi: *"Ankara'ya türkücülük yapmaya gitmişti, geri döndü. Garip bir oğlan işte..."* Sonra bir daha hiç konuşmadı.

Geçmiş suda erirken

Dağlar, yaylalar, dereler, vadiler, mezralar bütün boğaz köyleri, Ardanuç'tan Bilbilan'a kadar sise tutsak olmuştu. Çobanlar dışında herkes köylerdeydi, çayırlar biçilmeden kalmıştı. Sabah uyanan Camidibi'ne geliyor, günler çoğunlukla dedikodu yapmakla geçiyordu. Orta yaşlılar Kavaklı Zeki'nin kahvesinde oyun oynamayı yeğlerken, gençler Ardanuç'a gitmenin yollarını arıyorlardı. Sis bir tek bakkalları memnun ediyordu, satışları güneşli günlere göre beş on misli artmıştı. Hiçbir şey satmasalar, sıkılmış köylülere çekirdek satıyorlardı. Müşterileri kendi bakkallarına çekmek için çay yapıyorlardı. Aralarında amansız bir rekabet vardı. Camidibine gelen biri, hangi bakkala gideceğini şaşırıyordu. Kimin bakkalına giderse gitsin, öbürünün sitemiyle karşılaşıyordu. Üç bakkalı birden memnun etmek olası değildi. Kimileri bu durumdan öylesine bıkmışlardı ki, Camidibinde hepsine birden küfredip, hiçbirinden alışveriş yapılmaması için köylüye çağrıda bulunuyordu.

Yahya sisli günlerde köyün eğlencesi olmuş, her gün bir eve yemeğe davet ediliyordu. Köylüler için sisli günler can sıkıcıydı. Yahya'nın anlattıkları bir nebze olsun bu sıkıntıyı hafifletiyordu. Yahya da bundan memnundu, zaman zaman yatıya da kalıyordu. Yine de Yahya'nın gönlünde Tütiye'nin evi vardı. Ne olursa olsun, bir yolunu bulup geceyi mutlaka Tütiye'nin evinde geçiriyordu. Tütiye'nin evi çok temizdi, huzurluydu. Yaşlı kadının kendine hizmet ediyor olmasından huzursuzluk duysa da sabahları Tütiye'yle konuşma olanağı suçluluğunu bastırıyor, Tütiye'den ninesinin hasretini alıyordu. Tütiye ikinci katın anahtarını Yahya'ya vermişti, kendileri erken uyuduklarından Yahya'nın geç de olsa çekinmeden gelmesini istiyordu. Tütiye, yalnızlığın ağırlığından Yahya'nın

hoş sohbetiyle kurtulmuştu. Onun evdeki varlığı oğullarının eksikliğini gideriyordu. Enis de polis olduktan sonra ancak yaz tatillerinde köye gelebiliyordu. Mecit'in ne zaman eve geldiği belli bile değildi...

Tütiye'nin evi rahat olsa da Yahya'nın köyde duş alacağı tek yer Alimlerdeydi. Ayrıca Alimlerde çamaşır makinesi da vardı. Yahya Alim'e bir miktar para önerip, çamaşırlarını makinede yıkamak istediğini bildirmiş, Alim anlamadığı bir şekilde kendisine soğuk davransa da çamaşırlarının makinede yıkanmasını kabul etmiş ama parayı şiddetle geri çevirmişti. Para teklifinin kendisine hakaret sayılacağını dile getirmişti. Yahya da minnettarlığını göstermek için bilgisayarını bir süreliğine Alim'e bıraktı, telefondan internete nasıl bağlanacağını öğretti.

Bir sabah Yahya elinde çamaşırlarla geldiğinde Alim yine çardakta oturuyordu, hemen Tükez'i yanına çağırdı, torbadaki çamaşırları gösterip çabucak yıkamasını, ütüleyip hazırlamasını söyledi. Tükez çekinerek torbayı alıp gitti. Alim, kanlı eteğin bulunmasından bu yana Tükez çok eziyet çektirmişti. Aynı şeyleri bir daha yaşamak istemeyen Tükez dikkatli davranıyordu. Ne var ki Yahya'nın yakınlarda olması, Tükez'in bilincini karıştırmıştı. İstese de kendine hâkim olamıyordu. Eli kolu birbirine dolanıyordu. Artık bu sorunu kökten çözmek istiyordu. Almanyalardan gelmiş bir adamın kendisiyle ilgilenmeyeceği açıktı. Yahya'nın varlığı sadece huzurunu kaçırıyordu. Bir çözüm yolu düşünmek için dere kenarına gitmek, köknar bacısıyla konuşmak istiyordu fakat etek olayından sonra dışarı çıkışları da yasaklanmıştı. Tükez de kendini işe vermişti. Böylece hem canı sıkılmıyor hem de ev halkının öfkesini üzerine çekmiyordu. Çamaşırları annesinin yanına yetiştirir yetiştirmez hemen ahıra gitti, koyuna ot verdi, tavukların yumurtalarını topladı, döndü. Geldiğinde Yahya gitmemişti, bu kadar kal-

masını beklemiyordu, göz göze geldiklerinde iliklerine kadar titredi…

Bu yükü daha fazla taşıyamazdı. Uzun süredir düşündüğü şeyi yapacaktı. Annesini kandırmanın bir yolunu bulup Cinli Sultan'ın mezrasına doğru yola çıktı. Cinli Sultan'ın evi Büyükdüz'de Vilistan'ın deresine yakın bir yerdeydi. Tükez daha önce Cinli Sultan'ın evine hiç gitmemişti, çocukluğundan beri, Cinli Sultan'ın evinden çekinirdi. Kendisiyle görüşür, birlikte çalışırdı ama evine gitmeye cesaret edemezdi. Ne var ki artık gerilimden bıkmıştı, çekine çekine, korka korka mezranın kapısına geldi. Cinli Sultan'dan bir şey istemeye gidenin eli boş olmazdı. Tükez de yanına birkaç yumurta almıştı. Mezranın bahçe kapısından girdiğinde sisten evin çardağındakileri pek seçememişti, dikkatli bakınca Cinli Sultan'ı gördü; yün eğiriyordu. Sessizce gelip yumurtaları Cinli Sultan'ın yanına koydu.

Cinli Sultan'ın gözleri çakırdı. Ve kolay kolay insanların yüzüne bakmazdı. Kime baksa, baktığı gece kâbus görürdü. Bu yüzden hiç kimse Cinli Sultan'la göz göze gelmek istemiyordu. Çenesinin ortasında kocaman bir et beni vardı ve ortasından uzunca bir kıl çıkmıştı. Kıl çok uzundu ama bukle bukle olmuş, benin üzerine sanki bir yılan gibi çöreklenmiş duruyordu. Tükez bu kıldan hep huylanırdı, ona bakmamaya çalışarak, Cinli Sultan'ın elini öptü, yanına oturdu. *"Hele pınardan bir su getir, derdini sonra söyle."* dedi Cinli Sultan. Sonra yün eğirmeyi sürdürdü. Tükez, pencerenin önündeki bardağı kapıp koştu, pınardan su doldurdu, dönüp Cinli Sultan'a doğru yürürken, bir karaltı dikkatini çekti; bardağın içinde iki kulak böceği vardı. Tükez kulak böceklerinden çok korkardı, bardağı fırlatıp attı, cam bardak paramparça oldu. Ne yapacağını şaşırdı, geri döndüğünde Cinli Sultan'ın çardakta olmadığını

gördü, Çevreye bakındı. Birden mereğin kapısı açıldı, Cinli Sultan, yeşil atkıyla sarılı bir şeyi kucaklamış geliyordu. *"Gel, gel, aydınlıktır, üzülme bardağa, gel!"* diye Tükez'i yanına çağırdı. Tükez huzursuzdu fakat Cinli Sultan'a boyun eğdi, peşine takıldı. Eve girdiklerinde Tükez'in midesi bulandı, ev hem pis hem karanlıktı. Tahta duvarlar isten kapkara kesilmiş, yerdeki cecimler yer yer sökülmüş, minderlerin yamaları bile parçalanmıştı. Ağır bir koku vardı, daha çok ahır kokusu gibiydi ama Cinli Sultan'ın evinin altında ahır yoktu. Bir odaya girdiler, pencere daracıktı, cam o kadar kirliydi ki ışık içeriye zar zor sızıyordu. Cinli Sultan, pencerenin hemen yanındaki sekiye oturdu. Tükez çevresine baktıkça daha çok korkuyor, elleri, dizleri çenesi titriyordu. Dişlerinin birbirine vurmasını engelliyemiyor, belli etmemek için çenesini avuçlarının içinde saklıyordu. Cinli Sultan hakkında köyde garip öyküler anlatılırdı: Bir cinle evli olduğu, onlarla konuştuğu, gezdiği, hatta Cinlerden Kekina adını verdiği bir çocuğu olduğu söyleniyordu. Cinli Sultan hakkında söylenenler aklına geldikçe Tükez daha fenalaşıyor, kaçıp gitmemek için kendini zor tutuyordu. Bir anda kapıdan çıkıp eve doğru koşabilirdi elbette fakat Yahya'nın yüreğindeki gerilimi onu engelliyordu. Bu gerilimden bıkmıştı, bundan kurtulmak için ne gerekiyorsa yapmaya kararlıydı. Cinli Sultan'a bile razıydı. Nihayet Cinli Sultan'la bir süre bulunacak, sonra ayrılacaktı. Bunu başarabilirdi.

Cinli Sultan, yeşil örtüyü özenle kaldırdı, içinde kalınca bir kitap vardı. Kitap çok eskiydi, kabı deridendi ve büyük ölçüde parçalanmıştı. Üzerinde Tükez'in tanımadığı harflerle bir yazı vardı. Yazının altında pek anlayamadığı garip çizimler iç içe geçmişti. Cinli Sultan kitabı üç defa öpüp başına koydu. Ardından, *"Gönlün birine bağlanmış, bağı koparmaya niyetli misin?"* dedi. Gözleri fal taşı gibi açıldı Tükez'in, kadın yüreğindekileri hemencecik bilmişti. Şimdi ne yapacaktı? Yüreği

çatallaştı... Bu kadına güvenip Yahya'dan vaz mı geçmeliydi? Yoksa bilmediği güçlere sahip Cinli Sultan'dan uzaklaşmalı mıydı? Karar veremedi. Fakat bir şey söylemeliydi, yutkundu, *"Evet! istemiyorum, engellensin!"* dedi.

Cinli Sultan yeniden kitaba döndü, sayfaları karıştırdı, sonra dudaklarını kıpırdatarak bir şeyler okudu ama ne dediği anlaşılmıyordu. Cinli Sultan okudukça Tükez'in canı kaçıyor, dizlerindeki derman azalıyordu. Ayakta sallanıyordu, düştü düşecekti... Gözleri de pek bir şey görmez olmuştu, göğsünde sıcak bir baskı, saçlarının dibinde karıncalanma başladı. Nefes alışverişi değişti, avuçlarının içi terledi. Cinli Sultan birden Tükez'e dönüp dedi ki; *"O zaman söyle bakalım, bu adamın adı nedir, yaşı kaçtır?"* Sanki ağzı mühürlenmişti, hiçbir şey söyleyemiyordu Tükez, başını önüne eğdi. *"Korkma kızım, adamın adını ben biliyorum, Yahya, değil mi?"* diye sordu kadın. Tükez başını sallayarak onayladı. *"Adı tamam da yaşı da lazım. Sen bir yolunu bul, doğum tarihini öğren, bir sonraki gelişinde bana yedi tepeden yedi yeşil yaprak getireceksin. Kendi doğum tarihini de öğren anandan, ha bir de kırdığın bardağın yenisini getir! Hadi şimdi git!"*

Tükez, ok gibi fırladı, selin yamaçtan akışı gibi önüne ne çıksa yıkıp geçecekti. Ayakları altında yol eriyor, soludukça içine sis doluyordu. Sanki her nefeste kar yiyor, ciğerlerine tipi vuruyordu ama o dinlenmiyor, tez zamanda eve yetişmek istiyordu. Değirmene nasıl geldiğini anlayamadı, köprünün başındaki pınarda elini yüzünü yıkadı, su içti. Biraz oturup dinlendi. Akıl almaz bir iş yapmıştı, ya Cinli Sultan bunu herkese söylerse, ya Cinli Sultan'ın cinleri yakasını bırakmazsa, ya Cinli Sultan başka bir büyü yaparsa? Kafasında sorular uçuşuyor, birbirine çarpıyor, parçalanıyor bölünüyordu. Düşüncelerden kurtulmanın bir yolu yoktu, kalkıp evin yolunu tuttu. Omuzları düşmüş,

adımları küçülmüştü. Başını kaldırıp eve baktı; Alim ve Yahya çardakta oturmuş, bilgisayarla uğraşıyorlardı. Tükez başını öne eğip hızla önlerinden geçti, kimseyle konuşmadan tuvaletin yolunu tuttu…

Alim öteden beri internete ulaşmak istiyordu fakat bir yolunu bulamamıştı. Radyoyu, telefonu, televizyonu avucunun içi gibi biliyordu ama bilgisayarla ilgili hiçbir deneyimi yoktu. Yahya bilgisayarı nasıl kullanacağını ayrıntılarla anlattı, ayrıca internete nasıl gireceğini, internette nasıl dolaşacağını da… Yahya izin isteyip gidince de Alim hevesle bilgisayara yöneldi. Böyle zamanlarda dünyayla bağı kesiliyor, hiçbir şey umurunda olmuyordu. En mutlu olduğu zamanlar böyle zamanlardı. Sesine bahar gelmişti, ne söylese güzel söylüyordu, türküler mırıldanıyor, kız kardeşlerine övgüler yağdırıyordu. Annesi bu durumdan çok memnundu, kız kardeşleri de… Bilgisayar bütün vaktini aldığı için Alim kimseye karışmıyor, kimseyle didişmiyor, kimseye öfkelenmiyordu. Kısa zamanda internet kurdu oldu. O günden sonra Yahya Alim'e pek az uğrar oldu.

Alim önceleri konuklarının yolunu gözlerdi, herkesi eve konuk olmaya çağırırdı. Fakat internette gördüklerini konuklarına anlatmaya başladığından beri evine gelenlerin sayısı arttı. Özellikle Google'dan köyün görünüşü merak ediliyor, şaşkınlık ve hayretle karşılanıyordu. Alim konuklardan hiç sıkılmazdı, onlarla dünyaya tutunur, onların varlığıyla varlığı zenginleşirdi. Fakat ilgi o kadar arttı ki, hiç yalnız kalamıyordu. Kızlar gelen gideni konuk edeceğiz diye işlerinden kalıyor, yorgunluktan bitap düşüyorlardı. Karar verdi, ertesi gün köylüye mezraya gittiği haberini yayacak, bir süre odasına kapanacaktı. Tam tasarısını anlatacağı sırada Mecit, Nuri ve Casim geldiler. Bir süre havadan sudan konuştuktan sonra Mecit, Yahya'nın ağzından defineyle ilgili bir şey alıp alamadığını sordu. Nuri,

Yahya'nın bilgisayarında gösterdiklerini anlattı ve ne varsa bilgisayarda var diye diretti. Eğer yanında Erbeyi olmasa, o gece adamı rakı içirip dilini çözebileceğini ama Erbeyi'ne güvenmediği için konuyu açmadığından söz etti. Dikkatler bilgisayara yönelmişti. Beraberce bilgisayarı açtılar, Alim'in bildikleriyle arayıp durdular, ilginç gelen hiçbir şey bulamadılar. Nuri haritadan söz edince, Alim, Yahya'dan öğrendiği Google Earth'ı çalıştırdı. Hep beraber uydudan köyün görünüşünü izlediler, merak ettikleri yerlere tekrar tekrar baktılar. Özellikle kiliseyi bir süre incelediler, bir sonuca varamadılar. Casim, *"Bu çocuk nerede çadır kuracaktı, kilisenin karşısında... Ama neden bunu açıklasın ki, eğer aradığı şey oradaysa, hepimize bunu niye söylesin ki, bence bize şaşırtma yapıyor. Bir daha geldiğinde, başka ilgilendiği yer var mı onu öğrenmeye çalış. Bakkal Asım'la konuştum; bizim için soruşturacak çocuğu, sabahları çay içmeye inince, usulca dükkâna çağırıp ağzını arayacak. Mecit sen de bibimlere sor bakalım bu çocuğun sorduğu, araştırdığı bir şey var mı? Niye ağzını aramıyorsun, birlikte bir şeyler yapmıyorsun?"*

- *"Arkadaş gizlice odasına girdim, eşyalarını karıştırdım, harita falan bir şey bulamadım. Anahtarı var yukarıdaki kapıdan eve giriyor, ardından odasına kapanıyor. Sabah kalkamıyorum ki, o annemlerle kahvaltı yaparken ben uykuda oluyorum. Karşılaşamıyoruz bile..."* dedi Mecit. *"Tamam"* dedi Alim, *"Ben yarın ağzını arar, size haber ulaştırırım, nasıl olsa çamaşırlarını almaya gelecek."*

Bu sırada Tükez patlamış mısır ve çay getirmiş servis yapıyordu. Elini yavaş tutarak anlatılanları dinlemeye çalıştı, bir an göz göze geldi, hemen toparlanıp çıktı. Bunlar Yahya'ya bir şeyler yapacaklardı, buna katlanamazdı ama ona bunu nasıl iletirdi. Daha tanışmamıştı bile... Tanışmasa da Yahya'dan söz

edilince dizleri titriyordu, Cinli Sultan'ın istediklerini götürüp, yüreğini bağlatmaya o an karar verdi, başka çaresi yoktu. Ama önce Yahya'nın doğum tarihini öğrenmeli ve olanak bulursa da kendisine kurulan tuzaktan haberdar etmeliydi. Peki Yahya neredeydi?

Yahya her geçen gün daha geç vakitte uyanıyordu. Kâbusları uykuya dalmasını engellediğinden, ancak sabah ezanını duyunca içi rahatlıyor, uykuya dalabiliyordu. Kalktığında neredeyse öğlen olmuştu. Pencereye baktı, hala o beyaz karanlık dipdiri duruyordu. Bir süre yatağın üzerine oturup düşündü... Belki de artık gitmeliydi. Ne var ki henüz Fırınkaya'ya çıkamamış, Kilesinin karşısında kamp yapamamıştı. Hazır buradayken ve onca yolu geçip gelmişken, alışmadığı otobüs yolculuklarına saatlerce katlanmışken acele etmesine gerek yoktu, üstelik Almanya'da kendini bekleyen de yoktu... Biraz daha kalabilir, Ninesine verdiği sözleri tutabilirdi. Eksik olan tek şey sevgiliydi...

Yahya'nın düşleri Tütiye'nin sesinde eridi bitti, kahvaltıya çağrılıyordu. Kalkıp giyindi, gidip çeşmede elini yüzünü yıkadı, özenle hazırlanmış sofraya kuruldu. Tereyağının peynirin üzerindeki sapsarı duruşu iştahını açtı. Sarıyı her zaman sevmişti, derin bir renkti, hüzünlü bir renkti, ürkek bir renkti, hatta sıcak bir renkti. Melanie'nin saçlarını anımsadı ne güzel kokardı öyle ve ne güzel rengi vardı... Melanie Almanca kara kuzu demekti ve ne zaman kara kuzu görse içi ürperiyordu. *"Niye yemiyorsun, hasta mısın?"* dedi Tütiye. Sesi öyle şefkatliydi ki ona hemencecik hastayım demek istedi, Tütiye'nin de ninesi gibi saçını okşamasını, üstünü örtmesini düşledi. Yine de *"Hayır!"* dedi, *"Bir an dalmışım..."*

-*"Eh, anneni babanı özledin, memleket hasreti ağırdır."*

-*“Herhalde.”* diye geçiştirdi Yahya, fakat memleket meselesi canını sıktı. Almanya memleketi değildi, orada hep yabancıydı, yabancı gibi durmuştu. Memleketi burasıydı, burada yabancılık çekmiyordu. Sanki burada doğmuş, burada büyümüştü. Ninesinin anlattığı öykülerin hepsinde buranın tadı, rengi vardı. Hiç gelmediği halde çocukluğundan beri buranın deresini, taşını, kayasını çiçeğini rüyasında görüyordu. Bir yerli olması gerekiyorsa buralı olmalıydı. Bu yemeklerden lezzet alıyordu, buradaki sohbetleri seviyordu, bu toprağın kokusuna bayılıyordu. Ne var ki annesi babası Almanya’daydı, sevgilisi arkadaşı Almanya’daydı. Kafası karıştı. Çayını yudumlayıp bitirmişti ki Tütiye artık merak ettiklerini sorma zamanı geldiğini düşündü; *“Oğul, hele anlat, senin bu ninen kimlerdendir?”*

-*”Bir bilsem... Kimlerden olmayı bilmiyorum. Yani benim ninem işte.”*

-*“Tamam, ama ninenin adı nedir, babasının adı nedir, soyu sopu kimdir?”*

-*“Ah Tütiye Nine, benim ninem de senin gibiydi, onun bana anlattıklarını şimdi sana tek tek anlatayım, sen karar ver; Ninem bir göçmenmiş, göç onun yazgısıymış, öyle derdi.”*

-*“Hepimiz göçmeniz oğul, bir gün toplanıp gideceğiz öbür dünyaya...”*

-*“Haklısınız... Ama ona bu dünyada da rahat yokmuş... Almanya’ya gelene kadar hiçbir yerde uzun süre kalamamış, köksüz bir ağaç gibiymiş...”*

-*“Bir yerde durmak da zor oğul... Çoluğun çocuğun ayrılıp gidiyor, sen kalıyorsun burada... Kökünden başlıyorsun sonra çürümeye... Peki, Almanya’da kalabilmiş mi?”*

-"Evet, beni büyütmüş... Sonra da onu kaybettim..."

Yahya ninesini kaybettiğini söylerken sesi çatallaşmış, tam olarak ne dediği anlaşılamamıştı.

-"Öldü mü?"

-"Evet" diye yanıtladı Yahya... Gözleri yaşlandı..."

-"Allah Rahmet eylesin..."

-"Beni bırakıp gitti, eksikliği o kadar büyük ki..."

-"Öyle düşünme oğul! Aslında hepimiz oradan eksiğiz, burada fazlayız..."

Yahya irkildi... Okuduğu filozoflar gibi konuşmuştu nine...

-"Ninen ne zaman gitmiş ki buralardan?"

-"Sanırım on yaşındaymış, savaş çıkmış, önce Ermenileri sürmüşler bu topraklardan. Ninem derdi ki Ermeni dostları varmış onlar giderken babası çok üzülmüş. Sürgün o kadar hızlı gerçekleşmiş ki, kimi çocuklar göçe katılamamış, kaybolmuşlar. Kimilerini de aileleri buradaki Müslüman ailelere emanet edip gitmişler."

- "Bilmez miyim?.. Buralarda da çok Ermeni çocuğu kalmış..."

-"Ardından Ruslar gelmiş... Bu kez de Müslümanlar buradan ayrılmış... Ninem o kadar çok anlattı ki, sanki ben olanları görmüş gibiyim..."

-"Ne güzel..."

-"Kaçanlar yükte hafif değerli neleri varsa toplayıp kaçmışlar. Rus topları köyleri dövmüş. Cami minarelerini yıkmış. Güli Ninem daha küçük olduğu için ne olduğunu tam anlaya-

mamış, korkudan dili tutulmuş, babası bir tokat atana kadar öylece kalmış.

-"Sonra?.."

-"Sonra ninem annesinin eteklerinden tutunup yola koyulmuş... Göç öyle uzun, öyle yorucuymuş ki... Nerede biteceği belli olmayan yolculukta yaşlılar ve çocuklar hastalanıp ölmeye başlamışlar. Açlık baş gösterince de yolları üzerindeki köylerden un, ekmek istemiş veya çalmışlar. Zaman zaman eşkıya korkusundan bilindik yollar yerine, sapa yerlerden yürüyorlarmış; nehirlerin kenarlarını takip ediyor, patikalardan dağları aşmaya çalışıyorlarmış. Nehri geçmek her zaman güç oluyor, suları geçerken boğulanlara yakılan ağıtlar yamaçlarda yankılanıyormuş. Bazen uçurumdan biri düşüyor, bazen hastalık birinin soluğunu kesiyor, yolculukla sık sık ölenler oluyormuş. Herkes bir gün sıranın kendisine geleceğini düşünüp kederleniyormuş. Ninem bunca zorlukla baş etmesini bilmiş ama annesini yolda kaybetmiş..."

-"Ah yazık, nasıl olmuş peki?"

-"Çoruh Nehri'ni geçerken, yolculuktan zayıflayan atın üzerinden suya düşmüş, azgın su ninemi annesinden koparmış. Son kez göz göze geldiklerinde annesinin bir şeyler söylemeye çalıştığını sanmış. O günden sonra ne zaman gözlerini yumsa, annesinin o bakışlarıyla karşılaşır olmuş. Ne var ki bir türlü ağlayamıyormuş... Uzun süre konuşamamış üstelik, derdini ancak el işaretleriyle anlatmış.

-"Peki, annesinin adı neymiş?"

-"Bilmem…"

-"Merak ettim, sonra ne olmuş?"

-"Bölgeden kaçanları hükümet Adana'da Ermenilerin bıraktığı arazilere yerleştirmiş.. Her şeylerini kaybettikleri için, buradaki ailelerin yardımına muhtaçmışlar. Annesiz kalınca bir zaman akrabaları göz kulak olmuş, Ninem becerikliymiş, iyi çalışıyormuş, bir süre sonra babasına da bakacak duruma gelmiş. Fakat iki boğazı geçindirmek güçmüş o günlerde. Açlık kol geziyormuş. Babası da kızını isteyen imama Ninemi nikahlamış.

-"Eskiden öyleydi oğul... Kime isterlerse verirlerdi..."

-"Evet, ninemin hiç söz hakkı yokmuş... Evlendiği imam yaşlıymış, ninem onun ikinci karısıymış. Ev işlerinde yardımcı olsun diye genç biriyle evlenmek istiyormuş, hali vakti yerinde olunca, Ninemin babası uygun bulmuş. Ninem Adana'nın sıcağına alışmadan yeni bir hayata başlamak zorunda kalmış. İmam yaşlı olduğu için evin işi de tarlaların işi de Ninemin üzerineymiş. Ninem için bu sorun değilmiş, çünkü imamın ambarlarında un ve meyve doluymuş. Açlık görmüş biri için bu büyük bir nimetmiş. Göç sırasında çökmüş yanakları birkaç ay içinde dolmaya başlamış...

-"Allah kimseyi açlıkla terbiye etmesin..."

-"Evet, açlık zor..."

-"Sonra?"

-"Evlendikten bir yıl sonra işgalin bittiği haberi gelmiş. Herkes eşyasını toplayıp memleketine dönmeye başlamış, Ninem de hazırlık yapmış ama babası karşı çıkmış... Nikâhlı kocasından ayrılmasına dinimizin izin vermeyeceğini söylemiş, o da kocasıyla kalmış. Ninem iki gün aralıksız ağlamış, annesine ağlamayan biri için şaşırtıcı ama Ninem diyordu ki anneme de ağlıyordum."

-*“Annelere ağlanmaz mı?”*

-*“Ninem de öyle dedi, sanki memleketle annesi aynı şeymiş, hem memlekete hem annesine ağlıyormuş. Ağladıkça Çoruh’un çamurlu suları akıyormuş sanki avuçlarına... Annesiyle son kez göz göze geldiği sular geliyormuş aklına. Dualar etmiş, babasına da kocasına da yalvarmış ama ne imam ne babası da direnmiş. Yola çıkma zamanı gelince ova ağlama sesleriyle yankılanmış. Kim ne derse desin ninemi susturamıyorlarmış. Sonra imam gelip kolundan tutup götürmüş ninemi. Ninem ben orada öldüm zaten dermiş, ben orada öldüm. Bunu defalarca söyledi...”*

-*“Vah vah”* deyip dizlerine vurdu Tütiye, Yahya’yı can kulağıyla dinliyor, anlattıklarıyla mimikleri değişiyor, bazen seviniyor, bazen üzülüyordu. Hikâyenin sonunu merak edip, Yahya’dan ısrarla anlatmasını istiyordu. *“Sonra?”*

-*“Dediğine göre Ninem bir daha gülmemiş, sanki yüzüne soğuk bir maske geçirmiş, hep donuk bakar olmuş, ta ki ben doğana kadar. O zamanlar tek eğlencesi, dolunay geceleri pencereden aya bakmakmış. Aya bakar, köye dönenleri düşlermiş... Onların da aya baktıklarını düşlüyor, göz göze gelmiş olduklarını varsayıyormuş. Böylece bir süre kendini oyalamış. Ninem her namazdan sonra bir gün yeniden memleketini göstermesi için Allah’a yalvarmış, ömrü boyunca da yalvarmış, ama kısmet olmadı.”*

-*“Ya, ne acı...”*

-*“Bir süre sonra imam iyice hastalanmış, öksürüğünden geceleri yatamaz olmuş. Ninem, elinden gelini yapıyormuş ama öksürük bir türlü durmuyormuş. Yaşlı kocası öksürdükçe, göç sırasında kayalardan düşen çocuklar aklına geliyor, telaşla*

bildiği bütün ilaçları yapıyor, yaşlı adama içiriyormuş. Bir gece imam yatsı namazından sonra eve dönmemiş. Ninem ne yapacağını şaşırmış, komşularla konuşmadığı için onlardan da yardım alamıyormuş, Eline bir öbek çıra, ötekine de kocaman bir sopa alıp camiye gitmiş. Caminin kapısına kadar gelmiş ama çevrede kimseyi görememiş. Caminin içine ışık sızıyormuş fakat Ninem daha önce hiç camiye girmediğinden biraz ürkmüş. Yüreği çarpmaya başlamış, eve dönmek istemiş ama kocasını bulmadan eve dönmek istemiyormuş, cesarete gelmiş. Usulca caminin tahta kapısını açmış..."

-"Ben yapamam oğul, çok korkarım, ben yapamam..."

-"Ninem de çok korkmuş ama ne yapsın zavallı... Fenerin titrek loş ışığında içerde bir karartı görmüş. Çırayı yaklaştırdığında imamın duvar boyunca yattığını fark etmiş. Fırlayıp yanına varmış, elini tuttuğunda irkilip geri sıçramış. İmamın teni buz gibiymiş, sanki kolunu değil de yılanı tutmuş gibi sarsılmış. Soluğu tutulmuş, kendinden geçip bir kenara yığılıvermiş.

-"İnsan aklını yitirir, vah vah vah! Sonra?"

-"Ayıldığında birden gerçekliği kavrayamamış, sanki alevlerin içindeymiş... Bayıldığında elindeki çıralar yere saçılıp hasırı tutuşturmuş. Ninem zorlukla ateşi söndürmüş, o telaştan imamı unutuvermiş ama ayağı imama takılınca kendini dışarı zor atmış, başlamış bağırmaya... Bağırmış, bağırmış, bağırmış... Ama kimse duymuyor, kimse gelmiyormuş... Sonra başlamış ağlamaya, ağlamaktan dermanı tükenince, sabaha kadar öylece kalmış.

-"İyi ki çıldırmamış..."

-"İyi ki... Ama Ninem dul kalmış. Sadece dul da kalmamış, yalnız kalmış, kimsesiz kalmış. Cenazeden sonra bohçasını topla-

yıp yola koyulmuş. Memlekete gitmek istiyormuş ister bir yıl, ister iki yıl sürsün, gitmek istiyormuş. Bütün gün yürüdükten sonra bitkin düşmüş. Çevresi portakallarla çevrili bir evden ekmek istemiş. Evden neredeyse sürünerek çıkan yaşlı kadın Ninemi içeri davet edip yemek vermiş.

-"İyi insanmış... İyi insanlar olmasa, kimsenin yolu aydınlığa çıkmaz..."

-"Güzel söyledin ninem..."

-"Sonra?"

-"Ninem, bitmiş bedenini bir minderin üzerine bıraktığı gibi uyuya kalmış. Uyandığında yaşlı kadın nereden gelip nereye gittiğini sormuş, o da hikâyesini anlatmış… Kadın ninemi sevmiş, bir süre yanında kalmaya ikna etmiş, herkesin herkesi vurduğu bir zamanda, İngilizlerin Fransızların kentleri işgal ettiği bir devirde, bir kadının yalnız başına yolculuk yapmasını sakıncalı görüyormuş. Ninem kadınla iyi anlaşmış, ona yardım etmiş, hizmetini görmüş... Bir süre sonra ordular Yunanlıları yenip zafer kazanınca, oğlu askerden terhis olmuş, o da ninemle nikâh kıymış."

-"Ne güzel.. Bak görüyor musun? Nerede kaybetti, nerede buldu?

-"Evet, insanın neyle karşılaşacağını kimse bilemez..."

-"Peki, mutlu olmuş mu ninen?"

-"Evet, ninem ikinci kocasından mutluymuş, zenginlik ve hoşgörü içinde yaşamış ama memleket özlemi içini kemiriyormuş. Zaman zaman cam kenarından Toroslara bakıyor, kendi köyünün dağlarını düşlüyormuş. Altı kızı ve en sonunda bir oğlu olmuş. Oğlu doğduktan kısa bir süre sonra verem olan kocası

ölmüş. Kocası ninemi Artvin'e götüreceğine söz vermiş, ama erken ölünce sözünü tutamamış. Ninem de oğlunun yani babamım bir gün kendisini memleketine götüreceğini umut etmiş."

-"Anneler oğullarını ne umutlarla yetiştirir ama oğulları anlamaz ne fayda!.."

-"Bak bu çok doğru... Babam ninemin Artvin'e sevgisini biliyormuş, bir gün onu Artvin'e götüreceğine söz vermiş, ne var ki iş güçten bir türlü vakit bulamamış. İkinci Dünya Savaşı çıkınca da işler bozulmuş, mal mülk elden çıkmış, yoksullaşmışlar. Savaştan sonra Almanya işçi almaya başlayınca, babam da başvurmuş. Babam Almanya'ya gittikten sonra ninemle annemi de yanına aldırmış. Ninem bir kez daha yollara düşmüş ama ben doğmuşum, benimle vakit geçirmiş..."

-"Ninen kadersizmiş oğul"

-"Evet, bir yerde kök salamamış, o hep kendine ben göçmenim derdi. Benim yazgım göç... Bir gün öteki dünyaya da göç edince bitecek çilem derdi."

-"Toprağı bol olsun, sonra?"

-"Ninem Almanya'da da aya bakar memleketi düşlermiş. Sonra ben olmuşum, bana bakmaya başlamış. Ninem Almanya'yı hiç sevmezdi, evden çıkmak istemezdi, defalarca bana yaşadıklarını anlatırdı, anlatırdı, hiç bıkmazdı. Aslında sadece Almanya'yı değil hiçbir yeri sevmemiş, bir tek bu dağları, bu köyü severdi. Pencereden aya bakıp buraları düşlediği zaman yüzünü bir görseydin, sanki nur yağardı, öyle huzurlu, öyle sevinçli olurdu ki. Ninemi mutlu gördüğüm anlar sadece aya bakarken rastladığım anlardı. Memleketine duyduğu sevda gözünü kör etmişti. Hiçbir yeşili beğenmiyordu, hiçbir dereyi, çiçeği... Artvin dışında hiçbir şey onu mutlu etmiyordu. Bana

dedesinin ismini koymuş, bak bunu biliyorum.

-"Dedesi Yahya, babası değil de dedesi, babası olsa, belki bilirler... Peki, neden babasının değil de dedesinin adını koymuş?

-"Babası memlekete dönmesini engellediği için ondan nefret ederdi."

-"Ben de olsam ben de ederim" diye öfkelendi Tütiye Nine.

-"Ben de buraların hikâyeleriyle büyüdüm, tek tek her yerin adını ezberletti ninem bana. Çobanlık yaptığı patikaları, mezraları, sevdiği taşları, köknarları, taşların kenarında yaptığı kınaları, her şeyi tekrar tekrar anlattı. Ben bu hikâyelerle büyüdüm. Neredeyse buradaki bir çocuk kadar buraları bilirim. Ne zaman ninem mutsuz olsa, onun mutsuzluğuna dayanamam ben, hemen 'büyüyünce Artvin'e gideceğim, seni de götüreceğim' derdim, birden yüzü değişirdi. Sonra beraber kürtüklerden kar yemeyi düşlerdik, Fırınkaya'ya çıkmayı düşlerdik, bantha turşusundan söz ederdik. Gitmeden mutlaka çıkacağım Fırınkaya'ya... Gözlerimle görmek istiyorum. Belki bu öğleden sonra giderim.

-"Bu havada olmaz kurban olayım, şimdi çise vardır, otlara her dokunduğunda elbiselerin su kesilir, hem de oraya yalnız gidilmez. Yaban vardır şimdi orda."

-"Önlemimi alırım"

-"Yok yok gözen ölem, Fırınkaya'nın altında bir kuşak vardır, yılan kaynar. Yazın gidilmez oralara." diye uyarısını sürdürdü Tütiye.

-"Ben alt yanıyla ilgilenmiyorum, yukarısıyla ilgileniyorum."

-"Hele o kuşaklara hiç gidilmez. Dedem anlatırdı, eskiden

orada bir Ermeni yaşarmış. Hala evinin pegleri duruyor. Bir gece kaynatası demiş ki gelinine, kızım git ineklere bir bak, o da dışarı çıkmış, çok geçmemiş feryat figan etmişler, dışarı fırlamışlar ki ne görsünler, gelini kocaman bir yılan ağzına almış, kemiklerini kıra kıra yutuyor, adam ne ettiyse baş edememiş, hemen o gün terk edip gitmiş orayı. İşte o yılan şahmeran, yani yılanların anasıymış... Aman oğlum, yalnız gitme oralara... Yanına bizim oğlanı al, o da uykuya doymaz ki, kalkmadı bak yine..."

-*"Sağol ninem, sanırım ben yalnız gideceğim, ninemin hatırası için, bilirsin..."*

Sohbet bir süre daha devam etti, Yahya teşekkür edip Camidibine gitmek için evden ayrıldı. Tütiye Yahya'nın arkasından baktı, *"Bu çocuk bir delilik edip çıkmasın bu havada Fırınkaya'ya"* diye geçirdi içinden, işkillendi, aklına Mecit geldi. *"Ula kalksana, bak bu oğlan Fırınkaya'ya yalnız çıkacakmış, oralarda başına bir şey gelirse ne cevap veririz jandarmaya? Hadi kalk!"* diye seslendi. Mecit hala uyku sarhoşluğundaydı, yerini değiştirdi, yorganı kundak gibi yaptı, yastığını düzeltip yeniden yattı ama çok geçmeden yerinden fırladı. *"Ne dedin ana? Nereye gidecekmiş?"*

-*"Fırınkayaya, hiç akıl yok bu gençlerde... Dumanlı havada Fırınkaya'ya gidilir mi?"* Mecit üstünü başını hızla giyinip annesinin yanına vardı; *"Ne yapacakmış ki Fırınkaya'da?"*

-*"Fırınkayayı ninesi anlatırmış, onun üstündeki pegleri falan... Oraları görecekmiş. Dedim bizim Mecit'i de al yanına, yok dedi, yalnız gitmek istiyormuş."* Mecit'in gözleri parladı, kendi kendine söylenmeye başladı: *"İşte yakaladım seni deyyus! Demek senin derdin Fırınkaya'nın üzerindeki pegler ha... Vay, vay vay... Hemen giyinip Casim'e gitmeliyim."*

Mecit hemen sokağa fırladı, annesi arkasından bağırsa da duymadı, hızla yürüdü, Tavşan Abdullah'ın köpeği açıktı, korktu! Otların üzerindeki çise kurumamış, sis daha da artırmıştı, yolun dışına çıktığı için belden aşağısı ıslandı ama umursamadı bile... Öyle hızla ilerliyordu ki kendisine seslenenleri duymuyordu, Polo Mehmet'in evinin önünden koşarak geçti. Yaşlı adam pencereden bakıyordu, karısına, *"Kız bak bakalım Mecit nereye gidiyor, üstü başı su içinde? Derdi ne?"* diye seslendi. Yaşlı kadın kapıya çıkana kadar, Mecit dereyi atlayıp Casim'in evine doğru yokuş yukarı tırmanmaya başladı.

Casim'in evi Karakayalara çok yakındı ve Camuştaşı'nın hemen altındaydı. Köyden biraz dışarıda olduğu için, büyük köpekleri olurdu ama gündüz bağlı olurlardı. Bunu bilerek güvenle yoruyordu, yoksa korkudan evin yakınına bile gitmezdi. Yol çamurdu ve ayakları kayıyordu durmadan, nefes nefese kaldı, azıcık dinlendi. Camuştaşı bir tepenin en ucuydu. Çocukluğundan beri oraya bakar, sırttaki ağaçları kirpinin dikenlerine, kayayı da başına benzetirdi. Eskiler de mandaya benzettikleri için Camuştaşı adını vermişlerdi... Mecit çocukluğundan beri bu tepeyi çok severdi, oynamaya gelir, güze doğru ormanın kenarındaki yanı al armutlardan yerdi. Aklına yanı al armutlar gelince ağzı sulandı. O sırada Casim evin önüne çıkmıştı, Mecit'i gördü. "*Ne duruyorsun orada, gel çay içelim!"*

-"*Geldim, geldim…"* diye seslendi Mecit yola koyulurken... Evin önündeki sekiden Mecit'in gelişini izleyen Casim, onun hareketlerine bakıyor, içten içe gülüyordu. Mecit ayakları kaydığı için otlara tutunarak ilerleyebiliyor, zaman zaman bir hayvan gibi ellerini de kullanıyor, komik görünüyordu. Eve vardığında soluk soluğaydı; *"Doğru dürüst bir yol yaptır evine, bu ne çıksan çıkılmıyor..."*

-*“Spor oluyor, daha ne istiyorsun?”*

-*“Köylüye spor mu olurmuş, çayırlar biçilecek şimdi, hayatımız spor bizim...”*

-*“Gel otur hele, nedir bu telaşın?”* Mecit sağa sola bakıp, *“Yengem evde mi?”* diye sordu. *“Nerde olacak, ayağını kırdıktan sonra... dua et sen gelirken ayağını kırmadın?”*

-*“Doğru vallahi, bir geçmiş olsuna gelemedik, kusura bakma...”* Kapıdan seslendi: *“Yenge geçmiş olsun!”*

-*“Sağol kardeş, sağol”* kadının sesi derinden gelmişti. Mecit aslında yanına gidip konuşması gerekirdi fakat Casim’le çok acil görüşmeliydi.

Casim *“Kadın hastalanacağına sen hastalan, sen öleceğine kadın ölsün derler ya öyle... Kız da olmasa...”* Mecit sekiye oturup Casim’e fısıldayarak; *“Abi öğrendim o işi”*

Casim’in birden gözleri açıldı; *“Yapma ya!”*

-*“Evet”* dedi Mecit, *“Yahya anama demiş ki, Ninem bana en çok Fırınkaya’yı anlatırdı, onun üzerindeki pegleri... Oraya gidecekmiş, anam da demiş ki yalnız gitme, Mecit’i al yanına, o hayır demiş, yalnız gitmem gerek... Bak, sağ gösterip sol vuruyor, kilisenin karşısında kamp yapacak diye yayıyor ama onun hedefi Ermenilerden kalma pegler..”* Casim dinlediklerini uzunca tarttı, *“Vay uyanık vay... Biz de akıllı sayıyoruz kendimizi... Sahi orada Ermenilerden kalma pegler yok mu? Ee, altınları kim gömüp gitmiş, Ermeniler... Ermeni aptal mı ki herkesin gözü önündeki Kiliseye saklasın?”*

-*“Vallahi, biz körmüşüz...”*

-*“Tamam o zaman Nuriye haber uçur, sabah erken orada ola-*

lım, yarın oranın altını üstüne getiririz...”

-*“Tamam, kaçta buluşacağız?”*

Casim daha yanıt vermeden, kadın içeriden seslendi: *“Çay ister misin abi?”*

-*“Yok yenge, ben hemen gidiyorum, öyle bir geçmiş olsuna uğradım, işim var.”* diye yanıtladı Mecit. *“Dur hele bu dumanda ne işi...”*

-*“Babam Ardanuç’tan bir şeyler gönderecekmiş”*

-*“Allah Allah, kaçıyor mu? Gene alırsın.”*

-*“Babamı biliyorsun, sonra bağırıp durur...”* Casim’e dönüp *“Sabah ezanında Tavşan’ın çayırının boynunda buluşalım.”*

-*“Tamam, malzemeleri unutma... Millete de yarın Karakayalara bizim çayıra bakmaya gideceğimizi söyle...”*

Mecit ayağı kalktı, sürekli gülüyordu, aklına hep küpün kırılışı ve altınların yere serilişi geliyordu. Bir filmde görmüştü. Sapsarı altınlar vardı. Çok etkilenmişti. Kapıdan içeriye eğilip Casim’in eşine; *“Hoşça kal!”* dedi ve yürümeye başladı. Casim, *“Dikkatli git, bana lazımsın... İşimiz bitince istediğin gibi ayağını kırabilirsin...”* Mecit kahkaha attı, sonra yamaç aşağı koşarak uzaklaştı.

Casim derin bir nefes alıp Camidibine baktı... Oradaki kalabalık şöyle böyle seçiliyordu. Rus pazarından aldığı dürbünü duruyordu sekinin yanında, alıp izlemeye başladı. Sis mezralara çekilmiş, köyün her yanı net görünüyordu. Yine de Camidibi kalabalıktı. Lopo Yusuf Bakkal Fazlı’yla konuşuyordu. Birden Yahya göründü, orada oynayan çocukları çağırdı, cebinden çıkardığı şekerlerden vermeye başladı. Casim kendi kendine,

“Vay uyanık vay...” dedi, ardından Yahya’nın yüzüne baktı. Geldiğinde böyle değildi bu çocuk, çekingenliği gitmiş, adam olmuş baksana kerataya... Sakalları da yakışmış, gören kırk yıllık dağlı sanır. Yahya çocukları sevip Asım’ın bakkalına yöneldi. Casim gülümsedi, *“Artık Asım’ın seni konuşturmasına gerek yok oğlum, sırrını öğrendik, nereye gidersen git...”*

Asım, bakkalın önündeki ağaçtan sekiye Yahya’nın oturduğunu görünce, dışarı çıktı, *“Vay Yahya Bey, hoş geldin, hele gel içeri, sana ne diyeceğim...”* Kendisi geçip daranın arkasındaki sandalyesine oturdu. Bakkalın içinde geniş bir ağaçtan oturak vardı ve insanlar oraya oturup sohbet ediyorlardı. Onun arkasında bir buzdolabı vardı, tereklerde daha çok kara lastikler ve naylon ayakkabılar vardı. Yahya gelip oraya oturdu, *“Sizi dinliyorum.”* dedi. *“Hemşerim, sana boğma vereyim, boğma yedin mi hiç?”*

- *“Bilmiyorum nedir, ama sanırım hayır”* dedi Yahya. *“Ya, Göleşen’e gelip de boğma yememek olur mu?”* Kutudan iki bisküvi çıkardı, arasına bir lokum koyup bastırdı, Yahya’ya uzattı. Yahya alıp ağzına attı, harika bir lezzetti. *“Aman dikkatli ye, adını boşuna boğma koymamışlar”* dedi Asım. Gerçekten de lokumun tozu insanın genzine kaçıyordu. Zor yenen bir yiyecekti, iki elle ancak tutulabiliyor ve çiğnerken nefes almakta güçlük çekiliyordu. *“Arkandaki dolabı aç, orada kola var, soğuk, istersen bir bardak al, boğulma sonra...”* Yahya denileni yaptı ve kolayı yudumlayarak boğazını temizledi. *“Gerçekten boğan bir şeymiş…”* dedi, gülüştüler.

O sırada küçük Ömer bakkala girdi, ağır plastikten yapılan topu gösterip ne kadar olduğunu sordu. Asım iki lira deyince Ömer boynunu büküp döndü ama tam çıkarken Yahya, *“Dur”* dedi... Topu alıp Ömer’e verdi, başını okşadı. *“Al senin olsun!”* Sonra çıkarıp parasını bakkala verdi. Öbürlerini

de vermek istedi, bakkal sadece topun parasını aldı. *"Olmaz, ben çağırdım seni konuğumsun, ama çocuğa top almak büyük incelik"* dedi, sonra da *"Cennetliksin vallahi..."* diye ekledi. Cennet deyince Yahya'nın mevlit okutma önerisi aklına geldi. *"Ninem için bir mevlit okutmak istiyorum, ne gerekir?"* Asım pencereden baktı, sonra Yahya'ya dönüp, *"Bak, şuradaki kahverengi kalpaklı adam, Padaga Mustafa derler, ona gidip sor, o sana gereken bilgiyi verir."* dedi. Yahya hemen kalkıp yürüdü, Asım, *"Bizim çocuklara kebap vurduracağım, akşama bizdesin ha, rakı da içeriz, tamam mı?"*

-*"Elbette."* diye yanıtladı Yahya. Asım'a güveniyordu, köyün en önemli bakkalıydı, kendisine tuzak kurmasını beklemezdi. Fakat aklında mevlit işi vardı, Padaga Mustafa'nın yanına gidip oturdu. *"Merhaba amca, ben Yahya..."*

-*"Merhaba oğlum!"* dedi Padaga Mustafa, şefkat dolu bir dedeydi, gözlerinin içi gülüyordu. Yüzündeki çizgiler olmazsa, on beş yaşında bir delikanlı dememek için hiçbir neden yoktu. Sakal insana ancak bu kadar yakışabilir diye düşündü Yahya, deri bir yeleği vardı, saatinin zinciri derinin üzerinde harika görünüyordu. Ayağında kara lastik ve mes vardı, Yahya Padaga Mustafa'nın her şeyine özenmişti. Böyle bir ihtiyar olmalıyım diye geçirdi içinden. Yaşlı adam bir süre sessiz kaldıktan sonra, iki eliyle bastona tutunup çenesini ellerine dayadı, sonra Yahya'ya sordu: *"Kimlerdensin oğul sen?"*

-*"Bilmem"* dedi Yahya. Bu soru ne zaman sorulsa, içine bir bıçak saplanıyor, canı acıyordu. *"Adın Yahya, babam gibi..."*

Yahya sevindi, *"Öyle mi?"*

-*"Evet, Yahya ağa derler..."*

-*"Benim de ninemin babasının adıymış... Size bir şey soracağım."*

-*“Buyur oğul, elbette”* dedi yaşlı adam. *“Ninem uzun zaman önce öldü ama dini olarak bir şeyler yapmak istiyorum. Ben de doğrusu pek anlamam, bakkal Asım size sormamı söyledi.”*

-*“Sağ olsun”* dedi yaşlı adam, biraz düşündü. *“Bak oğul”* dedi. *“Cuma günü mevlit okutursun, çarşıdan lokum yahut şeker alırsın, buradan da alırsın, peçete alırsın, gül suyu alırsın, hocaya da üç beş bir şey verirsin. Bir de hatim indirilir, sen benim babamın ismini taşıyorsun, ben ninen için severek hatim indiririm, adını söyle yeter.”*

-*“Teşekkür ederim, ninenim adı Güli’ydi.”*

-*“Vay, Rıdvan dayımın anasının adı... Baksana sanki sen bizlerden birisin... Ninenin kocası kimdi?”*

-*“Adanalıydı, uzun hikaye amca...”*

-*“Peki oğul, o zaman istersen yarın çarşıya in, yahut Asım’a söyle o hazırlatır. Yalnız Cuma namazına sen de gelmelisin!”*

Yahya birden şaşırdı, bunu hiç düşünmemişti. Yaşlı adam durumu sezdi, *“Bana bak! Kafana takma, sorun değil, sen abdest al, camiye gir, millet ne yapıyorsa onu yap, içinden de ninene iyi dileklerde bulun yeter. Allah seni anlar.”*

-*“Teşekkür ederim amca, peki o şey için ne yapmalıyım?”*

-*“Hatim mi? Hiçbir şey... Ben bitirdiğimde sana bildiririm”*

-*“Onun için lokum, şeker yahut para vermek gerekmez mi?”*

-*“Yok oğul yok... Sen işine bak. Nerede kalıyorsun, akşama bize gel istersen...”*

-*“Asımlar davet etti, bu akşam onlara gideceğim.”*

-*“Bir akşam da bize gel... Bizim de ekmeğimizden ye...”*

-*“Teşekkür ederim.”* dedi Yahya... O sırada Ömer kocaman topu kucaklamış, yanında üç beş çocuk koşarak Yahya’nın yanına geldi, *“Seni Alim abi çağırıyor”* dedi. Yahya Padaga Mustafa’ya bakınca, yaşlı adam, *“Sen işine bak oğul, görüşürüz sonra...”* dedi.

Yahya sessizce kalkıp yürüdü. Toprak yol bir meyille aşağı iniyordu, kaymamak için eline bir değnek aldı. Pınarın başına geldiğinde önünde hızla bir kadın geçti, yüzünü göstermedi ama Yahya Tükez olduğunu anladı, bir an öyle durdu, Tükez hızla Tuzsuz Ali’nin evine girdi. Yahya yürüyecekti ki, Tükez’den düştüğünü sandığı bir kâğıdı gördü, eğilip aldı, bir an kapıyı çalıp vermek istedi, sonra vazgeçti, avucunun içine alıp yürüdü. Uygun bir yere geldiğinde kâğıdı açıp baktı, içinde, *“Dikkatli ol!”* diye yazıyordu. Aklına ilk gelen Erbeyi oldu. Acaba Erbeyi bir şey mi planlıyordu, kendisini sevmediğini, o gece başına gelenlerin sorumlusu olarak tuttuğunu biliyordu ama bunun bir düşmanlığa dönmesini beklemiyordu. Belki de Casim’den kuşkulanmalıydı? Birçok olasılık zihninde dolaşıyor, zaman zaman soluğu kesiliyor, zaman zaman umursamıyordu ama bu kâğıt içini karartmıştı.

Alim, Yahya’nın yolunu gözlüyordu, dönemeci görünce şaşırdı: Yahya’yı hiç böyle dalgın yürürken görmemişti. İlk geldiğindeki o dereye kaçması dışında bir anormalliği yoktu, sadece içine kapalı biriydi. İçinden sarhoş olabileceği geçti ama bu saatte kimle nerede içmiş olabilirdi? Yahya çardağa yaklaşınca neşeyle sorguladı; *“Gel üstadım, hayırdır, dalgınsın...”* Yahya bir an açılmak istedi ama kâğıdı Tükez bırakmıştı, bunun pek doğru olmayacağını varsaydı, geçiştirmeye karar verdi. *“Sis kalkmadı bir türlü, sıkıldım...”*

- *“Daha ne gördün ki sen?”* dedi Alim, *“Dağ burası, günlerce duman kalkmaz, günlerce güneş görmeyiz, yağar da yağar... Hava bu, belli olmaz...”*

- *“Haklısın galiba”* diye yanıtladı Yahya, karşısındaki sandalyeye oturdu. *“Açsındır sen şimdi, yemek hazırlatayım...”*

-*“Olur”* dedi Yahya, ama düşünmeden söylemişti, aklı hala o kağıttaydı. *“Gel”* dedi Alim, *“Yanıma otur, sandalye rahatsızdır, altına minderi al!”* Yahya gelip yanına oturdu. Buradan yaylaya giden yol rahatlıkla görülüyordu. Ancak sis mezraların sınırında duruyordu, yukarıda neler oluyor acaba diye düşündü. Alim kardeşlerine seslendi, yemek hazırlamalarını istedi, sonra Yahya’nın omzuna dokunup, *“Sana minnettarım dostum”* dedi *“Bu internet işi bana sevinç kattı.”*

-*“Önemi yok!”* diye yanıtladı Yahya, *“Şimdilik bilgisayar bana gerekli değil!”*

-*“Ama bir gün gerekecek, ben de kendime bir bilgisayar almanın yollarını araştırıyorum.”* Alim, Yahya’nın keyifsizliğini aşmaya, onu coşturup konuşturmaya uğraşıyordu ama boşunaydı. Nasıl olsa yemek yenecek, sohbet ilerleyecekti, beklemeyi yeğledi.

Masa güzelce donatıldı, birçok yemek, birçok yiyecek vardı ama Yahya isteksizdi, yemekleri yavaşça alıyor, ağzındaki lokmaları uzun süre çiğniyordu. Bir an başını kaldırdığında, Tükez’in hızlı hızlı yaylaya doğru gittiğini gördü ama Alim anlar diye bakışlarını hemen indirdi. Dikkati başka yöne çekmek için de *“Gidene kadar bilgisayar sende kalsın ama bir gün ben kullanmak isterim, bir işim var onunla...”* Alim lokmasını hızla yuttu. Beklediği işareti bulmuştu. *“Olur elbette... Hayırdır, ne yapacaksın ki?”*

-*“Almanya’daki arkadaşlarımla görüşeceğim, özledim. Internet bağlantını kullanabilirim değil mi?”*

-*“Ne zaman istersen!”*

-*“Sağol”* diye yanıtladı... Sonra da dikkat çekmeden Tükez’e baktı... Tükez sisin içine girmek üzereydi, gözden kaybolmuştu.

Tükez, hem Yahya’nın hem kendinin doğum günlerini bir kağıda yazıp hazırlamıştı. Yedi tepeden yeşil otları da toplamış, cebine koymuştu. Yahya’nın kendilerinde olmasından yararlanıp dikkat çekmeden Cinli Sultan’ın evine yürüyordu. Bu arada hakkında çok şey öğrendi. Meğer Cinli Sultan kendisinin de ebesiymiş. Yol işler hale gelmeden önce doğumlara o gidermiş. Tükez’in öğrendiklerinden kafasına bir şey takılmıştı; nasıl oluyor da Cinli Sultan’ı kocası dövebiliyordu? Madem cinleri var, neden engel olmuyorlardı. Madem Cinli Sultan kocasına bir şey yapamıyor, o zaman her şeyi yapamaz diye düşünüp cesaretleniyordu. İlk gidişine göre daha kararlı yürüyordu. Cinli Sultan’ın mezrasına varınca yine Onu çardakta oturur buldu. Kadın Tükez’i gördü ama aldırış etmedi. Tükez gidip elini öptü, bardağı, doğum günlerinin yazılı olduğu kâğıdı ve yedi tepeden topladığı otları Cinli Sultan’a verdi. Cinli Sultan şöyle göz ucuyla baktı. Bardağı işaret etti, *“Hazır ayaktasın, bana pınardan su getir!”* dedi.

Tükez hiç ses çıkarmadan getirdiği bardağı alıp pınarın yanına gitti. Yolda defalarca bardağın içine baktı, sonra pınarın akan yerine baktı ne kulak böceği vardı ne de başka bir şey... Uzatıp bardağı doldurdu, dönüp getirirken bardağa baktı, bardağın içinde iki kulak böceği... Ürktü, bardak elinden düşüp kırıldı. Çardağa baktı Cinli Sultan yok, mereğe baktı, Cinli Sultan mereğin kapısında duruyordu, eliyle gel işareti yaptı. Tükez

tedirgindi, ikirciklendi, *"Hadi kızım, çok beklemem ben!"* deyince, yürüdü mereğe girdi. Mereğin küçük bir penceresi vardı, ışık pek sızmıyordu. Loş ışıkta, mereğin bir yanında saman, bir yanında azıcık ot gördü. Kapının yanında kayın ağacının dallarından yapılmış süpürge duruyordu, Cinli Sultan ortalığı süpürmesi için işaret etti, Tükez süpürgeyi alıp ortalığı bir güzel süpürdü, samanın altından toprak çıktı. Cinli Sultan, *"Sen orada dur!"* dedi. Tükez eşiğe oturmak isteyince, *"Hayır, kapının önünde dur!"* diye uyardı. Cinli yeşil yaprağı bir kabın içinde ezmeye başladı, bu arada *"Yahya, el-nisyan ya ihvan."* deyip kaba üflüyordu. Yahya'nın adının yazılı olduğu kâğıdı otları ezdiği kabın içine koyup ezmeye başladı. Otlar ezilirken yeşil bir su çıkmıştı ve kâğıt bir süre sonra parçalanıp yeşil rengin içinde eriyip gitti... Sonra yere büyükçe bir üçgen çizdi. Tükez'i çağırdı, üçgenin içinde diz çökmesini istedi. Bir şeyler mırıldanmaya başladı, Tükez daha çok bir sureye benzetti konuşmalarını ama kavrayamadı. Kafasını kaldıracak oldu, Cinli Sultan eliyle kafasını bastırdı. Sonra üçgenin üç köşesine otları ve kâğıdı ezerek oluşturduğu yeşil sudan dökmeye başladı. Üç *"Kulhuvallah."* ve yedi defa *"Elham."* okuyacağını, bu sürede gözlerini yerden ayırmaması gerektiğini söyledi. Yüreği göğüs kafesini parçalayacak kadar çarpıyordu genç kızın. Heyecandan neredeyse çişini tutamayacaktı ama cinlerden çok korktuğundan sıkılarak kendine hâkim oldu. Dualar bittikten sonra Cinli Sultan Tükez'i merekteki ocağın başına getirdi. Tükez merekte ocak olacağını tahmin etmezdi. Ocakta ateş yaktı, Yahya'nın adının yazıldığı kâğıdı ateşe atıp yaktı ve üç defa, *"Ya ilah, ya Allah, ya Kahar, ya settar."* diyerek önce ocağa, sonra yüzüne üfledi. ardından yakarışta bulundu. *"Alimhi, alimhi, alimhi."* diyerek sağ elinin başparmağıyla başına üç kez dokundu. Sonra üzerine kırk *"Nun."*, kırk *"Sin."*, kırk *"Ya."*, kırk" Ha." yedi *"Vav."*, üç *"Kaf."* bulunan mus-

kayı üç kat muşambaya sardı, sarı bir yamaya sardı, kırk bir dikişi yüksek sesle sayarak dikti. Yaşlı olduğu için muskayı dikerken gözleri görmüyor, zorlukla iğneyi bezden geçiriyor, biçimsiz şekilde dikiyordu. Her dikiş vuruşunda *"Sen unuttur ya Rabbim!"* deyip yere tükürüyordu. İşi bittikten sonra derin bir nefes aldı. Sanki üzerinde büyük bir yük vardı ve kalktı, o büyülü havada dağıldı, Tükez de kendine geldi. Muskayı verip, *"Bunu sol göğsünün altında saklayacaksın, yedi günle kırk gün arasında Yahya'ya sevgin azalacak ve bitecek. Ama dikkatli ol. Banyo yaparken çıkardığında iyi sakla... Ayrıca sevgin tamamen azalınca, çıkarıp bu muskayı ıssız bir ormanda toprağa gömeceksin. Oraya da dikkat et, kimsenin pisliği olmasın, kimsenin çiş yapacağı bir yer olmasın. Yapmazsan, unutma illetine tutulursun... Hadi şimdi git bana bir bardak su getir."*Tükez tam bardağı kırdığını söyleyecekken, Cinli Sultan; *"Çardakta bardak var, git al, kırılanla kırılma..."* dedi.

Tükez meretken hızla çıktı, çardaktan bardağı aldı, pınara yöneldi. Midesi bulanmaya başladı, kulak böceklerini düşünüp iğreniyordu. Bardağı pınara uzattığında gözlerini kapadı, gözleri yarı açık, bardağa bakmadan eve yöneldi. Cinli Sultan, *"Gözünü aç kızım, artık kulak böceği görmezsin, onları bağladım."* Tükez gözünü çekinerek açtı ama suda böcek yoktu. Rahatladı, gidip Cinli Sultan'a verdi. Cinli Sultan suyu içti, sonra da çardaktaki yerine geçip oturdu. *"Hadi kızım, git, seni bekliyorlar, muskayı eline uzattı."*

Tükez korkuyla minnettarlık arasında muskayı aldı, hiçbir şey söylemeden arkasını dönüp hızla uzaklaştı. Gittikçe adımları hızlandı, sis dağlara doğru çekilmişti, önünü görebiliyordu ama herkes de onu görebilirdi. Yoldan değil de ormandan gitmeyi düşündü ama orası çok yamaçtı ve çamurdu, kayıp düşebilirdi. Koşmaya başladı, dönemeci dönerken gözü or-

mana takıldı, ağacın yanında iki kara göz gördü, tıpkı rüyasında gördüğü kuzgun gibiydi, içi hopladı, Yahya olacağından kuşkulanıp baktı; Eşref, köknar kabuklarından evler yapmış oynuyordu, rahatladı. Sonra hızla yola koyuldu.

Eve geldiğinde, Yahya ve Alim çay içip konuşuyorlardı. Alim bardakların boşaldığını görünce, Tükez'e çayları doldurmasını istedi. Tükez sessizce gelip bardakları aldı, tam bardağını alırken eli Yahya'nın eline değdi, yüreğinde bir şimşek çaktı... Neredeyse bardağı düşürecekti, sonra hızla eve doğru gitti. Bardakları mutfağa bıraktı, odaya geçti, bir iğne alıp muskayı fanilasının sol göğsüne gelen yerine aceleyle iliştirdi. Hızla dönüp bardakları doldurdu ve çayları verdi. Bu kez Yahya'dan bilerek uzak durmaya ve temkinli yaklaşmaya çalıştı, bardakları bıraktığında Yahya, *"Teşekkür ederim."* diye yanıtladı. Yahya'nın sesi yağın güneşte erimesi gibi yüreğini eritip böğründen aşağı akıtıyordu... Hiçbir şey söylemeden geri çekildi, gözden kaybolana kadar soğukkanlılığını korumaya çalıştı, sonra hızla tuvalete gitti...

Yahya bir süre sonra Alim'den ayrıldı. Gidip bir süre düşünmek istiyordu. Dereye yöneldi. Tükez'in bıraktığı kâğıt Yahya'yı huzursuz etmişti, hem de Mecit'ten bile daha çok huzursuz etmişti. Otların arasında Tükez'in kullandığı patikadan aşağıya yavaş yavaş yürümeye başladı. Elleriyle otlara dokunuyor, otların ıslaklığı ellerini nemlendiriyordu. Bazen gelinciklere dokunuyor, dokunur dokunmaz yaprakları dökülüyordu. Yahya bir gelinciği alıp iyice inceledi. Kendi yüreğiyle özdeşleştirdi, yüreği de biri dokunsa, bir şey olsa hemen kırılıp dökülüyordu. Baksana, bir kâğıt dünyasını altüst edebilmişti. Gelinciği koparıp yoluna devam etti, kayanın başına gelip oturdu. Derenin sesini dinlemeye, çocukluğundan başlayıp yaşadıklarıyla hesaplaşmaya başladı.

Zaman şaraba kesilirken

Uyanır uyanmaz pencereye baktı, hava hâlâ karanlıktı... Yanındaki saatine baktı, neredeyse ezan okunacaktı, ezan okunana kadar zamanı olduğunu düşünüp yorgana sarılıp yattı. Bir süre bekledi, uykusunu almıştı, durmanın anlamı yoktu... Kalkıp yatağın üzerine oturmuştu ki sabah ezanını duydu. Ses kesik kesik geliyordu... Ezanlar içinde en çok sabah ezanını severdi, kulak kabartıp sonuna kadar dinledi. Sonra kalkıp tuvalete gitti, elini yüzünü yıkayıp kendine geldi. Kapıyı açıp köye baktı; her sabah köye bakar, yaylaya kadar yolu inceler, Camidibinde olanları kontrol ederdi. Ancak hava aydınlanmaya başladığı halde pek bir şey göremiyordu, sis çok yoğundu. Sokak lambası da sönmüştü... Köyde her sokak lambasının kontak anahtarı yakındaki evin duvarına tutturulmuştu, gerekmedikçe yanmıyordu. Acaba sokak lambasını açmayı unuttum mu diye düşündü Casim, uzanıp birkaç kez aşağı yukarı oynattı ama sokak lambası yanmıyordu. Elektrikler kesilmiş olamazdı, az önce tuvalete gitmişti, *"Eyvah!"* diye hayıflandı, *"Yine lamba patlamış..."* Sokak lambası Casim'in evi için çok önemliydi. Evi köyün dışında ormanın kıyısında olduğundan, özellikle evde olmadığı zamanlar eşi ve kızıyla ilgili endişe duyuyordu. Lambayı akşama kadar tamir etmesi gerekiyordu fakat bugün çok önemli bir işi vardı. Yüzü asıldı, isteksiz odaya döndü. Sessizce giyindi, el fenerini aldı, saate baktı. Artık yola çıkma zamanıydı. Eşini uyandırmadan usulca öbür odaya geçip pompalı tüfeğini ve montunu aldı, avludan kazmayı kapıp yola koyuldu. Daha bir adım atmadan bir ses duydu, köpeği peşine takılmıştı... Karanlıkta yürürken köpeği de yanında olsun isterdi fakat şimdiye kadar köpeğini hiçbir yere götürmemişti, dikkat çekmesinden korktu. Geceleri köpeğinin zincirini çözer, onun koruyuculuğuna güvenirdi. Gündüz insana saldırmasın-

dan çekindiğinden bağlı tutuyordu. Köpeğini severek götürüp zincirine bağladı.

Casim'in ömrü bu topraklarda geçmişti, kolay kolay korkmazdı. Her çayırı, tepeyi, hendeği, ağacı ezbere bilirdi. İri cüssesi de kendine güven duymasına neden oluyordu. Karar vermek için bir süre durdu, bu siste köyün içinden geçmek yabanla karşılaşmamak için iyiydi ama köylülerle karşılaşma riski vardı. Biri görse kuşkulanabilirdi çünkü Casim köyde, rahatına düşkün olarak bilinirdi. Sabahın bu saatinde ortalıkta pek görülmezdi. Hangi iş olursa olsun, uykusunu alır öyle giderdi. Kararını verdi, ormanın yakınından geçip, Tavşan Abdullah'ın çayırının üstünde arkadaşlarını bekleyecekti. Yolu uzatmıştı ama yüreğini rahatlatmıştı. Feneri pek kullanmadan, kararlı adımlarla yürüyüp gitti...

Gudret Bibinin çayırını geçerken ormandan bir ses duydu. Durup kulak verdiyse de bir şey anlayamadı, hayra yorup yola devam etti. Köyün yamacına kurulduğu tepenin ormanlık bölümüne Bulğhoor denirdi. Bulğhoor uzunca bir süre kesime yasaklandığı için ağaçlar büyümüş, insan uğramadığı için de ayıların, kurtların yatağı olmuştu. Bu yüzden çok dikkatli olmalıydı; en küçük bir seste durup çevreyi gözetliyordu. Birkaç yıl önce Küçük Gutul denilen yerde PKK'lılar da görülmüştü. Casim ayı veya kurtlardan daha çok PKK'lılardan çekiniyordu. Onlardan korktuğunu şimdiye kadar kimseye söylememişti ama pompalıyı almasının nedeni buydu. Yürüyüşünü sürdürdü, çok zorda kalmadıkça el fenerini kullanmıyor, sezgilerine güveniyordu. Gece fener kullanmak bile bile dikkat çekmekti ve bu hiç de istediği bir durum değildi. Gerçi gece bitmiş, sabah namazı on, on beş dakika önce okunmuştu ama hala her yer karanlıktı. Bulğhoor'un altındaki büyük çayırın yarısını sorun olmadan geçti. Bu çayır çok eskiden Casim'in öz halası Gudret

Bibiye aitti. Gudret Bibi çok asabi ve güçlü bir kişiliğe sahip olduğundan köylü çayırı başkaları almış olsa da yine buraya Gudret'in çayırı diyorlardı. Casim, *"Ah Gudret Bibi, bak göçüp gittin, hala arkandan konuşturuyorsun..."* diye iç geçirdi.

Durup saatine baktı, gecikeceğinden korkarak adımlarını hızlandırdı. Şahbaz Dayıların eski mereğin oradan Tavşan Abdullah'ın çayırının başına, Mecit'le sözleştiği yere geldi. Ortalıkta kimse görünmüyordu, Casim de bandhaya sırtını verip bir sigara yaktı. Daha sigarasından bir nefes çekmemişti ki bandhanın üzerinden yüzüne tozlar dökülmeye başladı. Ayılar bandhayı çok severdi ama banthalar henüz olgunlaşmamıştı. Bantha'nın üstünde ne olabileceği üzerine bir tahmini yoktu... Öyle korktu ki kıpırdayamadı, başına yapraklar, küçük dallar dökülmeye başlayınca, *"Ula bu gavur ne ediyor?"* diye bağırıp sıçradı, hızla pompalıyı alıp ağaca yöneltti... Ağaçtan bir adam kahkaha atmaya başladı. Casim, adamı hemen tanıdı; bu Zülküf'tü. Köyün en şakacı delikanlısıydı. *"Allah belanı versin emi? Orada işin ne?"* Zülküf ağaçtan indi, kahkaha atmaya devam etti, yerlere yuvarlandı, dönüp gelip Casim'i kucakladı.

-*"Vay uyanıklar vay, bana haber vermeyecektiniz ha!"*

-*"Kafir, senin yatacak yerin yoktur. Kaç kişiyi korkuttun yetmedi mi, bir gün biri seni ayı niyetine vuracak."*

-*"He vallahi."* dedi Zülküf, *"Kota İdris'in ahı tutacak bir gün.."* Sonra da sesini değiştirerek, İdris'i taklit etti: *"Ula mezarlıkta hortlak olursun sen, ormanda ayı olursun sen, bahçede köpek olursun sen... seni... Vallaha anam öbür dünyada ne çekiyorsa benden çekiyor..."*

Daha konuşmasını bitirmeden Mecit ve Nuri geldiler... Yavaş yavaş hava açılmaya, ışık sisin içinden akarak ağacın, taşın yü-

zünü aydınlatmaya başladı. Selamlaşıp hemen yola koyuldular, patika ormanın içine giriyor ama daha sonra kayboluyordu. Uzunca bir süre kimse patikayı kullanmadığı için yolu otlar sarmıştı. Siste otlar ıslanmış, iyice ağırlaşmıştı. Casim, *"Durun!"* dedi, *"Buradan olmaz... Hğeva'nın Bayırından çıkalım, orada yol var."* Nuri, *"Yürü ula"* diye karşı çıktı, *"Gecikiriz, zaman az, millet görür."*

- *"Ya Nuri abi, bir kendine bak bir Casim abiye... Adam bu gövdeyi nasıl taşısın oraya... Şu çayırdan geçelim Hğeva'nın bayırına, ne olur ki, kim uyanıp da burayı izleyecek, üstelik her yeri duman sarmış..."* dedi Zülküf. Nuri bir kendi bedenine, bir Casim görkemine baktı, adam neredeyse iki katıydı, beli de iki kat genişliğindeydi. Çok diretmedi, düştüler yola, patika ormanlığın içinden geçiyordu, fındıkların altlarından geçerken ağaçlara dokundukça üzerlerine yağmur gibi çise yağıyordu, ayaklarına eğrelti otları sarılıyor, zor bela yol alıyorlardı. Sonunda ormanı geçip açıklığa, Hğeva'nın bayırına geldiklerinde Mecit durdu, *"Şu ize bakın."* dedi. Yolda ayının izleri vardı, patikanın ortasında, toprak ıslandığı için çok belirgindi ve neredeyse yarım santim derindi. Zülküf, *"Casim abi şunun yanına sen de ayağını bas bakalım, sen mi ağırsın o mu?"* Gülüştüler, Casim ayağını bastı ama toprak sertti, o kadar bir derinlik olmadı, birbirlerinin yüzüne baktılar. Nuri, *"Mirza gibi bizi de yer bu gavur."* dedi *"Ben olmuşum bir ayı, hadi yürü..."* dedi Casim. Sözünü bitirdikten sonra eli bilinçsizce pompalıya uzandı, namlusuna dokununca içi ferahladı.

Yirmi, yirmi beş dakika yürüdüler, Hğeva'nın bayırındaki büyük kayaya, köylülerin Tepurkaya dedikleri kayanın yanına gelip oturdular. Bir süre soluklandılar. Söz kayanın arkasındaki çatlağa gelince Nuri, *"Hadi bilin bakalım bu deliği kim açmış?"* diye sordu. Zülküf, *"Çobanlar, kim olacak?"* diye

çıkıştı ama Nuri pek inanır görünmedi. *"Yok canım, kolay mı böyle bir delik açmak, ustaca açılmış baksana..."* diye karşılık verdi. Mecit, *"Peki kim açmış? Ermeniler mi?"* diye sorunca Nuri, *"Aklın fikrin definede, senin kanına işlemiş oğlum bu zehir!"* diye karşılık verdi. Sonra deliği Usta Ali'nin açtığını, kayayı patlatıp ev yapmak isteğini, ama dinamit lokumu sıkışınca patlamadığını, gelip çıkarmaya çalışırken patladığını, Usta Ali'nin kolunun koptuğunu ve kan kaybından öldüğünü anlattı. Mecit şaşırdı! *"Koca Usta Ali bu yüzden mi ölmüş?"*

-*"O zamanlar kan kaybı nedir bilmiyormuş ki millet... Şimdi olsa, bağlarsın, olmazsa yarım saate Ardanuç'a, bilemedin bir saate Artvin'e yetiştirirsin adamı. Bak, torunu Sakip'i ayı çiğnedi, bir saate Artvin'e attık, iyileşti adam."* dedi Casim. *"Bence bu kayalar gerçekten sihirli arkadaş... Baksana hepsi bir şekle benziyor, Eyer kaya eyer gibi, Çatal kaya gördüğünüz gibi çatal, Fırınkaya'nın fırını var... Gelin kaya gelin gibi, sizi bilmem ama milletin anlattığına ben inanıyorum. Bunlar düğün alayıymış ve büyü yapılarak taşa çevrilmiş..."* dediğinde, Mecit'e hepsi birden güldüler... Mecit gülmelerine bozuldu, *"Bizi de taşa çevirirlerse hiç şaşmayın ama..."* diye ekledi. *"Casiminkine ayı kaya derler herhalde..."* diye takıldı Nuri. Casim, *"Seninkine de sincap kaya.."* deyince hep beraber kahkahayı patlattılar... Mecit, gülüşmelerden sıkıldı; *"Kalkın arkadaşlar, kuşluk vakti geldi neredeyse, duman da seyreliyor, duman kalkmadan ormana girmiş olmalıyız..."*

Kafile dinlenmeyi kesip yürümeye başladı. Hğeva'nın bayırından Fırınkaya'ya doğru bir yol vardı. Fırınkaya ve hemen yanındaki Delikaya on katlı apartman kadar büyük kayalardı. Yamaçtaki gölgeleri siste daha görkemliydi. Herkes gözlerini kayalara dikmiş yürüyordu. Patika, ağaçların arasına kadar belirgindi, sonra kayboluyordu. Kendi yollarını kendileri bu-

lacaklar, bulamazlarsa çalılardan temizleyerek yol açacaklardı. Zülküf bir çeşit el baltası olan derheyi pala gibi kullanıp otları, çalıları, yolu kaplamış dalları kesmeye başladı. *"Burada çok yılan olur, dikkat et"* dedi Casim.

-*"Evet dikkat ediyorum ama onlar da dikkat etsinler azcık canım, hadi beni görmüyorlar, seni de görmüyorlar mı?"*

-*"Uğraşma benimle işine bak!"* dedi Casim. İnsan ayağı kesilince orman her yeri ele geçirmiş, patikaları işgal etmişti. Ormanla mücadele zordu, çalılar ellerini yüzlerini çiziyor, ıslak otlar elbiselerini ıslatıyordu. Hepsi ömürlerini buralarda geçirmişlerdi ve ormanın direnişine karşı koymaya niyetliydiler. Zülküf bir kılıç ustası gibi derheyle çalıları bir bir doğruyor, otları dibinden kesip gelenlerin ıslanmaması için temiz bir koridor oluşturuyordu. Yorgunluktan şaka da yapamaz olmuş, dikkatini ormana vermişti. Aniden durdu! Geri dönüp eliyle sessiz olmalarını işaret etti. Hepsi durup çevreyi dinlemeye başladılar. Zülküf, el işaretleriyle bir şey duyduğunu, bakıp geleceğini anlattı... Ağaçların arasından usulca ilerledi. Derinden bir inleme sesi geliyordu, sık sık duruyor, sesin geldiği yeri tahmin etmeye çalışıyordu. Sesler siste dalga dalga geldiğinden inleyenin insan mı, hayvan mı olduğu anlaşılamıyordu fakat bir şeyin acı çektiği belliydi. Zülkü'ün içi ürperdi, geri dönmek istedi, arkadaşlarının diline düşmekten çekindi. Cesaretini toplayıp yavaş yavaş ilerlemeye başladı, bir yandan da kendi kendini yüreklendiriyordu, *"Elinde derhe var, vurdun mu parçalarsın, hem arkadaşların hemen yakınında..."* En çok Casim'in pompalısına güveniyordu. Bir ses verse Casim basardı tetiğe... Gerekirse kayaları parçalardı.

Zülküf çalıların arasından Delikaya'nın yanına, oradan da sesi takip ederek Fırınkaya'nın yakınına kadar geldi. Fırınkaya'nın

üst yanı biraz düzlüktü ve ağaç yoktu. Ne var ki sisten pek bir şey görünmüyordu. *"Yaban böyle inlemez ki... Nedir bu Allah aşkına?"* diye söylendi kendi kendine... Sis ancak on, on beş metre görme olanağı veriyordu. Biraz daha yaklaşması gerekiyordu fakat ne gücü ne cesareti kalmıştı. Azıcık soluklanıp sesi dinlemeyi yeğledi. Bir inilti olduğu kesindi, biri inliyor olabilir miydi? Bu saatte Fırınkaya'nın üzerinde birinin inlemesi pek olanaksız gibi geldi. Pekâlâ yaralı bir hayvan olabilirdi... Bu fikir aklına gelir gelmez başından kaynar sular döküldü, elleri üşümeye, canı kaçmaya başladı. Yaralı hayvanın üzerine gidilmezdi. Fakat ayıdan, hele yaralı ayıdan kaçarak kurtulamayacağını da biliyordu. Emin olmak için yamaca doğru usul usul süzüldü, bir ağacı kendine gölge yapıp doğrulmaya başladı. Fırınkaya şöyle böyle seçilebiliyordu ne önünde ne de çevresinde bir hareket vardı. Durup iniltiyi dinlemeyi sürdürdü; inleme kayadan geliyordu, bu kesindi. Peki ama nereden? Birden kayanın üstündeki mağaradaki bir hareket dikkatini çekti. İki insanın rahatlıkla sığabileceği kayanın içindeki oyukta bir şeyler kıpırdanıyordu. Köylüler oyuğu fırına benzettiklerinden, bu kayaya Fırınkaya diyorlardı. Zülküf dikkatlice bakınca oyuğun içinde bir kadının ayağını gördü. Defalarca gözlerini kapayıp tekrar tekrar baktı, evet orada bir kadının bacağı görünüyordu... İnleyen oradaki kadın olmalıydı ama bu saatte orada bir kadının olması akla mantığa tersti. Durumu anlamaya çalıştı; daha ortalık yeni aydınlanmışken, yazın, buraya insan ayağı değmediği bir mevsimde bir kadın Fırınkaya'nın oyuğunda bir kadın inliyordu. Bu neydi şimdi, in miydi cin miydi? Bir yığın yanıt zihninde dolanıp durdu. Sonra biri hançer gibi yapıştı Zülküf'ün beynine: Ya cinse... Fırınkaya'nın cinli olduğuna yönelik çocukluğundan beri birçok hikâye duymuştu, gerçi böyle şeylere inanmazdı ama durumu açıklayacak başka bir şey de aklına gelmiyordu. Köylüler sisli

havalarda cinlerin insanları aldattığına, eğlendiğine, insanları tuzağa düşürdüklerine inanırlardı. Hava sisliydi, sabahın daha ilk saatinde Fırınkaya'nın fırınında bir kadın inliyordu. Cin hikâyelerine tıpa tıp uyuyordu işte...

İçinde bir korku ateşi tutuştu, yüreğini, ciğerini bütün tenini yakmaya başladı. Öylece donup kaldı, kıpırdayamadı bir süre... Kendini toplamak için uğraştı, yaprakların üzerindeki sulara sessizce elini dokundurup yüzünü yıkadı ama yangın sönmüyordu. İçinde kaçmak için bir yay kurulmuştu sanki de onu bastırıyordu, azıcık kendini bıraksa, fırlayıp köye kadar gidecekti. Kendisine öfkelendi, sövdü saydı, sonra cesaretini toplayıp hayvan gibi dört elle yavaş yavaş geri döndü, arkadaşlarının yanına kadar ilerledi, onları görünce yere yığıldı...

Zülküf'ü önce Casim gördü, garip bir şey olduğunu anladı, pompalısını hazırladı, ayağı kalktı, Zülküf'ün arkasından bir hayvanın geleceğini sandı, bekledi, bekledi... Öbürlerine Zülküf'ü getirmeleri için işaret etti. Nuri ile Mecit Zülküf'ü karga tulumba alıp Casim'in bulunduğu yere getirdiler. Yüzünü, boynunu ıslak otlarla ovuşturdular... Nuri, kokulu püskül otunu kırıp burnuna tuttu, Zülküf bir süre sonra kendine geldi. Casim ayakta, kıpırdamadan Fırınkaya'ya doğru pompalısını doğrultmuş bekliyordu. İstifini bozmadan sordu, *"Zülküf ne vardı?"* Zülküf eliyle Casim'e oturmasını işaret etti. Daha soluğunu çevirememişti, doğru dürüst konuşamıyordu. Nuri, *"Ne oldu? Cin çarpmış gibisin, ne var orada?"* diye sormaya devam etti. Zülküf öylece susuyor, el işaretleriyle bir şey anlatıyor ama anlaşılamıyordu. Casim ansızın tokadı yapıştırdı yanağına... Ses siste dalga dalga yankılanarak yayıldı ormana... Herkes bir süre nefesini tuttu. Casim, *"Söyle!"* diye ısrar etti Zülküf'e, *"Ne gördün?"*

Zor bela kendini toplayan Zülküf, sesi duyulur diye fısıldayarak; *"Fırınkaya'nın içinde bir kadın var..."* diyebildi. Hepsi birbirinin yüzüne baktı. Mecit, *"Bu cin görmüş olmasın!.."* diye telaşlandı. Casim, *"Nasıl bir kadın?"* diye sordu Zülküf'e.

-*"Bildiğin köylü kadını işte, ayağında beyaz naylon ayakkabılar var."*

-*"Cinlerin ayakkabısı olur mu, git işine..."* dedi Nuri. Mecit, *"Olmaz mı?"* diye sordu. *"Hele durun"* dedi Casim, *"Şimdi orada inleyen bir kadın var ve biz dört erkek burada altımıza edeceğiz... Gidip öğrenelim in midir cin midir?"*

-*"İyi ama"* diye uyardı Nuri, *"Cinse çarpar, insansa bizi burada gördüğünü herkese anlatır. Ola ki altını bulduk, o zaman jandarma ensemize yapışır."*

-*"Doğru söylüyorsun,"* dedi Casim, *"Bir düşünelim..."*

Bir süre sessizce oturdular, tartıştılar. Sonunda beraberce yamaca tırmanmayı ve Zülküf'ün tek başına kadına yaklaşmasını, öbürlerinin saklanmasını, bir şey olursa diğerlerinin Zülküf'ü korumasını tasarladılar. Eğer kadın cin değilse, sadece Zülküf'ü görecek, Zülküf'te onu köye götürecek, kimse bir şeyden kuşkulanmayacaktı. Çünkü köylü, Zülküf'ün garip davranışlarına alışıktı. Diğerlerinin köylünün gözündeki yeri böyle bir garipliği kaldırmazdı. Bu işi nasıl çözeceklerine yönelik bir plan yaptılar: Hğeva'nın Bayırının en üstüne çıkacak oradan ince kaya kuşakları geçip Fırınkaya'nın hizasına ineceklerdi. Bu daha güvenli bir yoldu. Bir yerden sonra Zülküf tek başına gidecekti. Anlaşıp yola çıktılar, kısa zamanda yamacı tırmanıp, usulca kayaya doğru indiler. Arkasına dostlarına alan Zülküf daha cesaretle yürüyordu, kararlıydı, bu durumu

aydınlığa çıkaracaktı. Zaman zaman geri bakarak, Fırınkaya'ya yaklaştı. Geriye dönüp arkadaşlarını kontrol etti, yerlerindeydiler... Casim, pompalı tüfeğini tavşan elması denen ağacın çatalına dayamış hazır bekliyordu. Zülküf bu görüntüden yüreklendi, kayanın dibine kadar cesurca yürüdü... Sonra durup besmele çekti, içinden bildiği duaları okudu ve seslendi: *"İn misin cin misin?"*

Kadın sesi duyar duymaz çığlık atıp, kovuğun içine doğru sığındı ve dışarıdan görünmez oldu. *"İn misin cin misin?"* diye yineledi Zülküf... Fakat yanıt gelmiyordu. Ne yapacağına karar veremedi, geri dönüp baktı. Casim, işaretle, yeniden seslenmesini istiyordu, Zülküf devam etti: *"Hey kadın, in misin cin misin?"* Bir süre sonra kadın başını usulca kovuktan çıkarttı, yazması paramparça olmuştu. Ürkek bakışlarla Zülküf'e baktı. Kekeleyerek bir şey diyecekken ağlamaya başladı. Zülküf geri döndü, Casim, işaretle yanına gitmesini söyledi. Zülküf kayaya tırmandı, kovuğa geçmek için yapılmış kertiklere basarak kadının yanına geldi. Hala çekingendi ama kadının ağlama sesleri yüreğini sızlatıyordu. *"Gel bacı gel, söyle ne oldu sana? Ne işin var sabahın bu saatinde burada?"* Kadın sadece ağlıyordu, elini uzattı, kadın çekindiyse de bir süre sonra Zülküf'ün elini tuttu. Zülküf irkildi, içi ezildi, bir ölünün elini tutmuş gibiydi, birden kadının cin olarak kendini saracağını sandı, neredeyse sendeleyip kayadan düşecekti ki kendini topladı. Kadını tutup kovuktan çıkardı, kayadan indirip açıklığa getirdi. Kadının arkası arkadaşlarına dönük gelecek şekilde durdurdu ve sorgulamaya başladı. Bu arada arkadaşlarına bakıyor, onlardan yardım bekliyordu.

Kadın hiçbir soruyu yanıtlayamadı; konuşmayı mı bilmiyordu, dili mi tutulmuştu belli değildi. Yüzü bir ölümün yüzü kadar beyazdı, öksürüyordu ve neredeyse bayılacak gibiydi. Bir ara

kendine gelir gibi olunca, dağın arkasını işaret etti, bir şeyler anlatmaya çalıştı. Zülküf Casim'e baktı, Casim el işaretiyle kadını köye götürmesini söylüyordu. Zülküf, kadına kendisini takip etmesini söyledi, sonra Hğeva'nın bayırına doğru yürümeye başladı, kadın da peşine takıldı. Zülküf derhesiyle yol açıp yürüyüp gitti, kadın da onu takip etti. Casim, Nuri ve Mecit bir süre onları izlediler.

Üç arkadaş Fırınkayanın üst yanına gelip durdular. Burası küçük bir ğhozandı. Köylüler çayır kadar ot vermeyen yerlere ğhozan diyorlardı. Burada da fazla ot yoktu. Yolculukları sırasında üzerleri sırılsıklam olduğundan otların üzerindeki çiğleri önemsemeyip yere uzandılar. İlk uzanan Casim oldu, çok yorulmuştu, çok gerilmişti. Otların ıslaklığı olasılığını bildiklerinden her bir yanında iki kat elbise getirmişlerdi. Bir süre ğhozanda oturduktan sonra kalkıp Fırınkaya'nın kovuğunda üstlerini değiştirdiler. Kuru elbiseler giyince, Mecit kovukta bir süre dinlenmeyi önerdi, elbiseler içini ısıtmış, uykusunu getirmişti. Erken kalkmaya alışık değildi, define olmasa, öğlene kadar uyurdu... Casim razıydı, Nuri de onlara uydu. Gün çok uzun olacaktı, önlerinde bir yığın iş ve akşam da uzun bir yol vardı. Peynir ekmek çıkarıp yediler.

Kovuğun girişi dardı ama içine üç kişi sığabiliyordu. Kadın geceyi burada geçirmiş olmalıydı. Bir süre kadının nereden gelmiş olabileceği üzerine tartıştılar, Casim'e göre dağın arkasındaki yayladan gelmiş olabilirdi. Belli ki siste yolunu şaşırmış, buralara düşmüştü. Asıl garip olan bu ıssız ormanda kadına hiçbir yabanın rastlamamış olmasıydı. Fakat Mecit bu konuda tedirgindi. *"Hangi köylü kadın siste kaybolur ki? Çocuk olsa, kız olsa tamam... Ama kadın... Yıllardır bu dağlarda yaşamış biri... İnandırıcı değil!"*

-*“Peki o zaman ne?”* diye karşı çıktı Nuri. *“Belki cin...”* dedi gülerek Mecit. *“İyi o zaman teslim ettik Zülküf’ü cinlere desene...”* Gülüştüler bir zaman... Sonra Zülküf’ün korkudan bayılışını, uyandırmalarını anlattılar. Nuri Zülküf’ün bayılmasını anımsadıkça kahkahalara boğuluyordu. Casim, *“Değme... Milletin ahını alırsın... çıkar böyle işte.”* dedi. Nuri de Mecit de bu görüşe katıldılar... Olur olmaz yerde insanları korkutan Zülküf’ün korkuyu tatmış olması bir ilahi adalet olmalıydı. Mecit’le Nuri söyleşiyi sürdürürken Casim gözlerini kapayıp sızdı. Nuri de gözlerini kapadı. Mecit bir türlü kendini rahat bırakamıyordu, kadın içini ürpertmişti, damağında kemik tadı hissediyordu, elleri geriliyor, göğsü daralıyordu. Aklına güzel şeyler getirmeye çalıştı, çıkaracakları defineyi düşündü, sarı sarı altınları, o altınlarla alacağı şeyleri düşündü. İlk aklına gelen Azem’in siyah pikabı olmuştu... Çok güzel bir arabaydı, öyle bir arabası olması için neleri vermezdi. Camidibine Azem’in pikabından daha büyük bir siyah ciple gelişini düşledi, köylüyü çatır çatır çatlatacaktı, elbette kızları da kendine hayran edecekti. Güzel düşler içinde Mecit rahatladı, bir süre sonra uykuya daldı...

Casim uyanır uyanmaz saatine baktı, neredeyse iki saattir uyuyorlardı. Hemen arkadaşlarını uyandırdı, ardından yola koyuldular. Fırınkaya’nın üst yanından peglere doğru yol açmaya başladılar. Uzun zamandır buralarda hayvan otlatılmadığı için yolakları ot basmıştı. Yakında bir göze olduğu için hayvanlar su içmek için oraya gelmişler, böylece birkaç patika oluşmuştu. O patikalardan yararlanarak yürüdüler, gözenin başına geldiler. Göze bulanıktı, Casim huylandı, çevreye bakındı, tüfeğini hazırladı. Ağaçların arasında bir ses duyuldu, üçü de oraya dikkat kesildiler ama çalılık o kadar yoğundu ki bir şey görünmüyordu. *“Kurtlar burada, dikkatli olun!”* dedi Casim. *“Nerden anladın?”* diye sordu Mecit. *“İzlere baksana”* dedi

Nuri ve taze hayvan izlerini işaret etti.

Casim bir an ateş etmeyi düşündü, sonra vazgeçti. Ateş etse silah sesi köyden de duyulacaktı, ıslık çalar, bağırıp çağırabilirlerdi ama ateş etmeyecekti. Arkadaşlarını sakinleştirmek için *"Sorun yok"* dedi, *"Koyunumuz mu var ki kurttan korkacağız, yürüyün..."* Yürüdüler fakat üçü de tedirgindi, her an bir şeyle karşılaşacak gibi ürkek, sağa sola bakarak, yavaş yavaş ilerliyorlardı. Sonunda peglere vardılar, azcık soluklanacaklardı ki heyecanlarına yenik düştüler, hızla çalı çırpıyı temizleyip eski evin temellerini ortaya çıkardılar. Casim her köşeyi kazmayı önerdi, Mecit bir köşeyi beraberce kazmanın daha verimli olacağını savundu. Nuri kazmayı aldığı gibi başladı işe... Herkes kendi bildiğince çalışıyordu. Kazmalar inip kalkıyor, hiçbiri kurtlarla ilgili korku duymuyordu. Bir süre sonra Casim, *"Durun!"* dedi," Ya *biri bizi gözetlerse... Bir gözcü koymalıyız*."

Casim gözcülük yapacaktı, Mecit'le Nuri birbiri ardına kazmayı toprağa indiriyorlar, bitmez tükenmez bir iştahla kazıyorlardı. Pegin her yanını kazdılar ne var ki elle tutulur hiçbir şey bulamadılar. Neredeyse öğlen olmuştu ve sis de dağların zirvesine çekilmişti. Azcık oturup soluklandılar, ekmek peynir yediler. Bu sırada Mecit birden donup kaldı, temelin on, on beş metre ötesinde bir taşa bakıyordu, *"Belki de ambarı vardı evin, onun altına gizlemişlerdir."* dedi. Ardından üçü birden taşın yanına fırladılar, elleriyle her yanını açtılar, Mecit haklıydı, orada da bir temel vardı. Başladılar kazmaya, kazarken kazma bir şeye değdi, garip bir ses geldi. Nuri, *"İşte!"* diye haykırdı; *"Bulduk, bulduk vallahi..."* Daha hızlı, daha coşkulu kazmaya başladı, sonra gülümsedi: Bir küpün kırık parçası görünüyordu. Kazmayı bir kenara fırlatıp elleriyle, tırnaklarıyla toprağı tırmalamaya başladılar. Küpün sapı görününce durup birbirlerine baktılar. Sonra eşelemeye devam ettiler... Özenle

küpün etrafını temizlediler. Mecit, incitmeden, bir çocuğun saçını okşar gibi temizliyordu tozları... Orta boy bir küptü. Nuri, *"Vay anasını"* dedi, *"İçinde ne var acaba?"*

Kimse içine bakmaya cesaret edemiyordu, üçü birden yutkundu, sonra Casim, *"Temizle de görelim neymiş..."* dedi. Mecit küpün ağzını temizledi, küpün ağzına taş konulmuştu, taşı kaldırdı, içine elin uzatıp avuçladı. Arpa boyunda simsiyah tohumlar vardı. Ağız dolusu küfredip, *"Bu nedir böyle?"* diye bağırdı. Casim, eliyle sessiz olması için uyardı. Gelip küpün içindeki tozdan bir avuç da o aldı, *"Bu buğday, kömür olmuş..."* deyip savurdu toprağa. Mecit başladı küpü kırmaya, bir yandan da küfrediyor, ağzından tükürükler çıkıyordu. Nuri, *"Dur! Dur!"* diye bağırdı, *"Yanında başka bir küp var!"* İkinci küp, birincisine göre daha koyu renkliydi. Nuri ve Mecit küpe bir süre baktılar, sonra kazmayla etrafını eşelemeye başladılar. Hevesleri kırılmıştı ve özensiz çalışıyorlardı. Hızla ikinci küpün etrafını açtılar, bu küpün üzerinde de taş vardı ve diğerine oranla daha büyüktü. Yeterince kazdıktan sonra kulplarından tutup küpü çıkardılar. Taşın altında bir bez kapak daha vardı, garip bir iple küpe tutturulmuştu. Mecit küpün kapağını bir süre inceledikten sonra; *"Bu basbayağı deri, deriyle kaplamışlar, peynir olmasın..."*

-*"Olur olur"* dedi Casim, *" Buğdayı sakladıklarına göre, peyniri de saklarlar ..."*

Mecit küpün ipini özenle çözdü, yavaş yavaş deriyi kaldırdı. Üçü de merakla bekliyorlardı, Casim neden daha hızlı davranmıyor diye Mecit'e içten içe öfkeleniyordu. İçinden Mecit'i bir kenara itip küpü açmak geldi ama kendini engelledi. Nuri'nin de gözleri iyice açılmıştı, sonunda deri kapak kaldırıldı; küp su ile doluydu... Mecit suyun içine elini daldırdı, sonra çıkar-

dı. Eli kırmızı bir renk aldı. Yine küfredip, *"Yok, hiçbir şey yok, bomboş su işte..."* diye öfkelendi. Sonra da küpü kaldırıp fırlattı... Küp toprağa düşer düşmez kırıldı, içindeki su da toprağa döküldü. Mecit elini kokladı, *"Sanki şarap kokuyor bu, şarap, evet bu şarap"* dedi. *"Allah belanı vermesin emi…"* dedi Casim, *"Yüz yıllık şarabı kırdın..."* Bir an sessizlik oldu, sonra hep birlikte küpü ve sıvıyı incelediler; küp parçalarının üzerinde azıcık şarap duruyordu. Casim koklandı, biraz tattı, *"Evet, bu şarap, hem de nefis şarap."* diye onayladı. Tam Mecit'e bağıracaktı ki, Nuri, bakın şarap buradan bir deliğe akıyor, bunun altı boş arkadaşlar dedi... Şarabın aktığı deliğin orada tepindiler, kazmayla vurdular, deliğe değnek soktular. Altının boş olduğuna emin olunca, orayı kazmaya karar verdiler. Fakat çok yorulmuşlardı ve sis dağılmıştı. Bulundukları yer köyden çıplak gözle görülmezdi elbette, fakat herkes Rus pazarından ucuz dürbünler almıştı. Açık havada burada kazı yapmaya güvenilmezdi, biri jandarmaya bildirse başları derde girerdi. Akşam olmasını beklemeye karar verdiler. Sonra geldikleri yerden Fırınkaya'nın kovuğuna geri döndüler, yatıp dinlendiler.

Akşam karanlığı basarken, heyecanla yeniden yola koyuldular. İşaretleyip bıraktıkları yeri hızla kazmaya başladılar. Kazı işi uzun sürmüştü, dolunay tepeden başını uzattı. Bu onların da işine geliyordu, kazdıkları yeri daha rahat görüyorlardı. Yorulan soluklanmak için gözcülüğü üstleniyor, kazı işini diğeri üstleniyordu. Sonunda bir taşa denk geldiler. Taş bir, bir buçuk metre genişliğinde, iki metre uzunluğundaydı. Taşın üstünü temizlediler, elbirliğiyle kaldırdılar. Yaklaşık beş santim kalınlığında, belli ki insan tarafından özenle hazırlanmıştı. Oldukça ağırdı, zorlansalar da sonunda başardılar. Taşı kenara koyduklarında güçleri tükenmişti, fakat heyecanları hala hareket etmelerine olanak sağlıyordu. Taşın altında ne sakladığına

baktıkların da üçü de irkilip geri kaçtılar... İçinde iskeletler vardı. Mecit oturup ağlamaya başladı, Casim bir sigara yaktı, Nuri ise hiçbir şey yapmıyordu. Bir süre öyle bekledi, sonra deliler gibi mezarın içine atladı ne var ne yok toplayıp çıkardı, kayanın üzerine teker teker dizdi. En büyük kafatasını en sona dizdi. Ay ışığında kafatasları canlı gibi görünüyordu, eline değneği alıp karşılarına geçti: *"Söyleyin bakalım altın nerde? Önce sen, cılız adam, söyle..."* diye kafa taslarını sorgulamaya başladı. Bir yandan da değnekle kafa taslarına vuruyordu. Öfkesi arttıkça kafatasına daha hızla, daha hızlı vurmaya başladı. Sonunda gerilip kafatasına değneği öyle vurdu ki, kafatası paramparça oldu. Sonra diğerini sorguya çekti, sonra öbürünü ve en sonunda, en büyük kafatasına sıra geldi. Azıcık soluklandı, *"Söyle bakalım koca kafalı, nereye gömdün altınları? Davarı Erbeyi hırsızına teslim edip geldim, sabahtan beri kazıyorum, söylemezsen bozuşuruz ha!"* Öfkesinden göğsü inip kalkıyordu, *"Söylemezsin ha, peki o zaman ben seni konuşturmasını bilirim."* diye bağırdı. Öyle bağırıyordu ki sesi yamaçlarda yankılanıyor, yeniden geri geliyordu. Sonra sopayı bütün gücüyle kafatasına indirdi, kafatası unufak oldu... Garip sesler çıkararak kendi çevresinde dönmeye başladı... Bu sırada Mecit'i gördü, Mecit'in yüzü bembeyaz olmuş, dudakları titriyordu. Gözleri mıhlanmış gibi gökyüzüne bakıyordu, *"Neyin var?"* diye sordu Nuri, Mecit kıpırdamıyor, yanıt da veremiyordu. Nuri sorusunu yeniledi; *"Neyin var?"* diye ısrar etti. Mecit sadece *"Aaaa, Allah geliyor!"* diyebildi, sonra da patikadan aşağıya kaçmaya başladı. Öyle koşuyorlardı ki neredeyse ayakları kulaklarına değiyordu. Nuri geri döndü, gökte ateşten bir top üzerlerine doğru akıyordu; sopayı fırlatıp o da kaçmaya başladı, Casim ne olduğunu anlamadan peşlerine düştü. Sanki üçü üç tavşan olmuş, kayadan, ağaçtan aşıp gidiyorlardı. Bir, bir buçuk saatte çıktıkları yolu on, on beş dakikada indiler...

Öyle ürkmüşlerdi ki birbirlerini kaybettiler.

Casim cüssesi büyük olduğu için en arkada kalmıştı, belki son on yıldır ilk kez koşuyordu ve göğsü neredeyse ikiye ayrılacaktı, durdu. Bir süre çömelip nefesini çevirdi. Bir yandan da neden kaçtıklarını anlamaya çalışıyordu. Dönüp geri baktı; ay ışığı ormana serin bir huzur sermişti, güzel bir geceydi, kaçmak için bir gerekçe göremedi. Peki ama Mecitler neden ürkmüşlerdi? *"Baksana, insanın ürkmesi hayvanın ürkmesinden beter."* diye mırıldandı. Keşke neden kaçtıklarını bilseydi ama arkadaşları öyle panik içinde koşmuşlardı ki, soru soracak vakit bile bulamamıştı... Ayın ışığı elindeki pompalı tüfeğin namlusundan yansımasa, aklına eşyalar gelmeyecekti. Bir tek tüfeğini o da bilinçsizce yanına almıştı, diğer eşyalarını orada bırakmıştı... Geri dönüp almayı düşündü bir an, bir yandan yokuşu çıkmayı gözü kesmedi, bir yandan da çekindi. Ertesi gün alabileceklerini düşünerek rahatladı, sonra ağır ağır evin yolunu tuttu.

Mecit öyle ürkmüştü, bostandan geçerken düşmüş, gücü tükendiği için sürünerek eve gidebilmişti. Dili tutulmuştu. Ne kadar bağırırsa bağırsın kimsenin kendini duyamayacağını anladı, son bir hamleyle kapıya uzanıp yumruklamaya başladı. Rüstem içerden bağırdı; *"Kim o?"* Mecit ses veremiyordu ama babasına öfkeleniyordu, gücü yetse ve elinde silah olsa, çekip anlına dayayacak, neden kapıya çıkmadığını sorgulayacaktı. Kapıyı yumruklamaya devam etti, Rüstem içerden seslendi: *"Kimsin, gel içeri!"* Dışarıdaki ses vermeyip kapıyı yumruklamayı sürdürünce Rüstem çekindi, giderken ocağın başındaki keseri eline aldı, söylene söylene kapıya yöneldi. *"Kimdir, nedir, gecenin bu saatinde?"* Kapıyı usulca açtı, kimseyi göremedi, Mecit babasının ayağına dokundu, Rüstem öyle korktu ki, azıcık daha dikkatsiz olsa keseri Mecit'in kafasına indiri-

yordu, kendini zor tuttu. *"Aman Allah'ım, ne olmuş sana?"* dedi, Mecit babasının kucağında bayıldı.

Tütiye uyuyordu, gürültüye uyanıp geldi, kocasının kucağında eli kolu sallanan, baygın oğlunu görünce o da düşüp bayıldı... Rüstem hemen Mecit'in başını musluğa tuttu, yüzünü yıkadı, ellerini ovuşturdu, yanağına tokat attı. Gözeden gelen su öyle soğuktu ki kısa zamanda Mecit ayıldı. Tutup yatağa götürdü, hemen şerbet yaptı, içine azıcık da tuz katıp içirdi. Mecit kendine geldi ama titremesi yeniden başladı, kollarını birbirine dolayıp duvarın yanına çömeldi, boş boş ocağa bakmaya başladı. Rüstem, dönüp Tütiye'nin yanına geldi, soğan koklattı, başına su vurdu, boynuna, kollarına su döktü. Bir süre sonra Tütiye kendine geldi, koşup oğluna sarıldı, öptü... Yatağını sardılar, üstünü değiştirip yatırdılar, başında dua okumaya başladılar.

Tütiye kocasına *"Git birini bul, göz göre göre çocuğu kaybedecek değiliz."*

-*"Kime gideyim, kim anlar ki bu işten?"*

-*"Bu oğlanı cin çarpmış, Cinli Sultan'ı bul..."*

- *"Bu saatte Büyükdüz'e mi gideyim"* diye yanıtladı Rüstem.

Tütiye kocasına öfkelendi, *"Adam değil misin, git birini bul!"*

-*"İyi de kimi bulayım? Panoz Kezi iyi olsaydı şimdi, gelir Kur'an okurdu."*

-*"Git, belki iyi vaktindedir!"*

Rüstem aceleyle üstünü giyindi, fenerini aldı, nereye gideceğini bilmeden yola çıktı. Bir süre Büyükdüz'e bakındı, bu saatte Cinliye gidip gitmemekte kararsızdı. Ay ışığı yeni yapılmış yolu aydınlatıyordu, dikkatini yoldaki biri çekti. Sanki bir şey-

den kaçıyordu, telaşlıydı, heyecanlıydı, sağa sola yalpa yapa yapa koşuyordu. *"Bu gece herkes delirmiş herhalde…"* diye söylendi bir vakit. Bir süre adamı izlemeyi sürdürdü. Tanımaya çalıştı, başı öyle parlıyordu ki aklına Nuri geldi. *"Bu Nuri, baksana ona benziyor, tarla sıçanı gibi yürüyor..."* dedi kendi kendine. Aklına Mecit'le Nuri'nin bir iş çevirmiş olabileceği geldi ama adamın dağda sürüsü vardı, Mecit'se köyde boş boş geziniyordu. Yine de nice badireler atlatmış biri olarak, bu gece garip bir iş olduğunu ve işin içinde Mecit'in de bulunduğunu sezmişti... Fakat böyle şeyler fazla eşelemeye gelmezdi, eşeledikçe kokusu çıkardı.

Nuri, bütün gücüyle mezrasına doğru yürüdü. Köpeği sürüde olduğu için tüfeğini karısına bırakmış, tanımadığı kimselere kapıyı açmamasını defalarca tembihlemişti. Mezraya varınca, evin önündeki taşta biraz oturup dinlendi. Hala elleri titriyor, sesi çıkmıyordu. Sonra gidip kapıya vurdu. Karısı içerden seslendi, *"Kim o?"* Kendini tanıtacaktı ama ağzından anlaşılmayan sesler çıkıyordu. Kadın sorusunu yineledi: *"Kim o?"* Nuri bir türlü adını dillendiremiyor, garip sesler çıkarıyordu. Kadın korkmaya başladı, *"Kim olduğunu söyle yoksa alnına yersin domdomu!"* diye bağırdı, ardından da küfretti. Nuri, öfkelenince karısının neler yapabileceğini biliyordu, fakat ne yapabilirdi? Korkudan dili tutulmuştu. Ay ışığı arkadan vuruyor ve Nuri'nin yüzü seçilemiyordu, kadın kapıdaki küçük çatlaklardan dışarıya bakmayı denedi birkaç kez ama bir şey anlamadı. Adamın üstü başı çamur içindeydi, hatları kocasını çağrıştırıyordu ama karanlıkta insan tanımak hiç de kolay değildi. Üstelik, kocası sürüyle dağdaydı, bu saatte evde ne işi olabilirdi?

Bir süre sonra Nuri'nin ayakta duracak gücü kalmadı. Başı döndü, gözlerinin feri gitti, dizlerinin dermanı çözüldü. Önce

diz çöktü, sonra yere yıkıldı. Ağlamaya başladı, koskoca adam gözyaşlarını tutamıyordu, elleriyle yüzünü kapasa da ağlama sesini bastıramıyordu. Adamın yere düşüşünü kadın içerden duydu. Ne olduğunu anlamak için kapının aralığına yanaşıp dışarıya baktı. Ağlamalar ciğerine saplanıyordu. Gürültüden küçük oğlu da uyandı, gelip eteklerine sarıldı. Kadın önce oğlunu yatıştırdı, yatağına yatırıp orada kalmasını söyledi. Ardından evin ışığını söndürdü, el fenerini aldı kapıya kadar geldi. Eğilip kapının altından dışarıya baktı, adam yere yığılmıştı. Birden feneri yaktı, karanlığa alışkın gözleri ışıkla birlikte her şeyi kavradı; kocasıydı. Çığlık atıp, kapıyı hızla açtı, Nuri'yi kucaklayıp eve taşıdı. Kadın, eşine göre daha iri ve güçlüydü, Nuri kucağında çocuğu gibi kalıyordu, kolaylıkla sedire yatırdı, aceleyle kapıyı kapadı. Lambayı yaktı, Nuri'nin yüzü bembeyazdı, beyaz saçlarıyla birlikte sanki ölüydü, kadının göğsüne bir bıçak saplandı. Koşup su getirdi elini yüzünü yıkadı, elleri sıcaktı, yüzüne birkaç kez tokat attı, bayılana iyi gelir diye soğanı yumrukla parçalayıp burnuna tuttu. Bir süre sonra Nuri'nin nefesi yerine geldiyse de konuşamıyordu. Bir ara oğlunu gördü, utandı, yüzünü kapadı. Oğlunun kendisini böyle görmesini istemiyordu. Karısı, çocuğunu azarlayıp yatağa götürdü, bir daha oradan çıkmaması için tembihledi. Sonra Nuri'nin kazağını, gömleğini çıkarıp, yeni giysiler giydirdi, güzelce elini yüzünü temizledi. Ocaktaki güğümde sıcak su vardı, hemen çay demledi, sonra da gelip Nuri'nin yanına oturdu. *"Ne oldu?"* diye sordu, fakat henüz Nuri'nin dili açılmamıştı. Karısı ansızın Nuri'nin yanağına öyle bir tokat yapıştırdı ki, çocuk yatakta korkudan zıpladı. Nuri *"Kız, çocuğu korkuttun?"* dedi. Dili çözülmüştü, gülmeye başladı, bir türlü kendini tutamıyordu: azıcık kendine geliyor, tam bir şey söylemeye başlayınca yeniden kahkaha atıyordu…

Kurnazlık kuytuluklardan bakarken

Sis, iki haftadır süren egemenliğini koruyordu. Herkes bıkmıştı, herkes sisten iğreniyordu ama o bir türlü gitmiyordu. Olağanüstü günler yaşanıyordu. Köpekler ve çobanlar yorgun düşmüşlerdi, gündüz bile gece kadar dikkatli olmak zorunda kaldıklarından sinirleri bozulmuştu. Yaylalarda kavgalar artmış, sesler yükselmişti. Çayırlarda tırpan sallamaktan nefret edenler için sis bir kurtuluş olmuştu ama kesilmiş otların çürüme olasılığı, biçilmemiş olanların da kocalıp değerini kaybedeceği kaygısı, gençten yaşlısına herkesi kederlendiriyordu. Ne Camidibinin ne de Kavaklı Zeki'nin kahvesinde huzur vardı. Aile ziyaretleri bile azalmış, çay ve fırında patates zevki bozulmuştu. Yaşlılar bu kadar uzun sis zamanlarına pek rastlamadıklarından söz ediyor, işin içinde bir uğursuzluğun olmasından korktuklarını anlatıyorlardı. Sonunda öğle vakti sis dağların doruklarına doğru çekildi.

Yahya da sisin çekilmesini fırsat bilip kamp yapmaya niyetli olduğu yamaca göz atmak istedi. Caminin hemen altında köylülerin Güney dedikleri yamaç rahatlıkla görünüyordu. Yahya, direğe yaslanıp yamacı izlemeye başladı: Köknar ormanı içinde üç açıklık vardı. En üsteki açıklık daha genişti ve kamp yapmaya uygundu. Yahya, çadırını nereye kurabileceğini, hangi bölgenin daha korunaklı olduğunu tasarlamaya girişti. *"Çok dalgınsın."* dedi Kulağıcırığ, *"Hadi kiliseye kadar yürüyelim..."* Yahya, Kulağıcırığ'ın yanına geldiğini görmemişti, şaşırdı, ne yanıt vereceğini düşünürken Kulağıcırığ yanıtı beklemeden Yahya'nın koluna girdi, peşinden sürükledi. Zaten Yahya'nın da yapacak bir işi yoktu. Zaman zaman köy delikanlılarıyla Kiliseye kadar yürüyor, bu yürüyüşlerden zevk alıyordu. Kulağıcırığ'ın teklifine direnmesi gerekmezdi. Ayrıca Kulağıcırığ, cebinden, küçük bir naylon torba çıkarıp

içindeki ciciplerden birkaç tanesini Yahya'ya uzatarak dostluğunu göstermişti. Yahya, bu ikramdan pek memnun kaldı, cicip çiğnemeye bayılıyordu.

"Teşekkür ederim." dedi. *"Çok iyisiniz..."*

Kulağıcırığ güleç yüzlü bir adamdı, dili tatlıydı, Türkçe'yi güzel konuşuyordu. Üstü başı temiz ve bakımlıydı. Diğer köylülerin tersine belli ki günlük tıraş oluyordu. Yahya, Kulağıcırığ'ı Camidibinde birkaç kez görmüş, adına Kulağıcırığ dedikleri zaman merak edip nedenini sormuştu. Köylüler de kulağına niye bakmıyorsun, diye gülüşmüşlerdi. Fakat Yahya hiç Kulağıcırığ'la bir arada olmamış, biri tarafından da tanıştırılmamıştı. Kulağıcırığ'ın beklenmedik de olsa bu ilgisi hoşuna gitmişti. Artık köylüler ilk geldiği günler gibi kendisine ilgi göstermiyorlardı. Sohbetler genellikle koyun fiyatları ve siyaset üzerineydi. Özellikle PKK üzerine konuşmalar yapılıyor, tartışmalar çıkıyordu. Yahya her iki konuda da pek bir şey bilmediğinden konuşmalara katılamıyor, yalnız kalıyordu. Zaman zaman Kavaklı Zeki'nin kahvesine gitse de çok sigara içildiğinden rahatsız oluyordu. Ayrıca kahvenin lambası çok az ışık veriyordu, Yahya ışıksızlığa pek dayanamıyordu. Alaca karanlıklarda canı sıkılıyor, yüreği daralıyor, midesi bulanıyordu. Bu nedenle sık sık dışarıya çıkıp dolaşmayı yeğliyordu. Bu sıkıntılı zamanda Kulağıcırığ'ın ilgisi Yahya'yı heyecanlandırmıştı. *"Sıkılmıyor musun burada Allah aşkına?"* diye sordu Kulağıcırığ. *"Sis varken sıkılıyorum..."* diye yanıtladı Yahya. *"Sisli havalarda gençler pek köyde durmaz, Ardanuç'a giderler. Sen niye gitmiyorsun?"*

-*"Bilmem, hiç düşünmedim."*

-*"Köyde bir işin yoksa, bence Ardanuç'a gitmelisin..."*

-*“Gelirken orayı pek sevmemiştim, küçük bir yer, gidip nasıl vakit geçireceğim?”*

-*“Olur mu? Bunca genç nasıl vakit geçiriyor sanıyorsun. Sohbet istersen birahaneler var, eğlence istersen kumarhaneler var, canın başka bir şey çekiyorsa o da var...”*

Kulağıcırığ bilerek bu son cümlenin ucunu açık bırakmıştı ve arkasını getirmedi. Yahya merak etti; *“Başka bir şey ne olabilir ki?”*

-*“Ne bileyim, gençsin, bir sürede buralarda geziyorsun, belki kadınları özlemişsindir...”*

Yahya yanıt vermedi, bir süre susmayı yeğledi. Kulağıcırığ haklıydı... Melanie ile birlikte olduğundan beri uzun zaman geçmişti. Münih’teki hayatını özlüyordu; Leopoldstraβe’deki insan kalabalığını, Orleonsstraβe, Ostbahnhof ve Kunstpark diskosunu... Oralarda yaptığı dansları, kızları, kızlarla yaşadıklarını... Kaydolduğu üniversitenin semti Marienplatz haupt bahnhof ve oradaki kadınları... Hatta oradayken pek sevmediği, kendini aşağılanmış hissettiği Marienplatz ve Stacos alışveriş merkezlerini ya da buluşma yerleri olan tren garını... Garip bir şekilde Almanya’daki yiyeceklerin tadını bile anımsadı, özellikle grilde sosis ve Sauerbraten gibileri... *“Çok dalgınsın, çok... Bu genç bir adam için iyi değil... dalgınlığı en iyi kadınlar alır, değil mi?”* deyince Kulağıcırığ, Yahya kendine geldi... Kulağıcırığ kadından söz edince, içi hoş oldu. Hemen gidelim diyecekti ki durdu. Bir yandan Kulağıcırığ hakkında pek bir şey bilmiyordu, bir yandan da bulaşıcı hastalıklardan korkuyordu. Ne var ki Kulağıcırığ’ın çağrısı, bir kere kadınlarla ilgili düşlerini kışkırtmıştı.

Kulağıcırığ Yahya’nın sessizliğini bir daha bozmadı... Me-

zarlığın altına kadar yürüdüler, köyü çıkmadan önce birden durup; *"Gençlerle tanışırsın, gezinirsin, canın çekerse geri dönersin... Yine de sen bilirsin elbette... Bana bir şey söylemek düşmez."* dedi. *"Teşekkür ederim."* diye yanıtladı Yahya, *"Düşüneyim..."* diye de ekledi. Bu sırada Kulağıcırığ'ın kulağına baktı... Kulağının üst yanındaki bir parça sanki yırtılmış gibi ayrıktı. Sonra Kulağıcırığ fark eder diye yüzünü döndü. Kulağıcırığ Yahya'nın kulağına baktığını fark etti; *"Evet, bana Kulağıcırığ diyorlar bu yüzden, fakat asıl adım Muhammet'tir... Neredeyse çocuklarım bile adımı unutmuşturlar. Küçükken bir kaza geçirdim, ondan beri bana Kulağıcırığ diyor herkes... Sen de çekinme, diyebilirsin..."* Neredeyse kendinin iki katı kadar yaşlı bir adamın, anlayışlı sohbeti Yahya'nın hoşuna gitti. *"Anlayışlı birisin... Ne güzel!"* dedi memnunluğunu göstermek için. *"Başkalarını değiştirmeye çok uğraştım, baktım gücüm yetmiyor, ben de kabullenmeyi yeğledim... Ha Muhammet, ha Kulağıcırığ... Hatta Kulağıcırığ daha kişilikli bir isim. Benden başka kimsede yok. Oysa memlekette binlerce Muhammet var."*

-*"Güzel bir bakış açısı..."*

-*"Öyle derler, ben hayata farklı bakarım. Mesela ağzım sıkıdır... Laflar benim zihnime demir atar, göçebe değildir. Gelirler konarlar ve bir daha ayrılmazlar, ta ki ben isteyene kadar..."* Böyle bir şey söylemesinin yeri değildi fakat, Yahya'nın güvenini sağlamak için söyleşiyi bir fırsat olarak görüyordu. Yahya ile yürüdüğünü bir başkası görse, belki gelip Yahya'nın kulağına bir şey fısıldar, oyununu bozabilirdi. Kısa zamanda Yahya'yı ikna edip Ardanuç'a götürmeliydi. Bu nedenle elini çabuk tutuyordu. *"Köylüler gibi konuşmuyorsun."* diye sordu Yahya. *"Ama ben Türkiye'nin her yerini gezdim... Köylüler nereyi gördüler, bir Şako, bir Bulğhoor..."* diye yanıtladı Kulağıçırığ. *"Haklısın galiba... ufkun çok geniş!"*

-*“Zaten bu yüzden köyde oturamıyorum... Ardanuç’ta oturuyorum..”*

-*“Ne iş yapıyorsunuz?”*

-*“Birahane işletiyorum.”*

-*“Güzel iş!”* dedi Yahya, *“Almanya’da pek kazançlıdır...”*

-*“Burada da fena sayılmaz... Köylülerin eline azıcık para geçse, örneğin iki toklu sattılar mı, doğru Ardanuç’a gelirler... Bir kaç bira içerler, sonra ya kadınlara, ya zar atmaya…”*

Kulağıcırığ, lafı sürekli içki, kumar ve kadına getiriyordu. Yahya mutlaka birine karşı zaafı vardı, her erkeğin bu üç illetten birine zaafı olduğunu iyi bilirdi. Fakat fazla sıkıştırıp Yahya’yı ürkütmek de istemiyordu. Sözü hemen değiştirip, başka bir zaaf aramaya girişti. *“Bir de defineciler var... Onlar da bir alem, biri küçük bir parça tarihi eser bulsa, doğruca Ardanuç’a gelir, el altından üç beş kuruşa satar, sonra parayı getirip benim dükkânda yer, arkadaşlarına hava atar...”*

-*“Sanırım burada definecilik pek yaygın...”*

-*“Olmaz mı? Çok adam zengin oldu buradan. Ermeniler giderken bırakmışlar altınları, kimileri haritalarla gelip vurgunu vuruyor...”*

-*“Beni de defineci sandılar bir zaman.”*

-*“Her yabancıya kuşkuyla yaklaşırlar... Haklılar da... Bir çok yabancı buraya define bulmaya geldi, bulup gitti. Ardanuç’tan buraya kadar bütün boğaz köyleri de madem bizim yerimizde define, biz niye sahiplenemiyoruz diyorlar...”*

-*“Madem öyle diyorlar kendileri arasın...”*

-"İyi de define nerede olur, nerede bulacaklar bunu bilmiyorlar. Yalnız geçenlerde birileri geldi bizim birahaneye, biraz içince döküldüler... Ellerinde bir harita varmış, Vatikan'ın çok istediği İsa heykeli burada bir yerdeymiş... Bulursak diyorlar trilyonları kaldırırız... Gecenin bir saatinde ağızlarını aradım, zaten zil zurna sarhoştular, sanırım onlardaki harita gerçek... Yakında gelecekler... Sen de meraklı mısın böyle şeylere?"

Kulağıcırığ Yahya'nın çok geçmeden ağzının açılacağını ya define aradığını ya da bu haritayı merak ettiğini söyleyeceğinden emindi. Böylece daha önceki yıllar gömdükleri küpü Yahya ile birlikte çıkaracak, onu ortak edecekler ve yol parası gibi bahanelerle parasını elinden alacaklardı. Bir süre sustu ki, Yahya karar versin. Fakat Yahya pek ilgileniyormuş gibi görünmedi, sadece yanıt vermek için; *"Ne güzel... Fakat yasal mı bu kazılar?"*

-"Hayır canım! Yasal olur mu? Jandarma duysa kafamızı ezer..."

-"Yasal olmayan bir şeyi yapmak pek akıllıca değil..."

Kulağıcırığ hayal kırıklığına uğramıştı, Casimler boşuna kuşkulanmışlardı, bu çocuğun defineyle bir ilgisi yoktu ya da açık vermek istemiyordu. Definecilik yolu Yahya için kapalıydı, başka bir yol denemeliydi. Yeniden içki, kadın ve kumar üçlüsüne döndü. Bu muhteşem üçlü her adamı çözerdi, fakat Yahya, acaba hangisine daha çok ilgiliydi? Bir an düşündü, en son kadın konusunu açmış ve Yahya susmuştu. Demek ki öbürlerine oranla kadınlarla daha çok ilgiliydi. Bu kanalı daha da derinleştirmek gerekti. *"Neyse boş ver... Saçma sapan şeyler işte... Sahi Almanya'da ne iş yapıyordun?"*

-"Bir fabrikada çalışıyordum, Mark yerine Euro kullanınca

işler kötüleşti, fabrikadan çıkarıldım. İşsizlik parasıyla geçiniyorum."

-*"Peki ne kadar veriyorlar? Elbette beni ilgilendirmez de hani geçinebiliyor musun onu merak ettim?"*

-*"Son maaşımın yüzde altmışı..."*

-*"Güzel.. Güzel..."* dedi Kulağıcırığ. Yine Yahya'nın koluna girip yürüyüşü hızlandırdı. Kürt Memed arabayla şu sıra gelmiş olmalıydı. Dönemeci dönmeleri gerekirdi ki, Yahya'yı arabaya bindirdiklerini köyden görmesinler... Ayda iki bin Euro alıyor olsa, işsizlik parası bin iki yüz Euro eder, demek ki Yahya da yeterince para vardır diye düşündü. Gelmeden önce biriktirmiş olmalı diye geçirdi içinden. Yaptığı hesaba göre Yahya'nın cebinde, on bin Euro civarında bir para bulunuyordu. *"İyi bir av"* dedi kendi kendine... *"Peki siz ne kadar kazanıyorsunuz?"* dedi Yahya. *"Bin lira filan"* dedi Kulağıcırığ... Daha sözü bitmeden köy tarafından bir araba gelip yanlarında durdu, arabayı kullanan adam camı açıp: *"Merhaba Yahya bey, beni tanıdın mı?"* diye sordu.

Bu adamı Yahya daha önce görmüş gibiydi, yabancı gelmiyordu: *"Biraz anımsar gibiyim ama..."*

-*"Dereğhanlarında görüşmüştük, hani sohbet etmiştik Sakiplerle birlikte"*

-*"Anımsadım"* dedi Yahya. Adam birden Kulağıcırığ'a dönüp, *"Hayırdır bir yere mi gidiyorsun Kulağıcırığ?"* Kulağıcırığ Yahya'ya baktı, sonra Kürt Memed'e döndü. *"Aslında sıkılmıştım, hemşerimle yürüyüp sohbet ederiz dedim, fakat Ardanuç'a da inmem gerek... Ardanuç'a iniyorsan ben de geleyim..."* sonra Yahya'ya dönüp, *"Ayıp olmaz değil mi Yahya?"* Kürt Memed, Yahya daha ağzını açmadan lafa girdi: *"Yahya*

da gelsin... Buraya gezmeye gelmemiş mi? Ne yapacak köyde? Köylülerin şakalarını mı dinleyecek? Gezip dolaşsın işte...”

-“*Nasıl geri döner ki?”* diye sordu Kulağıcırığ. *“Aman ne olacak, ben ne güne duruyorum... Getiririm gece bile olsa, hem gelmese ne olacak, Ardanuç’ta bir delikanlıya kalacak yer mi bulamayacağız?”*

-“*Haklısın!”* dedi Kulağıcırığ... Sonra da Yahya’ya dönüp; *“Hadi atla Ardanuç’a gidelim... Sıkılırsan Kürdün oğlu getirir seni, merak etme... Hava suratını asmış, sen suratını asmışsın, sıkıntılı sıkıntılı… Yalnız yalnız… ne yapacaksın köyde?”* Kürt Memed de ısrarını sürdürdü; *“Hadi atla beyim... Biz adam yemeyiz...”*

Yahya bir süre kararsız kaldı; gerçekten köyde sıkılmıştı, duman sanki köyle birlikte Yahya’nın omuzlarına da çökmüştü... Biraz değişiklik iyi olabilirdi, kararını verdi. *“Peki”* dedi, sonra da arka koltuğa oturdu. Kürt Memed’le Kulağıcırığ göz göze gelince bıyık altından gülümsediler... Kürt Memed teybe bir kaset koydu, başladı türküye eşlik etmeye... Kısa bir süre sonra Kulağıcırığ da türküye eşlik edip, alkış tutmaya başladı. Kürt Memed’in arabası pek eski görünüyordu, Yahya otomobilin Ardanuç’a inemeyeceğini düşündü, bir an dönemeci alamayıp uçurumdan yuvarlanacaklarından korktu. *“Biraz hızlı mı gidiyoruz yoksa?”* diye Kürt Memed’i uyarmak istedi. Kürt Memed hemen yavaşladı, teybin sesini kıstı. Kulağıcırığ Yahya’ya; *“Korkma! Kürdün oğlu iyi şofördür. İran’da bile araba kullanmıştır...”* Kulağıcırığ konuştukça Kürt Memed’in göğsü kabarıyordu. *“Vallahi hemşerim”* dedi, *“Casim’den sonra ben gelirim direksiyon hususunda... Ne yollardan indim ben bir bilsen... Bu gördüğün adam İran’ı, Azerbaycan’ı, Ermenistan’ı dolaşmıştır...”*

-*“Azcık övülmeye gelmiyorsun Kürt oğlu... Hemen şımarıyorsun...”* dedi Kulağıcırığ, sonra da Yahya’ya dönüp, *“Almanya’da araban var mıydı?”*

-*“Vardı, ben Ford severim, kırmızı Ford.”*

Kürt Memed, gömlek cebinden ehliyeti çıkarıp göstererek, *Ya ehliyetin?”* diye sordu. Birçok kişi ehliyet alamamıştı fakat Kürt Memed, koşulları uygun olmasa da bunu başarmıştı. Bu nedenle ehliyetiyle gurur duyuyordu. *“Ehliyetim de var elbette, olmazsa nasıl araba kullanabilirim?”*

-*“Bizim memlekette kullanılır hemşerim...”* diye söze girdi Kulağıcırığ... *“Kırmızı fordun varsa kız arkadaşın da vardır?”*

-*“Evet!*

-*“Adı ne?”*

-*“Melanie.”*

-*“Alman demek ki, özlemişsindir sen onu.”*

-*“Evet!”*

-*“Ben kadınları çok severim arkadaş... Kadınsız hayat çekilmez olurdu. Şöyle dolgun göğüslü olacak ki... Köyde görmüşsündür, bütün kadınların göğsü tahta gibi. Bu yüzden bütün gençler Ardanuç’a giderler…”*

-*“Gözünü sevdiğimin Nataşaları”* dedi Kürt Memed, *“Bayılırım... İşi de biliyor kafirler. Anlamıyorum arkadaş, onlarınki de...”*

-*“Terbiyesizleşme”* diye uyardı Kulağıcırığ, Yahya’nın muhabbetten uzaklaşmasını istemiyordu, *“Konuşulacak laf var, konuşulmayacak laf var... Sahi ne diyorduk, insan kadınsız yapamaz*

arkadaş, ben iki gün ara versem, içimden tırmanılıyor bir şey... Peki sen Yahya, kadınsız kalabilir misin?" Bu defa soruyu doğrudan doğruya sormuş, Yahya'nın susarak kaçmasına olanak vermemişti. Yahya çekinerek, *"Ben de severim kadınları."* diye mırıldandı. *"Peki nasıl kadınlardan hoşlanırsın?"*

-*"Güzel olanlardan..."*

Kulağıcırığ da Kürt Memed de kahkahayı patlattı. *"Güzel olanlardan ha... Alem adamsın Yahya... Seninle iyi anlaşacağız"* dedi Kürt Memed. *"Öyle mi?"* diye sordu Yahya... Sonra sustu. *"Elbette anlaşırız, niye anlaşamayalım"* dedi Kulağıcırığ... *"Zımba gibi delikanlı, bizim cebimize askıntılık edecek değil ya cahil adamlar gibi… Yolu yordamı bilir, işi bilir, efendi."*

-*"Sağolun"* diye bildi Yahya.

-*"Sen de sağol… Sen de sağol..."* tekrarladı Kulağıcırığ, sonra Kürt Memed'e döndü: *"Kürdoğlu neredeyse Ardanuç'a gelmişiz... Söylemiyorsun... Birine telefon edecektim, telefonlar çekiyordur buradan."*

-*"Çeker abi, hepsi çeker!"*

Kulağıcırığ telefondan birini aradı, sadece *"Geliyoruz"* dedi, sonra da telefonu kapattı. *"Şimdi bizim birahaneye gideriz, değil mi? Orada azıcık bir şeyler atıştırıp, birkaç bira yuvarlarız... Sonra..."*

-*"Sonra?"* diye sordu Kürt Memed.*"Sonrasına bakarız!"* dedi Kulağıcırığ.

Yahya söyleşiye katılmamıştı, daha çok yamaçları izliyor, Ardanuç'tan köye dönüşündeki heyecanını anımsıyordu. Tam da tünelin burada başlamıştı heyecanı, o zaman tünel çok tuhaf

görünmüştü gözüne, oysa sıradan bir tüneldi. Kürt Memed tünele girince farları yaktı, yine birkaç sığır tünelin içindeydi. Anlaşılan tünel en çok sığırlara yaramıştı. Tünelin yolu çok kötüydü, asfalt atılmamıştı, hatta içinden küçük bir dere akıyordu. *"Sığırlara barınak yapmak için kocaman kayayı delmek ucuz olsa gerek."* diye kendi kendine güldü.

Ardanuç'a vardıklarında araba birahanenin önünde durdu. Kulağıcırığ ve Yahya indiler, Kürt Memed arabayı park edip geleceğini söyleyerek ayrıldı. Birahane, Ardanuç'un çınarlarla çevrili parkının yanındaydı. Dışardan çok çirkin görünüyordu, camları boydan boya karanlıktı ve kapısı kapalıydı. Boyalar kabarmış, yer yer dökülmüştü. Bu kadar köhne bir yer nasıl birahane oluyor diye düşündü. Kapıyı açıp içeri girdiklerinde Yahya şaşırdı. Her yer ışıl ışıldı, Almanya'daki diskolara benzer renklerle bezenmişti. Oturaklar, bira verilen sehpa oldukça güzeldi. Birahanede birçok insan oturmuş bira içiyor, kahkaha atıyorlardı. Hizmet edenler daha çok kadındı, Yahya bunu beklemiyordu. Kulağıcırığ, herkese selam verip bira sehpasının arkasına geçti, Yahya'yı da kolundan tutup peşinden sürükledi. Dışarıdan belli olmayan dar bir geçit vardı. Geçidin karşıda küçük bir kapı görünüyordu, oraya doğru uzanan koridor loş ışıklarla aydınlatılmıştı. Kulağıcırığ kapının kilidini açtı, içeri girdi. Lambaları yaktığında Yahya çevresine bakındı, odanın hiç penceresi yoktu, her yer duvardı. Yemyeşil bir rengi vardı, insanın içini sıkıyordu. Köşede büyükçe bir masa, üzeri yeşil bir örtüyle kapatılmıştı. Masanın yakınındaki duvarda, üzerine perde gerilmiş bir duvar boşluğu göze çarpıyordu. İki masa arasında da bir kanepe duruyordu. Kulağıcırığ ceketini askıya astı, gidip kanepeye uzandı. *"Yorulmuşum Yahya."* dedi. *"Gel sen de otur şöyle!"* Yahya gidip sandalyelerin birine oturdu, odayı incelemeyi sürdürdü. *"Bira içer misin?"*

-*“Olabilir”* dedi Yahya. Kulağıcırığ kanepenin yanında bir düğmeye bastı, çok geçmeden bir delikanlı kapıyı vurup içeri girdi. *“Buyur patron!”*

-*“Bu delikanlıyı birahaneye götür uygun bir masaya oturt, sonra da bira ver...”*

-*“Sözünü ettiğin misafir mi?”* Kulağıcırığ delikanlıya sertçe baktı, *“Sana söylediğimi yap!”*

-*“Peki patron”* dedi delikanlı sonra Yahya’ya, *“Buyurun...”* diye yol gösterdi.

Yahya delikanlıyı takip ederek geldikleri yerden birahaneye girdi. Delikanlı iki kişilik bir masayı gösterdi, sonra da gitti. Yahya çekinerek oturdu, çevreyi incelemeye koyuldu. Çok sigara dumanı vardı ve renkler başını döndürüyordu, yüzünü kapadı. *“Keşke gelmeseydim!”* diye içlendi. Pişmanlık yaşıyordu ki soğuk bir el parmaklarından tutup ellerini yüzünden ayırdı. Yahya gözünü açınca karşısında bir kadın buldu. Bunu beklemiyordu, irkildi. Garip bir aksanla, *“Niye ürküyorsun?”* dedi. Yahya kadının *“Ürkme.”*yi söyleyişini çok komik buldu, gülümsemeye başladı. Kadın da gülümsedi. Orta boylu beyaz tenli bir kadındı. Saçları sarıydı ama pek doğal görünmüyordu. Elbisesi göğüslerine kadar açıktı. Gözleri renkliydi ve ışıl ışıldı. Kadın, *“Oturabilir miyim?”* dedi. *“Lütfen, buyurun!”* dedi Yahya. Kadın otururken ileriye eğildi ve Yahya’nın göğüslerini görmesine izin vermek için yavaşça oturdu. Çok geçmeden iki bira geldi. *“Ben bira ısmarlarsın diye düşünmüştüm”* dedi kadın. *“İyi düşünmüşsünüz”* dedi Yahya, sonra sustu. *“Konuşmayı sevmiyorsun...”*

-*“Pek sevmem!”*

“Peki sevişmeyi?”

Bu soruyu beklemiyordu. *"Anlayamadım!"* dedi Yahya, sonra başını eğdi. Ne diyeceğini, nasıl davranacağını bilemedi. Böyle birden konuya girince zihni allak bullak olmuştu.

Kadın, bir süre Yahya'ya baktı. Temiz yüzlü bir adamdı, *"Bu çocuk da tuzağa düştü desene… Pek saf görünüyor."* diye geçirdi içinden. Yahya'nın utangaçlığı hoşuna gitmişti. Biradan birkaç yudum içtikten sonra, *"Biranı içmeyecek misin?"* diye sordu Yahya'ya… *"Olur, içerim."* dedi Yahya. Kadına bakmamaya özen göstererek içmeye başladı. *"Nerelisin?"* dedi kadın. Şimdiye kadar Yahya'ya kimse nerelisin diye sormamıştı. Hep *"Kimlerdensin?"* diye soruluyordu. Artık *"Kimlerdensin?"* sorusuna alışmıştı, fakat *"Nerelisin?"* sorusunun yanıtı da net değildi. Münih dese Münihli gibi hissetmiyordu kendini, Göleşenli diyemezdi, Adana'yı da hiç bilmiyordu… *"Niye susuyorsun? Çok mu zor sordum?"* dedi kadın, sonra kahkahayı patlattı. *"Yok."* dedi Yahya, *"Birden kafam karıştı da…"*

-*"Niye kafan karışsın ki… Zeki çocuğa benziyorsun, nerede yaşadığını bilmiyor musun?"*

-*"Münih."* diye söze girdi Yahya hemen. Rahatlamıştı. *"Ya siz?"*

-*"Odesa"* dedi kadın… Neşesi kaçtı, yüzü gerildi. *"Neredeyse on yıldır buradayım ama… Ne ilginç değil mi? Sen Almanya'dan, ben Rusya'dan gelip Ardanuç'ta buluşuyoruz."*

-*"Rastlantı…"*

-*"Rastlantıları sevmem! Rastlantıyla buraya düştüm ve benim zorunluluğum oldu. Ayrılmam olanaksız gibi buradan… Sanırım sen de rastlantıyla düştün buralara?*

-*“Hayır! Bilerek geldim, fakat ben rastlantıları severim, bakın rastlantı ikimizi aynı masada buluşturdu, söyleşiyoruz...”*

-*“Çok şeker konuşuyorsun”* dedi kadın… Ayakkabısını çıkarıp masanın altından Yahya’nın dizine, dizinin üstüne dokunmaya başladı, Yahya rahatsız oldu, geri çekildi. *“Anlaşılan sen pek bu işlerden anlamıyorsun. Şimdiye kadar başka bir erkek olsa, bacakları arasında soç ağacı dikilirdi.”* Yahya yine başını önüne eğdi ve sustu. *“Belki de sen oyundan hoşlanıyorsundur, zar atar mısın?”*

-*“Hayır!”* diye yanıtladı.

-*“Niye, sen adam değil misin yoksa”* dedi kadın.

-*“Nasıl yani?”*

-*“Nasıl adamsın, yudum yudum içiyorsun, kumar oynamıyorsun, utanıyorsun...”*

-*“Ama...”* deyip sustu Yahya...

Kadın bu oyundan iyice sıkılmıştı… Yahya hoş çocuktu ama sürekli onunla ilgilenmeyi kendine yediremiyordu. Genellikle ilgi gören, kışkırtılan kendisiydi, bu rol değişikliğinden bıktı. Gelişi güzel konuşmaya başladı: *“Paran var mı?”*

-*“Niçin sordun?”*

-*“Biraları ödeyebilecek misin, diye sordum”* Yahya, elini cebine soktu, harçlık için yanına aldığı birkaç ellilik duruyordu. *“Elbette.” diye yanıtladı.*

-*“Peki, benim hesabı mı ödeyebilir misin?”*

-*“Senin içtiğin birayı mı? Olur...”*

-*“Hayır... Benim paramı işte... Sanırım benimle olmak için*

yeterli paran yok! Korkma ben seninle parasız da olurum”

-“Var, ben parasız değilim, fakat hepsi yanımda değil… Bir miktarı yanımda”

Kadın birasını sonuna kadar içip hiçbir şey söylemeden kalkıp doğruca Kulağıcırığ’ın yanına gitti. Kulağıcırığ oldum olası bu Rus kadınını severdi, herkese göndermez, kendine ayırırdı. Fakat Yahya iyi bir avdı. Onun için elindeki en iyi kadını seçmişti. Kadın odaya girdiğinde kanepede uzanmıştı, hemen ayağı fırladı*; “Ne öğrendin?”*

-“Bu adamın kadına ilgisi yok... Yahut erkek değil”

-”Peki, parası var mıymış”?

-“Söylediğine göre parasının tümü yanında değilmiş”

-“Tüh... Bunu hesaba katmadım. Adam başkasının evinde parasını bırakır mı? Yanında taşır... Ahmak bu çocuk!” Biraz soluklandıktan sonra, *“Yoksa çekiciliğini kullanmadın mı?”* diye ekledi.

-“Eline dokundum, göğsümü açtım. Herkesin içinde başka ne yapabilirdim?”

-“İyi iyi... daha fazlasını yapsaydın yerdin tokadı, biliyorsun sen benimsin”

-”Bilmez miyim?..” Kulağıcırığ iştaha geldi, *“Gel bakalım şöyle...”* deyip kadının kolunu kavradı...

Yahya iyice sıkılmaya başlamıştı. Sigara dumanı alkolün ağırlığını artırdı, artık pek başını tutamıyordu. Bir an önce çekip gitmek istiyordu, fakat nereye gidecekti? Kulağıcırığ ve Kürt Memed dışında kimseyi tanımıyordu. Bir de tanıştığı o sarı-

şın... Çekici bir kadındı, onunla yatabilirdi, iştahı vardı. Ne var ki henüz tanışmışken sevişmeden söz edince, bütün isteği eriyip gitti. Morali bozulan Yahya başını ellerinin üzerine koyup gözlerini kapadı, neredeyse uyuyacaktı ki, omzuna biri dokundu. *"Öyle hemen uyumak var mı?"* dedi Kurt Memed, sonra geçip karşısına oturdu. *"Bana bira söylemeyecek misin?"* Yahya garsona işaret etti, *"Elbette söylerim, ama senden bir şey rica etsem, burada çok sıkıldım. Dönebilir miyiz?"*

-*"Daha yeni geldik Yahya bey... Dur azıcık gece açılsın, yüzümüz gülsün... Muhabbet edelim."*

-*"Fakat ne zaman istersem götüreceğini söylemiştin..."*

-*"Evet, götüreceğim merak etme ama henüz geldik... Bana da acı, biraz dinleneyim."* Yahya Kürt Memed'e inandı. Adam uzunca bir yol araba kullanmıştı, biraz dinlenmek hakkıydı. Sonra hiçbir zorunluluğu yoktu. Yahya yüzünü ovuşturmaya başlayınca; *"Evet, çok sıkılmışsın."* dedi Kürt Memed, *"İstersen bir iki zar atalım, keyfimiz gelir."*

-*"Ben anlamam o işlerden..."*

-*"Anlamak gerekmez, zarı atacaksın!"*

-*"Şans oyunlarını sevmem."*

-*"Seni de eğlendirmek zor Yahya Bey..."* kulağına eğilerek, *"Peki kadına ne dersin, tombul tombul memelere... ha!"*

-*"Biraz önce biri geldi, fakat, sanırım ben böyle yapamıyorum."*

"Aman duymamış olayım, erkek yapamıyorum der mi? Başka şey anlarlar..."

“Bilirsin işte, ortam gerekli.”

“Ben ortam mortam anlamam, ortadan dalarım.” Ardından kendi söylediği söze gülmeye başladı.

Kürt Memed gülünce, Yahya da gülümsedi, sanki bulaşıcıydı, biri gülünce birahanedekilerin öbürleri de gülüyordu. Kürt Memed birasını kafasına dikti bitirdi. *“Bende dipsomani var!”* dedi.

Yahya, *“Dipsomani nedir?”* diye sordu. *“Dibini bulma manyaklığı işte...”* yine kahkahalar attı, karnını tuttu, masaya vurdu. Çevredekiler de Kürt Memed’e katıldılar. Yahya şaşkın şaşkın bakıyordu. *“Ankara’da birinden öğrenmiştim bu sözü, çok beğendim.”* Kürt Mehmet birden ciddileşti, Yahya’nın kulağına eğilip; *“Biliyor musun, acayip bir vurgun için geldim buraya...”*

-*“Nasıl bir vurgun”* dedi Yahya. Kürt Memed eliyle sessiz olmasını işaret etti, sonra eğilerek anlatmaya başladı: *“Vurgun ki ne vurgun... Geçen hafta biri Elazığlı, biri İstanbullu iki adamla tanıştım. Yardım ettim, yemek yedirdim. Adamlara bir güzel içirdim. Göleşen’in Kilise’nin orayı tarif eden bir harita var ellerinde. Diyorlar ki, bize burayı bulun, bütün sülaleniz zengin olsun. Orada bir heykel varmış, küp içinde... Onu bulduk mu tamam! Parasıyla Türkiye’yi satın alırmışsın...”*

-*“Öyle mi?”* dedi Yahya.

-*“Evet ama bak bunu sana söylüyorum, güvendiğim için... Yolda baktım sana güvenilir birine benziyorsun, başkasına söylersen bozuşuruz.”*

-*“Niye söyleyeyim canım...”*

-*“Sen bilirsin.”*

-"Merak etme söylemem!"

-"Yalnız adamlar diyor ki, bu harita bizde, heykeli de buluruz... Ne var ki biz mimliyiz, bunu buradan çıkaramayız. Bize yardım ederseniz, heykeli çıkardıktan sonra size emanet bırakırız, biz önce gideriz. Sonra parayla bu heykeli isteyenleri size göndeririz, siz heykeli verirsiniz, onlar da size paranın payınıza düşenini."

-"Güzel... Adil bir tutum."

-"Yalnız diyorlar ki, bizim paramız yok, Vatikan'a kadar gidip, heykelin videolarını göstermeliyiz. Yoksa ikna olmazlar. Bu da oldukça para... Madem ortak oluyoruz, harcamalara da ortak olmalısınız... Masrafı bölüşürüz. Şimdi bizim paramız yok, siz bize beş on bin lira verirsiniz, sonra heykelin parasından düşeriz."

-"Kabul edilebilir..."

-"Fakat bende para yok... Kulağıcırığ'a söyledim, onda da yok... Diyorum ki sen de bize katıl... Bizim yerimize de bu parayı öde, sonra büyük vurgundan payını al, Almanya'da katlar al, yatlar al... Hayatını yaşa... Aklına da kötü şeyler gelmesin, gidip birlikte çıkaracağız, ortada bir kumpas varsa sen de sezersin."

Yahya durdu... Bu işten hoşlanmamıştı, nasılsa bütün sohbetler önünde sonunda paraya çıkıyordu. Parasının bütününü verip büyük bir para kazanmak çekiciydi fakat bu adamlara nasıl güvenebilirdi. Kafası karışmış, morali bozulmuştu. Birayı içmeye ve vakit kazanmaya çalıştı. Kürt Memed birden masadan kalktı, sonra Yahya'nın kulağına eğilip usulca; *"Bak hemşerim, bu iyi teklif düşün! Ama fazla zamanımız yok, adamlar gece yarısı olmadan gelecek... Ayrıca unutma! Bundan kimseye söz*

etmek yok... Duyulursa, sonuçlarına katlanırsın!" Sözü bitince Yahya'nın omzuna vurdu ve karanlık koridora girip gözden kayboldu.

Yahya iyice korkmuştu! Bir bataklığa düştüğünü, kıpırdarsa daha çok kendini içeri çekeceğini sandı. Kıpırdamadan sandalyede öylece oturdu, ellerini yüzüne kapadı. Ne yapmalıydı? Parasını vermeyeceği kesindi ne Kürt Memed'e, ne de Kulağıcırığ'a güvenebilirdi. Biri birahane sahibiydi, öbürünün ne iş yaptığı da belli değildi. Aralarında bir ilişki olduğu da açıktı... Fakat bu tuzaktan nasıl kurtulacaktı? Birden çekip gitmek geldi içinden, ne var ki gecenin karanlığında nereye gidebilirdi? Gitse bile Kürt Memed'in öfkesinden nasıl kurtulurdu, bir köşede yakalayıp bıçaklayabilirdi Yahya'yı. Bunu yapabilecek bir adamdı. Başına ne işler açmıştı... Pişmanlıklarla başını sallayıp duruyordu, kapıdan birinin girdiğini fark etti, dönüp göz ucuyla baktı. Sigara dumanı ve renkli ışıklardan insanları net seçemiyordu, fakat bu tanıdık gibiydi. Adam boş bir yer arıyordu, gelip Yahya'nın yanındaki sandalyeye oturdu ama yüzüne bakmadı. *"Merhaba hemşerim."* dedikten sonra garsona *"Bira yetiştir, acelem var dışarıda bekliyorlar"* diye seslendi. Dönüp Yahya'ya baktığında şaşırdı; *"Yahya! Ben seni çobanlara teslim etmemiş miydim?"* Yahya'nın gözleri açıldı, karşısındaki adam Sakip'ti. *"Sakip, sen misin?"* dedi ve sıçrayıp boğazına sarıldı. *"Dur yahu dur, bu ne samimiyet..."* Yahya kendini toparlayıp sandalyesine oturdu. *Şaşırttın beni Yahya... Eli yüzü düzgün bir adama benziyordun, ne işin var burada?"*

- "Bilmem, siste sıkılmıştım, Kulağıcırığ'la yürüyorduk, sonra Kürt Memed geldi, Ardanuç'a gidelim dediler, ben de atladım arabaya..."

-"Sen oltayı yutmuşsun! Bak oğlum, bu adamlar sağlam papuç değil... Mutlaka senin başına bir çorap öreceklerdir."

Garson birayı getirir getirmez Sakip birayı kafasına dikti ve bir solukta bitirdi. Yahya *"Sende de dipsomani mi var?"* diye sordu.

-*"O nedir yahu?"*

-*"Dibini bulma manyaklığıymış..."*

-*"Ulan, Kürt Memed'in lafları bunlar... Bakıyorum arkadaşlığınızı ilerlettiniz."*

-*"Yok, birkaç saattir birlikteyiz ve ben çok sıkıldım, gitmek istiyorum."*

-*"İyi o zaman, öde biraların parasını, dışarıda araba bekliyor, seni köye göndereyim istersen?"*

Yahya sevinçle kalkıp parayı fazlasıyla ödeyip Sakip'in yanına geldi. Bir yandan da Kürt Memed ve Kulağıcırığ'ın kendisini izleyip izlemediğine bakıyordu, sonra Sakip'le birlikte çıktılar, dışarıda çalışmakta olan kamyonete bindiler. Yahya Sakip'in kamyoneti kullanacağını sanıyordu, direksiyonda adamı dışarıdan görmemişti, ufak defekti. Daha önce köyde görmüştü, Bay Besim diyorlardı, eğlenceli bir adamdı. Konuşmadan Göleşen'e doğru yol aldılar.

Yahya'nın içi rahatlamıştı ama korkusu dinmemişti. Kürt Memed'in kendisine haber vermeden ayrıldığı için öfkelenebilir, olmadık bir yerde karşısına çıkarak Yahya'ya zarar verebilirdi. Sakip Yahya'nın moralini düzeltmek istedi; *"Takma kafana o adamları... Göründükleri kadar cesur değildir onlar... Fakat dikkatli olmazsan, donuna kadar soyarlar... Nicelerini tuzağa düşürdüler... Ben o birahaneye gitmem ama bu saatte başka yer açık olmuyor ne yazık ki...Ben de Ardanuç'a inmişken bira içmemiş edemem. İyi ki de öteki yerler kapalıymış... Şanslı*

adamsın vesselam... Bak gelip, kurtardım seni Kürt oğlunun elinden... O Kulağıcırığ yok mu? O ne hindir!" Yahya, Sakip'e o adamların kendisiyle konuştuklarını anlatmak istiyordu. Ne var ki Kürt Memed tehdidi aklına geldi. Sakip'e defineden söz etse, belki Kürt Memed'in kulağına gidecekti. Sonsuza kadar bu olayı unutmayı tasarladı. Sonra yola baktı...

Ardanuç'u çıkmadan yol ikiye ayrılıyordu, Sakip Yahya ile vedalaştı, sonra da yol ayrımında duran kamyonetine binip Cara'nın yolunu tuttu. Yahya ve Bay Besim birbirlerine baktılar, sonra Bay Besim yola devam etti. Karanlıkta hiçbir şey görünmüyordu, vadi içinde arabanın ışığından başka ışık yoktu. Tünele girene kadar konuşmadılar, tünelin içine girdiklerinde sığırların gözleri parladı, Yahya irkildi...

Korku geceyi sarmışken

Uyanır uyanmaz fırlayıp perdeyi açtı; gökyüzünün berraklığı su olup gözüne damladı, irkildi. Güneşin şefkatli ışığı kayaları okşuyor, yaprakları parlatıyor, toprağı kabartıyordu. Yüreği ısındı, içinde bir kıpırtı başladı, sanki bir ateş damarlarında dolaşıyordu. Arılar, kuşlar bir telaş içindeydi, gülümsedi. Göğün tertemiz mavisi, gece boyunca yakasını bırakmayan kâbusların yorgunluğunu soluğundan çekip alıvermişti. İçi dupduru oldu. Artık kamp da yapabilirdi, Fırınkaya'ya da çıkabilirdi. Güney'in ortasında geceleyip, kendisine inanmayan köylülere cesaretini gösterecekti. Sonra çekip gidecekti… Gideceğini düşününce yüzü gerildi, neşesi kaçtı. Erken kalkacak, servisle Ardanuç'a inecek, oradan Artvin'e minibüs bulacak, sonra da Trabzon'a beş saatlik otobüs yolculuğu yapacaktı. Otobüs yolculuklarına alışık değildi. Almanya'da ya kendi otomobilini kullanır ya da trene binerdi. Yine de bira festivaline yetişebileceği umudu, yüreğini hafifletiyordu. Gerçi köylülerin anlattığına göre Curispil Festivali de bir çeşit bira festivaliydi, kalırsa oraya katılır, yer içer, horon çekerdi ama Münih'in bira festivalinin yeri ayrıydı. Melanie ile ilk kez orada karşılaşmıştı…

Köye geldiğinden beri Münih'i ne kadar az anımsadığına şaşırdı. Sanki önceki hayatı silinip gitmişti, sadece burada doğmuş, buraya büyümüş, burada yaşıyormuş gibiydi. Nasıl da unutmuştu tekrar tekrar geçtiği Münih'in köprülerini… Hele Alpler… Hafta sonu kaçamağı kadar bir yolla Alplere varır, iş yorgunluğunu unuturdu. Dağ Yahya için her zaman kutsaldı. Münih'te de dağ vardı, Göleşen'de de... Münih de olup da Göleşen'de olmayan ne olabilirdi? Burayı böyle çekici kılan ve daha önemlisi belleğinden geçmişini ve koca bir kenti silen ne olabilirdi?

Münih aklına gelince Melanie gözünde canlandı, özlemişti… Galiba artık gitme zamanıydı, eşyalarını toplamaya başladı. Kendine duyduğu güven, alışık olmadığı şekilde becerikli olmasını sağlamıştı, kazaklarını daha önce yapamadığı biçimde kolaylıkla katlıyor, valizini öfkelenmeden yerleştiriyordu. Yaptıklarını düşündükçe de kendisiyle gurur duyuyordu. Ninesi için onca yolu gelmiş, köknarlara dokunmuş, cicip çiğnemiş, çoban kulübesinde yatmış, kürtüklerden kar yemişti. Adam gibi adamdı, sözünde durmuştu. En azından ninesine söz verip de sözünde duramayan babası gibi ezik yaşamayacaktı.

Çamaşırlarının bir kısmını Alimlere götürdüğünü anımsadı, uğrayıp çamaşırları alması gerekecekti. Aklına Tükez'in eline dokunduğu an geldi, sanki içinden bir kuş dağlara doğru uçuverdi. *"Bu kadarla kalmalı"* dedi kendi kendine... *"Fazlası taşınmaz..."* Tükez'i cesaretlendirip arkadaş olmaya çalışabilirdi belki ama köylünün öfkesinden korkuyordu. Olabilecekler basitti ve düşündükçe gözünün önüne elinde sopalarla köylüler geliyor, diline damağına pas tadı yapışıyordu. Gündüz kâbus görüyor gibiydi, hemen ayağı kalktı... Masanın üzerinde birkaç cd duruyordu. *"Bilgisayarını almayı unutmamalısın Yahya!"* dedi kendi kendine, dikkatini başka yerlere verip ağzındaki tattan kurtulmak istiyordu.

Gürültü yapıp Tütiye'yi uyandırmak istemiyordu. Usulca yatağını düzeltti, eşyalarını kontrol etti ve üst kapıdan çıkıp Camidibine yöneldi. Herkesin kullandığı yolu değil de Savşetligilin evin önünden geçen patikadan yürüyordu. Patikada köylülerin kuşotu dedikleri ebegümeci öbekleri vardı. Yahya onların üzerine basarak yürümeye bayılıyordu. Mereklerin arasından geçti, Hğeva'ya giden yolun üstündeki bayıra kadar geldi. Yahya her sabah bir uçurumu andıran bu bayırdan sıçraya sıçraya aşağıya kadar iniyor ve bundan büyük keyif

alıyordu. Ancak ham toprakta, yamaç aşağı dengeyi sağlamak güç işti. Bu yüzden yola hızla kavuşuyor, bazen kendini tutamayıp yolun altındaki yamaca kadar duramıyordu. Bu nedenle yolun boş olmasına özen göstermeliydi. Araba ya da atlı gelmediğinden emin olmak için bakınıyor, yolu dinliyor, sonra yamaca atlıyordu. Her seferinde kendini kuzgun gibi hissediyordu, ellerini kuzgun kanadı gibi açıyor, ayaklarını onun gibi sektiriyordu.

Yahya yine yamacın başına gelip durdu. Bu sefer sırtında ağır bir çanta vardı. Atlayıp atlamama konusunda karar veremedi. Bir süre yolu dinledi, sağa sola bakındı. Tam geri dönüp herkes gibi yoldan yürümeye karar vermişti ki, bir kuzgun sesi duydu. Kuzgun, parlak gökyüzünde kara bir nokta gibiydi. Uçarken havaya siyah daireler çiziyordu. Bir süre seyretti, kuzgun da gelip Gadagada İbrahim'in evinin çatısına kondu, dönüp Yahya'ya baktı. Yahya kuzgunla göz göze gelince korktu! Bütün hayatı gözünün önünden gelip geçti. İçinde bir boşluk belirdi ve sürekli büyüyordu… Bedeninin şişip balona döneceğini sandı, hemen yüzünü çevirdi. Sanki kuzgun gözlerinden içeri girip yüreğine tünemişti, oradan çıkmıyordu, nereye baksa kuzgunun kara gözleriyle karşılaşıyordu. Yahya öylece durmaya dayanamadı, derin bir nefes aldı ve yamaçtan aşağı atladı... Kollarını açıp sekerek, koşarak, topuklarını ham toprağa dayayarak dengesini korumaya çalıştı. Tam yola iniyordu ki ayağı bir köke takıldı ve yola yüzüstü düşüverdi...

Önce acı bir korna, sonra sert bir fren sesi duydu. Kafasını çevirdi, kocaman bir tekerlekle burun burunaydı. Minibüsten inenler Yahya'yı tutup kaldırdılar, biri su yetiştirdi. Yahya'nın üstü başı, elleri toz toprak içindeydi. Herkes bağrışıyor, birbirlerine veya Yahya'ya bir şeyler söylüyordu. Konuşulanları duyuyor fakat anlamıyordu, su içtikten sonra kendine geldi.

Ellerini yıkamak istedi. Daha suyu ellerine döker dökmez canı öyle yandı ki bir tay gibi sıçrayıp neredeyse yamacı tırmanacaktı. Avuçlarından kan sızıyordu, küçük taşlar etin içine girmişti. Casim, *"Durun! Arabadan sağlık çantasını alıp geliyorum."* dedi.

Yahya o ana kadar tam olarak çevredekilerin yüzlerine bakmamıştı. Hepsi tanıdıktı, tekerleğiyle burun buruna geldiği Casim'in minibüsüydü, yanındakileri de tanıyordu ama isimlerini çıkaramadı. Casim hiçbir şey demeden ustaca Yahya'nın ellerini temizledi, oksijenli suyla incitmeden sildi, tentrityot döküp gazlı bezle bağladı. *"Çok fazla bir şey yok!"* dedi. *"Dua et seni ezmedim... Şimdi kalkmış şu ufacık yaradan boğa gibi böğürüyorsun, o zaman ne yapardın Allah bilir... Uçtun mu? Düştün mü? Cin misin anlayamadım ki, birden önüme taş gibi yıkılıverdin, iyi ki yamaç ham toprak, arabayı oraya kırdım da kurtardım, seni de beni de..."* Yahya bir şey söylemedi, başını eğdi, yazgısını kabullenmiş gibiydi. *"Hayırdır? Nereye gidiyorsun?"* Yahya yaşadığı olaydan öyle etkilenmişti ki birden nereye gittiğini söyleyemedi, çünkü aklında sadece, bakanın gözlerine bıçak gibi işleyen, karadan kara gözleriyle kuzgun vardı. Nereye gittiğini unutmuştu. *"Gideceğin yere sonra gidersin, sen gezgin değil misin, hadi balık avlamaya gidelim… Hem buradan alabalık yemeden ayrılırsan dereler peşinden ağlar."* Sesini değiştirip alay ederek, *"Ninenin ruhu da rahatsız olur, bilesin! Hadi atla! Nazlanma!"* Yahya'yı kolundan tutuğu gibi kendi minibüsün ön koltuğuna bindirdi, kapıyı sertçe kapadı. Ardından Yahya'nın eşyasını alıp bagaja yerleştirdi. Öteki yolcular arabaya çoktan binmişlerdi. Casim yine o umarsızlığıyla motoru çalıştırdı. Geri geri çıkarken tampondan kırılma sesleri geldi, Casim bitmez tükenmez küfürler etti ama arabadan inip bakmadı bile. *"Sabah sabah katil olacaktım! Allah korudu vallahi."* dedi ve Hğeva Köyü'ne doğru yola koyuldu.

Yahya arabanın bu koltuğuna da yabancı değildi yola da fakat, yine de sanki ilk kez görüyormuş gibi manzarayı izliyordu. Aslında derdi Casim'le göz göze gelmemekti… Zihninde korkular dolaşıp duruyor, anlamsız görüntüler peş peşe gözünün önüne geliyordu. Kuzgun zihnini iyice bulandırmıştı; bu bir rastlantı mıydı, yazgı mıydı? Tekrar tekrar kuzgunu, yamacı ve tekerleği düşündü, düşündükçe daha çok korkmaya başladı. Terlemeye başladı, kulakları kızardı. Suçluluk köpeklerin çivili tasmaları gibi boğazını sarıyor, nefes alamaz oluyordu. Aptalca davranmıştı… Ölümle burun buruna gelmiş olmanın paslı bıçağı karnını parçalıyor, parçalıyor, parçalıyordu. Saçından, alnından, göğsünden boncuk boncuk ter boşalıyordu. Avuçları da terlemeye başladı; ter yaralara doldukça acı alevleniyordu.

Arka koltukta oturan adam Yahya'yı izliyordu, huzursuzluğunu hissetti, sabah mezradan gelirken kestiği teleğhaşların birini soyup uzattı; *"Al hemşerim, içini serinletir."* Yahya, Hilmi'nin sesini duyunca, düşlerinden sıyrılıp teleğhaşı aldı. Hilmi'ye teşekkür etti ve tekrar manzarayı izlemeye koyuldu. Casim'le konuşmak istemiyordu. Teleğhaş iyi geldi, insanın nefesine ferahlık veriyordu, sanki mentol vardı içinde. Buraya geldiği günden bu yana neredeyse her gün teleğhaş yiyordu, gidip aramasına da gerek yoktu, köylüler teleğhaşı sevdiğini öğrenmişti ve kim teleğhaş kesmeye giderse, Yahya'ya da getiriyordu.

Casim, *"Bana niye vermiyorsun?"* diye çıkıştı Hilmi'ye. *"Sel gider kum kalır, haberin olsun!"* Hilmi yanıt vermeden teleğaşı soyup Casim'e uzattı. Casim teleğhaşı büyük bir keyifle yemeye başladı, iyice kararmış suratına renk geldi, çatık kaşları, kuru toprağa su dökülmüş gibi gevşedi. *"Boş ver hemşerim"* dedi Yahya'ya, *"Unut gitsin... Önümüzde şenlik var, balık tutacağız, balık... Öyle eğleneceğiz ki, Enis rakıları almış Dereğhanlarda bizi bekliyor... Aklın kazaya takılırsa balığın*

tadını alamazsın! Ben neler gördüm, neler yaşadım… Unutmayı bilmeseydim arabanın tepesine binemezdim."

-*"Enis kim?"* diye sordu Yahya, Casim kahkaha attı, *"Adamın yatağında yatıyorsun da kendini bilmiyorsun, vay anasını... İşe bak! Enis, Rüstem'in küçük oğlu... Polis!"*

Bir an sessizlik oldu. Ne Yahya ne bir başkası konuştu, araba Hğeva'dan hanlara doğru ağır ağır tırmanmaya başladı, motorun sesi gittikçe artıyor, virajlar daha keskinleşiyordu. Yahya Hilmi'yi merak ediyordu, adam az konuşuyordu ama gözlerinde bir derinlik vardı, sesi sakindi, yatıştırıcıydı. Daha önce onu Camidibinde görmüştü, sanki birine benzetiyordu, ama kime? Dönüp de soramadı. Bu arada Casim teybe bir kaset koydu, sesini açtı.

"Dereler akar gider
taşları yalar gider
bu dünya bir pencere
her gelen bakar gider.."

Yahya daha önce bu türden türküler dinlemişti ama bu türküyü duymamıştı. Yaşlı bir adam söylüyor olmalıydı... Casim de türkücüye eşlik ediyor, neşeleniyordu. Bağlamanın tellerine her tezene vuruşunda, Yahya'nın yüreğine bir çizik atılıyordu. Sözcükler küçük küçük çakıllara dönüşüyor, yamaçlarından aşağıya yuvarlanıyor, yuvarlandıkça kayanın üstünü toprak sarıyor, büyüyor, büyüyor, gelip Yahya'nın boğazına dayanıyordu. Bir süre sonra kendini tutamadı, hıçkırarak ağlamaya başladı... Casim aniden fren yapıp durdu! Herkes susmuştu, sadece Yahya'nın ağlaması duyuluyordu. Casim dönüp şefkatle Yahya'nın omzuna dokundu, Hilmi kararlı bir sesle, *"Çıkıp azıcık hava alalım."* dedi...

Yolcular dolmuştan inip Yahya'yı yalnız bıraktılar, herkes bir taşın arkasına geçip çişini yaptı, sonra toplaşıp havadan sudan konuştular... Ancak Yahya'nın hıçkırıklarının dindiğine emin olduklarında yeniden Minibüse bindiler. Casim uzanıp teybi kapamak istedi, Yahya, ondan beklenmeyecek bir hızla elini tuttu. Casim'le göz göze geldiler. Casim usulca elini çekti, biran yola devam edecek gücü bulamadı kendinde. İçindeki gelincikler soldu, gözelerinde sular bulandı, yaylasına sis çöktü... Kederi yüzüne bakanları da sarıyordu, Hilmi, hiçbir şey söylemeden Casim'in geniş omzuna vurdu. *"Hadi artık!"* dedi. Casim arabayı çalıştırdı, kendinden beklenmeyecek şekilde yavaş yavaş hareket ettirdi. Kendini kötü hissediyordu, Yahya'nın ağlaması garip bir biçimde ruhunu sarsmıştı...

Enis Hanlarda açık olan tek kahvenin önündeki masaya oturmuş onları bekliyordu. Motor sesini duyunca heyecanlandı, çantasını kaptı, bardağın yanına bozukluklar bıraktı, minibüs'ün geldiği yöne doğru fırladı. Yolun ortasına geçip ellerini kaldırdı. Casim şakacıktan minibüsü üzerine sürdü ama o kıpırdamadı, Casim de tam vaktinde frene bastı. İnip kucaklaştılar, *"Size ne olmuş böyle? Hepinizin yüzü camuş derisi gibi kararmış"*

-*"Bir şey yok"* dedi Casim, *"Rakıyı getirdin değil mi?"*

-*"Arabada, Köksal'ı da aldım yanıma, Köksal'la bizim Bilal herhalde bir çuval balık tutar..."*

-*"Tutmazlarsa ayıp olur!"* dedi Casim, gülüştüler. Enis arabanın içindeki Yahya'yı gördü; *"Bu kim?"* diye sordu. *"Yahya... Turist, Almanya'dan gelmiş, biz de yolda karşılaştık, attık arabaya..."* diye yanıtladı Casim. *"Yahya! Şu bizim evde kalan çocuk mu?"*

-*“Evet... Aynı yatağı paylaşıyorsunuz!”* diye yanıtladı Casim, ardından bastı kahkahayı... Biraz olsun neşelenmişti.

Enis Yahya’dan daha onu görmeden, annesinden duyduğunda hoşlanmamıştı. Kendi yatağında yattığından değil, annesinin onunla ilgili konuşurken gösterdiği şefkat canını sıkıyordu. Kara kaşlarını çattı, *“Bir görelim bakalım bu Yahya nasıl biri...”* Gidip kapıyı açtı. Yahya’nın gözyaşları kurumuştu ama yüzündeki hüzün öyle asılı duruyordu. Enis Yahya’ya selam vermeden hüzün bakışlarına bulaştı, donup kaldı. Sessizliği Yahya bozdu; *“Merhaba!”* Enis başıyla yanıtlayabildi, sustu, sanki sesini dudağından bir kuş çalıp kaçırmıştı, dağlara doğru bakındı. Sonra da kapıyı kapatıp Casimlerin yanına döndü. *“Hadi gidelim!”* dedi Enis. Ardından da kendi arabasına yöneldi, Casimler minibüse bindi, yola koyuldular.

Yolun üstündeki kayalara martılar tünemişti. Casim, *“Nasıl asker gibi sıraya girmişler gavurlar”* dedi. *“Bunlar kışın ne yiyor Allah aşkına?”* diye sordu Hilmi. Casim, *“İki metre karda ne bulup da ne yiyecek, göçüp gidiyorlardır… Ama yazın kebabın artıklarıyla besleniyorlar… Her zıkkımı yer bunlar. Baksana karınlarına, patlayacaklar neredeyse…”* Yahya konuşmanın yarısından sonrasını duymadı bile… Bu martılara ne kadar çok benzediğini düşündü. Yeri dağlar değildi belli ki, buralara yabancıydı, buralarda yalnızdı. Tıpkı onlar gibi hor görülüyordu ve tıpkı onlar gibi çekip gidecekti bir gün...

Hüzün, Yahya’nın üzerine iyice çökmüştü, uzun süre sesi soluğu çıkmadı. Ne zaman ki araba eski kilise kalıntısının yanına geldi, Yahya’nın yüzü değişmeye başladı. Kilise daha çok bir şatoya benziyordu, yarısına kadar yıkılmış, üzerine kırmızı boyayla anlamadığı sözcükler yazılmıştı. Casim’e dönüp, *“Ne yazıyor burada, anlayamadım?”* diye sordu. Artık Casim’den

çekinmiyordu ve ona karşı duyduğu güvensizlik de eriyip tükenmişti. Casim de rahattı artık Yahya'nın yanında. *"Kürtçe yazmışlar, ben de anlayamadım… PKK'lıların işidir."* dedi homurdanarak sonra bir ağız dolusu küfür etti.

Yahya, Almanya'da PKK'lılarla tanışmış, bir gösterilerini izlemişti. Babası onlara karşı öfke doluydu ve gösterilerini izlediği için Yahya'yı cezalandırmıştı. O günden sonra PKK ile ilgili ne duysa, duymazlıktan, ne görse görmezlikten geliyordu. Bu yüzden konunun üzerinde fazla durmadı, daha çok kilisenin yıkık duvarlarıyla ilgileniyordu. Duvarların yıkık hali Yahya'yı derinden etkiliyor, o parçalanma, o sökülme, o dağılma duygusu canını yakıyordu. Sonra kendine şaşırdı, niye bu kadar etkilenmişti ki, nihayet orası bir duvardı, kiliseyle de camiyle de pek ilişkisi yoktu. Yine de gözünü duvarlardan alamıyordu. Sonunda minibüs uzaklaştı ve kilise artık görünmez oldu.

Bir süre sonra uzakta, yanında öbek öbek çam ağaçlarının olduğu bir düzlüğe kurulmuş Kinzodamal göründü. Ardahan yolundan köye döndüler ve köprüyü geçip kahvenin orada durdular. Köylülerle konuşup çay içtiler. Ardından arabalardan eşyaları alıp, dereye yukarı yürümeye başladılar. Köyü çıkınca, derenin kenarındaki taşlara oturdular. Köyde birkaç kez gördüğü, ezik yürüyen, omuzları çökmüş, saçı sakalı dağınık, gözlerinin altı buruşmuş ve pek konuşmayan Bilal, derenin kenarında bir başka adam gibiydi. Yürüyüşü değişmiş, göğsü kabarmış ve omuzları yeleğini daha dik taşımaya başlamıştı. Ne yaptığını bilen bir havayla, önce pantolonunu değiştirdi, ardından çantadan balık ağını çıkarıp atmak için hazırlığa girişti. Aynı yaşlarda olmalarına rağmen Ardahan'dan gelen Köksal daha genç bir yüze, daha bakımlı saçlara ve daha iyi giyime sahipti. Sanki aralarında bir rekabet vardı, ellerini çabuk tutuyorlardı. Ağlarını açtılar, düğüm yerini ağızlarıyla tutup, kur-

şun bağlı eteklerini beceriyle seyrekleştirerek, dereye atmaya başladılar.

İkisi dereden yukarı yürümeye başlayınca, onların taşıdığı çantaları da ötekiler paylaştı. Enis çantaları bölüştürürken rakıları ve biraları gösterdi. Hep birlikte kahkahalar attılar ve balıkları bir an önce tutup, rakı içmek için sabırsızlandılar. Bağıra çağıra, ıslık çala türkü söyleye yürüdüler. Enis en önde yürüyordu. Omuzları genişti ve yere sağlam basıyordu. Deri montun altında zaman zaman metal bir şey parıldıyordu. Bu ışıltı, en arkadan gelen Yahya'nın dikkatini çekti. Önce cep telefonu sandı ama Enis bir taşın üstünden öbür taşa atlarken belinden silah yere düşünce durumu anladı. Silahlardan hiç hoşlanmamıştı, garip bir soğukluk sarıyordu silahları görünce Yahya'yı… Enis, sıçrayıp tabancıyı kaptı, şöyle bir çevresine bakıp hızla silahı beline koydu. Ardından da ağız dolusu küfretti.

Dere yatağı, kıvrıla kıvrıla, kuzey yamacında orman bulunan bir vadiye giriyordu. Balıkçılar hevesle girdikleri suda henüz bir balık bile bulamamışlardı. Özellikle Köksal çok iddialıydı ve neden balık bulamadıklarını anlamıyordu. Daha geçen gün buradan iki teneke balık götürdüğünü, her yerin balık kaynadığından söz ediyordu. En sonunda Bilal bir balık yakaladı. Tuttukları alabalık daha küçücüktü ama büyük bir sevince neden oldu, herkes birbiriyle şakalaşıyor, şansın döndüğüne inanıyordu. Enis biraları çıkarıp herkese birer tane verdi. Yahya'da susamış, bira iyi gelmişti. İçtikçe neşesi de yerine geldi. Anlatılan fıkraları dikkatli dinlemeye, herkesin attığı o kahkahalara katılmaya başladı. Bir bira daha içtikten sonra ne sabahki hüznü kalmıştı ne de korkusu… Bir an kendini Münih'teki bira festivalinde sandı…

Balıkçıların şaşılası bir azmi vardı, onlarca defa ağ atmışlar fakat sadece bir balık yakalamışlardı. Buna karşın ağ atmaya,

soğuk suda bata çıka oradan oraya koşturmaya devam ediyorlardı. Yüzlerinde bir yılgınlık yoktu, hevesle ağlarını atıyor ve umutla çekiyorlardı. Bir süre sonra Enis da onlara katıldı. Onların yanında dolaşıyor, onlar ağ atarken nara atıyor, ağlar çekilirken tutulduğunu düşündükleri balıklara övgüler düzüyordu. Ama ne yazık ki hiç balık çıkmıyordu. Uzunca bir zaman geçti, vadinin içinden ormanın bulduğu yere geldiler. Yahya yamaçlara baktıkça başı dönüyor, sanki kayalar üzerine geliyordu. Kuzey yamaçtaki orman da sıklaşmıştı, içine ışık sızdırmıyor, yemyeşil bir şemsiye gibi toprağı saklıyordu. Dere kenarında yürüyenler de eski neşelerini kaybetmişler, çıkacak balığın heyecanıyla ilgileniyorlardı. Ne var ki bir türlü serpmeler dereden balık çıkaramıyordu. Sanki dere, bütün balıklarını dehlizlerine saklamış, onları koruyordu. Yahya, koşturmaktan, yürümekten tükenmişti. Ter uyluklarına inmiş, bacaklarının birbirine sürtmesiyle de yara olmuştu. Bu nedenle sünnetli çocuklar gibi yürüyordu. Biri bakınca yürümesine özen gösteriyor, alay edilmekten kurtulacağını umuyordu, çünkü köylüler, kendileri dahil herkesle kolaylıkla alay edebiliyorlardı.

Suyun sesi önceleri yüreğini ferahlatmış, Yahya'yı dinginleştirmişti. Ancak birkaç saat yürüdükten sonra suyun sesinden rahatsız olmaya başladı. Özellikle vadinin daraldığı yerde su sesi insanın kulağından içeriye girerek soluğunu kesiyordu. Yahya suyun ağır sesini kaldıramıyor, derenin kenarından değil de ağaç olmayan yamaca yakın yerlerden yürümeyi yeğliyordu. Yamaçlarda bir yığın patika vardı, sürüler buralardan geçmiş, güzel yolaklar ortaya çıkmıştı. Üstelik kafileyi kuşbakışı izleme olanağı buluyor, başka şeylerle de ilgilenebiliyordu. Zaman zaman şahinleri izliyor, zaman zaman karşı yamaçtaki ormana göz gezdiriyordu. Bir ara ormanın içinden ses geldiğini sandı, fakat bir şey göremedi. Sonra koşup yamaçtaki bir kayanın üzerine çıkıp dikkatle ormanı izledi…

Ormanın içinde belli belirsiz bir açıklık vardı ve oradan biri yamacı tırmanıp hızla ağaçların içine girip gözden kayboldu. Başında değişik bir örtü vardı, adam pek de çobana benzemiyordu. Acaba korkmalı mıydı? Pek karar veremedi; gözün gördüğü her yer ıssız ve kimsesizdi. Toprak, kayalarının sert yüzüyle çetinliğini gösteriyordu, dere çağlayanlarda kükrüyor, güneş bile sarı sevgisini çekinerek vadiye akıtıyordu. Yahya kendini çaresiz, yalnız, öksüz, bitmiş hissediyordu. Ötekilerine baktı; hiç de bitkin değildiler, korktuklarına yönelik bir belirti de yoktu, güçlü ve heyecanlı yürüyorlardı, balık arzusuyla dopdoluydular.

Artık yalnız yürümek istemediği için, yamaçtan inip derenin kenarındaki arkadaşlarının yanına yaklaştı. Bu durumu ilk Hilmi fark etti ve yanına gelip, *"Bir şey mi oldu?"* diye sordu. *"İlerde, ormanın içinde birini gördüm."* Hilmi'nin yüzü değişti. *"Nasıl biriydi?"*

-*"Pek çobana benzemiyordu, değişikti"*

Hilmi'nin kaşları çatıldı, yüzünün rengi attı. Hiçbir şey söylemeden oradan ayrıldı, gidip Casim'le konuştu. Hilmi'nin tutumu Yahya'yı kuşkulandırdı, konuşmaları dinlemek için yanlarına gitti. Hilmi Enis'e; *"Sana bir kilometreden bakan polis olduğunu anlar, ordaysalar, hiç şansımız yok!"* diye çıkışıyordu. İçkinin etkisiyle Enis'in cesareti artmıştı. *"Hepsine yetecek kurşunum var, ben varken size bir şey olmaz!"* dedi. Anlamsızca kahkahalar attı. Hilmi, sessiz olmasını, eğer duyarlarsa tehlikeli olacağını anlattı ama Enis pek oralı olmuyordu. Hilmi serpmecilere durmalarını işaret etti ve geri dönmeleri gerektiği üzerine tartışma başladı. Balıkçılar dereden çıktı ama Enis ikna olmuyordu, Casim ne yapacağına karar veremedi, Hilmi üsteleyince, Casim Yahya'yı çağırıp sordu; *"Ne gördün?"* diye sertçe sordu. Yahya sakince anlattı; *"Ya-*

maçtaki şu taşın üzerinden görülüyor, ormanın içinde bir boşluk var, oradan birinin yukarı doğru tırmanıp ağaçların içine girdiğini gördüm, ama çobana benzemiyordu, başında da örtü gibi bir şey vardı."

Casim hiçbir şey söylemeden Enis'in yanına gitti. Enis derenin kenarında bir taşa oturmuş birasını içiyordu, Casim'le bir süre tartıştılar. Derenin sesinden ne dediği duyulmuyordu ama Casim'in öfkelendiği belliydi. Bir süre sonra serpmeciler elbiselerini değiştirdiler. Dönüş hazırlıkları yapıldı, Hilmi Yahya'nın koluna girdi ve geldikleri yoldan geri dönmeye başladılar. Köye yaklaşınca Enis, *"Ne olacak şimdi rakı keyfi, boşuna mı geldik Ardahan'dan buralara?"* dedi. Casim, *"Bizim Sait'in döner yerine gider içeriz…"* diye yanıtladı. *"O sorun değil de köye gittiğimizde kaç balık tuttunuz derlerse biz ne diyeceğiz?"* Köksal, *"Yalandan kim ölmüş, bir torba tuttuk, pişirdik yedik deriz."* diye söze girdi. *"Rıdvan ağanın Hasan'ı dermiş ki; yalan öyle ince bir örtüdür ki, bir yerini örtersin, öbür tarafların açıkta kalır…"* Yahya bu söze şaşırdı. Onca felsefe kitabı okumuştu ama yalan için bu derece etkin, bu derece yalın bir cümleyle karşılaşmamıştı. *"Bunu bir yere not etmeli"* diye geçirdi içinden… *"Bunu bir yere not etmeli…"*

-*"Bari o zavallı balığı canlıyken dereye atsaydınız, yazık oldu!"* diye içlendi Hilmi.*"Öbür dünyada hepimizin yakasına yapışırsa görürsünüz!"*

-*"Yahya'nın yakasına yapışması gerekir. Onu yalnız bıraktıran oydu, ben karışmam arkadaş, korkmasa şimdi bir çuval arkadaşı olurdu balıkçığın."* dedi Casim, hep beraber gülüştüler.

Köye geldiklerinde herkes işinde gücündeydi, kahvedeki yaşlılar dışında kimse yoktu. Onlara da uzaktan selam verip arabalara bindiler, Dereğhanlarına doğru geldikleri yoldan

tırmanmaya başladılar. Hanlarda hiç durmayıp Hğeva'nın Yaylasının üstüne kadar geldiler. Tepede arabaları durdurup, arabadan indiler. Yahya manzara karşısında donup kaldı. Tepeler birbiri ardına sıralanıyor, renkler yeşilden maviye doğru çekiliyordu. Yakında bir dağ gölü görünüyordu, koyu bir rengi vardı, neredeyse lacivert gibiydi. Hemen yanında belli belirsiz bir taş duvar görünüyordu. *"Kim yamacı ikiye ayırmak ister ki, bomboş otlak."* diye düşündü Yahya, *"Çayır yok, tarla yok, ev yok…"* Aniden sabah gördüğü kuzgun geldi aklına. Ağzında bakır tadı oluştu, dudaklarını ısırdı, parmakları iç içe geçmeye başladı. Casim *"Yahya!"* diye seslendi. Yahya irkildi, irkilince de zihnindeki karışıklık uçup gitti. Casim ve ötekiler yamaca kurulmuş derme çatma bir binaya giriyorlardı. Binanın yakınında bir adam, henüz koyunu kesmiş yüzüyordu, etin üzerinden buharlar kalkıyordu. Ağır bir koku sarmıştı her yanı, midesi bulandı, daha fazla dayanamayıp hızla binaya yöneldi. Binanın girişindeki adam cağ kesiyordu, Yahya'yı görür görmez, *"Hoş geldin hemşerim dedi, "Geç!.."*

İki üç ilkel masa ve arkada bir kapı vardı. Kapının aralığından bir adamın ayakları görünüyordu, sedire uzanmıştı, beyaz yün çorapları ayağına doğru sararmış, tabanları da simsiyah olmuştu. Arkadaşları bir masanın çevresine oturmuşlar, rakı içiyorlardı. Enis, *"Sait, hala oğlu, bu delikanlıya iyi bak, sana akraba olur…"* Sait dönüp Yahya'ya uzun uzun baktı. *"Tanıyamadım, nereden akrabam oluyor?"* diye sordu. Enis, *"Tütiye halanın küçük oğlu, tanımadın mı?"* dedi. Sait Yahya'yı bir daha baştan aşağı süzdü ve dudaklarını büktü… *"Git başımdan!"* dedi, *"Eti yaktıracaksın…"* Yahya, kendisiyle ilgili şakalara aldırmayıp, Casim'in yanına oturdu. Enis bu kez Yahya'ya dönüp dedi ki; *"Bu cağları kesen kara adam, tanıştırayım, senin Güllü Halanın oğlu olur, Gheva'da otururlar, öğretmendir, iyi balık tutar… İyi çocuk döver…"* Ardından bastı

kahkahayı… Gülüşmeler daha bitmeden Sait Casim'e dönüp, *"Dayıoğlu, buradan geçeli epey zaman oldu, bari epeyce balık tutabildiniz mi?"*

-*"Evet! Tuttuk' dedi Casim, torbaya sardığı küçük balığı gösterdi: "Bak! Köksal'la Bilal'ın büyük uğraşlarının sonucu... Ama değerli balıktır ha… Bu yüzden kızartmaya kıyamadık."* Yeniden ortalığı kahkaha sardı. Odadaki adam kapıdan başını uzattı, insanların yüzüne baktı, sonra da ayağıyla iterek kapıyı kapattı. Enis, kapının kapanışına tepki verdi, kalkıp oraya yürüyecekti ki Casim omzundan tutup yerine oturttu.

Cağlar geldi, rakılar döküldü, yiyilip içilmeye başlandı. Sofra şenlikli sürerken başkaları da gelip yemek yiyip gidiyordu. Bir ara iki Göleşen'li daha gelip aralarına katıldılar. Yenilip içildi, fıkralar anlatıldı. Yahya istemedi, fakat ısrarları kıramayıp bir duble rakı içti, ardından bir tane daha… Yahya da arkadaşları gibi naralar atmaya, şarkılar söylemeye başladı. Bir süre sonra karşılıklı öyküler anlatıldı. Biri öyküyü bitirir bitirmez, öbürü hemen sözü kapıyor, kendi anılarını anlatıyordu. Öykülerin çoğu abartmaydı ve abartmadan hoşlanıyorlardı. Bir seferinde Casim, Karakayalarda ağaç kesmeye gittiğini, büyük bir ağaca çıktığını, ağacın en tepe ucundan budamaya başladığını, ne var ki derhenin dalları kesmediğini, inip baltayı alıp yeniden çıktığını, dalların çok kalın olduğunu, bu yüzden ancak iki elle baltayı tutup ağacı budayabildiğini anlattı. Bunun üzerine sonradan gelen köylülerden biri, *"Ayaklarını gövdeye sar düşeceksin…"* diye takıldı. Bu kez sözü o adam kaptı ve babasının çok büyük tomruk kestiğini, en az altı yedi adamın kucaklayabileceğini, buna karşın kendisinin tek başına bir o ucundan, bir bu ucundan omuzlayıp evlerinin önüne çıkardığını anlattı. Bu kez de Casim ona, *"Altına destek ver tomruğu kaçıracaksın."* diye takıldı. Sanki zamanını bir kartal

tutup pençesiyle kaçırmıştı, kimse farkında olmadı. Ne zaman ki sessizlik çaldı ağızlarından sözü, o zaman herkes pencereden gökyüzüne baktı; hava kararmıştı... Casim ayağı kalkıp hesap istedi. Paraya baktı, biraz düşündü, sonra herkesten eşit miktarda para talep etti. Yahya da kendine düşen payı ödedi ve kulübeden ayrıldılar.

Rakı hepsini etkilemişti, doğru dürüst yürüyemiyorlardı. Sonradan aralarına katılan iki kişi atlarına binip oradan uzaklaştılar. Yahya onlara özendi. Atlar sarhoş değildi ve üzerine binenleri evlerine sağ salim götürebilirdi. Oysa Casim bütün gün içmişti. Yol sarp uçurumlardan geçiyordu, sarhoş sarhoş Casim dönemeçleri nasıl alacaktı? Eğer uçuruma yuvarlanırlarsa, parçalarını kurtlar bile bulamazdı. Enis da perişan görünüyordu. Gerçi Köksal fazla içmemişti, belki otomobili o kullanırdı, fakat Yahya kendi canının derdine düşmüştü...

Arabaların yanına gelince, Enis ve Köksal herkesle öpüşüp sarıldılar. Sıra Yahya'ya gelince, Enis, *"Sevdim seni çocuk ama ödleksin… Ben ödlek kardeş istemem!"* deyip omzuna sertçe vurdu, *"Hoşça kal, annemlere selam söyle…"*

-*"Ödlek değilim"* dedi. *"Ödlek olsam, bu dağlarda işim ne?"*

Enis biraz düşündü, hiçbir şey söylemedi. Yahya'ya bir kez daha sarıldı ve arabaya binip, oradan ayrıldı… Herkes bir süre Enis'in arabasının arkasından baktı, sonra minibüse doluştular. Yahya, alışkanlığıyla Casim'in yanına oturdu. Ön koltuğa oturmak bir saygınlık gösterisiydi. Yahya, önce bundan hoşlanmamıştı, ön koltuğun kendisine ayrılmasını, Casim'in otoritesini gösterme biçimi olarak algılıyordu. Fakat artık Casim'e bakışı değişmiş, aralarındaki güvensizlik kalkmıştı. Bu nedenle ön koltuğa Yahya'nın oturması doğaldı, çünkü Casim'in arkadaşıydı…

Casim hemen arabaya girmedi, gidip bir taşın yanına çişini yaptı, genleşti, kollarını hareket ettirdi, sonra gelip arabaya bindi; *"Korkma Yahya"* dedi, *"Bu koca adam, kışın, şu gördüğün yaylaya araba indirmiş adamdır."* Minibüstekiler Casim'i onayladılar. Yahya, *"Çekinmiyor değilim, ama korkmadım!"* deme gereksinimi duydu. Oysa korkuyordu, fakat korkusunu saklamak istiyordu. Köylüler kolaylıkla birine lakap takıp, aşağılayabiliyorlardı. Lakaptan kurtulmanın da olanağı yoktu. Kendisine de *"Korkak."* ya da benzeri bir lakabın takılmasından çekiniyordu. Öte yandan içinde bastıramadığı bir öfke büyüyordu. Köye geldiğinden beri herkes, bir şehir çocuğu olarak korkacağını, korkak olduğunu söylüyordu. Yahya, köylülerin her şeyini sevmişti fakat bu tutumları karşısında çılgına dönüyordu. *"Güya kendileri korkmuyor."* diye geçirdi içinden. Geceleri dağda kalacağını söylediğinde, gözlerinde beliren korkuyu görmüştü. Bunu yüzlerine vurmak, kendisine yüklenmek istenen korkaklığa isyan etmek istiyordu, ama bir türlü yüksek sesle dile getiremiyordu. Hiç düşünmüyorlardı; çantasını kapıp Almanya'dan, Artvin'in dağlarına gelmek bir korkağın göze alacağı iş miydi?

Casim, içki içmeden öncesine göre arabayı daha sakin, daha ustaca kullanıyordu. Hatta denebilir ki alkol Casim'in taşkınlıklarını ve kabalığını almış, taşkın ruhunu yatıştırmıştı. Gözleri daha insanca bakıyor, yolcular korkmasın diye dönemeçlere çok yavaş giriyordu. Yahya'nın korkuları dinmeye başladı; kendini güven içinde hissetti ve gözlerini kapadı. Karanlığın bütün ayrıntıları yok etmesi, her şeyin derin bir yokluğa tutsak olması gibi, zihnindeki ayrıntılar da göz kapakları kapanınca silinmeye, giderek uyku bedenini ele geçirmeye başladı. Kısa bir süre sonra gevşedi. Casim Yahya'nın korkup korkmadığını kontrol için baktığında, Yahya çoktan uyumuştu, gülümsedi. Uyurken Yahya'nın yüzü gerginlikten arınmış, loş ışıkta daha

çok bir bebeğin yüz hatlarını andırıyordu. Casim, Yahya'nın defineci olamayacak kadar toy olduğunu düşündü. Bu toy çocuğun kendisini ve arkadaşlarını kandırması olanaksızdı. Peki ne gizliyor olabilirdi?

Yahya, geceleri gördüğü kâbuslardan dolayı pek uyuyamıyordu. Hatta kâbus göreceği korkusuyla uykuya direniyor, son anda uykunun o güçlü soluğu gözünün ferini emince kendinden geçiyordu. Çocukluğunda da kâbus görüyordu. Annesi bir Almanla çekip gitmesinden sonra kâbuslar artmış, babası hekime götürmek zorunda kalmıştı. Hekimin verdiği ilaçlar bir süre sonra uyku sorununu çözmüştü. Ne var ki köye gelir gelmez kâbuslar, saklandıkları karanlık dehlizlerden çıkmışlardı. Önce bolca rüya görmeye başlamış, ardından o en çok korktuğu görüntüler yakasına yapışmıştı. Kâbusların birinde yeryüzü bir balon gibi gittikçe büyüyor ve bir toplu iğne onu patlatıyordu. Bir diğerinde, kusursuz lacivert bir mermer üzerine yumurta kabukları gibi parçacıklar dökülüyor ve bunları gördükçe Yahya'nın bedeni sanki pullukla tarlanın sürülmesi gibi parçalanıyor, içinden sarı, yeşil bir irin akıyordu. Yahya kâbuslarla karşılaşmamak için gece uyumamaya özen gösteriyor, uykunun ağır örtüsüne direniyor ve sabahları yorgun uyanıyordu. Yorgunluk gün boyu onu takip ediyordu. Üstelik balık tutma işi çok uzun bir yürüyüş gerektirmiş, Yahya'nın sadece bedeni değil, ruhu da direnemez olmuştu. Alkol damarlarında usulca süzülüp sinirlerini yumuşatınca, arabanın sarsıntısı Yahya'ya ninni gibi geldi, hemencecik sızıvermişti.

Minibüsün ışıkları sanki karanlığı delip kendine yol açıyordu. Yamaç aşağı bir oyana bir bu yana dönerek Hğeva Köyü'ne geldiler. Hğeva'da pek sessiz bir köydü, ortalıkta kimseler görünmüyordu. Casim, Zalğev'in Deresi'nde balık tutulabileceğini düşündüyse de yorgunluğundan dolayı gözü kesmedi

ama eve balık götürmesi gerekiyordu. Eşinin kırık ayağı morarmıştı ve umutları taze alabalığa kalmıştı, çünkü Artvin'deki doktor, bir hafta sonraya randevu vermişti ve o zamana kadar alabalıkla idare etmesi gerekiyordu. Köylüler kırık ve çıkıkların alabalık bağlanırsa iyileşeceğine yürekten inanıyorlardı. Bu yüzden eve balık götürememek canını sıkıyordu. Hilmi'yi ikna etse, Bilal sözünden çıkmazdı. Fakat söylemeye de cesaret edemiyordu…

Yahya, *"Yangın!"* diye çığlık atınca Casim ne yapacağını şaşırdı, ani bir fren yapıp durdu. *"Ne yangını?"* diye çıkıştı Casim, *"Az kalmış uçurumun dibini boylayacaktık!"* Yahya şaşkın şaşkın çevresine baktı, sonra başını eğdi. *"Ama."* dedi, *"Rüyamda ben kocaman bir ot yığının üzerinde uyuyordum."* Utanıp cümlesinin sonunu getirmedi. Casim, *"Anladık, uyuyordun…. Sonra? Casim sorgulayınca anlatmaya karar verdi: "Uyuyordum, iki gözünde iki ayrı yılan olan bir adam karanlıktan usulca sokuldu, yapının kenarına benzin döktü, ardından ateşe verip, geldiği gibi uzaklaşıp gitti... Ben otların üzerinde uyuyorken o adamı nasıl görüyorum diye kendi kendime sorup durdum. Sonra ateş her yana yayıldı."* Sözünü bitirmeden ellerine baktı: *"İşte bu bezler tutuştu ve ellerim yandı!"* Hilmi, gülümseyerek Yahya'nın omzuna vurdu; *"Anlaşılan bez yarana yapışmış, araba sallanınca canın yandı, sen de onu rüyanda yangın olarak gördün... Takma kafana!"* dedi.

Casim hiçbir şey söylemeden motoru çalıştırıp yola devam etti. Rüya üzerine Hilmi, Bilal ve Yahya konuşup duruyorlardı. Hğeva'yı geçip Göleşen'e doğru yaklaştılar. Konuşmalara ender katılan Bilal birden *"Merek yanıyor!"* diye bağırdı! Hepsi Gapanınbaşı denilen yerdeki alevleri gördüler, arabayı durdurup indiler. Yangın yeri oldukça uzaktı. Mereğin çevresini saran alevler bir gelincik gibi görünüyordu ve karanlıkta

bütün gözleri kendine kilitliyordu. Yangını bir süre sessizce izlediler, sonra Casim, yolun kenarındaki bir kayaya tekme atıp küfretti. Kaya, karanlıkta aşağı doğru yuvarlandı. Birden ormandan, insanı dehşete düşüren çatırdılar, homurdanmalar geldi. *"Ula!"* dedi Hilmi, *"Kafiri yerinden oynattın!"*

Casim hızla arabaya gidip el feneri getirip baktı. Pek bir şey görünmüyordu. Yaklaşık yüz metre sarp ve ağaçsız bir yamaçta taşlar parıldıyordu. Aşağıdaki ormanın içi öyle karanlıktı ki Casim'in fenerinin ışığını susamış bir adam hevesiyle içip tüketiyor, geri bırakmıyordu. Yahya önünde duran, ama neredeyse yuvarlanacak olan bir kayaya baktı. İçinden kayaya bir tekme atmak geldi, tutamadı kendini kayaya tekmeyi vurdu, kaya tüm ağırlığıyla yuvarlanıyordu; havaya sıçrayıp toprağa düşüyor, yeniden havalanıyordu. Taşları kırdı, küçük çalıları ezdi ve ormana girdi. Kayanın çıkardığı ses, ağaçlara çarpa çarpa sonunda kesildi. Yahya'nın içinde tutsak olan bir ışık gözlerine vurdu, kaşları sertleşti, göğsü kabardı. Biraz suçluluk duydu ve arkadaşlarına dönüp baktı; hiçbirinin umurunda değildi, onlar yangını izliyorlar, bir yandan da kimin yapmış olabileceğini tartışıyorlardı. Yahya birçok kaya daha yuvarladı yamaçtan. Harika bir oyundu, her kayadan sonra sanki üzerindeki ağırlık azalıyordu. Casim Yahya'yı arabaya çağırana değin sürdürdü bu oyunu.

Köye kadar bir yandan yangını izliyorlar, bir yandan tartışıyorlardı. Bilal, *"Yahya'nın elini yakan bu yangın olmasın!"* dediğinde herkes birden sustu. Çok az konuşan Bilal'dan böyle bir açıklama beklemiyorlardı. Garip bir tedirginlik yaşandı arabada. Sanki sözcükler buz tutmuştu ve biri konuşsa paramparça olacaktı. Köye girene kadar kimse konuşmadı. Camidibine yaklaştıklarında, *"Söyle bakalım"* dedi Casim, *"Ne olacak şimdi Bilal, yengen senden balık bekliyordu?"* Bilal bir süre

sustuktan sonra, *"Sahi, ne yüzle bakarım yengemin yüzene?"* dedi. Ardından ekledi; *"Casim abi, kilisenin altından köye kadar gelsek, kesin bir kilodan fazla yakalarım…"* Hilmi, geç olduğunu, ışık nereden bulacaklarını, yorulduklarını ileri sürdü ama Casim de Bilal de ısrarcıydı. Casim, arabada her türden aracın olduğun söyleyip Hilmi'yi ikna etti. Yahya her zaman ki gibi susuyordu. Sonunda Kilise'nin oraya gitmeye karar verdiler. Köyün içinden hızla ilerlediler, ortalıkta kimse yoktu, bu Casim'in hoşuna gitmişti. Kimsenin onları görmesini istemiyordu. Birileri görse ve balık tutup tutamadıklarını sorsa ya yalan söyleyecekti ya da milletin diline düşecekti.

Köyü hızla geçtiler, mezarlığın oradan dönerken jandarma arabasıyla karşılaştılar. *"Yangını hemen haber almışlar, baksana!"* dedi Casim, *"Bunlar da olmazsa, merek bırakmazlar köyde"* deyip küfretmeye başladı, fakat beklenmedik bir şekilde aniden sustu. Oysa Casim, küfretmeye başlayınca uzunca bir süre durmuyordu. Bu ani suskunluğuna Yahya bir anlam veremedi. Casim'in yüzüne baktı; solukları hızlanmış, kaşları gerilmiş, gözleri yola çivilenmiş gibi duruyordu. Casim'i bu halde hiç görmemişti.

Jandarma, Casim'e Fırınkayada yaptıkları kazıyı, orada bıraktıkları eşyaları anımsatmıştı. Zihnini bin bir düşünce sarıyor, birçok olasılık durmaksızın beyninde geziniyordu. Kime öfkeleneceğini de bilemiyordu, bugün kendisinden balık bekleyen eşine öfkelense, ayağı aklına geliyordu. Mecit'le Nuri'ye öfkelense, onların nasıl ürktüğünü gözleriyle görmüştü. Ne var ki kazıdıkları yeri doldurmaları, oradaki eşyaları bir an önce almaları gerekiyordu. Şimdiye kadar kazı yerini hiç böyle terk etmemişlerdi. Casim bir yandan da kendini sakinleştirmeye çalışıyordu. Yaz boyunca Fırınkaya'ya kim gider diye düşündü önce, sonra yolunu kaybetmiş olan o kadın aklına geldi,

yine morali bozuldu. Çayır ayının başlamış olması yüreğini ferahlattı. Nasıl olsa bütün köylüler çayırlara koşacak, kimse başka şeyle ilgilenemeyecekti. Çayır zamanı Fırınkaya'ya kim çıkardı ki? Üstelik bu yangın işi, herkesin dikkatini dağıtacaktı. Ne kadar rahatlamaya çalışsa da şüphe, kafasında yer etmişti bir kere…

Çok geçmeden Kilise'nin tepesi göründü. Arabayı uygun bir yere park edip, bundan sonrasını yürüyeceklerdi. Kilisenin duvarları neredeyse tamamen yıkılmış, sadece ağaçlar arasında temelleri kalmıştı. Hemen yanındaki tepeyse görkemliydi. Casim, bu tepenin içinde Ermenilerden kalma bir çarşının olduğuna inanıyordu. Hatta söylentiye göre, neredeyse bin metre yükseklikteki Ermeni yaylasından, olukla buraya süt akıtılırmış. Bu oluğun bir bölümünü Casim de gözleriyle görmüş... Vaktiyle birinin öküzü çift sürerken kocaman bir çukura düşmüş, herkes şaşırmış. Çukurun yanında kocaman taş duvarlar varmış... Taşları da kazmayla sökülmüyormuş… Casim, Peri ninesinden, bir kadının keçisini ararken tepenin arkasında bir yerde bir mağaraya girdiğini, keçisini birçok altın eşyanın bulunduğu yere kadar takip ettiğini, ne yapacağını şaşırdığını, insanlara gördüklerini kanıtlamak için oradan bir tas aldığını, sonra dönmek üzere mağaradan çıktığını, ne var ki bir daha o mağaranın kapısını bulamadığını öğrenmişti. Casim bunları anımsayınca Yahya'nın yüzüne baktı. Belki de o kapının anahtarı yanında duruyordu. Bugün balık sırasında onu dikkatlice izleme olanağı bulacaktı, kayalıklarda nereye bakıyor, nereyle ilgileniyorsa oraları iyice belleyecek, sonra da uygun bir zamanda gelip mağaranın ağzını bulacaktı. Yahya belki de onun yazgısıydı.

Arabadan bütün eşyaları indirdikten sonra yola koyuldular. Kilise tepesinin arkasından dereye doğru yürüdüler. En ön-

deki Bilal, bağırarak türkü söylemeye başladı. Yahya neden bağırarak türkü söylediğini sorunca da ayı varsa sesini duyup kaçacağını, birden ayılarla karşılaşmanın çok tehlikeli olacağını, korktukları zaman çok saldırgan olduklarını söyledi. Derenin karşı tarafı köknarlarla kaplıydı ve sarp yamaç ayıların saklanması için uygun bir yerdi. Bilal'ı dinleyen Yahya Casim'e dönüp, *"Köylüler de korkakmış!"* dedi. Casim, o her zamanki umarsızlığıyla *"Ben ayıdan korkmam!"* diye çıkıştı, *"Ben olmuşum ayı…"* İri bedeni üzerine böyle espri yapması herkesi güldürdü. Yahya Casim'in sevimliliğini fark etti. Bu adam kocaman bir çocuk gibiydi.

Çayırlar bitmiş, orman başlamıştı. Karanlıkta elleri yüzleri çizildiyse de sonunda dereye indiler. Lüküs adını verdikleri ışıldağı taşıma görevi Yahya'ya verilmişti. Bilal, dizlerine kadar pantolonun paçalarını sıvayıp işe girişti. Yahya, Bilal'in önünden giderek göletlere ışık tutacak, balıklar ışığı görünce yuvalarından çıkacaklar, Bilal de serpme ağı üzerlerine atıp onları yakalayacaktı. Ne var ki her ağın çekilişi hayal kırıklığı yaratıyordu. Yahya, *"Balıkların ışığa geleceğinden emin misiniz? Belki balıklar ışığa gelmeleri gerektiğini bilmiyorlardır."* dedi. Casim de Hilmi de öyle kahkaha attılar ki iki yanı uçurum olan derede ses nereye gideceğini şaşırdı, tekrar tekrar balıkçıların üzerine düştü, herkes kendi sesini dinledi bir süre… Sonra köknar ormanından bir gürültü geldi, ardından önlerine kocaman bir taş yuvarlandı. Yahya en öndeydi ve kaya az ötesine düşmüştü. Öyle korktu ki, hızla geri atılıp Casim'in arkasına saklandı. Üstü başı su olmuştu, elinde tuttuğu ışıldak taşa çarptığı için fitili dökülüp sönmüştü. Hilmi, *"Ula bu gavur ne yapıyor?"* diye bağırdı. Geri çekilip bir kayanın arkasına sığındılar. Ardından balıkçılar avazları çıkana kadar bağırıp ıslık çalmaya başladılar. Yahya ne olduğunu anlayamamıştı, kayanın yanına, Casim'in arkasında çömelip iki eliyle başını

tutmuştu. Bilal, Yahya'nın bu ürkmüş halini görünce, *"Ayı!"* dedi. Hilmi sanki ağız kavgası yapar gibi bağırıyor, tartışıyor, ayıyı korkutmaya çalışıyordu.

Derenin iki yanı da tırmanması olanaksız kayalıklarla çevrili olduğundan kaçmaları olanaksızdı. Sadece geldikleri patikaya kadar geriye gidebilirlerse, oradan çayırlıklara çıkabilirlerdi. Fakat şimdi ayının insafına kalmışlar, köşeye sıkışmışlardı. Çok geçmeden bağrışmalara köpek sesleri de katıldı, uzaklardan bir yerden bir silah sesi duyuldu. Yamaçtan Yahya'nın daha önce duymadığı bir böğürtü geldi. Casim elindeki feneri o yöne tutunca, ağaçların iki yana açıldığını, hızla ayının yamacı yukarı tırmandığını gördüler. Casim'in yüzü güldü, Hilmi rahatladı, Yahya da ayağı kalkıp onların gülümsemelerine katıldı.

Hilmi, daha fazla devam etmemeleri gerektiği konusunda Casim'i ikna etti ve geri dönmeye karar verdiler. İki vadi arasında dere öyle karanlıktı ki, yıldızların ışığı bile buraları bulamıyordu. En önde Casim, pili bitmek üzere olan feneriyle güç bela gidecekleri yönü aydınlatıyordu. Casim'i takip edenler el, ayak yordamıyla yürüyorlardı. Köylüler becerikliydiler ve ıslak kayalara bastıkları halde kaymıyorlardı. Fakat Yahya onların bastığı yere ayağını koysa da koymasa da sık sık boydan boya suya düşüyor, ıslanıyordu. Her düşüş komikti ama kimse ilgilenmiyordu. Bütün dikkatleri, bir sonraki adımını nereye atacağına yönelikti. Gizli bir ittifakla derenin Kilise tarafından yürümeye özen gösteriyorlardı. Zorlu bir yürüyüşün ardından, geldikleri patikayı bulup, dere kenarından ayrıldılar. Dere yatağındaki sessizlik bozulmuş, hepsi konuşma arzusuyla dolmuştu. Ayıdan, balıktan söz ederek minibüsün yanına geldiler.

Hepsi arabaya girmek için sabırsızlanıyordu, Yahya arkadan elbiselerini çıkarıp değiştirmek istiyordu. Üşümüştü ve içi tit-

riyordu. Casim, anahtarı bulmak için ceplerini karıştırırken birden üzerlerine ışık tutuldu, gözleri kamaştı. Ne olduğunu anlayamadan *"Kıpırdamayın, ellerinizi kaldırın ve başınızın üzerine koyun!"* diye bağırdı biri. Casim'in ayak bağı çözüldü, sanki yüreği değirmen taşının altında ezildi, ezildi, un ufak oldu. Korkusu başına gelmişti. Jandarmalar gelip üzerlerini aradılar, ardından komutanları sorular sormaya başladı. Kilisenin çevresinde ne yaptıklarını sorduklarında Casim durumu ayrıntılarıyla anlattı. Komutan Casim'i tanıyordu, bu nedenle söylediklerine inanabilirdi. Hilmi ve Bilal'a de gözü alışkındı, hatta Bilal'ın balıkçılığından da haberdardı, ne var ki Yahya'nın yanlarında olmasından kuşkulanmıştı. Casim Yahya'nın uzaktan akrabası olduğunu söyledi ama komutan Yahya'nın konuşma biçiminin bir yabancıyı çağrıştırdığını, yüzünün de hiç Artvinlilere benzemediğinde ısrarlıydı. Casim'de Yahya'nın Almanya'da büyüdüğünü, memleketini ziyarete geldiğini, olabildiğince samimi, olabildiğince inandırıcı bir şekilde, tekrar tekrar anlattı. Komutan bir süre düşündü, Casim'e; *"Diyelim ki sana inandım Casim, tamam siz balık tutmaya gittiniz, peki hani balıklar?"* Casim, *"Onu sormayın komutanım"* dedi, *"Vallahi bizim hanımın kırık ayağı için balık avlayacağız diye bugün koşturup duruyoruz. Kinzodamal'ın deresinde PKK'lılardan, bizim derede de ayılardan fırsat bulup da ağız tadıyla ağ atamadık ki!"* Komutanın silahı kadar soğuk olan yüzü gevşedi ve gülmeye başladı. Askerler de komutanlarına katıldı, ötekiler de… Komutan askerlerine emir verdi, arabalarına yöneldiler, gitmeden de *"Bak Casim, bu adamı gözüm tutmadı, bir şey yapmaya kalkmayın! Ayağınızı kaldırdığınız yere ayağımı basarım haberin olsun!"* Casim mutlulukla, *"Emriniz olur komutanım, bugüne kadar bizden bir şey duydunuz mu?"*

-*"Bilmem"* dedi komutan, *"İnsanoğlu çiğ süt emmiştir…"* Sonra da arabasına binip Ardanuç'a doğru yol aldılar.

Jandarmalar gidince, herkes arabaya girip bir süre sessizce oturdu. Yahya, *"Her yanım çamur kokuyor, keşke duş alabilseydim, şimdi bu elbiseleri değişip yenilerini giysem ne yine aynı olacak…"* diye içlendi. Hilmi, Yahya'nın bu haline acıdı, Casim'e dönüp, *"Bizi Büyükdüz'e kadar götürsene, çok yorulduk, oradan yürürüz biz. Yahya da bizde kalsın bu gece, baksana duşu özlemiş, bizde duş alır…"* Casim *"Olur."* diye onayladı. Yahya Hilmi'ye baktı, bakışlarıyla teşekkür etti. Herkes öyle yorulmuştu ki, bir an önce sıcak yatağa kavuşmayı arzuluyorlardı.

Casim, Hilmi ve Yahya'yı Büyükdüz'de bırakıp geri döndü. Yahya eşyalarını aldı ve mezraya doğru yürüdüler. Yahya her adım attığında ayağı acıyordu. Botlarının içine su dolmuştu ve sürtünmeden bacaklarının arası yanıyordu. Hilmi hızlı yürüyor ve Yahya'nın acısını anlamıyordu. Sessiz bir adamdı, konuşmayı pek sevmiyordu. Yanındakine güven veren bir hali vardı, bakışları sıcaktı. Hilmi'yle yürümek hoştu. Yol, ne kadar uzun olursa olsun, sohbet yolu kısaltıyordu. Bu nedenle ara sıra Hilmi'ye gereksiz sorular soruyor, fakat çok kısa yanıtlar alıyordu. Hilmi'yi rahatsız etmekten çekindiği için sonunda Yahya da sustu. Bir süre sonra yoldan ayrılıp çayırdan yürümeye başladılar. Otlar Yahya'nın beline kadar uzanıyordu, acıları olmasa bu yürüyüşten daha çok zevk alacaktı. Karanlığın içinde akıyorlardı… Sağda solda bazı mezraların ışıkları yanıyordu, belli ki insanlar henüz uyumamıştı. Ancak çayırlar, ormanlar, yollar ıssız ve insansızdı. Sessizlik yürürken iki adamı içine alıyordu…

Zaman, çığlıklarla yırtılırken

Kuşlar sanki birbirleriyle yarışıyor, birinin şarkısı bitmeden öbürü başlıyordu. Yahya gözlerini açtığında, oda henüz karanlıktı. Pencereyi dışardan tahta bir kepenk kapatıyor, içeriye çok az ışık sızıyordu. Uzun zamandır ilk kez kâbus görmemiş, ilk kez uykusunu almıştı. Gerçi Yahya gecelerden oldum olası hoşlanmazdı ama bu kâbuslar yakasına yapışalı geceden nefret eder oldu. Elinde olsa, dağların ardına gizlenen güneşi, ışıktan halatlarıyla çekip gökyüzüne çivilerdi. Gecenin güzel geçmesi Yahya için yeterli bir sevinç kaynağıydı, gülümseyerek uyanmıştı. Uyku tüy gibi hafifletmiş, yüreğine cesaret gelmişti. Yün yorganın sıcak şefkati kaslarını gevşetmiş, bedeni dinlenmiş, ruhu rahat etmişti. Tavana baktı; tahtalar kararmıştı, tahtanın doğal dokusu ilginç görüntüler oluşturuyordu. Tahtalardaki damarlar düş gücüyle heyecanlı öykülere dönüyordu. Karşı duvarda elbiseler asılmış, üzerleri beyaz bir örtüyle kapatılmıştı. Örtünün alt kenarı oyayla işliydi, göz nuru bir emek vardı, renkli şekiller özenle yerleştirilmişti. Yahya bütün duvarları tek tek incelemeye başladı. Yatağın yanındaki duvarda, Kur'an asılıydı ve hemen yanında da bir afiş vardı. Afişte iki silah ve belli belirsiz yazılar göze çarpıyordu. Afişe hizalanmış, soluk ışıkta belli olmayan bir portre görünüyordu. Bu portre Yahya'ya tanıdık geldi, biraz daha dikkat edince Che olduğunu anladı. Almanya'da birçok kişi omzuna Che'nin dövmesini yaptırıyordu, Che'nin bu portresi tişörtlerin üzerine basılıyordu. Tanıdık biriyle karşılaşmış gibi gülümsedi fakat dağ başındaki bir mezrada karşılaşmayı umduğu bir görüntü değildi. Biraz dinlendikten sonra kalktı, üzerini giyindi, eşyalarından yeni çoraplar çıkaracaktı ki şaşırdı, dün giydiği çoraplar yıkanmış, kurutulmuş ve çantasının üzerine özenle yerleştirilmişti.

Yahya giyindikten sonra odadan çıktı; evde hiç ses yoktu. Saatine baktı, henüz saat altı gibiydi, gün yeni ışıyor, küçük koridorun ucundaki pencereden, dışarının aydınlık olduğunun ayrımına varılabiliyordu. Tuvalete gitti, yüzünü yıkadı, evdekileri uyandırmamaya özen göstererek dışarı çıktı. Dışarıda diz boyu sis vardı, bir an geri dönmeyi düşündü ama sisin içinde yürümek istiyordu. Botlarını aradı; botları yıkanıp ayakkabılığa konmuştu ve giyilemeyecek kadar ıslaktı. Yahya başka ayakkabı giymek için çevresine baktı; kenardaki kara lastikleri ayağına geçirip yürüdü. Köşeyi döner dönmez manzara Yahya'nın yüzüne çarptı. Çayırlar, çayırların içindeki ağaçlar sis içinde, sulu boya bir manzara gibi serilmişti. Hemen önündeki ağaç da muhteşemdi, kalın gövdesi düzgün ve dalları sanki özenle top haline getirilmişti. Büyük dalların birine salıncak kurulmuş, iki halat arasındaki uzunca bir kalas yerleştirilmiş, üzerine de kilim serilmişti. Salıncak Yahya'nın uykusunu getirdi. Bir an uzanıp uyumayı düşünse de yürümeyi yeğledi. Güneş henüz ortalıkta yoktu, Yahya sis içinde yürürken ıslak otlar bacaklarına sarılıyor, ıslanmış pantolon tenine soğuk soğuk değiyordu. Biraz daha ilerleyip kaba taşlardan örülmüş çayırın sınırına geldi, ikirciklenmeden bir sıçrayışta üzerine çıktı. Yahya duvarın üzerine çıkar çıkmaz, bir güvercin sürüsü havalandı. Öyle korktu ki, dengesini zor sağladı. Güvercinler köye doğru uçtular, bir süre sonra gözden kayboldular. Sis bütün vadilere, çukurlara dolmuş, buluttan bir yorgan gibi serilmişti. Sadece tepeler görünüyordu. Bulutların üzerinde olduğunu düşündü; *"Bulut ülkesindeyim ne güzel!"* diye geçirdi içinden, pamuktan örtünün üzerinde koşmamak için kendini zor tuttu. Güneşin ilk ışıkları mızrak gibi dağların tepesine saplanınca, Bulğhoor, bir kadın göğsü gibi aydınlandı Yahya'nın karşısında. Kayalar sanki gerdanlık gibi diziliydi. Alakarganın sesi Yahya'nın dikkatini çekmemiş olsa, saatlerce

manzarayı izleyebilirdi. İlerde, çayırın ortasında, sisin içinde bir şeyler kıpırdanıyordu. Yahya'nın içi titredi! Ayı olabileceğinden kuşkulandı, köpek de olabilirdi, sisin içinde tüyleri görünüyordu ama ne tür bir hayvan olduğunu seçmek olanaksızdı. Bekleyip görmek istiyordu bir yandan, öte yandan dizleri titremeye başlamıştı, sonunda korku çekip aldı onu duvarın üstünden, eve doğru hızla yürüdü.

Mezraya yaklaştıkça burnuna taze ekmek kokusu geldi, mereğin yanındaki soba yanıyordu. Hilmi'nin eşi Nezahat kalkmış, sobayı yakmış, hamuru hazırlamış, ekmek pişiriyordu. Yahya'yı görünce, *"Abi sen ıslanmışsın, hemen elbiselerini çıkar, oraya bırak, ben yıkar kuruturum."* diye üsteledi. Bir yandan da sobanın fırınından ekmeği çıkarıp, tepsinin üzerine koydu. Yahya içeri gitmek yerine, sobanın yanındaki sandalyelerden birine oturmayı yeğledi, *"Biraz ısınıp gideyim."* dedi. Nezahat hızlı ve becerikli bir kadındı. Yahya bir süre Nezahat'ı izledi; kadının gözlerine sanki iki yıldız sığınmıştı, sürekli parlıyordu. *"Ne kadar yaşam dolu."* diye düşündü Yahya, sonra taze ekmek kokusuna dayanamayıp, fırından yeni çıkan ekmeğe baktı. Nezahat, Yahya'nın bakışını fark edince kalkıp ekmekten bir parça kırdı ve Yahya'ya uzattı. Ekmeği kopardığında, içinden buhar fışkırdı sanki Yahya daha çok iştahlandı. Ekmeği alıp koklanan Yahya içlendi; ekmek ninesi gibi kokuyordu, *"Nefis bir şey bu ekmek!"* dedi. *"Ne diyorsun abi?"* diye karşılık verdi Nezahat, *"Ekmek nimettir. Allah kimseyi ekmeksiz bırakmasın, Allah kimseyi açlıkla terbiye etmesin!"* Ardından tekneden hamuru çıkarıp, tepsiye güzelce yerleştirdi. Yahya bu kadına şaşkınlıkla bakıyordu. Yüzünde bir bıkkınlık, gözlerinde bir şikâyet yoktu. Tanımadığı bir adamı konuk etmişti, hatta çoraplarını yıkamış, kurutmuş, valizine koymuştu. Bundan hiç gocunmamış, tersine mutluluk duymuştu. Bu nasıl olabilirdi? Yahya şaşkındı fakat minnettardı; çorapları için teşekkür etti,

ardından da *"Yattığım oda kimin odası?"* diye sordu. *"Bizim Yeşim'in odası… Ne oldu abi, uyuyamadın mı yoksa?"* diye yanıtladı kadın. *"Tersine, çok iyi uyudum, hatta köye geldim geleli en iyi bu geceki uykumdu."* Sonra sesinin tonu değişti; *"Aslında, geceleri pek uyku tutmaz beni ama bu gece harikaydı."* Sonra da konuyu değiştirmek için, *"Peki Yeşim kim?"* diye sordu. Yahya'nın amacı sadece konuyu değiştirmek değildi, anlayamadığı bir şey vardı odada hem de Kur'an asılıydı hem de Che'nin portresi! Daha önce ne duymuş ne de görmüştü. Bütün bildiklerine, okuduklarına aykırıydı, rahatsız olmuştu. Nezahat, kızının üniversitede okuduğunu, yakında geleceğini, Sakip'in kızı Öncü ile birlikte kaldıklarını ayrıntılarıyla anlattı. Ne var ki anlattıklarının hiçbiri Che'nin portresiyle Kur'an'ın yan yana durmasını açıklamıyordu. Yahya, doğrudan bu konuyu sormak istedi ama çekindi.

Güneş dağlardan kopup gökyüzüyle buluştukça, güleç yüzü herkesi sarıyor, ısındıkça tenleri herkes güneş gibi gülmeye başlıyordu. Yahya bir yandan sobanın ısısından, bir yandan güneşin sıcağından gevşemişti. Sobanın üzerindeki güğüme bakarken içi geçti; su kaynıyor, fokurduyor, sanki hüzünlü bir türkü söylüyordu. Yahya neredeyse sandalye üzerinde uyuyacaktı. Bandha ağacına asılı salıncağı gözüne kestirdi, oturduğu sandalyedeki minderi alıp salıncağın bir ucuna yerleştirdi, uzanıp başını mindere koydu, yavaş yavaş sallanmaya başladı, çok geçmeden uyudu…

Evle soba arasında koşuşturan Nezahat, Yahya'yı salıncakta görünce önce irkildi, sonra işine yöneldi. Hilmi dışarı çıktığında Yahya'ya baktı; *"Üzerini örtsene çocuğun!"* diye Nezahat'a çıkıştı. *"Uyuyor mu? Anlayamamışım."* dedi Nezahat, koşup battaniyeyi getirip üzerine hissettirmeden örttü. İkisi birden, Yahya uyurken kahvaltı masasını hazırladılar. Güneş yüksel-

dikçe sis de çekilip gitmişti. Geriye dipdiri bir sabah kalmıştı. Hilmi çayırı dolaştı bir süre, sonra mereğin içindeki atölyesinden tırpanı çıkardı. Nezahat, konuk varken çayıra başlamanın doğru olmayacağını söyledi. Hilmi uyumlu bir insandı, tırpanı, örsü, çekici, bileviyi bir kenara bıraktı. Eşinin isteği üzerine kahvaltı masasını bandhanın gölge edemeyeceği bir yere taşıdı. Nezahat da bardakları, kuymağı, peyniri masaya koydu, ardından da çayı getirdi. O sırada bir gürültü duyup salıncağa baktılar, Yahya salıncaktan düşmüştü, gülüştüler…

Yahya şaşkındı, mahcup olmuştu. Kalktı, üzerini temizledi, yıkanmak için çeşmeye yöneldi. Kahvaltı masasına geldiğinde Hilmi'yi ve eşini selamlayıp oturdu. Kahvaltıda Hilmi çayırların artık biçilme zamanını geldiğinden söz etti, sonra da Yahya'ya, tırpan kullanmak isteyip istemediğini sordu. Nezahat, Hilmi'ye öyle sert baktı ki, bunu gören Yahya, aslında içinden geldiği halde, istemediğini söyledi. Ardından da çayın güzelliği üzerine övgüler yağdırdı. Gerçekten de olağanüstü bir tat vardı bu çayda. Nezahat çayı çok sevdiklerini ve günde birkaç kez demleyip içtiklerini anlatmaya başladı. Daha sözü bitmemişti ki kısa boylu orta yaşlı bir adam geldi, Nezahat saygıyla kalkıp adama yer verdi. Adam selam verir vermez Hilmi'ye bir miktar para uzattı. Kime nasıl gönderileceği üzerine bir süre konuştular. Sonra adam dönüp Yahya'ya *"Hoş geldin hemşerim."* dedi. Hilmi, Yahya'ya adamı tanıştırmak istedi; *"Ayıboğan Teyfik derler, bu olsaydı yanımızda akşam o kadar korkmazdık."* Teyfik hemen söze girdi: *"Biz Almanyalıyla tanışıyoruz... Yolculuk bile yaptık"* dedi. *"Güzeldi yolculuk değil mi?" "Harikaydı"* dedi Yahya. Önce anımsayamamıştı ama şimdi ayrımına varmıştı, Sakip'le yolculuğunda tanışmıştı bu adamla. Hilmi kısaca balık macerasından söz edince de Teyfik sözü alıp, bir ayının kulaklarından nasıl tuttuğunu, her sözcüğü eze eze, tadını çıkara çıkara anlattı.

Yahya bu mezrayı çok sevmişti, mezra hayatını da... Köyle yayla arasında dağınık halde kurulmuş mezralarda en göze çarpan şey sessizlikti. Sessizliğin ardından yeşillik sarıyordu insanı, önce gözlerinden doluyordu, yürürse bacaklarına sarılıyordu... Mezrada kahvaltı yapmak, hafta sonları gittiği Alplerden daha etkileyiciydi, belki de daha içtendi. İnsan burada sadece kendisi oluyordu, hiçbir toplumsal sıfat, hiçbir kimliğin değeri yoktu. Mezra evini ve çayırı satın alıp burada yaşamayı düşledi bir süre... Bantha ağacına, eve, mereğe, çayıra alıcı gözüyle baktı: Köyde sıkça gördüğü ve köylülerin *"Kürün."* dedikleri bir tahta yalaktan su akıyordu çayırın orta yerine. Çayırlar su sesiyle ne güzeldi, insanın ruhunu serinletiyordu. Elbette burada yaşayabilirdi. Hilmi bütün gereksinimlerini karşılayacak bir ev yapabilmişti, kendisi de yapardı. Mezra evinde duş vardı, çamaşır makinesi, uydu alıcılı televizyon, telefon bile vardı. Buradan kolaylıkla internete bağlanabilirdi. Koyun veya sığır besleyebilirdi… Belki dağ turizmi için bir işletme kurardı kim bilir…

Yahya düşlerine dalmışken, Hilmi ve Teyfik kalkıp tırpanın bakımını yapmaya yöneldiler. Teyfik demirden iki çatalla toprağa çakılmak için hazırlanmış örsü alıp, çayırın hemen yanına oturdu ve çekiçle örsü çaktı, ardından tırpanı ustalıkla örsün üzerine yerleştirdi, uç tarafını özenle dövmeye başladı. Çekici öyle ritimle vuruyordu ki, ses yamacı dolaşıyor, ağaçlara, taşlara çarpıyor ama akıcılığını kaybetmiyordu. Kısa bir süre içinde iki tırpanı dövdü, Hilmi de taştan yapılmış bir bileme aracı olan masatla tırpanı ustalıkla keskinleştirdi. Yahya, Hilmi'ye yaklaşıp, bu bileme işini nasıl yaptığını incelemek istedi. Hilmi, *"Aman sen yapmayasın, tırpan çok keskindir, döktürür parmaklarını…"* Yahya, *"Sadece görmek istedim"* deyince Hilmi, öteki tırpanı Yahya'ya göstererek bilemeye başladı. Tırpanın uzun sapını toprağa saplıyor, tırpanla sapının

bağlandığı yerden başlamak üzere tırpanın ters yanını dikkatlice tutuyor, masatı tırpanın keskin yanına özenle sürüyordu. *"Bu var ya, harika tırpandır, üç ırgata bedeldir, geçen sene Ruslardan aldım…"*

-*"O da bir şey mi, otuz beş numaranın yanında sözü edilmez."* diye söz yarışına girdi Teyfik. Yahya bu atışmaları seviyor, zevkle dinliyordu. Hilmi tırpanı alıp çayırdan kendine yol açar gibi kesmeye başladı. Otların kesilme sesi insanın içini titretiyor, taze ot kokusu ciğerlerini şenlendiriyordu. Bir süre sonra Teyfik de Hilmi'nin yanında bir kol biçmeye başladı. Daha sonra Yahya'ya dönüp, *"Hemşerim, bir zoğ da sen biç!"* dedi. *"Adam ne bilir çayır biçmeyi, zoğu, tırpanı…"* diye çıkıştı Hilmi. *"Tırpanı biliyorum da zoğu bilmiyorum."* Diye yanıtladı Yahya. İki adam da kahkahalarla güldü. Hilmi, biçmeyi bıraktı; *"Bak bu biçtiğim ot sırasına zoğ derler…"* Teyfik, *"Hadi bir zoğ da sen vur""* dedi. Sonra da Yahya'ya tırpan kullanmayı öğretti.

Yahya, ilk sallayışında tırpanın ucu toprağa saplandı, zor bela çıkardı. İkinci sallayışında otları çok yukarıdan kesti. Yahya'nın bedeni esnek değildi, tırpanla komik oluyordu, Hilmi gülmemek için kendini zor tuttu. Teyfik, *"Çayırı zay edeceksin, bırak!"* diye çıkıştı.

Köylülerin koyun ve ota verdikleri önemi bildiği için Yahya alınmadı, tırpanı hemen Teyfik'e teslim etti. Teyfik, otların içinde neredeyse görünmüyordu ama tırpanıyla bir tırtıl gibi düzgün ve hızla çayırı kemiriyordu. Türküler söylüyor, naralar atıyordu. Hilmi daha sessizdi. Sanki çevresindeki hiçbir şey onu etkilemiyordu. Sadece kendi işini yapıyor ve hep biçtiği otlara bakıyordu. İki arkadaş her şeyden ve herkesten uzaklaşmışlar, kendilerine bir dünya kurmuşlardı. Yahya, artık gitme

zamanı geldiğini anladı. İki adam fark etmeden Mezra evine yürüdü...

Eşyalarını toplayıp mezranın kenarındaki bantha ağacının yanına koydu. Biraz salınacağa uzanıp dinlenmek güzel olacaktı fakat bir kez karar vermişti. Önce köye uğrayıp bakkaldan öte beri alacak, akşam olmadan kamp yerine ulaşacaktı. Gökyüzüne baktı; sanki bulutlar gökyüzünü yıkamışlar ve kuruması için asmışlardı. Baktıkça içine temizlik damlıyor, baktıkça içi açılıyordu… Ruhunu kirleten yapışkan karanlıklar gitmiş, iklimi masmavi bir enginlikle kaplanmıştı. Hilmi ve Teyfik'e dönüp baktı; adamlar çayırın neredeyse yarısını kesmişler, ejderhayla savaşır gibi cesurca tırpanlarını sallıyorlardı. Onların bu heyecanını bozmak istemiyordu ama gitmeliydi. Banthanın dibinde eşyalarıyla dururken Nezahat seslendi; *"Abi nereye? Daha yeni çay koydum, öğlene katmer yapıyorum."*

Yahya, Hilmi'yi de eşini de çok sevmişti. Burada günlerce kalabilirdi. Hatta ömür boyu kalabilirdi. Ne var ki her şeyin bir sınırı var ve o sınır gelip kapıya dayanmıştı; günleri tükeniyordu, daha yapacak işleri vardı. Kamp yapacak, Fırınkaya'ya tırmanacak ve ondan sonra dönüp, Münih'in kül rengi kasvetine katlanacaktı. Nezahat'a ilgi ve konukseverliği için teşekkür etti. Ardından iki adamla vedalaştı ve köye doğru yola düştü. Göleşen'e geldiğinden beri ilk kez yalnız başına bir seyahate çıkıyordu. Yol uzun değildi, köy karşıda onu bekliyordu. Dağın eteklerine serpilmiş evlerin çinko çatıları ışıldıyordu. Yahya Bulğhoor'un yamacına sırayla dizilmiş kayalara baktı: O sarp yamaçta bu denli kocaman kayaların nasıl durduğuna yeniden hayret etti. Yamaçtan yuvarladığı taşlar aklına geldi, bu kayalar da bir gün oradan yuvarlansa, köyün hali nice olurdu? Düşündükçe ürkütücü geldi, düşündükçe, sanki gerçekten kayalar yuvarlanıp köyü ezip geçecekti.

Yahya, Hilmi'yle geldiği patikadan yola kadar yürüdü. Çevrede dağınık duran birçok mezra vardı fakat ortalıkta insan yoktu. Ortalığı böcek sesleri sarmıştı. Sesler çok tizdi, Yahya dikkat ettikçe kulakları çınlamaya başladı, o da dikkatini çiçeklere, ağaçlara, kuşlara çevirdi. Bir süre de kendi ayak seslerini dinledi. Yola henüz inmişti ki yakındaki mezradan köpek sesi geldi. Dönüp baktı, köpek havlıyordu. Korkmalı mıydı? Köpek zincirle mereğin önüne bağlanmış, halsizlikten sadece ön ayakları üzerine durabiliyordu. Rüzgâr esse düşecek gibiydi. Ne merekte ne de çayırda birileri görünüyordu. Mezranın kapısında da büyükçe bir kilit asılıydı. Köpek havlamayı bırakıp inildemeye başladı. Yahya umursamadan yürüdü ama köpeğin sesi sanki ayaklarına dolanıyordu. Köpeğin acınacak hali gözünün önünden gitmiyordu. Hele köpeğin inlemesi, her seferinde tırpan gibi bedenini ikiye bölüyordu. Gidemedi, öylece kaldı. Köpeğin aç olabileceğini düşündü. Nezahat'ın bir gazeteye sarıp kendine verdiği ekmekten bir parça koparıp, çekinerek köpeğe yaklaştı. Köpek ayağı kalktı, kuyruğunu salmaya başladı. Anlaşılan köpek uzun süre aç kalmıştı, karnı bir tahta gibi olmuş, bacakları kırılacak kadar incelmişti. Yahya bütün ekmeğini köpeğe verdi, yandaki paslanmış kovaya mezranın hemen yanında akan pınardan su doldurdu, içmesi için köpeğin yakınına koydu. Bir süre köpeğin yanında çömelip durdu, sonra yoluna devam etti.

Köpeğin çaresiz bakışlarını, acı yalnızlığını, çözümsüz kimsesizliğini kendine benzetti. Köpek gibi kimsesizdi, kimsenin bir şeyi değildi bu köyde. Hatta dünyada kimsesizdi. En çok öfkelendiği soruyu bu kez kendi kendine sordu; *"Yahya, sen kimlerdensin?"* Büyük bir sessizlik duydu içinde, büyük bir boşluk... Yanıt arayıp durdu içten içe. Soru beyninde yankılandıkça başı dönüyordu. Yol kenarındaki bir taşa oturdu. Çocukluğundan beri yakasını bırakmayan o iğrenç bakır tadı damağı-

na yığılıverdi. Yahya tükürüp bu dayanılmaz tattan kurtulmayı umdu; tükürdü, tükürdü, tükürdü. Ne kadar tükürse de ağzındaki fazlalığı atamıyordu. Sanki içinden bir dere toprağı taşı yalayıp ağzına taşıyordu. Öksürmeye başladı, boğazı kilitlendi, nefesi kesildi, dizleri üstüne çöktü. Nesneleri, renkleri algılayamaz oldu. Dayanılmaz bir susuzluk çekiyordu, *"Su."* demek için çırpınıyor, ne var ki dudaklarını bile kıpırdatamıyordu. Her şey kararmaya, ağaçların, evlerin, dağın, ninesinin, Melanie'nin görüntüleri birbiri ardına zihninde dolaşmaya başladı, bir süre sonra küçük ışıltılar gördü, sonra yere yığılıverdi...

Bir adam bedeninin üzerine koyduğu beyaz trampete sürekli vuruyordu. Üst üste renkli elbiseler giymiş bir kadın dans ediyordu. Kadını takip eden bir bulut vardı; kadın nereye gitse bulut da peşinden gidiyordu. Kadını sarıyor, kadından ayrılıyor, kadınla oynuyordu. Kadın nefes aldıkça bulut içine akıyordu. Taşların dibinden küçük çocuklar çıkıp teneke çalmaya başladılar, kadının ardı sıra bir düğün alayı dizildi. Önde, göbekli bir adam, kocaman bir davula vurmaya başladı. Yahya her şeyi öyle net görüyordu ki, şaşırdı. Çevresine bakındığında, sisten bir küre içinde olduğunu gördü. Elini uzatıp duvarlara dokundu, serin ve yumuşaktı. Avuçlarını açtı; kadının arkasına takılan o minik çocuklar avuçlarına doluştular, irkilip çekti ellerini, çocuklar düşmeye başladığında çığlık attı!

Kendine geldiğinde, toprağa uzanmış yatıyordu. Nemli yüzü toprakla karışıp çamura dönmüştü. Kalkıp taşın üzerine oturdu, üstünü temizlemeye başladı. Vücudunun her yanından iğneler batıyordu, birden boynunda, ellerinde, yüzünde karıncaların gezdiğini hissetti. Karınca yuvasının üzerine yığılmıştı ve her yeri karıncalarla kaplıydı. Isırıklarının acısından duramaz oldu, yüzünde ve ellerindeki karıncaları öldürdü ama karıncalar bedenini çoktan sarmıştı. Sırt çantasını kaptığı gibi yamaçtan

aşağı koşmaya başladı. Karıncalar bir saniye ara vermiyor, olmadık yerlerini ısırıyorlardı. Uzaktan derenin sesi geliyordu, önünde yayla yolu vardı ama umursamadı; öyle hızlı geçti ki yolu, yaylaya giden bir kadının atı ürktü, çayırlara dalıp gözden kayboldu. Kadının çığlıkları çayırlarda yankılandıysa da Yahya duymadı. Nefes nefese dereye yetişti, söğütlerin birinin yanına çantasını bıraktı, üzerindeki kazağını çıkardı ve hızla dereye atladı...

Yakındaki mezranın penceresi açılıp kapandı, ardından dışarıya genç bir adam çıktı. Önce çığlık atan kadının sesine doğru baktı, bir şey göremedi, sonra deredeki hareket gözüne ilişti. Alinaz henüz çayırı biçmeye başlamıştı ve tırpanı çayıra öylesine bırakmıştı. Karısı birinin çayırdan hızla geçtiğini gördüğünü söyleyince, tırpana basıp kesilebileceğinden endişelenmişti. Hızla dışarı çıktı, dereye doğru yöneldi, söğüdün yanında bir hırka ve çanta duruyordu. Hemen tırpana göz attı, tırpan bıraktığı gibiydi, rahatladı. Dereye geldiğinde, elbiseleriyle derede yüzen Yahya'yı gördü; Yahya, söğüt köklerine tutunarak çıkmaya çalışıyordu, yetişip yardım etti, çayıra çıkıp güneş vuran bir yere uzanmasını sağladı. Adam soluk soluğaydı. *"Hayırdır hemşerim, bu ne vaziyet?"* Yahya konuşamıyordu, soğuktan dişleri birbirine vuruyor, titriyordu. Genç adam elbiselerini çıkarmasını önerdi ama Yahya hiç tepki vermeyip öylece uzandı çayıra, bir süre dinlendi. Adam eşine seslendi; *"Kız havlu getir..."* Alinaz'ın eşi havluyla geldi. Yahya havluyu alırken göz ucuyla kadına baktı; kadından daha çok küçük bir kızı andırıyordu. Kısa boyu, incecik bedeni ve çocuk yüzü nedeniyle evli olduğuna inanmak kolay değildi. Esmerliği, göz rengi Yahya'nın dikkatini çekmişti. Kadın mezraya yönelince Yahya, *"Kardeşin mi?"* diye sordu. Alinaz, gülümseyip; *"Hayır! Eşim"* diye yanıtladı. *"Bana benzeten biri çıkmamıştı şimdiye kadar, sen ilksin hemşerim."* Yahya, havluyla

güzelce silindikten sonra, *“Ötekiler haklı, sana benzemiyor”* dedi. *“Benzememesi doğal, eşim Kürt’tür, Diyarbakırlı”* dedi Alinaz, sonra da ekledi; *“İstersen kuru elbise vereyim üstünü değiştir, güneşe aldanma burası dağdır.”* Yahya, çantasını işaret etti, *“Elbisem var, nerede değiştirebilirim ki?”*

- *“İster derenin kenarında değiştir ister çatmada!”*

Mezranın yanında kışlık otların saklandığı odundan derme çatma yapılmış binaya yöneldi. Köylüler buraya çatma diyorlardı. Daha iyi yapılmış olanlara merek deniyordu. Yahya gidince Alinaz da tırpanı alıp dövmeye başladı. O sırada yoldan bir at sesi geldi, birkaç kadın yaylaya gidiyordu. Tükez’i tanıdı. *“Tükez... Hayırdır nereye gidiyorsunuz?”* Tükez Alinaz’ı görünce sevindi, *“Alinaz abi, çay mı var?”*

- *“Var var! Olmaz mı henüz demlendi. Gelin çay içelim sonra gidersiniz, aceleniz ne?”*

-*“Vallahi ne bileyim abi...”* Sonra dönüp yanındakilerle konuştu, içlerinden ikisi ayrılıp geldiler, ötekiler yollarına devam etti.

Tükez ve Cinli Sultan gelince, Alinaz çayır biçmekten vazgeçti; zaten gönlü yoktu. Öğretmen olduktan sonra çayır işlerinden iyice soğumuştu. Bir olanağını bulsa, yazın köye gelmezdi fakat annesi ve babasının ona en çok çayır zamanı ihtiyaç duyuyordu. Çayırlar biçilmeye başlandı mı köyde insan bulmak zordu. Neredeyse ağaçlardan bile adam yapıp çalıştırmak isterlerdi, çünkü herkes kendi çayırını bir an önce, yağmur yağmadan biçip, kurutup, kış için saklamalıydı. Tükez Alinaz’a takılmayı severdi: *“Kolay gelsin Alinaz abi, hani biçmemişsin çayırı, millet köy altını bitirdi vallahi, yakında Büyükdüz’deki çayırlara da başlarlar.”* dedi. *“Yarın sabah erkenden kalkıp*

bitiririm... İnsanın sıcakta canı çekmiyor. Bizim Özkan'ın dediği gibi, koyunlar bacak bacak üstüne atmışlar, insanlar köle gibi çalışıp onların kışlıklarını yapıyorlar... Olacak iş değil!" Bir vakit gülüştüler. Alinaz mezraya dönmüş olan eşine seslendi: *"Kız iki bardak daha getir!"*

Alinaz'ın eşi gelmeden Yahya geldi. Yahya'nın varlığı Tükez'de bir huzursuzluk başladı. Yazmasıyla ağzını kapatıp ayağı kalktı. Yahya, yeni gelenlere selam verince, Tükez yarım ağız, *"Hoş bulduk abi."* diyebildi. Cinli Sultan olanı biteni izliyordu. Yahya, değiştirdiği eşyalarını çantasına yerleştirirken, Alinaz'ın eşi de geldi. Çaylar döküldü, herkes tepsinin yanında çayıra gelişigüzel oturup çay içmeye, göğermiş çeçil peynir ve ekmek yemeye başladı. Tükez'in o doğal halini kaybetmesi Alinaz'ın da dikkatini çekmişti. Yahya'nın yabancı olmasına yorumladı, rahatsız olması doğaldı, nihayet Tükez bir köylü kızıydı. Cinli Sultan elbiseler konusunu sorunca, Yahya, *"Karıncalar sarmıştı, suya atlayıp kurtulabildim."* diye yanıtladı. Köylülerin meraklı bakışlarını dindirmek için de kendinden geçişini, uyanışını anlatmak istedi. Sözünü bitirince Cinli Sultan, *"İyi ki ağzına böcek akmamış!"* deyip ağzını bir oyana bir buyana büküp sorguladı. *"Ne böceği?"* diye merak etti Yahya. Alinaz söze girip, *"Yılan demek istedi."* diye açıklama yaptı. Cinli Sultan bir hikâye anlatmaya başladı. Adamın biri çayırda uyuya kalmış, ağzı açık olduğu için yılan ağzından içine akmış, insanlar ne yapacağını bilemişler, sonra ayaklarından asmışlar ama yılan çıkmamış, biri yılanın süt kokusunu sevdiğini, eğer süt dolu bir kova koyarlarsa, adamın boğazından geri akıp çıkacağını söylemiş. Süt kovasını koyunca da ayaklarından asılı adamın boğazından yılan akıp süt kovasına girmiş...

Alinaz, bu hikâyeyi uydurma olarak görünce, Cinli Sultan sinirlendi. Hikâyenin gerçek olduğunu, bunu kulaklarıyla duy-

duğunu, hatta bir keresinde, çayırda uyuyan kel bir adamın kafasını ok yılanının gelip yaladığını, belli bir uzaklığa gidip oradan hızla uçarak beynine girmeye çalıştığını, yeterince yalayıp kafatasını inceltirse bunu başarabileceğini anlattı. Eğer bir çoban gelip adamı kurtarmamış olsa, yılan uyuyan adamın beynine rahatlıkla girebileceği konusunda ısrar etti.

Yahya, Cinli Sultan'ın hikâye anlatımındaki lezzeti ninesine benzettiğinden kendini bırakmış, akla yatkın olup olmadığına bakmadan hikayeleri sabırsızlıkla dinlemişti. Alinaz'la Cinli Sultan arasındaki gerçeklik tartışmasına da girmedi. Bir ara Tükez'e baktı; yüreğinde bir sıcaklık hissetti, sonra başka bir yöne döndü. Kadınlardan uzun süredir uzaktı ve duygularında kolaylıkla yanılabilirdi. Üstelik köye gelirken dikkatli olma konusunda kararlıydı, bu kararına sadık kalacaktı. Dikkatini Cinli Sultan'a verdi, ne de olsa o çok yaşlıydı. Cinli Sultan'ın çenesinin altındaki et beni çok ilgisini çekti. Et benini içinden çıkan uzunca bir kıl, yılan gibi benin üzerine kıvrılıp oturmuştu. Cinli Sultan'ın anlattığı hikâye aklına geldi. Birden boğazından bir yılanın akmasını düşündü, tüyleri ürperdi, gözü büyüdü, yüzüne soğuk ter vurdu.

Cinli Sultan, Tükez'in kolundan tutup çekiştirdi; *"Kalk kız! Yaylaya geç kalacağız, hadi kalın sağlıkla..."* Tükez bu çekiştirmeye karşı çıkmadı, Cinli Sultanın arkasına düşüp gitti. İçinden geriye dönmek, Yahya'ya bir kez daha bakmak geçiyordu ama yapamazdı. Öfkesi gittikçe arttı ve hızla uzaklaşmak için adımlarını sıklaştırdı. Cinli Sultan Tükez yanına gelir gelmez, *"Artık Yahya kendi derdine düştü... Seninle ilgisi kalmadı."* dedi. Tükez anlamadı, *"Nasıl?"* diye sordu. *"Anlattığım hikâyeler ona yapıştı bir kere, o nereye giderse gitsin peşini bırakmaz... Artık kafasında başka şeyler var, gönül işleriyle uğraşacak durumda değil..."*

-*“İyi olmuş.”* dedi, *“Ben de kurtulmuş oldum.”*

Ne var ki yüreği ağzı gibi konuşmuyordu, o daha çok ekşiyor, acıyor, yanıyordu. Acaba Cinli Sultan ona ne yaptı? Başına cinleri mi saldı... Durduk yere delikanlının başını yakmış olabileceğinden kuşkulandı. Cinli Sultan’a gelme kararından pişmanlık duydu. Cinli Sultan’a o kadar öfkeleniyordu ki, cinlerinden korkmazsa, dereye atıp boğabilirdi. Yine de kendini tutmasını bildi; Cinli Sultan’la uğraşmaya gelmezdi. Son bir kez geri dönüp baktı; Yahya kalkmış, eşyalarını topluyordu.

Alinaz, Yahya’ya en azından bir gece kendisine konuk olmasından sevinç duyacağını söyledi. Ancak Yahya bu daveti kabul edecek durumda değildi. Yaşlı kadının anlattıklarından beklenmedik şekilde etkilenmişti. Hemen yola koyulmak, hatta köyden bir an önce çıkıp gitmek istiyordu. Vedalaşıp yola düştü. Yürürken arkadan bir ses duydu, dönüp baktı; iki atın dizginlerini tutan bir adam türkü söyleyerek geliyordu. Üzerinde eski bir deri ceket giymişti. Ceketin içinde yine bir deri yelek görünüyordu. Pantolonunun iki dizi de yamalıydı. Adamın yüzü öyle güleçti ki... Yahya bir süre durup baktı. Adam da Yahya’nın durduğunu görünce; *“Bekle hemşerim, birlikte gidelim.”* dedi. Yahya hiçbir yanıt vermeden bekledi. Adam selam verdi: *“Selamünaleyküm ağa!”* Yahya bu selamı öğrenmişti; *“Aleykümüselam”* dedi.

-*“Hayırdır, nereden gelir nereye gidersin?”*

-*“Köye...”*

-*“Nereden geliyorsun, sen bizim köyden değilsin?”*

-*“Hilmi beylerden”*

-*“Hilmi Bey mi? Kim ola ki?”*

Yahya Hilmi'nin mezrasını tarif ettiği halde adam anlamadı:

-*"Demek bizim Hilmi beymiş de ben bilmiyormuşum... Hilmi'nin seninle ne işi olabilir ki?"*

-*"Bir işi yoktu, dün gece konuk oldum onlara, şimdi köye gidiyorum..."*

-*"Yoksa sen şu Almanyalı mısın?"*

-*"Evet, bana öyle diyorlar."*

-*"Tamam hemşerim anladım... Hadi yürüyelim... Koğolar ata rahat vermez."*

Daha yürümeye başlar başlamaz, adam ıslık çalıp türkü söyledi. Bir süre sonra susup:

-*"Sahi hemşerim senin ne işin var burada?"*

-*"Gezmeye geldim."*

-*"Gezmeye mi? Evet, memleketimiz güzeldir, ama eziyeti çoktur. Bir tutam ot için didinip dururuz. Dışardan gelenler için hoştur, ama bir de bize sor. Şiir seversin sen herhalde, bak bu köy için şiir yazdım"* deyip, şiirini okumaya başladı.

Yahya tümünü aklında tutamadı ama akıcı bir şiirdi. Sadece aklında, *"Kurduna da güvenemem Horasan"* kalmıştı. Adamın içten hoş sohbeti, Yahya'yı rahatlatmış, yolu kısaltmıştı. Hatta Yahya Cinli Sultan'ın hikayelerini bile unutmuştu. Artık ağzında soğukluk hissetmiyor, aklına yılan hikayeleri gelmiyordu. Adamın adını merak etti: *"İsminiz?"*

-*"Osman, Çodol Osman derler."*

-*"Çodol, hani şu değirmenin üst yanındaki yer mi?"*

-"Evet iyi bildin, benim evim orada. Bu yüzden, bilirsin köylüyü, lakap takmayı severler... Sana da takmışlardır kim bilir"

-"Bilmem, Almanyalı dediklerini duyuyorum..."

-"Duymadığın neler vardır neler... Herkese lakap takarlar, dalga geçerler, yeri gelirse küfrederler. Ne yapacaksın, köy yeri."

Adam köylüydü ama birikimliydi, bakışı netti. Yahya dinledikçe, o da kendince önemli bulduğu belirlemelerini anlatıp durdu.

-"Köyde çok dedikodu olur. Hadi o olsun, rahatlıyorlar belki ama bir avuç ot için evlerini yakarlar... Koyun çalan mı, sınırını genişleten mi... Bir metre yer için adam hayatını ortaya koyar. Ne dersen vardır. Ama yine de iyidir elbette köy, şehir gibi değil. Ben şehre gittim mesela, orada kimden korkacağını anlamıyorsun arkadaş! Burada belli işte, ayı şurda olur, kurt bu vakit çıkar, yılan şu deliğe akar… Şehirde herkes, her şey karışık. Kimin ayı, kimin kurt olduğu belli değil, ayı nerde, kurt nerde, yılan nerde anlaşılmıyor…"

Osman yılan der demez, Yahya huylandı; Cinli Sultan'ın hikâyeleri geldi aklına, boğazına bir soğukluk aktı, dili şişti, nefesi daraldı. Konuşmasa çatlayacaktı: *"Yılan insanın ağzına akarmış diyorlar, doğru mu?"*

-"Vallahi anlatırlar ama ben görmedim."

-"Bir de midesinde yaşadığını söylüyorlar... garip!"

-"Bilmem, öyle derdi bizim yaşlılar. Şimdi ama bu hikâyeler pek yok... Sanırım o zamanlar televizyon yok, ışık yok, geceleri hikâyelerle geçiriyorlardı, millet uyduruyor işte..."

Yahya, Osman'ın son söylediğini önemsedi, gerçekten bunlar hikâye, hiç olacak şey mi? Sonra kendisi azıcık bayıldı, uyandığında hiçbir şey yoktu ortada... Sadece, biraz midesi dolgundu ve azıcık ekşime vardı. Acaba yılan ağzından içine akmış olabilir miydi? Sanki Osman Yahya'yı duymuş gibi, *"Kim inanır bu hikâyelere, çocukları korkutmak için uyduruyorlar bence."* dedi. Hemencecik, *"Evet!"* diye yanıtladı Yahya. Yol ikiye ayrılıyordu, araba yolu soldan giderken, bir başka bozuk yol da sağa dönüyordu. Osman Yahya'yla vedalaşıp sağdaki yoldan evinin yolunu tuttu. Yahya, köye doğru yöneldi.

Yol eğimli platodan aşağıya doğru akıyordu, küçük dönemeçlerinin her biri insanın önüne başka bir manzara seriyordu. Ardanuç tarafında engin bir vadi, yeşilden başlayıp maviye giden renklerle Yahya'yı kendine çekiyor, zaman zaman bir kayaya oturup çevreyi izliyordu. Bazen köyü inceliyordu. Köyün dağın eteklerine sarılmış bir çocuk olduğunu düşlüyordu. Hele dağın üst bölümündeki kayalıklar, öyle güzel sıralanmışlardı ki Yahya'nın bakışlarını kendilerine perçinliyorlardı. Yahya kayalara bakarken çoğunlukla çukurları, küçük taşları göremiyor, sendeliyor, dengesini kaybediyordu. Şaşırtıcı bir trafik vardı; köyden çayırlara, yaylalara gidenler, çayırlardan gelenlere sıkça rastlıyordu. Kimi bu dağlarda sıkça gördüğü küçük pikaplarla, kimi ata binmiş, kimi de yürüyordu. Her gelip geçen, kadınlı erkekli herkes Yahya'ya selam veriyor, hatta arabaya binmesi için davet ediyorlardı. Yahya davetlere nazikçe teşekkür ediyor, yürümek istediğini bildiriyordu. Bu yolculuk pek hoşuna gitmişti. Yolun iki yanındaki çayırlarda ot biçenleri izliyor, otların kesilme sesi, kesik otların kokusu ruhunu açıyordu. Hatta tırpan döverken çıkardıkları ritim, Yahya'ya Münih'in diskolarını çağrıştırıyor, içi kıpırdıyordu. *"Burada yürümek büyülü."* diye geçirdi içinden.

Sonra oturup bir taşın başına dinlenmeye, dinlenirken de planlar yapmaya başladı: Köye gidiyordu ama ne yapacaktı? Bir araba bulup Ardanuç'a gidebilir, sonra Trabzon'a giden bir otobüse atlardı. Trabzon'dan Münih, uçakla kaç saat çekerdi ki? Kendi kendini onayladı, güzel bir karardı. Ninesine verdiği sözlerin birçoğunu yerine getirmişti, artık gönül rahatlığıyla ayrılabilir, Münih'e de gözü arkada gitmemiş olurdu. Yapmadığı iki şey kalmıştı, Fırınkaya'ya çıkmak ve kamp yapmak. Bir de ninesine köyün camisinde mevlit okutmak istemişti, o eksikti. Padaga Mustafa her şeyi anlatmıştı, mevlit okutmak çok kolaydı. Cuma namazında her şey kısa bir sürede bitecekti. Bir gün, sadece bir gün daha burada kalsa, isteklerini yerine getirip, gözü arkada kalmadan ayrılabilecekti. Kararını verdi; köye gidecek, bir gün daha kalacak, mevlit'ten sonra ayrılacaktı.

Yol Büyükdüzden sonra köknarların bulunduğu yamaca doğru akmaya başladı. Yahya heyecanlandı, biraz da korktu. Burada ayıların yaşadığına yönelik şeyler duymuştu. Gerçi yoldan kadınlar, çocuklar gelip gidiyorlardı, kimse korkmuyordu ama Yahya yine de çekindi. Yol ormanın içine girince biraz bekledi, belki birileri gelip, arabalarına almak isteyebilirlerdi. Uzun süredir yürüyordu ve eşyaları ağır gelmişti, artık dinlenmeliydi; yol kenarındaki taşların birinin üzerine oturuverdi... Ormandan tatlı bir serinlik geliyordu, rüzgâr mantar kokusunu taşıyordu. Hava çok temizdi, ciğerleri yenileniyor, gevşiyordu. Çimenlere uzanmak geçti içinden ama kene olmasından korktu. Söylendiğine göre keneler ölümcül bir hastalık taşıyordu. Yakındaki büyük kayaları uygundu. Kalkıp kayalara doğru yürüdü… Kayaların üzerinde oturabilirdi, güzelce temizledi. Kayanın üzerinde parlayan bir şey dikkatini çekti; renkli bir taş mıydı? Anlayamadı. Uzanıp aldı. Tozunu temizleyince, bunun köknar sakızı olduğunu anladı. Güneşte içi kehribar gibi parlıyordu,

fakat üzerinde küçük koyu lekeler vardı. Aşağıda, değirmenin kenarındaki pınarda iyice yıkayıp çiğneyebilirdi. Ne var ki bu lekelerden huylandı, pek doğal görünmüyorlardı, *"Bunlar kan lekesi olmasın?"* diye sordu kendi kendine, kendi sorusundan irkildi, cicipleri fırlatıp attı.

Bir süre daha dinlendi, köye giden bir arabanın gelmesini umdu ama hiçbir hareket yoktu. Sivrisinekler ter kokusunu almış, Yahya'yı kuşatmışlardı, artık duramazdı, çantasını sırtlayıp yürümeye koyuldu. Bilal'ın balık tutmaya giderken yaptığı gibi türkü söylemek, bağırmak geldiyse de içinden utandı. Zaten şarkı söylemeyi sevmezdi, hiç şarkı söylememişti. Islık çalmayı da bilmiyordu. Yol kenarındaki bitkileri seyrederek yürüdü. Değirmene gelince, köprünün hemen başındaki pınardan su içip yüzünü yıkadı. Su çok soğuktu, Yahya'nın bütün hücreleri titredi, başına ağrı girdi. Köprünün korkuluklarına yaslanıp biraz dinlendi, dereyi izledi, yamaçları seyretti, İbrahim Amcanın evi köprüden ne güzel görünüyordu!.. Ne var ki alt yanında büyük bir uçurum vardı. Bir gün burada heyelan olacağını varsaydı, eğer görürse, İbrahim Amca'ya durumu bildirmeye karar verdi. Sisli günlerde İbrahim Amca'yla Camidibinde sohbet etmiş, ondan hoşlanmıştı.

Yahya dinlenirken jandarma arabası köprüye geldi. Araba Yahya'nın yanından geçerken yavaşladı. Yahya arabaya ve jandarmalara bakmamaya özen gösteriyordu, fakat jandarmalar Yahya'yı tepeden tırnağa inceliyorlardı. Araba köprüyü geçince Yahya rahatladı. Nedense jandarmalardan ürküyordu. Bir suçu yoktu, Almanya'da polislerden korkmazdı ama jandarma komutanının kilisenin orada Casim'e söylediklerinden korkmuştu. Birden arabanın durduğunu fark etti, araba geri geri geldi, tam Yahya'nın yanında durdu. Komutan içeriden seslendi; *"Hemşerim, hayırdır, çantanı sırtlamışsın, yoksa*

köyden ayrılıyor musun?" Yahya çekinerek *"Evet!"* dedi belli belirsiz. *"Yarın nineme mevlit okutacağım, sonra da köyden ayrılacağım."*

-*"İyi olur"* dedi komutan, *"İyi yolculuklar..."*

-*"Teşekkür ederim"* dedi Yahya.

Jandarmanın arabası, yokuş yukarı ağır ağır hareket etti, motor bu dönemeçli toprak yolda zor yol alıyordu. Yahya motorun sesi ormanda kaybolana kadar arkasından baktı, sonra çantasını sırtlayıp yola koyuldu. Yorgundu, gözüne yokuş daha da dik görünüyordu. Bir arabanın gelmesini umut etti. Atlılar gelip geçiyordu ama mezradan köye doğru giden bir tek araba bile geçmemişti. Büyükdüz'de yanından geçen arabalara binmediğine pişman oldu. Bir süre daha bekledi, köye kadar yokuş yukarı yürümeyi göze alamıyordu. Güneş de Yahya gibi yorulmuş, dağların arkasındaki yatağına doğru usulca kayıyordu. Yahya, rampaya bir daha baktı; yol sanki Delikayaya doğru tırmanıyordu. Delikaya oradan kopup üzerine gelecek gibiydi... *"Bu kaya düşse, köyün hali harap..."* diye geçerdi içinden, sonra yürümeye başladı.

İkinci dönemece geldiğinde, kamp yapmak istediği tepe göründü. Güneş Yahya'nın arkasındaydı ve yokuş yukarı yürüdükçe vadinin enginliği açılıyor, gölgelerin mavileştirdiği alanlarla yeşillik birbirine giriyordu. Yolun iki yanı gelincikler ve her renkten çiçekle doluydu... Bu manzara karşısında yorgunluğu gitti, çiçeklerin rengi yüzüne vurmuş, neşelendirmişti. Yürüdükçe manzara tanıdık gelmeye başladı. Oysa buradan hiç yürüyerek geçmemişti. Tepeye kadar geldiğinde durdu. Bu manzarayı kesin bir yerden hatırlıyordu, geriye dönüp dereye kadar inmek istedi, göze alamayıp vazgeçti. Tam köye doğru yönelirken durdu. Bu manzarayı nereden anımsadığını

çıkarmaya çalıştı bir türlü bulamıyordu. Merak içini kemiriyor, yorgunluğuna rağmen, Yahya'yı geri dönmeye zorluyordu. Hiç yüksünmedi, dereye kadar inip, yeniden rampayı çıktı. Yanılmıyordu, kesinlikle bu manzarayı daha önce bir yerde görmüştü.

Casim o sırada Büyükdüzden arabayla köye geliyordu. Orman, bazen karşı yamacı görmesine olanak verecek boşluklara sahipti, bir an arabanın penceresinden birini gördü, fren yaptı. Yahya'nın dereye inip, tekrar tepeye çıkması ilgisini çekti. Torpido gözünden dürbünü alıp baktı; Yahya olduğunu anlayınca, *"Bak sen bu bizim Almanyalıymış..."* dedi. *"Peki ne yapıyor ki?"* Yahya, tepeye kadar yürüyor, durup yeniden geri dönüyor, sonra bir daha yürüyordu. Bu garip bir davranıştı, ne anlama gelebilirdi? Casim'in aklına hemen define geldi. *"Vay vay vay, demek işareti bulmaya çalışıyorsun... Güzel..."* dedi yüksek sesle, sanki birine bunu anlatıyormuş gibi sözünü sürdürdü; *"Biz köylüyüz ya anlamayacağız sandın. Hadi sen bul işaretini, sonra hazineyi biz buluruz. Dün boş bulunup, seni masum sanmıştım. Vay kerata vay..."* Yahya son kez tepeye çıkınca birden kahkahayı patlattı, sevinçten zıplamaya başladı. *"Evet, buldum!"* diye çığlık attı Yahya," *Bu manzara Van Gogh'un tablosunun aynısı!*" Ses vadide dalga dalga yankılandı, sinsice onu gözetleyen Casim'e kadar geldi. Casim ses duydu ama ne dediğini kavrayamadı. Yine de Yahya'nın beden dilinden bir şeye sevindiği anlayabiliyordu. Casim'de çığlık attı; *"Evet, bulduk! Demek ki kamp hikayesi boşuna değilmiş. Seni seni seni... Zeki çocuk, sağ gösterip sol vuracakmış gibi yapıyorsun, ardından sağı patlatacaksın yine değil mi? Peki, öyle olsun... Buyur..."* Sonra bastı gaza, çok geçmeden Yahya'ya yetişti. Yahya köye neredeyse gelmişken arabanın sesini duyduğuna sevinmedi, hatta öfkelendi. Araba dursa bile binmeyecekti, arabayı duymamış gibi hızlı hızlı yürümeye de-

vam etti. Araba gelip yanında durdu, Casim uzanıp kapıyı açtı. *"Atla Almanyalım..."* dedi. Yahya Casim'e baktı... *"Almanyalıyım."* seslenmesinden huylanmıştı, dalga mı geçiyordu, yoksa içten mi davranıyordu?

-*"Yorgun görünüyorsun?"* diye Yahya'nın ağzını aradı.

-*"Neredeyse bütün gün yürüdüm..."*

-*"Öyle mi? İyi olacak hastanın ayağına doktur gelirmiş, atla hadi!"*

Yahya bir süre öylece kaldı. Casim bu kararsızlığa bir son vermek için sesini yükseltti. *"Atla hadi!"*

Pek konuşmadan yola koyuldular. Casim, yoldaki garip tavrını sormak istiyor, ne var ki söz boğazına kadar geliyor, orada duruyordu. Kararsızdı, sorup ürkütebilir, kararından vazgeçirebilirdi. Yahya da Casim'e mevlit okuttuktan sonra gitmeyi tasarladığını söylemek istiyordu, ancak bir türlü içi elvermiyordu. Camidibi'ne vardırlar, yaşlılar yine dükkânların önünde oturmuş dedikodu yapıyorlardı. İçlerinde yabancı biri vardı, Casim bu adamı görür görmez heyecanlandı, *"Avni abi gelmiş..."*

Arabayı uygunsuz bir şekilde ortalığa bıraktı, hızla yabancıya doğru gitti, kucaklaştılar. Adam orta yaşlardaydı, zayıf uzun boyunlu, ince yüzlü, neşeli biriydi. Şapkasının üzerinde Hava Kuvvetleri yazıyordu. Elindeki baston biraz kısaydı ve zaman zaman ona yaslanmak için eğiliyordu. Yahya bir süre arabadan yabancıyı izledi. Zaten ne yapacağına tam karar vermemişti, acaba Tütiye ninelere mi gitseydi? Mevlit için hangi bakkaldan alışveriş yapsaydı? Padaga Mustafa'yı aradı gözleri, ortalıkta görünmüyordu. Alışverişi Ğhardo Bayram'dan yapmaya karar verdi. Böylece Asım'ın dükkânının önündeki kalabalıkla

yüz göz olmayacak, yabancıyla tanıştırılması gerekmeyecekti. Arabadan indi, eşyalarını alıp Ğhardo Bayram'ın dükkânına yöneldi. Ğhardo Bayram, boğazından bir ameliyat olduğu için sürekli atkıyla geziyor, konuşamıyor, söyleyeceklerini ya el işaretiyle ya da yazarak iletiyordu. Sisli günlerde birçok kez Yahya'yı dükkânına çağırmış, ona çay yapıp içirmişti. Yahya bu dükkânında huzur buluyor, alışveriş yapmayı seviyordu. Ğhardo Bayram'ın dükkânının duvarları köyün tarihi gibiydi. Ğhardo Bayram, kendince önemli gördüğü ne varsa, tarihleriyle tahta duvarın üzerine yazmıştı. Şu tarihte kar yağdı, şu tarihte yaylaya çıkıldı, şu tarihte Sünnetçi Süleyman öldü gibi… her şey yazılıydı. Dükkâna merdivenle çıkılıyor, kapının önünde bir çardak uzanıyordu. Orada her zaman birkaç sandalye vardı. Yahya orada oturmaya bayılıyordu. Camidibinde ne var ne yok oradan gözlenebiliyordu.

Merdivenleri tırmandı, içeri girmeyip çardaktaki sandalyeye oturdu. Pencereden Ğhardo Bayram'a selam verdi, içerde birkaç çocuk alışveriş yapıyordu. Yahya soluklanıp Camibidini izlemeye koyuldu. Camidibinden kim geçse, yeni gelen yabancı adamın yanına gidiyor sarılıp öpüşüyorlar, gülüşüyorlardı. Yabancı kendini öyle mutlu hissediyordu ki, oturuyor, bir süre sonra kalkıyor, yeniden oturuyordu. Köylülerin yabancıyı bu kadar sahiplenmesi yüreğini burktu. Hiçbir yerde böyle karşılanmamıştı, hiçbir yerde böyle sevinç duymamıştı. Bu yeni gelen adamın kökleri kuşkusuz buradaydı, buradan besleniyordu. Peki Yahya'nın kökü neredeydi?

Yahya yabancı adamla köylülerin ilişkisini izlemeyi sürdürdü: Sohbetleri öyle şenlikliydi ki, kahkahalar duvarlara çarpıp yeniden meydana dönüyordu. Onlar neşelendikçe Yahya'nın yüzü asılıyordu, onlar yabancıyı sevdikçe, Yahya'nın içi nefret doluyordu. Bir an Münih'e geri dönüşünü düşledi. Kim sevi-

necekti? Annesi mi babası mı? Annesi o küçükken babasından ayrılmış, bir Almanla yaşıyordu. Yahya annesini hiç affetmemiş, o günden beri görüşmemişti. Ninesi kendisine annelik yapmış, annesinin yerini boş bırakmamıştı. Annesi de uzun zamandır kendisini aramıyor, sormuyordu. Ninesi, annesi için sadece *"Hastalandı o!"* diyordu. Doğrusu Yahya da merak etmiyordu. Babası, ninesi öldükten sonra bir Türk kadınla yaşamaya başlamıştı. O kadını hiç sevmemişti, bu yüzden babasıyla pek az görüşüyordu. Babasının Yahya'nın Türkiye geleceğinden haberi bile yoktu.

Sevgilisini düşününce içinden bahar yelleri esti, kül rengi yüzüne ışık vurdu, gözleri parıldadı. Melanie, buralara gelseydi ne güzel olurdu. Yahya birlikte seyahate çıkma teklifinde bulunmuştu, fakat Melanie sık sık yurt dışı seyahatlere çıkıyor, toplantılara katılıyordu. Gelmesi olanaksızdı. Her zaman yoğun oluyor, çok az görüşüyorlardı. Yine umutsuzluğa kapıldı, dönse kendini sevinçle karşılayacak kimse yoktu. Melanie şimdi kim bilir hangi ülkedeydi? Belki Fikriye abla... Fikriye ablayla ilginç bir bağı vardı Yahya'nın. Ona hayran mıydı? Onu çekici mi buluyordu? Yoksa onun mu Yahya'ya ilgisi vardı, pek açık değildi. Ninesine yaptığı yardımdan sonra bu bağ daha da güçlenmişti. *"Fikriye abla. Tutunacak bir dal "diye geçirdi içinden... Ama hala kendini köksüz görüyordu, hala köksüz... "Acaba başka kökte açan çiçek var mı?"* diye sordu kendi kendine; *"Başka kökte çiçek açılır mı?"*

Köy meydanından sesler yükselmiş, kalabalık artmış, gülüşmeler yerini bağrışmalara bırakmıştı. İki Jandarma, bir delikanlıyı kelepçelemiş getiriyordu. Kadınlı erkekli bir topluluk jandarmayı takip ediyor, çığlıklar atıyordu. Bir ara içlerinde Tütiye Nine'yi de görür gibi oldu fakat kalabalık öyle hızlı ve öyle coşkulu hareket ediyordu ki şaşırdı. Meydandaki herkes

Jandarma arabasının oraya toplaştı, Jandarma kalabalığı dağıtmak için uğraşıyordu, komutan *"Dağılın!"* diye bağırdı ama etkili olamadı. Daha da öfkelenen komutan birkaç kez yine dağılmaları için kalabalığa seslendi... Her seferinde daha kararlı bir tonla bağırıyordu ne var ki beklediği etkiyi bulamıyor, yüzü asılıyor, eli tabancasına gidiyordu. Jandarmalar arabanın kenarında sıra sıra dizildi... İki jandarma kelepçeli delikanlıyı zorla arabanın içine itiyor, kadınlar geri çekiyordu. Komutan arabanın kaputuna sıçradı ve tabancasını çıkararak iki el ateş etti... Ses bir anda köyü, vadileri kapladı, yamaçlara çarpıp yeniden alanı kapladı, insanların üzerine sanki kurşundan bir örtü atıldı. Herkes bir an durdu, yapraklar bile dallarında donup kaldı...

Ormanın derin gözleri

Hava sıcaktı, hem de kaynar sıcak... Yaşlılar bile Camidibinde duramamış, Cuma namazından sonra evlerinin yolunu tutmuşlardı. Sokaklar bomboştu ne bir çocuk sesi, ne bir köpek, ne de bir kedi… Tavuklar bile gölgelere sığınmıştı. Bir tek Yahya, Ğhardo Bayram'ın çardağında oturmuş etrafı izliyordu. Huzurluydu. Hayatında ilk kez camiye girmiş, ninesi için mevlit okutmuştu. Cami çıkışında Bilal'ın yemek davetini kabul etmiş, köylülerin *"Bişi."* dedikleri yağda kızarmış çörekten tatmıştı. Sindirmesi zor bir yemekti, ardından içtiği çay bile sindirime yardımcı olmamıştı. Bir umut soda olur diye Ğhardo Bayramın dükkanına gelmişti. Soda yoktu. Ğhardo Bayram onun yerine kilisenin yanındaki ılıcadan getirttiği suyu buzdolabından çıkarıp Yahya'ya uzattı. Sonra bir kâğıda bir şeyler karalayıp Yahya'ya verdi: *"İç! Midende demir olsa çözer."* Yahya da suyu alıp çardaktaki sandalyeye oturmuş, yavaş yavaş içiyordu. Sıcak ve yemeğin ağırlığı bir süre sonra Yahya'nın gözkapaklarını çekiştirmeye başladı, ardından derin bir uyku bedenini sarıp sarmaladı. Sandalye üstünde sızdı.

Uyandığında biri değnekle ayağına vuruyordu. Şaşkın şaşkın etrafına bakındı, çardağın altında Panoz Kezi duruyordu. Yahya ne diyeceğine, ne yapacağına karar veremedi. Kadından çekiniyordu. Durduk yere taşları Yahya'nın kafasına yağdırabilir ya da sopasıyla bacaklarını kırabilirdi. Yahya dükkânın içine yönelmişti ki kadın; *"İçinde ne saklıyorsun sen?"* dedi. Yahya anlamadı, bir yanıt vermek istediyse de başaramadı. Kekeledi, anlamlı bir tek sözcük bile çıkaramadı ağzından… Kadın bu kez daha sertçe sordu; *"İçinde ne saklıyorsun sen?"*

Kadının gözleri dipsiz iki kuyu gibiydi, Yahya baktıkça içinde tufanlar kopuyor, bütün organları birbirine giriyor, eriyordu.

Yahya direnmeye çalışsa da başaramıyordu. Sanki ayaklarından çardağa çakılmıştı, kıpırdayamıyordu… Birden Ğhardo Bayram Yahya'yı kolundan tutup dükkânın içine aldı. Eşiği geçer geçmez, Yahya derin soluk alıp vermeye başladı. Sanki koca bir binanın altında kalmıştı da Ğhardo Bayram onu çekip çıkarmıştı. Göğsü, baharda boğaların soluklanması gibi inip inip kalkıyordu. Nefesini çevirene kadar uzunca bir zaman geçti. Ğhardo Bayram, soğuk su getirdi, Yahya sudan bir yudum aldı, azıcık rahatladı. Birkaç yudum peş peşe içerken boğazına yılan aktığını sandı, bardağı fırlattı, Koşup çardaktan aşağı midesinde ne varsa boşalttı. Ğhardo bayram yetişip Yahya'ya yardım etti, çeşme suyu getirdi. Yahya da ağzını çalkaladı, yüzünü yıkadı, başına su vurdu, göğsünden aşağı su döktü. İçinden usul bir titreme geldi, rahatladı.

Yahya kapıdan çıkıp Panoz Kezi'ye baktı fakat göremedi, Panoz Kezi çoktan gitmişti. Ğhardo Bayram, Yahya'ya bir kâğıt uzattı. Kâğıtta, *"O kadın delirdi, önceleri iyi hafızdı"* diye yazıyordu. Yahya, *"Biliyorum..."* dedi, *"Alim anlatmıştı." Bir* süre sustular… Ğhardo Bayram, Yahya'nın bu haline acımıştı… Elinde yazacak kâğıdı kalmamıştı, çabucak bir gazetenin kenarını koparıp üzerine; *"Çay yapayım mı?"* diye yazdı. Yahya, *"Teşekkürler… Gerekmez, zaten gideceğim."* dedi. Aslında buraya onunla vedalaşmaya gelmişti, ancak Camide Yahya gideceğini söyleyince köylüler, kamp yapmaktan korktuğunu ima edip dalga geçmişlerdi. Köylülerin kendisine korkak demesinden nefret ediyordu. Hepsine korkak olmadığını kanıtlamadan buradan gitmeyecekti. Onların tek başlarına gidemedikleri, hatta gitmeyi hayal edemedikleri ormanda, gidip kamp kuracaktı. Almanya'ya bir gün önce bir gün sonra dönse fark etmezdi, çünkü ne bekleyeni vardı ne de işi…

Ğhardo Bayram'dan bir kağıt alıp, kamp için gerekli olabile-

cek erzakları yazmaya başladı, listesin altına da, *"Kamp yapacağım, ne dersin?"* diye yazdı. Ğhardo Bayram Yahya'nın gözlerine baktı, hüzünlüydü, yakınlarda ölmüş eşine mi üzülüyordu, yoksa Yahya'nın durumuna mı belli değildi. Başını sallayıp onayladı. Sonra kâğıda bir şeyler yazmaya başladı. O sırada arkadan Yahya'nın gözlerini biri kapatıp sordu; *"Bil bakalım ben kimim?"* diye sordu. Yahya bu duruma hiç alışık değildi ama köyde böyle şakalar yapıldığına tanık olmuştu. *"Bilmiyorum"* dedi. Adam Yahya'nın gözlerini kapamayı bırakıp bağırdı, *"Nuri, Nuri..."* Yahya Nuri'yi gördüğüne sevindi, fakat bir o kadar da şaşırdı: Nuri yepyeni elbiseler giymişti. Gerçi yün çoraplarını her zamanki gibi pantolon paçalarının üzerindeydi. *"Düğün zamanı ne işin var burada? Yürü düğün alayını karşılayacağız daha… Delikanlısız düğün olur mu?"* Yanıtı beklemedin koluna girip, Yahya'yı çekip götürdü.

Biraz önce sessizlikten boğulan sokaklar insan kaynıyordu. Camidibinden okulun önüne kadar her yer insan doluydu. Uzaktan davul zurna sesleri duyuluyordu. Kalabalığın içine daldılar, kimileri Nuri'yi kolundan çekip gizli sohbetler ediyorlardı. Yahya bir süre bekliyor, tam ayrılmaya niyetlenirken Nuri hemen koluna yapışıyordu. Denetimden bıkmıştı, bu gezi onu yoruyordu. Nuri sık sık birileriyle konuşuyor, üç adımda bir duruyor, birkaç laf edip tekrar yürüyordu. Sonunda okulun bahçesine geldiler.

Davul zurnanın sesi insanları çekmiş, çoluk çocuk, yaşlı genç herkes okulun bahçesine yığılmıştı. Gençler halaya tutulmuş oynuyorlardı. Nuri yine birileriyle konuşmaya başlayınca, Yahya duvara yaslanıp oynayanları izlemeye koyuldu. Zurna çalan adamın şişmiş yanaklarını, davulcunun hareketlerini izlemek eğlenceliydi. Müzik kısa zamanda Yahya'yı etkiledi, davulun tokmağı içindeki yamaçları dövmeye başladı, ritim önce ne-

fesine, ardından ellerine, sonra da ayaklarına geçti. Gözleri istemeden halay çekenlere yöneldi. Kızlı erkekli el ele, omuz omuza tutuşmuş, zaman zaman hızlanan, zaman zaman durulan bir oyun oynuyorlardı. İzlemek bile Yahya'yı heyecanlandırmıştı. Tanımadığı birkaç genç, yaka paça tutup Yahya'yı oyuna kattılar. Yahya ritme göre hareket ediyor ama bir türlü oynayanlara ayak uyduramıyordu. Karşısındaki kızlardan biriyle göz göze geldi, utandı. Delikanlılar oyunun ritmine kaptırmış, naralar atıyor, bedenlerini hırpalarcasına tepiniyorlardı. Fakat herkesin gözü Yahya'daydı. Yahya'nın beceriksiz hareketleri köylüleri güldürüyordu. Yahya yine de oyunu inatla sürdürdü, oynamak hoşuna gitmişti. Yanındaki delikanlının ayaklarına bakıp taklit ediyor, oyunun ritmine yetişmeye çalışıyordu. Bir süre sonra ritme ayaklarını uydurdu. Artık yandakinin ayağına bakmadan oynayabiliyordu. Özellikle yaşlı kadınlar için oturaklar hazırlanmıştı. Yahya'nın gözleri aralarında Tütiye'yi aradı, bulamadı. Halay çemberi dönünce Tütiye ile göz göze geldi. Tütiye'nin yüzü öyle asıktı ki, insanın bakası gelmiyordu. Bu haliyle Tütiye, Yahya'ya, çatıda gördüğü kuzgunu anımsattı. Son zamanlarda ne zaman morali bozulsa, kuzgun gözünün önüne gelip çörekleniyordu. Yahya da bu illet görüntüden kurtulmak için dikkatini başka yerlere yöneltiyordu. Yine öyle yaptı, dikkatini oyuna verdi, ritme kendini bıraktı. Ne var ki çok geçmeden müzik bitti. Zurnacı, zurnanın dilini temizlemeye, davulcu oturup alnının terini silmeye başladı. Oysa Yahya'nın içindeki melodi hala sürüyordu. Büyülenmişti, yanındakiler halayı bıraksalar da o yalnız başına oynamaya devam etti. Herkes Yahya'ya bakıyor, kızlar ağızlarını tutarak gülüyor, delikanlılar kahkahayı basıyorlardı... Yahya, gençlerin kendine güldüğünün ayrımına varınca bir anda durdu... Bir yığın göz üzerindeydi, yüzü kızardı. Fırlayıp meydanı terk etti, okulun duvarının önüne çömeldi, elleriyle yüzünü kapadı...

Düğüncüleri bir telaş sarmıştı. Yahya parmakları arasından olanı biteni izlemeye başladı. Bir an Tütiye'yi gördü; çok öfkeliydi, karşısındaki kadını neredeyse saçından tutup yerlere savuracaktı. Hırsını alamayınca dizlerine vurmaya, çırpınmaya, küfretmeye, beddualar okumaya başladı. Yahya Tütiye'yi izledikçe içi acı doldu. Tütiye'yi ninesi gibi kabullenmiş, onun gibi sevmişti. Tütiye hep ninesi gibi şefkatliydi. Oysa şimdi o şefkatli yüzü gitmiş, yerine kapkara bir çarşaf gerilmişti… Görmemek için başka yere baktı, başka şeylerle ilgilendi ama o görüntü bir ağaçkakan gibi beynini deliyordu. Tütiye gittikçe kendinden geçiyor, daha çok öfkeleniyor, çılgınca haykırıyordu. Çevresindekiler onu sakinleştirmeye çalışıyor ama başaramıyorlardı. Yahya nedenini öğrenmeyi çok isterdi ama gidip de soracak ne gücü ne de isteği bulabiliyordu kendinde, üstelik Tütiye'nin bu öfkeli halinden korkuyordu.

Tükez de düğüne gelmiş, kızların arasından Yahya'yı izliyordu. Yahya'nın oyun sırasında kendini küçük düşürmesine öfkelenmişti. Biri Yahya'ya kesin deli ot yedirmiş olmalı diye düşündü. Daha da kötüsü Cinli Sultan'ın bu işte parmağı olabilirdi. Yahya'ya Cinli Sultan'ı kışkırtan kendisiydi ve bu olasılık vicdanını sızlatıyordu. Gidip yaka paça Yahya'yı kavramak, sürükleyip suyun altına sokmak, uyanması için tokatlamak istiyordu fakat bunu yapamazdı. Sürekli gözü Yahya'nın üzerindeydi. Kolundaki dövmeye dikkatlice baktı; yuvarlak bir şeydi ama daha önce gördüğü hiçbir şeye benzemiyordu. Bir yanı beyaz, bir yanı siyah iki balık birbirine dolanmış gibiydi, siyah balığın beyaz gözü, beyazın siyah gözü vardı. Yanında Bakkal Fazlı'nın kızı duruyordu. Artvin'de okumuş, şehirleri, şehirlileri bilen biriydi. Burnu biraz havada olduğu için Tükez onunla konuşmak istemezdi ancak merakı içinde bir yılan gibi kıvranıp duruyordu. Dayanamayıp sordu; *"O adamın kolundaki de ne öyle?"* Kız, Tükez'e küçümseyerek baktı, burnundan

konuşur gibi garip bir ses çıkardı: *“Dövme!”*

-*“Biliyorum”* dedi Tükez, öfkelenerek.*“Neyin dövmesi?”*

-*“Yen, yin. Sen anlamazsın...”*

-*“Niye anlamayacakmışım? Anlatırsan anlarım.”*

-*“Beyazı iyiliği, siyahı kötülüğü temsil ediyor.”*

-*“Bak hemen anladım... Yani beyazı benim, siyahı sensin...”*

Bakkal Fazlı’nın kızı öfkelenip oradan uzaklaştı. Tükez’i de annesi çağırdı.

Nuri Yahya’yı arıyordu, sonunda kalabalığın arkasında onu gördü, el sallayıp dikkatini çekmeye çalıştı. Yahya da Nuri’yi fark etti; zaten beyaz saçlarıyla her yerden görünüyordu. Koşup Tütiye’nin neden öfkelenmiş olduğunu Nuri’ye sordu: Anlattığına göre; kaçırılan kız, Rüstem’in yeğeniymiş, çobanlık yaparken, delikanlı zorla kaçırmış. İlk ifadesine göre kendisi kaçmış, sonra ifadesini değiştirip ellerindeki yara izlerini gösterip, zorla kaçırıldığını söylemiş. Jandarma delikanlıyı bu yüzden tutuklamış. Nuri’ye göre, kızın ifade değiştirmesinin nedeni akrabalarının baskısıymış. İyi ki Enis’in haberi olmamış da aileler anlaşmışlar. İyi ki Enis, düğüne gelmemiş...

Yahya Nuri ile söyleşirken yine oyun havaları çalmaya başladı. Yahya’nın içinde bir nehir kurudu sanki ağzına toprak tadı geldi. Nuri’ye soru sormuştu o da anlatıyordu, dinlememek olmazdı, bu yüzden Nuri’nin yüzüne baktıysa da aklı hep halaycılardaydı. Acaba düğün dağılıyor muydu? Oysa oynamak geliyordu içinden, hem de delicesine… Nuri de sözü uzattıkça uzatıyordu. Birden akordeon sesi duyuldu. Yahya’nın içinde deli rüzgâr esmeye başladı, mevsimler değişti, renkler birbirine girdi. Akordeon sesi büyülüydü; bilincinde ne varsa,

kavramlar, biçimler, görüntüler yerinden kopuyor, eriyip su oluyor, damarlarından aşağı akıyordu. Yahya Nuri'yi umursamayıp oradan ayrıldı, halaycı gençlere kavuştu. Rasgele iki gencin arasından halaya karıştı. Ritim bütün adalelerini, kemiklerini ele geçirmişti. Hücre hücre titriyordu sanki! İçinde biriken sular bütün bedenini dolaşıyor, saçından başından ter olup akıyordu. Artık organlarına zihni egemen değildi, onlar kendi bildikleri gibi hareket ediyorlardı. Oynadı, oynadı, oynadı... Hiçbir şey görmüyor, hiçbir şey duymuyordu. İçinde notalar bir hortum gibi sarmıştı ruhunu, dönüp duruyordu. Önce bacakları tükendi, sonra adaleleri, en sonunda da kemikleri sızlamaya başladı. Akordeon sesi kesilince halaycılar telaşla okul bahçesini terk edip yemek verilen eve doğru gittiler. Yahya, okulun bahçesinde tek başına kalmıştı. Gözlerini kapamış içinden geçen akordeonun sesiyle oynuyordu. Ne var ki ne ayağını oynatabiliyor ne de elini kaldırabiliyordu.

Nuri bir süre Yahya'yı izleyip güldü, çevresindekiler de gülüştüler... Çocuklar *"Sarhoş, sarhoş…"* diye bağırıyor, Yahya ile eğleniyorlardı. Birkaç köylünün Yahya ile alay etmesi Nuri'yi çileden çıkardı, öfkeyle gelip Yahya'nın koluna girip çekiştirmeye başladı: *"Hadi kebap yiyeceğiz Almanyalı..." "Bırak! Oynamak istiyorum!"* diye karşı çıktı Yahya.

-*"Oyun bitti... Hadi kebap yiyelim, orada da oynanacak..."*

-*"Oynamak istiyorum."*

-*"Peki"* dedi Nuri,sonra gidip bir bardak su bulup geldi, Yahya'nın başından aşağı döktü... Yahya irkildi.

-*"Hadi, kebap kalmaz sonra..."*

Yahya kendine geldiğinde bitkindi, çok susamıştı ve her yanı ağrıyordu. Yürümek bir azaptı, olduğu yere yığılacaktı. Nuri

buna izin vermedi, yüzüne ters ters baktı, sonra da koluna girerek Yahya'yı sürüklemeye başladı. Yahya Nuri'nin kendine öfkelenmesinin nedenini anlamamıştı, düştüğü gülünç durumun farkında bile değildi. Nuri'nin kararlı çekiştirmesine boyun eğdi. Zaten direnecek gücü de kalmamıştı... Nuri, hemen yakındaki Kavaklı Zeki'nin kahvesine girdi, Yahya'yı oradaki bir sandalyeye oturttu. Kavaklı Zeki'ye seslendi: *"Almanyalıya cağ ver!"*

Yahya bir cağ yedi, ardından çay içti, daha çayı bitirmeden Kavaklı Zeki bir tane daha getirdi. Köylülerin bir kısmı okey, bir kısmı kâğıt oynuyor, kahkahalar atıyorlardı. Nuri Yahya'yı bir süre sonra yalnız bırakıp gitti fakat çabuk döndü. Birkaç köylü de yanında geldi. Genç köylülerle Yahya bir süre sohbet ettiler. Genelde bu tür sohbetlerde Yahya sıkılıyordu, Münih soruluyor, oradaki hayattan söz etmesi isteniyor, köy yaşamının zorlukları dile getiriliyordu. Nuri söyleşi sürerken beklenmedik bir biçimde kamp yapıp yapmayacağını sordu. Yahya ikircikliydi ve kaçamak bir yanıt verdi. Gençlerden biri, o bölgede kamp yapmanın bir köylü için bile zor olduğunu, dolayısıyla Yahya gitse bile korkup, akşam olmadan geri döneceğini söyledi. Yahya köylülerin bu kendini beğenmiş tutumuyla geldiğinden beri karşılaşıyor ve nefret ediyordu. Öfkelenip genç köylüye meydan okudu: *"Peki, göreceksiniz, gece kamp ateşimi ormanın içindeki açıklıktan göreceksiniz. Nasıl olsa köyden görünüyor... Almanya'ya gitmeden orada kamp yapacağım."* Boş bir çuvala benzeyen gövdesi tazelenmişti, bir boğa gibi soluyor, mimikleri sertleşiyordu.

Okey oynayanlardan biri söze girdi; *"Almanyalı bakma bu hergelelere, kamp da yaparsın gece de konaklarsın. Niye yapamayacaksın, aslan gibi adamsın."* sonra de gençlere dönüp; *"Geçen Meçegilin yaylaya toklu olmaya gitmiştim, köyün*

muhtarı, bizim Fırınkayanın üzerindeki pegleri birilerinin eştiğini söyledi." Kavaklı Zeki içeriden hızla geldi, oyun oynayanlar oyunu bıraktı, herkes köylünün yüzüne baktı: adam başladı anlatmaya; *"Hani Mecegilden bir kadın kaybolmuştu ya, işte o günlerde görülmüşler... Muhtar diyor ki, sizin köylülerse bileyim, yoksa gidip jandarmaya haber vereceğim."* Konuşma sürdükçe Nuri huysuzlanıyor, sandalyesinin üzerinde oturamıyor, kıpırdanıp duruyordu. Kâğıt oynayan ve karanlıkta kaldığı için Yahya'nın yüzünü göremediği biri; *"Nuri, ula bu sizin işinize benziyor…"* dedi. Nuri ayağa kalktı ve kısa cüssesinden beklenmeyecek kadar yüksek bir sesle; *"Çoban adamın ne işi var Fırınkaya'da..."* diye karşı çıktı.

Güneş pencereden doğruca Nuri'nin yüzüne vuruyordu, saçları öyle parıldıyordu ki, Yahya Nuri'nin ne düşündüğünü yüzünden okuyamadı. Ancak Nuri'nin rahatsızlığı her halinden belliydi… Soluk alışverişleri hızlanmıştı, ellerini ne yapacağını şaşırmış, ceplerine sokuyor, yüzünü buruşturuyor, saçını kaşıyordu… Gençlerden biri; *"Bence Almanyalı yapmıştır... Bugüne kadar pegler orda duruyordu, kimse bir kazma vurmadı oraya da bugün niye vursunlar? Belli ki köyün dışından biri..."*

Yahya masumca, *"Hayır! Ben oraya gitmedim hiç..."* dedi, *"Hem definecilik ilgimi çekmiyor!"*

Nuri'yi suçlayan adam bu kez de Yahya'ya yüklendi; *"Nerden bilelim hemşerim?.."*

-*"Yalan söyleyecek değilim ya..."*

-*"İyi de"* dedi adam, *"İnsan çiğ süt emmiştir, her şey beklenir."*

-*"Ama ben yalan söylemiyorum"* diye çıkıştı Yahya. *"Her-*

kes yalan söyler hemşerim. Yalandan kim ölmüş ki?" dedi bir başkası. *"Ben söylemem"* diye diretti Yahya. *"İyi, söyleme bakalım"* dedi adam. *"Jandarma, öyle yapar, böyle yapar, bulur orayı kazanı."* Kavaklı Zeki söze girdi; *"Ne zaman bulmuş? Hani buldular mı Hğevalı Nahit'i dolandıranları? Gitti adamların on beş milyarı…"*

Sohbet beklenmedik bir biçimde kesildi, herkes oyununa döndü. Nuri, Kavaklı Zeki'yle çay ocağının başında bir şeyler konuştu, sonra Yahya'yı kolundan tutup dışarı çıkardı, yürümeye başladılar. Uzunca bir süre hiç konuşmadılar, Nuri'nin sinirleri bozulmuştu. Yahya'yı Camidibinde bırakıp Casimlere doğru yürüdü. Yahya da Ğhardo Bayram'ın dükkanına gitti. Ğhardo Bayram, Yahya'nın istediği bütün erzakı hazırlamış, büyük bir poşetle Yahya'nın sırt çantasının yanına koymuştu. Yahya Ğhardo Bayram'a parasını ödedi, eşyalarını aldı ve yola koyuldu. Kahvede konuşulanlardan sonra kamp yapmadan buradan ayrılmayacak, köylüye kendini kanıtlayacaktı. Güneş henüz tepedeydi ve yürüyecek epeyce yolu vardı. Ğhardo Bayram'dan kestirme yolu öğrenmişti; önce Panoz Kezi'lerin oradan geçecek, köyün altındaki patikaya ulaşacaktı. Patika eski değirmen denilen yerdeki köprüye varıyordu. Köprüden sonrası kolaydı. *"Ogeçe"* denilen mahallenin içinden yol devam ediyor, ormanın başladığı yere kadar gidiyordu. Sonrası kendi becerisiydi ama zorluk çekeceğini sanmıyordu. Almanya'da aldığı eğitime güveniyordu.

Ğhardo Bayram, ormanın içinde de bir patika olduğunu ve o patikadan ayrılmasının tehlikeleri hakkında Yahya'yı birkaç kez uyarmıştı. Ğhardo Bayram'ın dediğine göre, çayırlığın ortasında kesilmiş bir köknar vardı. Onun dibinde kamp yapabilirdi, en güvenli yer orasıydı. Ayrıca köyden rahatlıkla görülebilirdi. Bir sorun çıkar diye Yahya'ya dükkandaki pom-

palı tüfeği de vermişti. Yahya kabul etmeyeceğini bildirse de Ğhardo Bayram, orada ayıların olabileceğini, gerektiğinde havaya ateş edip ayıları korkutabileceğini söyledi.

Yahya eşyalarını sırtlanıp kararlı bir şekilde yola düştü: Ğhardo Bayram ve köylüler onu izliyordu. Panoz Kezi'nin evine yaklaşınca içinde büyük bir korku duydu, sabah Panoz Kezi'nin gözlerinden ürkmüştü, kadın insanın başını döndürüyor, bir değirmen gibi eritiyordu. Yahya ürkek adımlarla köşeyi döndü. Panoz Kezi çardakta oturuyor ve bahçedeki adama bakıyordu. Adam fasulyeleri suluyor, bir yandan da türkü söylüyordu. Yahya adama selam verip çabucak oradan uzaklaşmak istedi, fakat Panoz Kezi, *"Yürüyerek gidiyorsun ama köye böyle dönemeyeceksin!"* dedi. Adam Panoz Kezi'ye baktı. Yahya duymamış gibi yapıp hızla uzaklaştı, evin köşesini dönene kadar nefes almadı. Orada biraz durup soluklandı. Panoz Kezi'nin dediklerinden çok yüzü aklından silinmiyordu. Unutmaya çalıştı, unutmalı ve cesaretini toplamalıydı. Yolunu iki yanı da durğhunalarla doluydu. Durğhunalar olgunlaşınca çiçekleri yapışkan dikenlere dönüşmüştü. Yahya yürüdükçe paçalarına yapışıyor, o da sık sık yürüyüşüne ara verip dikenleri temizliyordu ama dikenler temizlenecek gibi değildi. Üstelik Durğhunalar yolun içene kadar uzanmışlardı ve onlara değmeden yürümek olanaksızdı. Yahya boyun eğdi, dikenlerin paçalarına tutunmasını kabullendi.

Dereye yaklaştıkça yolun eğimi Yahya'yı çekip köprüye kadar indirdi. O kadar hızlı inmişti ki kendisi de şaşırdı. Köprünün başında oturup bir süre dinlendi. Derenin sesine bıraktı zihnini. Hiçbir şey düşünmedi bir süre. Yol çok işlek olmadığından gelen giden de yoktu. Uzakta, Kilise'nin yakınındaki çayırlarda insanlar tırpan sallıyor, örs dövüyor ve türkü söylüyorlardı. Onlar orada var oldukça Yahya'nın korkması gerekmezdi.

Köprüden sonra dik bir yamaç Yahya'yı bekliyordu. Aslında bu yokuş Yahya için sorun olmazdı fakat düğün sırasında çok yorulmuş, bedeni çok hırpalanmıştı. Yokuşu zor bela tırmanınca mezra evleriyle karşılaştı. Yahya'yı fark eden bir köpek havlamaya başladı. Köpek zincire bağlıydı ama o kadar iriydi ki zinciri kolaylıkla kırabilirdi. Yol evin önünden geçiyordu, mecburen oradan geçecekti. Yahya yürüyüp yürümemekte kararsız kaldı, bir süre durdu. Evden bir adam çıktı köpeği susturdu. Orta boylu, geniş omuzlu, azıcık kamburu olan adamın yüzü güleçti. Koyu geniş kaşlarının altında küçücük duran gözleri şefkatli bakıyordu. Yahya'ya korkmaması gerektiğin söyledi… *"Gel hemşerim, açsan yemek yiyelim, toksan çay içelim…"* Yahya teşekkür etti, *"Yolum uzun."* diye yanıtladı Yahya. *"Hayırdır hemşerim, nereye gidiyorsun?"* diye sordu adam, *"Bu yol ne kadar uzun olur ki? Köknarların orda bitiyor…"*

-*"Ormanın içinde kamp yapmaya gidiyorum"*

"Nereye?" diye yeniden sordu adam. Ya duymuyordu ya da kamp yapmayı bilmiyordu. Yahya evin arasındaki büyük tepeyi işaret ederek, *"Şu köknarlı yamaca gidiyorum…"*

-*"Niye ki?"* diye şaşırdı adam. *"Şimdi yaban vardır orda."*

-*"Olsun!"* diye kararlılığını gösterdi Yahya. *"Boş ver ne yapacaksın ormanda, gel bu gece burada kal! Ben de yalnızım sohbet ederiz hiç olmazsa… Sabah erken de nereye istersen oraya gidersin."*

-*"Yok, bu geceyi dağda geçireceğim"*

-*"Allah Allah! Niye ki? Bu yaşa geldim ne böyle bir şey duydum ne de gördüm. Derdin ne?"*

-"Kendime sözüm var, bir gece orada kalacağım."

-"Tamam, kal ama niye? Sıcak yatak varken adam ormanda niye kalsın… Bak ocakta çay var, bal var, tereyağı var, peynir var…"

-"Teşekkür ederim, güneş batmadan gidip çadırımı kurmalıyım."

-"Allah Allah.. Anlamadım ki, madem gitmelisin git bakalım… Kararından vazgeçersen ben buradayım. Lambayı açık bırakacağım, köpekten de korkma bağlıdır, geldiğini ben anlarım merak etme… Çekinmeden gelebilirsin!"

Yahya'nın cesareti arttı, bu adam hoş bir adamdı ve söylediği gibi gerekirse çekinmeden dönüp gelebilir, bu mezrada geceleyebilirdi. Adamın içten davetini kırmış olmaktan da vicdan azabı duyuyordu, öte yandan söyleşi devam ederse, ikna olmaktan, kamp kararından vazgeçebileceğinden çekiniyordu. Sözü uzatmadı: *"Teşekkürler, çok iyi insansınız, haşçakalın!"* Adamın yanıtını beklemeden de ayrıldı.

Yahya yolun ormana varınca biteceğini sanıyordu ama yol hedeflediği açıklığa doğru gidiyordu, bu hoşuna gitti. Belli ki daha önce buradan traktör geçmişti… Yamaca yaklaşınca Yahya'nın içi ürperdi, bedenini korku saldı. Bir an geri dönüp, sevimli adamın evinde geceyi geçirmeyi düşündü. Sonra köylülerin korkaklığı üzerine konuşmaları aklına geldi, öfkesi korkuyu yendi. Derin bir nefes alıp ormanın içine daldı. Ormanın içi gölgelikti fakat ara sıra güneşin ışıklarını bir mızrak gibi ince deliklerden toprağa saplanıyordu. Yol bir süre sonra daraldı, giderek bir patikaya dönüştü. Ham toprak yumuşaktı, üzerindeki izler çok belirgindi. Yolakta birçok hayvan izi görünüyordu. Yürüyüşünü sürdürdü; köknar kokusu içine doluyor,

doldukça ciğerleri açılıyordu. Zaman zaman mantar veya küf kokuları da geliyordu. Ormanın içi sessizdi, çayırlardaki böcek sesleri de duyulmuyordu.

Yahya bir dereciği geçerken ayağını bastığı taş aşağıya yuvarlandı. Durup taşın sesini dinledi; taş bir süre kayalara, ağaçlara, toprağa çarpa çarpa gitti, ses azalarak bitti. *"Dereye kadar gitmiş midir?"* diye mırıldandı kendi kendine. Önüne çıkan taşları aşağıya yuvarlamak geçiyordu içinden, bunu ilk yaptığında çok heyecanlanmıştı, yine yapmak istedi fakat bu hemen karşı yamaçtakilerin dikkatini çekebilirdi. Ğhardo Bayram, o ormandaki seslerin karşı yamaçtan kolaylıkla duyulduğunu söylemişti bir seferinde. Çayırdakiler bu sesleri duyarsa jandarmaya haber verebilirlerdi. Yahya, jandarmadan çok korkuyordu, hatta yaban hayvanlarından bile daha çok korkuyordu.

Yahya'nın yoluna pembe, mor, sarı çiçekler çıkıyordu. Hele küçük boylu, yavru ağzı bir çiçek vardı ki, ormanın güneş alan yerlerini kaplamıştı. Her yaprağını ayrı ayrı okşamak geliyordu Yahya'nın içinden. Dayanamadı, eşyalarını yol kenarındaki bir köknarın yanına koyup çiçeklerin arasına yuvarlandı. Çok güzel kokuyorlardı, insanın tenini okşayan dokunuşları vardı. Yahya biraz dinlendikten sonra çantasını yanına bıraktığı köknara baktı. Orta boylu bir köknardı; hiç yarası beresi yoktu. Yanındaki köknarların gövdelerinde köylülerin *"Pis."* dedikleri reçineler vardı fakat bu köknar kalem gibi düz ve pürüzsüzdü. Yahya, *"Bacım."* dedi kendi kendine, *"İşte benim bacım bu!"* Heyecanla kalkıp köknara sarıldı, öptü, öptü… Sonra karşısına geçip, bir insanla konuşur gibi; *"Bacım beni iyi dinle!"* dedi. *"Yeryüzünde yaşadıkça, sen bende olacaksın ve ben de sende. Senin yaprağına bir şey olsa, bil ki benim parmaklarım acıyacak. Benim yüzüme lodos vursa, senin kabuğun kuruyacak. Biz bir ve aynıyız…"* Sonra köknara bir kez daha

sarıldı ve öptü. Bir süre daha bacısına bakıp, sonra oradan ayrıldı… Yahya artık ormanda kendini yalnız hissetmiyordu. Orada bacısı vardı ve bu kabulleniş Yahya'ya güven veriyordu.

Eşyaları ağır gelmeye, sinekler canını sıkmaya başlasa da Yahya kendini iyi hissediyordu. Sanki Münih'in caddelerinde yürüyordu. İçindeki korku su olup akmıştı. Zaten görünürde bir tehlike de yoktu. Ormanın içindeki çayıra vardığında bir süre durup etrafı inceledi. Harika bir manzaraydı, uzun zamandır buraya insan gelmediği belliydi, patikanın içinde bile çiçekler açmıştı. Karşıda görkemli Karakayalar duruyordu. Ardanuç yoluna yakın duran uçuruma bakmaya korktu. Yüzünü çevirdiğinde caminin minaresini fark etti, kurşun kalem kadar küçük görünüyordu, evler minnacık, insanlar bir nokta gibiydi. Yahya Kilise tepesine yukarıdan bakıyordu, henüz tıraş edilmiş yuvarlak bir kafa gibiydi. Etrafındaki çayırlarda birkaç kişi vardı. Artık çadırını kurmalıydı.

Ğhardo Bayram'ın sözünü ettiği köknar kütüğü ortalıkta görünmüyordu. Otlar o kadar çok büyümüşlerdi ki aralarından kütüğü seçmek zordu. Yahya inatla kütüğü aradı ve sonunda buldu. Kütüğün çevresindeki otları çiğneyip çadırı için uygun bir zemin yaptı. Çadırını çantasından çıkarıp ustalıkla kurdu, zaten bunun için eğitim almıştı. Eşyalarını güzelce yerleştirdi, matını serdi, tulumunu düzeltti, biraz uzanıp dinlendi. Yol Yahya'yı çok yormuştu. Çok geçmeden kalkıp kuru ağaç toplamaya başladı. Akşam olmadan ateş için yeterli odun bulmaya çabalıyordu. Özellikle kalın kütükler arıyorduk ki sabaha kadar yansın. Bütün hazırlıklarını bitirdikten sonra oturup köyü izlemeye koyuldu. Camuştaşı'nın alt yanından güneş bir şeye çarpıp yansıyordu. O kadar parlaktı ki, Yahya bir süre gözünü alamadı. Ne olabilirdi, orada ev yoktu, ne parlıyor olabilirdi?

Casim birden dürbününü indirdi, yanında oturan Nuri'ye, *Bak*

Almanyalı da bizi izliyor, bu çocuğu hafife aldık." dedi. *"Bence o deli! Akordeon bitti, millet evine gitti o hala oyun oynuyordu... Görseydin!"*

-"Bazen ben de acıyorum o çocuğa... Bir gariplik var."

-"Evet, deli"

-"Deli meli, bize defineyi bulsun da..."

-"Hangi defineyi? Ormanda define ne gezsin"

-"Olur mu? O tepenin arkasında ne var?

-"Ballı kaya"

-"Düşünsene... Ermeniler bir süre Ballıkaya'daki mağaralarda gizlenmemişler mi? Hala kilim tezgâhları durmuyor mu orada?"

-"Evet, ama oraya kimse tırmanamadı, Yahya mı tırmanacak?

-"Ne ilgisi var... Madem Ermeniler bu tepenin arkasında gizleniyorlar, önünde de bir şeyler saklamış olabilirler"

-"Orada hiçbir iz yok, bildiğin orman... bir tek..."

-"Bir tek..."

-"Bir tek pegler var..."

-"Ya"

-"Aman Allah'ım desene hazine peglerde... Ne yapacağız?

-"Vallahi bilmiyorum..."

-"Diyorum gidip ormanda gizlensek..."

-"Olmaz! Köylü şüphelenir halimizden, Fırınkaya rezaletinden sonra…"

-"O zaman kilisenin oradaki mağaraya gizlenelim!"

-"Gizlenelim de jandarmaya haber versinler hemen değil mi?- Jandarma Kiliseye biri gitse haberi oluyor."

-"Ne yapalım yani, adam hazineyi alıp gitsin, biz seyredelim mi?"

-"Evet, buradan seyredelim."

-"Nasıl yani?"

-"Buradan dürbünle onu gözetleyelim."

-"Gece olunca?"

-"Adam ışıksız kazamaz ya... Işığı takip ederiz, eğer çadırından ayrılıp ışığıyla bir yere giderse anlarız ki hazineyi buldu. Seher vakti baskın yapar, hazineyi elimizle koymuş gibi buluruz."

-"Adam vermezse ne olacak"

-"Verir, verir... Zoru görünce verir... Artvin'de vermeyenlere ne olduğunu bilirsin. Otel odasında kim vurduya gitmişlerdi"

-"Yahya nereden bilsin bunu?

-"Yahya bu olayı bilmeyebilir ama canının kıymetini bilir sanırım, ben evden bir şeyler getiririm buraya, minder falan, azıcık yiyecek, oturup bir yandan sohbet eder, bir yandan izleriz."

-"Keşke bira da alsaydık..."

-"Ğhardo Bayram'da vardır, al, kuruyemiş falan da al.."

-"Peki..."

Yahya, orada birilerinin olduğunu anladı, sesleri kesik kesik

duyuluyor ama anlaşılmıyordu. *"Ğhardo Bayram haklıymış."* dedi kendi kendine. *"Karşı yamaçtaki sesler geliyor, hayret!"* Bu durum Yahya'nın midesini bulandırmıştı, onlar kimdi? Acaba kendisini mi izliyorlardı? Bir süre sonra önemsemedi, yavaş yavaş ateşi yakmaya başladı. Güneş dağlara iyice yaklaşmıştı ama hala çok sıcaktı, nereye dokunsa yakacak gibiydi. Çadırın içi kısa zamanda fırın gibi oldu. Yahya biraz uzanmak istediyse de içerde durulacak gibi değildi, gidip ormanın serinliğine bırakmak istedi kendini... Ne güzel bir uyku çekerdi köknarların altında kim bilir. Birden aklına yılanlar geldi, Cinli Sultan'ın anlattığı hikayeler. Toparlandı. Çadırın içinin güvenliğini bir daha kontrol etti. Gece olmadan etrafı iyice incelemeliydi. Çadırın etrafındaki otların hepsini kesti, kendine geniş bir alan oluşturdu. Şimdi her yeri görebiliyor, on, on beş metre çevresindeki alanı kontrol edebiliyordu. İçi rahatladı.

Güneş inmeye başladıkça sivrisinekler çoğaldı. Yahya Almanya'dan getirdiği koruyucuyu sürdü. Odunları yanmaya hazır hale getirdi, kibriti, el fenerini hazırladı, sonra da istemeye istemeye pompalıyı çadırdan çıkarıp yanına koydu. Ormanın içine baktı, oradan bir ayının hızla kendine doğru yaklaştığını düşledi, hemen eli pompalı tüfeğe gitti, rahatladı. *"Boşuna karşı çıkmışım Bayram amcaya…"* diye içlendi, *"Adam boş konuşmuyormuş, şimdi bir ayı çıksa şu çalılıktan, ne yaparım?"* Sürekli ayıları düşünmesine karşın, nedense yılandan daha çok korkuyordu. Oysa Artvin'e gelene kadar yılandan korkmazdı. Ayılardan da korkmazdı çünkü ayılar hakkında o kadar bilgi edinmişti ki, oturup kitap bile yazabilirdi. Yiyeceklerini kampından uzakta bir yerde ağaca asması, anne ayılara yaklaşmamaya özen göstermesi gerektiğini biliyordu. Ayı yiyeceğini paylaşmaktan hoşlanmazdı, buna dikkat etmeliydi. Yemek yerken onu rahatsız etmemek gerekirdi. Ayrıca ayıyla karşılaşınca neler yapacağını da biliyordu. Bu durumda

ayılar gerçek bir tehlike sayılmazdı. Asıl tehlike, yılanlardan gelebilirdi. Gerçi çadırı korunaklıydı ama Cinli Sultan'ın anlattıkları ruhuna işlemişti. Aklına ne zaman yılan gelse, boğazında soğuk bir yutkunma beliriyordu. Hâlâ yenememişti bu duyguyu, hâlâ bu kaygıyla boğuşuyordu. Üstelik geceleri kâbusla uyandıktan sonra iyice tedirgin oluyor, her yere yılan varmış gibi bakıyordu.

Akşam olmadan yemeğini yedi, arta kalanları iyice sarıp sarmalayarak, uzaktaki bir köknarın dalına güzelce astı. Ayılar yiyecek kokusuna gelebilirdi, bunu dikkat etmeliydi. Sadece sivri sinekler için sürdüğü ilacın kokusundan çekiniyordu, acaba ayılar bu kokuyu yiyecekle karıştırırlar mıydı? Bunun dışında herhangi bir ayının kampa, özellikle ateş yanan bir yere gelmesine neden yoktu.

Yahya, hava tamamen kararmadan ateşi yakmaya karar verdi. Alevler kuru köknar yapraklarını kısa zamanda tutuşturdu, kuru ağaçlar çatırdayarak alevlendi. Yanan ağaçların çıtırdamaları, ateşten sıçrayan çıngılar Yahya'yı bir süre oyaladı, hatta yavaş yavaş uykusu bile geldi. Işıldağı yaktı, Ateşe birkaç kütük daha attı. Havada öyle durgun, öyle hareketsizdi ki Yahya tedirgin oldu. Gökyüzüne baktı, cam kadar berraktı. Ay henüz dağların hemen üstünde duruyordu, kocamandı, rengi sararmıştı, karnı burnunda bir kadın gibi ağırdı. Yahya, ayın bu gece göğe yükselemeyeceğini düşündü, gülümsedi. Ne var ki ayın bu sarı rengi, Yahya'ya içten içe bir huzursuzluk veriyordu. Bu rengi bir yerlerden anımsıyordu ama çıkaramadı. Acaba bir filmde mi görmüştü, yoksa çobanlarla geçirdiği geceden mi aklında kalmıştı? Heyecanlandı, ayın üzerine biri bal sürmüş gibiydi, elini dolunaya doğru uzattı, sanki biraz daha uzansa aya dokunacak, dolunayın üzerinden bir parmak bal alıp yiyebilecekti. Canı öyle bal çekti ki... Etrafa bakındı, acaba

buralarda yabani bir petek bulunur muydu? Hava tamamen kararmadan biraz dolaşmak istedi. Yürürken bir teleğaş gözüne ilişti, heyecanlandı, koşup kesecekti ki vazgeçti. Bir haftadır telehğaş yemiyordu ve o kâbus rüyalar da yoktu. Kâbuslarla telehğaş arasında bir ilişki olabilir miydi? Amerikan yerlilerinin bazı bitkilerle sanrılar gördüğünü duymuştu. Acaba telehğaş da böyle bir etkiye mi sahipti? Kafasındaki soruları yanıtlayamadan geri döndü, ateşin yanına oturup düşüncelere daldı.

Ormandan kulağı parçalayan bir ses geldi. Sanki bir bebek ağlıyor veya bir çocuk çığlık atıyordu. Kulak verip dinledi, bir çocuğa ayı saldırmış olmasından korktu. Ayağı kalktı, fenerle sesin geldiği yere ışık etti. Ormanda dikkatini çeken bir şey yoktu, durgun bir karanlık sarmıştı ortalığı… Böcek seslerinin dışında artık bir şey duyulmuyordu. Yerine oturur oturmaz aynı çığlık yankılandı ormanda. Yahya bu kez korktu; çığlık kayalara, ağaçlara çarpıp sonunda bıçak gibi yüreğine saplanmıştı. Artık oturamıyordu bile, çadırın çevresini dolaşmaya başladı. Bu çığlık çok da yabancı değildi, bunu bir yerde duymuştu, ne var ki bir türlü anımsayamıyordu. Çığlık bir kez daha yankılanınca, Yahya anımsadı; bu bölgede kamp yapmak istediğini söylediğinde, Alim bir hikâye anlatmış, cinlerden, çocuk seslerinden söz etmişti. İçini bir ürperti sardı, çadırının içine girdi, eşyalarının yanına sığınıp oturdu. Çadırın karşısında ateş hala güçlü yanıyordu. Bir süre öyle bekledi…

Casim ay ışığında yamacı çok rahat görüyordu, ancak yamaç oldukça uzaktı. Bu mesafeden dolunayda bile Yahya'yı göremezdi. Sadece Yahya fenerle dolaştığında onu takip edebiliyordu. Nuri yanına uzanmış, yorgunluğunu çıkarıyordu. Bira bedenini gevşetmiş, ruhunu sakinleştirmişti, neredeyse uyuyacaktı ki Casim seslendi; *"Kalk! Bak adam bir süre peglere doğru ışık tuttu, sonra çadırın etrafında dolaştı, sonrada*

çadırına girdi. Kesin kazma kürek alıp şimdi peglere gidecek."

-*"Öyle mi? Harika!"*

-*"Sanırım hazırlık yapıyor."*

-*"Dürbünü versene bakayım…"*

-*"Ben bakıyorum işte…"*

-*"Şansızlığa bak, dolunayda her yer aydınlık."*

-*"Daha iyi, kazarken fener gerekmez… Kimse ne yaptığını uzaktan göremez… O ormana gece girecek adam da yok bizim buralarda."*

-*"Yahya girmiş işte…"*

-*"Vallahi helal olsun… Korkusuzmuş!. Tek başına üstelik… Biz bu çocuğa haksızlık ediyoruz galiba… Çok masum bakıyor… Böyle bir oğlum olsun isterdim. Bizimki de şans, her seferinde kız, her seferinde kız…"*

-*"Daha iyi bir yığın damadın oldu senin de, bir yığın da torun.."*

-"*Evet"* dedi Casim, üzüntüsünü belli etmeyerek yine Yahya'yı izlemeyi sürdürdü.

-"*Sen bak, bir şey olunca bana haber verirsin, ben azıcık daha uzanacağım…"*dedi Nuri, sonra da uzanıp yıldızlara baktı bir süre… Çok zaman geçmemişti ki Casim'in kolunu çekiştirdi: *."Casim, bu yıldızlar orada nasıl duruyor?"*

-*"Aptal aptal konuşma! Haddini aşıyorsun, Allah'ın işi..."*

-*"Öyle de… Niye düşmüyorlar ki?"*

-*“Nedir senden çektiğim, Fırınkaya’da Allah geliyor diye kaçtığında, ayakların kulaklarına değiyordu. Şimdi de Allah’ın işine mi karışıyorsun?.. Sen bugün çok içtin anlaşılan…”* Casim sözünü öyle sert bitirdi ki, Nuri’nin konuşma cesareti kırıldı, gözlerini kapadı.

Bir süre sessizce beklediler. Yahya’nın ateşinin dışında bir hareket görünmüyordu, Nuri toprağa uzandı, Casim, bantha ağacına sırtını verip izlemeyi sürdürdü. Bir süre sonra sıkıldı, uykusu gelmeye başladı, yavaş yavaş gözleri kapandı. Nuri de uyumuştu. Rüzgâr kapkara bir çarşaf gibi bulutları gökyüzüne çekiyordu, ortalık bir anda zindana döndü. Göz gözü görmüyor, hiçbir nesne öbüründen ayırt edilemiyordu. Bulutlar gittikçe ağırlaştı, gittikçe yoğunlaştı, artık içlerinde biriktirdiklerini tutamaz oldular, yavaş yavaş damlacıklar süzülüverdi yeryüzüne… Bir damla gelip Nuri’nin burnuna düştü, öbürü yanağına… Nuri önce uyanamadı, yüzüne böcek kondu sanıp eliyle uzaklaştırmaya çalıştı. Tekrar tekrar damlacıklar yüzüne vurunca yerinden sıçradı: *“Casim!”* Casim banthanın altında olduğu için yağmur ona değmiyordu. Öyle derin uyumuştu ki Nuri’nin sesini duymadı. Nuri bağırdı; *“Casim, kalk yağmur yağıyor!”* Casim uyandı, telaşla *“Eşyaları topla ıslanacağız…”* diye bağırdı. Hızla eşyaları toplayıp eve doğru koşuşturdular. Koşuşturma Casim’in köpeğini tedirgin etti, öfkeden çılgına döndü, neredeyse zincirini kıracaktı...

Yahya, çadırına düşen yağmur tanelerinden önce çok korktu, aklına hep Alim’in anlattığı hikâye geliyor, bu harabelerin cinli olduğuna yönelik garip inanç canını sıkıyordu. Gerçi hurafelere inanacak değildi ama gecenin karanlığı ve yalnızlık, insanin içini oyuyor, ruhunu yaralıyor, köklerini sarsıyor, çaresiz bırakıyordu. Yağmur hızlanınca ne olup bittiğine bakmak için başını çadırdan çıkardı, yağmuru görünce sevindi. Ellerini uzattı,

sonra yağmur sevinciyle dışarı çıktı. Yağmur saçına başına, kollarına değdikçe hoşuna gitti. Yavaş yavaş ayaklarından bir ritim bütün bedenine yayıldı, yağmurun ritmiyle oynamaya başladı. Sanki birisi akordeon çalıyordu, kulağında oyun havaları horon tepip durdu. Korkular, karanlıklar su olup akmıştı, horon tepti, tepti, sırılsıklam ıslanana kadar horonu sürdürdü. Bir ara ayağı kayıp ateşe düşecek gibi olunca kendine geldi. Ateş neredeyse sönmüştü, hemen birkaç odun daha attı. Yağmurdan ıslanan ağaçlar tutuşmuyordu, eşyaları içinde kâğıt olup olmadığını düşündü, parası dışında yanında kâğıt yoktu, sonra Ğhardo Bayram'ın gazeteye sardığı malzemeler aklına geldi, gazete kâğıtlarını getirdi, odunların arasına sıkıştırdı ama ateş bir türlü yanmıyordu. Yağmur giderek hızlanıyor, bir yandan da rüzgâr esiyordu. Yahya üşümeye başladı, çadıra girip üstünü değiştirmeye karar verdi. Böyle ıslak ıslak donacaktı. Çadırda üstünü değiştirirken şimşek çaktı. Yahya şimşekten çocukluğundan beri çok korkar, panikler, ne yapacağını şaşırırdı. Telaşla yüzü koyun uyku tulumuna uzandı, başını tuttu, kulaklarını kapadı. Kulaklarını kapadığı halde göğün öfkeli gürlemesini duyabiliyordu. Şimşekler ardı ardına çakıyor, gök gürültüsünü, artan rüzgârın ormanda çıkardığı garip ıslıksı sesler takip ediyordu. Rüzgâr ormanın her boşluğuna giriyor, her nesnenin biçimini yalıyor, her şekle göre ses üretiyordu. Yahya başına kabanını alıp kapattı. Her şey bitmeden kalkmak istemiyordu, ıslak elbiseler hala üzerindeydi ve yavaş yavaş titremeye başlamıştı ama korkudan kıpırdayamıyordu bile...

Çok yakındaki bir ağaca yıldırım düştü. Sanki gök yarıldı, yarılan yerden ışık yere aktı. Ağaç kökünden parçalanıp bütün ormanı titreten ölüm haykırışıyla yere yıkıldı... Yahya gözleri kapalı olduğu halde her yeri bembeyaz görüyordu. Yerdeki titreme bedenine girmiş, canını yakmıştı, yerinden sıçradı. Sadece beyaz bir boşluk görüyordu, nereye baksa bembeyazdı.

Bağırıyor, yardım istiyor, el yordamıyla çadırın çıkışını arıyordu. Sonunda çadırın çıkışını buldu, yağmurdan sönmüş ateşin içinde kalan bir iki kor vardı, Yahya anlamadan onların birine bastı, canı yanınca da sıçrayıp koşmaya başladı... Gök hala gürlüyor, rüzgâr yağmuru bir kırbaç gibi Yahya'nın bedenine vuruyordu. Yahya sanki alevler içindeydi, yanıyordu. Can havliyle çığlık attı!.. Çamurda ayağı kayıyor, yuvarlanıyor, kalkıp yeniden koşuyordu… Nereye gideceğini bilmeden, ne yapacağını bilmeden, ürkmüş bir hayvan gibi koşuyordu. Sonunda bir çalıya takılıp yere düştü. Ham orman toprağı öyle kaygandı ki Yahya yerinden kalkamıyor, doğrulmaya başladığında yeniden kayıp yere düşüyordu. Ağlamaya başladı, ağladıkça gözlerindeki ışık gidiyor, yavaş yavaş ortalık kararıyordu. Göğün öfkesi dinmemişti fakat Yahya artık hiçbir şey duymuyor, bir şey görmüyor, hissetmiyordu. Başını ellerinin arasına aldı, dizlerini karnına çekti, aynı anne karnındaki cenin gibi yan yatıp durdu. Sadece ağlıyordu...

Kısa zamanda o kadar çok yağmur yağmıştı ki, dağların yamacına düşen damlacıkları artık toprak içip tüketemiyordu. Sular dağın teninden yamaç aşağıya süzülüyor, birikip derelere doluşuyordu. Dereler kabardı, kabardı, kabardı. Derenin kenarında ne var ne yoksa süpürüp götürmeye başladı. Köyde tam bir can pazarı yaşanıyordu. Elektrikler kesilmişti ve el fenerini kapan dışarıya çıkıyor, evinin heyelanla veya selle yıkılmasından korkuyordu. Rüzgâr bazı çatıları yerinden söküp, onlarca metre uzağa sürüklüyordu.

Mezralarda durum daha kötüydü. Ağaçlar yıkılıyor, dayanıksız mezra evlerinin kimi çatırdayıp ikiye ayrılıyor, kimi çatısız kalıyordu. Aşağı Yaylada durum daha sakin gibiydi. Ama Yukarki Yaylanın önünde Sazlık denilen büyük düzlük suyla dolmuştu. Sazlığın Aşağı Yaylaya yakın yerinde bir yükselti

vardı ve biriken suya set çekiyordu. Dinmek bilmez sağanak yağışta Sazlık bir göle dönüşmüştü. Su seviyesi sürekli yükseliyor, yükseliyordu. Sonunda Aşağı yayla'nın sırtlarından yamaç aşağı süzülmeye başladı. Kısa bir zamanda su kendine yol açtı ve bütün göl bu yataktan Aşağı Yaylaya döküldü… Sel önüne ne geldiyse yerinden söküyor, parçalıyor, dağıtıyor, alıp götürüyordu.

Aşağı Yayladakilerin yukarda olanlardan haberi yoktu. Gerçi hayvanlar huzursuzdu. Koyunlar yataklarından kalkıp yamaca doğru kaçışıyor, köpekler uluyordu. Yayla halkı tufanın farkına vardı; onlar daha çok koyunların kaybolmasından korkuyorlar, koyunlarını bulmak için bağrışarak koşuşturuyorlardı. Yaşlılar ve çocuklar yaylalarda birbirlerine sokulmuş bekliyorlardı. Sel bir anda yukarıdan dökülüp geldi, dere kenarına yakın ne kadar yayla varsa katıp önüne götürdü…

Casim'in evi güvendeydi; sağlam kayalar üzerine inşa edilmişti ve birinci kat taştandı. Casim ve Nuri balkondan olanı biteni izliyorlar, aralarında konuşuyorlardı. Nuri; *"Bugüne kadar böyle bir tufan görmedim... Senin çatı da uçmasın."*

-*"Yok, uçmaz!"*

-*"Senedin mi var?"*

-*"Rahmetli babam yapmış…"*

-*"Vallahi bizim mezrayı ben yaptım... Acaba nasıllar, buradan da görülmüyor aksilik... Telefonlar çalışıyor mu acaba?"*

-*"Nerede? Yıldırım düşmeye görsün, telefonlar iptal…"*

-*"Şimdi cep telefonu olmalıydı... Ne önemli ..."*

-*"Al bende var... Konuşamazsın ki, çekmez..."*

-*“Vallahi oğlanı pek merak ettim!”*

-*“Yahya’yı mı?”*

-*“Yok”* dedi Nuri öfkeli, *“Benim oğlanı...”*

-*“Bak bak, Muhtarın çatısına bak, saclar sökülüyor…”*

Muhtar’ın evinin karşısında Bilal’ın evi vardı. Bilal fırtınada hemen yakınındaki evde büyük babalarının durumuna bakmaya gitmişti. Bilal’ın babası da pencereden fırtınayı izlemeye başlamıştı. Rüzgâr muhtar Cevri’nin çatısını zorlamaya başladı. Önce sac örtüler çatırdadı, ardından bütün çatı havalandı. Rüzgâr çatıyı kapıp Bilal’ın evine uçurdu. Bilal bantha ağacının arkasına saklanıp gözlerini kapadı. Tahtaların kırılışı, çivilerin sökülüşü, sacların bükülüşü, ruhunu eziyor, sanki bedenini biri tutup parçalıyordu. Gözlerini açtığında, çatının kendi evlerine çarptığını gördü. Çığlık atıp eve doğru koşmaya başladı.

Tükez, yağmuru balkondan izliyordu. Gök gürültüsünden de, şimşekten de korkmazdı. Ogeçeye yıldırım düştüğünü gördü. Yahya’nın oraya gittiğini duyduğundan beri aklı fikri, gözü kulağı oradaydı, yüzünü kapadı. Gözünün önüne bir an rüyasındaki kuzgun göründü, hemen gözünü açtı. Şimşek ortalığı aydınlatmıştı, Tükez ağacın yıkılışını bile görebildi. Bir an ortalık gündüz gibi olmuştu. Tükez Yahya’nın bulunduğu açıklıkta çadıra baktı, çadır yerli yerinde duruyordu, biraz içi rahatladı. Yağmur bir tufana dönünce, elektrik fenerini kapıp dışarı fırladı, ardından Alim’i sırtlayıp kamelya’ya çıkardı. Herkes orada toplanmıştı, evlerinin yanından geçen dere gittikçe büyüyordu, bir ara Alim; *“Kız bak bakalım kayalarda bir hareket var mı?”* dedi. Tükez kayalara doğru baktı ama karanlıkta bir şey görünmüyordu... *“Kayalar düşerse fena, kayalar düşer-*

se fena...” diye bağırıyordu Alim. Şimşekler peş peşe ortalığı aydınlatıyordu, Tükez bir ara Delikaya’yı gördü, olağanüstü bir şey yoktu. Alim, *“İbrahim Amcaların evinin altı uçurum, korkarım heyelan olacak...”* dedi. Annesi *“Ne diyorsun, ağzını hayıra aç”* diye uyardı Alimi. *“Vallaha anne, orası uçurum.…”*

-“Bir şey olmaz, ben doğdum doğalı orası uçurum, şimdiye kadar olmamış da şimdi mi olacak?”

Tükez konuşulanlarla ilgilenmiyor, Yahya’nın ne yaptığını merak ediyordu. Yahya’ya bir şey olmaması için de bildiği bütün duaları okudu. Merak, içinde bir yılan gibi dolanıyor, olmadık zamanlarda ciğerlerini ısırıyordu: Acaba başına ne geldi? Acaba?..

Yahya’nın düştüğü yere yakın bir dere geçiyordu. Sel dereyi kabartmış, düz dünya vadiden aşağı akıyor, sesi kulağı tırmalıyordu. Yahya bunca ıslaklık içinde susamıştı. Susuzluk korkusunu bastırmış, el yordamıyla kalkıp su aramaya çalışıyordu. Gözlerini kör eden beyazlık da tükenmişti. Şimşeklerin kısa aydınlığında çevresini görebiliyordu. Yerde yatarken ormana bakmak Yahya’nın midesini bulandırıyordu. Ne var ki susuzluğu dayanılmaz hale gelmişti, tez zamanda su bulmalıydı. Su yakınlarda olmalıydı, sesini duyuyordu. Sel gittikçe kabarmış, odunlar, kayalar, taşlar birbirine çarpa çarpa yamaçtan aşağı sürükleniyordu. Kolunu bacağını hisseden Yahya, kalkmaya yeltendi. Otlara, çalılara tutunarak zor bela ayağı kalktı fakat daha ilk damında, köknar yapraklarının üzerine bastı. Çamurla birlikte yapraklar buz gibi kayganlaşmıştı, Yahya, yamaç aşağı yuvarlandı, etrafa tutunmaya çalışsa da başaramadı, bir köknara kafasını çarptı ve bayıldı...

Yağmurun duracağı yoktu, gittikçe şiddetleniyor, damlalar daha da kocaman oluyordu. Yamaca düşen bütün damlalar,

eğimle dereye akıyor, dere öfkeleniyor, kabarıyor, kabarıyordu. Yazları azıcık su sızan derecik, giderek büyüdü, büyüdü, neredeyse havadaki kuşu kapacak kadar çılgına döndü. Ağaçları kökünden söküyor, taşları önüne katıp yamaçtan aşağı sürüklüyordu. Su bir süre sonra Yahya'nın ayaklarına kadar ulaştı. Kısa bir zaman sonra bedenine, ensesine, yanaklarına, son olarak kulaklarına dayandı. Soğuk su Yahya'nın uyanmasına neden oldu. Yahya, derenin kendisini yakalayıp içine çekeceğinden korktu. Can korkusuyla sıçradı, köknar'a tutunmaya çalıştı. Su yavaş yavaş köknarın altını oymaya başlamıştı bile. Yahya, dehşetle ayakları altından toprağın gidişini izliyor, elinden bir şey gelmiyordu. Köknarı bıraksa su onu bir çalı gibi kapıp sürükleyecekti, köknara çıksa, köknarın devrilmesi an meselesiydi. Gözlerini kapatıp sıkıcı köknara sarıldı, içinden Allah'a yalvarmaya başladı. Çok geçmeden köknarın kökleri çatırdayarak koptu. Yahya avazı çıktığı kadar bağırdı. Sel, köknarla birlikte Yahya'yı da kapıp sürükledi. Dere taşlarla, çalılarla, sökülmüş ağaçlarla birlikte yamaç aşağı Yahya'yı sürükledi. Köknara tutunduğundan sel Yahya'yı içine alamıyordu. Yahya köknarın dallarını sıkıca kavrasa da çamur köknar kabuklarını yağ gibi kayganlaştırmıştı. Yahya'nın gücü tükeniyordu; bıraktı bırakacaktı ki köknar başka bir köknara, ardından bir kayaya çarptı. Sarsıntıdan köknarın dalları Yahya'nın elinden sıyrılıp gitti. Yahya çamurlu suda bata çıka, ağaçlara taşlara çarpa çarpa yuvarlanmaya başladı. Umutsuzca ellerini açmış, tutunacak bir yer arıyordu. Eline kayalar geliyor, Yahya tutuyor ama kaya Yahya ile birlikte sürükleniyordu. Eline çalılar geliyor Yahya tutunca kırılıyorlardı. Eliyle bir şeyi kavradı, köksüzdü, çekip aldı, gözleri döndü, midesi bulandı, bu bir bacaktı… İçinde ne varsa çıkardı, kopmuş bacağı atarken suya dengesini kaybetti, sürüklenmeye başladı.

Aşağıdan bir şelale sesi geliyordu. Yahya öleceğini sandı, öyle

bağırdı ki ağzına su kaçtı, can telaşıyla elini uzatıp sağlam köknarlardan birinin dalını yakaladı, sular üzerinden aşağıdaki boşluğa uçup gitti. Yahya gözünü açtığında, yanından dere bir uçurumdan aşağıya dökülüyordu. Tutunduğu dala baktı; ince bir köknar dalıydı. Daha ne kadar dayanabilirdi? Son bir hamleyle kendini yukarı çekmeye çalıştıysa da başaramadı. Sonra gözlerini kapayıp ölümü bekledi. Kendini bırakacaktı ki bileğini biri kavradı. Gözünü açıp baktı, o kara kuzgun eğilmiş Yahya'ya bakıyordu… Yahya gözlerini kapayıp bedenini bırakıverdi. *"Dayan!"* dedi adam… Yahya irkilip gözlerini açtı; kolunu tutan Eşref'ti...

Sorgunun acı yüzü

Güneş gökyüzünden alevden toplar atıyor, kimi kayalardan, kimi duvarlardan sekip insanların üzerine akıyordu. Herkes evinin serinliğine sığınmıştı, zorda kalmadıkça kimse dışarı çıkmıyordu. Ardanuç her zamanki gibi kavruluyordu. Göleşenlilerin kahvesinin önüne gölge düşünce, kahvenin içindekiler bir bir dışarı çıktı. Rüstem de bir tabure çıkarıp gölgeye oturdu. Sokaktan geçen birini çaya davet etti. *"Abi çaya gerek yok… Acele işim var köye çıkmam lazım."* diye karşı çıktı adam. Tedirgindi. Beklemek istemiyordu. *"Araban var mı?"*

-*"Yok! Yola çıkarım, denk gelir bir şey..."*

-*"Gerek yok, şimdi muhtarla Casim gelir… Biz de gideceğiz. Bu sıcakta kim durur Ardanuç'ta?"*

-*"Ne zaman gelirler?"*

-*"Mahkeme kararını öğrenip gelecekler."*

-*"Mahkeme işi uzun…"*

-*"Katipten öğrenecekler, mahkeme bitti!"*

-*"Ne iş, hayırdır?"*

-*"Köydeki tufan meselesi…"*

Kahveci çayları getirip, küçük masanın üzerine koydu. Ardından; *"Bilmiyorsunuz değil mi?"* diye sordu, *"Danzotlular Usotluları mahkemeye verecekmiş?"*

-*"Niye ki"* dedi Rüstem. *"Niye olacak, tufanda iki yüz hayvanları telef olmuş... Danzotlular Usotluları suçluyorlarmış…"*

-*"Niye suçlasınlar ki, Allah'ın hikmeti…"* dedi Rüstem. *"Öyle*

elbette, selden önce yağmur yağmıyor diye Usotlular yağmur duasına çıkıp kurban kesmişler. Öyle bir iki tane değil, yirmi toklu kesmişler. Danzotlular diyor ki, Usotlular bu kadar kurban kestiği için tufan çıkmış. Koyunlarımızın parasını isteriz." Sözü biter bitmez kahkaha atıp gitti. *"Bunların işi gücü yok, Danzotlularla uğraşıyor"* dedi Adam. *"Cahil işte… eğleniyor aklınca, boş ver.."*

Daha çaylarından bir yudum almamışlardı ki, kırmızı minibüs gelip kahvenin önüne yanaştı. Muhtar ve Casim inip Rüstem'in yanına oturdular. *"Ula çay ver bize!"* diye seslendi Rüstem. *"Yorulduk arkadaş"* dedi Muhtar. *"Ama işimiz de bitti…"*

-*"Nasıl durum?"*

Casim söze girdi: *"Keşif raporu tamam… İbrahim'in ölümü doğal afetten kabul edildi. Kimseye dava açılmadı."*

-*"Ya köyün afet bölgesi ilan edilmesi!"*

-*Bakalım diyorlar, ama yapmazlar… Afet bölgesi olsa her zarar görene hükümetin para ödemesi gerekir. O kadar para nerde? Mezralara yol vurduramıyoruz daha?"* dedi Muhtar.

-*"Olsun! Vergi vermiyor muyuz?"* diye karşı çıktı Rüstem; *"Hepimiz vatandaşız… Rize'de heyelan oldu, bizim kızların evleri çatladı, devlet yaptırdı evlerini. Burada da yaptırır. Devlet için üç ev nedir ki? Koskoca devlet!"*

-*"İyi de bizim burada bulunmuş bir bacak var... Sanırım o bizim köye bela olacak. Gerçi bacak bulanığın altında bulundu ama komutan bizden şüpheleniyor."* dedi Casim.

-*"Bacak mı?"*

-*“Evet”* dedi Muhtar. *“Bir de bacak var... Bizim köyden kimse ölmedi, yakın köylerden de kimse kayıp değil, fakat gel gör ki, sel bir bacağı bulanığın altındaki balık tesislerinin oraya sürüklemiş. Ya Hğeva’dan, ya Göleşen’den, Belki de Gülice’den… Başka nerden olur dedi kaymakam.”*

-*“Allah Allah... Kimse kayıp değil, ama bir bacak var...”* Adamın kafası karışmıştı.

-*“Ya... ya…”* diye onayladı muhtar. *“Belki de bir mezardan çıkarmıştır!”* Rüstem bu fikre hemen karşı çıktı: *“İyi de yakında kimse ölmedi ki. Eskiden ölenler de çoktan çürümüştür.”*

-*“O devletin işi”* dedi Casim *“Bizim asıl derdimiz Yahya... Karakol komutanı tutturdu ki kimliklerini bulun. Adamın kimliği mimliği yok, ne yapacağız bilmiyorum. Kimlerden diye soruyor, bilmiyoruz diyoruz, Almanya’dan geldi. Adam anlamıyor, ne işi vardı diyor? Ninesine söz vermiş diyoruz, bize gülüyor… Almanya’dan gelenin pasaportu olur, getirin diyor… Ortada bir şey yok!”*

-Vallahi bizde hiç eşyası kalmadı. Tütiye’yi bilirsin titizdir, o gider gitmez, onun kaldığı odayı tertemiz yaptı. Bir tek bir şeyi yoktur bizde.” dedi Rüstem *“Sel alıp gitmiş çadırını madırını… Ğhardo Bayram bütün eşyası yanındaydı, diyor.”*

-*“Ula Casim, Alim’le arkadaştı, onlarda olmasın evrakları? Bazen çamaşırlarını yıkıyorlarmış…”*

- *“Ben sordum, bir tek bilgisayarı varmış…”* diye karşılık verdi Muhtar. *“Belki bilgisayarda bilgileri kayıtlıdır.”* dedi adam. *“Yoksa bile, bilgisayarların numaraları var, ondan bir sonuç çıkar… Jandarmaya bildirin siz”* dedi adam.

Muhtar, tanımadığı bir adamın yanında köyün özel konularının

konuşulmasından rahatsız oldu. Fakat söylediklerinde haklılık payı vardı. *"Köye çıkınca, bekçiye çağırtırım Alim'i…"*

-*"Almanyalı dediğiniz öldü mü?"*

Üçü birden öfkeyle baktılar adama, Casim; *"Hayır! Fakat o günden beri konuşmuyor, jandarma konuşturamadı, doktor getirttiler, şok geçirmiş, bir süre sonra açılır deyip gitti."*

-*"Aslında doktor moktor boş!"* diye söze girdi Muhtar, *"Bizim Cinli Sultan'ı getirtsek, belki cin çarpmıştır. Zaten o pegler pek güvenilir yer değil"* dedi, ardından Casim'e dönüp *"Babanlar da anlatırdı, duymuşsundur."*

-*"Tamam, babamlar da korkmuşlar ama babamları sel götürmemiş ki…"* diye karşı çıktı Casim.

Adam birden söze girdi: *"Dili tutulana bakan ne doktoruydu?"*

-*"Ne olacak, hükümet tabibi…"* dedi Casim, doktoru küçümseyip ekledi: *"Normal bir doktor olsa, bir çözüm bulurdu?"*

-*"O zaman siz de normal bir doktora götürün."* dedi adam.

Bir süre sessizlik oldu. Rüstem; *"Haklısın… Ama biliyorsun bu doktor işleri için para lazım. Sonra Artvin'e kim götürecek?"* Muhtar, *"Casim götürür ne olacak"* dedi. *"Götürmek sorun değil"* dedi Casim; *"Adamın ciğeri hastalansa, nereye götüreceğimi biliyorum"* Sonra o heyecanlandı; *"Sahi bizim Vedat'a götürelim."* Adam; *"Hğevalı Vedat Aksakal mı? İyi olur… Hastane başhekimi değil mi, gerekirse sevk eder Erzurum'a ya da Rize'ye…"* dedi. *"Bakalım, para işini halledebilirsek…"* diye kaygısını dile getirdi. Köyde para işleri her zaman sorundu ve sorun olmaya devam edecekti. Köylünün elindeki hayvanlar, çayırlar, otlar değerliydi. Özellikle Kurban

Bayramı'nda büyük kentlere götürüp satıyorlardı ama köye para az giriyordu. Dolayısıyla işin içinde para varsa, herkes bir yana çekiliyor, gerilim artıyor, öfke sarıyordu ortalığı. Rüstem, *"Hadi, arkadaşın da işi var, geçerken Diyegarmuç'un orada bırakırız."* deyip ayağı kalktı, çaycıyı çağırdı, çay paralarını ödedi. Casim *"Gidiyorum, gelen var mı?"* diye seslendi çay ocağının kapısından… Birkaç kişi çıkıp geldi, minibüse doluşup yol aldılar.

Minibüs Camidibine gelir gelmez, Muhtar heyecanla odasına yöneldi. Muhtar'ın odası, Asım'ın dükkanın arkasında, Camiye bakıyordu. Bekçi Sefer caminin önündeki çimenlikte uzanmış, yaşlılarla sohbet ediyordu. Muhtar, Sefer'i çağırıp, Alim'e haber saldı, ardından da Bulanık Karakol komutanına telefon edip durumu bildirdi. Bir süre sonra Alim, elektrikli arabasıyla göründü, yanında Sefer bilgisayarı taşıyordu. Meraklı bakışların arasından geçip Muhtarın odasına girdiler. Alim, Muhtar bilgisayarı isteyince Yahya ile ilgili bir konu olduğunu anlamıştı ama gelir gelmez yine de Muhtara sordu: *"Hayırdır Muhtar?"*

-*"Hayırdır, hayırdır… Rahat ol!"* diye yanıtladı muhtar, *"Bu bilgisayarı jandarmaya teslim etmeliyiz."*

-*"Neden?"*diye çıkıştı Alim, *"Yahya o bilgisayarı gidene kadar bana bırakmıştı."*

-*"İyi de adamla ilgili hiçbir kayıt yok... Kendisi de konuşmuyor. Bu tufan soruşturmasının bitmesi için Yahya ile ilgili dosyanın kapanması gerekli."*

-*"Bilgisayardan ne öğrenebilirler ki?"*

-*"Bilmiyorum... Bir şeyler öğrenebilirlermiş..."*

Bilgisayar Alim'in kolu bacağı olmuştu. Birçok arkadaş edinmişti ülkenin her yerinden, hatta yurt dışından bile… Şimdi bilgisayarı elinden alınacak olması, ayaklarının kırıldığı günün acısını anımsattı. Yutkunurken içine dikenler battı. Söz gelmiyordu diline ki konuşsun, susup kaldı. Muhtar da konuşmuyordu, bekçi de... Bu koyu sessizlikte, uzaktan gelen Jandarma arabasının sesi duyuldu, ses yaklaştı, yaklaştı ve durdu. Komutan her zamanki ağırlığıyla yürüyor, köylülerin bakışlarına bedeniyle yanıt veriyordu. Yanında iki jandarma vardı, birinin boyu belirgin bir şekilde kısaydı, pantolonu da buruşmuştu. Arkadaşı kadar komutanın yürüyüşüne ayak uyduramıyor, bu acemi yürüyüşü köylüleri güldürüyordu. Komutan, Ğhardo Bayram'ın çardağında oturanlara baktı, oradakiler sustular, sonra Fazlı'nın dükkânının önüne baktı, oradakiler de sustular. Asım'ın dükkânı önündeki çocuklar korkup kaçıştılar, herkes ayağı kalktı. Köyün yaşlıları saygıyla komutanı karşılayıp teker teker hoş geldin dediler.

Bu son yaz, hiç olmadığı kadar jandarma komutanı köyü ziyaret etmişti. Komutan köylülerle fazla vakit geçirmeden Muhtar odasına yöneldi, içeri girdiğinde Muhtar ayağa kalktı, bekçi hazır ol vaziyetinde duruyordu. Alim, gelenleri pek umursamamış gibi önüne bakıyor, ilk kez sakatlığından gurur duyuyordu. Ayağı kalkması gerekmemişti, önünü iliklemesi gerekmemişti, komutan olsun kaymakam olsun, hepsi el sıkışmak için Alim'in karşısında eğiliyorlardı. Gururlandı.

Komutan ince sesini kalınlaştırmak için çaba sarf ederek seslendi: *"Bu bilgisayar mı?"* Alim, içinden, *"Hayır efendim, başkası... odada tek bilgisayar var, hangisi olacak"* diye geçirdi, dudağını ısırmasa, kahkahayı basacaktı. Komutan muhtarın yanıtını beklemeden, jandarmalara; *"Alın arabaya götürün!"* diye emir verdi. Sonra da muhtarın masasının üzerine oturdu.

“Muhtar! Bu köyün üç sorunu var ve ben tayinim çıkmadan çözeceğim. Biri, bu Yahya kimdir, bana bunu bulacaksınız! İkincisi, Fırınkaya’nın üzerindeki harabeleri kimler kazmış, bunu da bulacaksınız... Üçüncüsü, dükkânlarda içki satılıyormuş... Köyde dört tane dükkân var, hangisinin sattığını bulacaksınız... Bulmazsanız vay halinize... “

-*“Emredersiniz komutanım... ama..”*

-*“Ama mama tanımam… Bulacaksınız!”*

-*“Peki komutanım.”* diyebildi sözünü yutup muhtar.

-*“İyi, ben gidiyorum... Yahya’da bir gelişme olursa haberim olsun...”* diye ekledi komutan. Alim, durduk yere söze girdi. *“Komutanım, belki Fırınkayanın üzerindeki yerleri Yahya kazmıştır...”* Komutan sertçe Alim’e baktı. Alim başını öne eğdi, gözlerini kaçırdı. Komutan elindeki değneği çenesinin altına dayayıp, başını yukarı kaldırdı: *“Bildiğin bir şeyler var senin!”* dedi. Bu kararlılığından gurur duydu; *“Vay, vay, vay... Nasıl da sökülmeye başladılar… Bunlara böyle davranacaksın, sopayı görmeden dillerine söz yürümüyor dağlıların…”* diye geçirdi içinden. Komutanı sertliği nedeniyle eleştiren Kaymakam da saygı duyacaktı kendisine… Özellikle bu düşünce hoşuna gitmişti, gönendi, göğsü kabardı.

Alim, gözlerini açmadan sözünü sürdürdü: *“Bildiğim değil ama tahmin ettiğim. Yahya sürekli Fırınkaya’ya çıkmaktan söz ediyordu.”*

-*“Ee.. Bu neyi değiştirir... Çıktı mı çıkmadı mı?”*

-*“Çıkıp çıkmadığını bilmiyorum...”*

-*“İfadesini aldığım köylülerdin bir tanesi bile çıktı demedi... Sen çıktığını biliyor musun? Gördün mü?”*

-"Bilmiyorum, görmedim de... Zaten o günlerde köyde değildim, Erzurumlular arabalarıyla beni yaylalara götürmüşlerdi."

-"O zaman neden adamı suçluyorsun, yoksa korumak istediğin birileri mi var?"

-"Kim olabilir ki?"

-"Ben de onu soruyorum, korudukların kim?"

-"Ben kimi koruyabilirim komutanım, daha doğru dürüst yürüyemiyorum bile..."

-"Maşallah kafan hepimizden çok çalışıyor..."

-"Sağolun!"

-"Nasıl olsa bu olayı çözeceğim, eğer birini koruduğunu öğrenirsem, parmaklarından kork çocuk!"

-"Kimi koruyabilirim komutanım!"

-"Bilmiyorum..."

Muhtar, söze girip, gerilimi azaltmak istedi: *"Yok komutanım, bizim köyden defineci falan yoktur, Yahya da çıkmadı oralara, hiç duymadım. Çıksa benim haberim olur mutlaka..."* Komutan bir süre üç adama da baktı. Hepsi gözlerini kaçırdı. Sonra mağrur bir şekilde geri dönüp yavaşça kapıdan çıktı. Muhtar derin bir oh çekti. Bekçi yüzünü ovuşturmaya başlamıştı ki, komutan geri döndü: *"Aaaa... Eşeğin büyüğünü ahırda unutmuşuz... O bacak meselesi bitmeden, size de bana da rahat yok! O bacağın kime ait olduğunu bulmazsanız, tayinimin çıkmasına dua edin. Yoksa burnunuzdan fitil fitil getiririm."* Muhtar, *"Efendim, bizim köyde herkes sağlam. Belki başka köylerdendir…"*

-*“Onlar da gözaltında merak etmeyin. Ayağınızı attığınız yeri gözlüyorum, haberiniz olsun... Ormancılara da söyledim. Bir dal keseni görürlerse, yakalayıp tıkacam kodese... Bu sene odunsuz bırakırım sizi vallahi, dondururum kışın hepinizi. O kimin ayağı bulacaksınız! ”* Üç adam da sessizce beklediler, komutan sözünü bitirir bitirmez gitti.

Muhtar, komutanın arabasının sesi uzaklaştıktan sonra, ayağa kalktı. Düşük omuzları düzeldi, yüzü gerginleşti, gözleri açıldı; *“Adama bak! Kışın donduracakmış, orman köylüsünün hakkıdır ağaç kesmek aslanım, yasa var yasa!”* Alim, *“Sahi, bu ayak ne ayak?”* diye sordu Muhtara. *“Anlamadım gitti, bu nasıl bir iştir? Diğer köylerin muhtarlarıyla da konuştuk... Bütün köylüler sağ, ayakları da sağlam. Sel kesik bir ayağı sürüklemişse ben ne yapayım? Ama devlet işte, yakayı bırakmaz… Çok başımız ağrıyacak çok…”*

Bekçi, bu işten çok sıkılmıştı. Kadersizliğine kızıyordu, eline üç kuruş para geçecek diye bekçi olmuştu, fakat daha birinci yılında, tufan olmuş, Fezogilin İbrahim çatının altında ölmüş, komutan kime ait olduğu belli olmayan bir ayağın peşine düşmüş, Almanyalının kim olduğu belli değil ve üstüne üstelik, köyün en cesur kızı zorla kaçırılmış, köylü ile jandarma birbirine girmişti. Sefer, malı davarı eşine bırakmış, günlerdir bu işlerin peşindeydi. İçinden, Muhtara, *“Ben bu işi bırakıyorum”* demek geldi ama yapamadı, çünkü birkaç koyun, bir inek kış boyu beş boğazı geçindiremezdi, üstelik kızlardan biri Ardanuç’ta okuyacaktı. Derin bir nefes aldı ve *“Ben çıkıyorum muhtar, başka bir şey var mı?”* diye sordu. Muhtar *“Yok! Olursa haber veririm, buralarda ol...”* Bekçi omuzları düşük çıkıp gitti.

Alim bekçinin peşinden Muhtar odasından çıktı. Camidibinde kim varsa hepsine birden selam verip eve yöneldi. İçinde bir

eziklik vardı. Oyuncağını kaybetmiş bir çocuk kadar kırgın, oyuncağı elinden zorla alınan bir çocuk kadar öfkeliydi. Yüzü gittikçe kararıyor, kaşları geriliyor, yanakları asılıyordu. Akülü arabasını hızlandırıp eve doğru yöneldi, tam Tuzsuz Ali'nin evinin önü gelmişti ki, çatıya bir karga kondu. Alim'in ilgisini çekti, karganın bakışından rahatsız oldu, elinde taş olsa atacaktı, bağırdı, çağırdı ama karganın umurunda olmadı. Alim küçücük karganın bakışlarından eziliyor, üzerine Delikaya çökmüş gibi acı çekiyordu. Kendini kirlenmiş, bataklığa düşmüş, elbiseleri kara çamura bulanmış hissetti; üstünü başını temizlemeye kalktı, öfkeyle kargaya yeniden baktı. Karganın gözleri birine benziyordu ama kime?.. Kendini toparlayıp yola koyulduysa da karga aklından çıkmıyordu. *"Bu ne uğursuzluk!"* diye geçirdi içinden. Onca yıl bu yoldan gelip giderdi, hiç kargayla karşılaşmamıştı. Hızla eve varmak, rahatlamak istiyordu. Ayak sesleri duydu; bir top önce yere yuvarlandı, ardından dereye doğru yamaçtan aşağı gitti, sonra Ömer göründü. Alim Ömer'i görür görmez aklına Yahya geldi. Yahya'ya yönelik öfkesini yüreğine gömmüş, üzerini örtmüştü. Böyle davranmasına Yahya'ya bilgisayarını vermesi neden olmuştu elbette ama artık bilgisayar yoktu. Yahya'nın öfkesi eskisinden daha kabarıktı, bir an Yahya'nın selde boğulduğunu, o kesik bacağın Yahya'nın bacağı olduğunu düşündü. Öyle bir kahkaha attı ki, evin çardağında oturanlar bile duydu. Kahkaha Alim'in yüreğini bir testere gibi ikiye ayırdı. Bir yandan Yahya'ya öfkesi, öbür yanda acıma duygusu...

Yahya, uzun süredir Casimlerin arka odasında kalıyordu. Kimseyle konuşmuyor, odaya bırakılan yiyeceklerle yetiniyordu. Gidecek bir yeri yoktu, parası yoktu. Hastane taburcu ettikten sonra, herkes bir yana çekilmiş, Casim eşinin azarlarını göze alıp Yahya'yı evine getirmişti. Alim Casim'in böyle bir şey yapacağını beklemiyordu, çok şaşırmıştı. Özellikle eşinin ayağı-

nın kırık olduğu bir dönemde, Casim gibi rahatına düşkün bir adamın bunu yapması akıl işi değildi. Öte yandan Yahya'nın çaresizliği Alim'i de çok üzmüştü. Artık zavallılaşmış, hastalanmış bir adama öfke duymaktan utanıyordu ama öfkesini de bir türlü bastıramıyordu. Ömer de durduk yere Tükez'in kanlı eteğini anımsatmıştı ve bu sorun henüz çözülmemişti. Eve varmadan karar verdi, gidip Tükez'i bir güzel azarlayacaktı.

Eve geldiğinde kapının önünde birçok ayakkabı gördü, çardaktan konuşmalar geliyordu. Çardağa yöneldi, tanımadığı insanlarla karşılaştı. Karşıda sakallı yaşlı bir adam oturuyordu. Hemen yanında kara çarşaflı bir kadın vardı. *"Kesin Adapazarlılar…"* diye düşündü, görünmeden eve girecekti ki, babası bağırdı; *"Alim, gel misafirlerimiz var..."* Alim çardağa elektrikli arabasıyla yaklaştı, babası gelip onu çardaktaki özel yerine oturttu. Adam ve yanındaki delikanlı gelip Alim'le tokalaştı, kadın uzaktan selam verdi. Alim köyden Adapazarı'na gidip, orada farklı giyinmeye başlayan kadınlardan hoşlanmazdı. Özellikle ellerine eldiven giymelerine, kara gözlük takmalarına, baştan aşağı kara çarşafa bürünmelerine sinir oluyordu. Hele tokalaşmamaları... Alim öfkesini yatıştırıp konuklara hoş geldin dedi? Babası; *"Oğlum bunlar Klarcetliler... Sen tanımazsın, annenin uzaktan akrabaları olur... Adapazarı'nda oturuyorlar, Mustafa Amca emekli, oğlu Fatih, Toyoto fabrikasında çalışıyormuş..."*

Alim'in teknolojiye ilgisini bilen babası, özellikle fabrikadan söz etmişti. Böylece Alim delikanlıya ilgi gösterecekti. Alim teknolojiye kayıtsız kalamazdı: *"Ne iş yapıyorsunuz fabrika?"*

-*"Kaporta bölümündeyim."*

-*"Güzel... Ne güzel arabalar yapıyorlar değil mi? Yalnız, biraz alçak, bizim buralarda pek kullanılamıyor..."*

-*“Vallahi biz geldik, şimdiye kadar bir sorun yaşamadık.”*

-*“Arabanızı kapıda görmedim?”*

Soruyu babası yanıtladı: *“Hacı Mehmetlerin kapısının önünde... “Babası Alim’in Hacı Mehmetleri sevmediğini bildiğinden, “Uzaktan akraba olurlar”* diye geçiştirdi.

Konuşmalar araba üzerinden, Adapazarı’ndan, delikanlının ev sahibi oluşundan, gelirinden sürüp gitti. Babası, özenle Fatih’i Alim’e övüyor, beğenmesi için elinden geleni yapıyordu. Alim, babasının bu tutumu altında bir şeyler sakladığını fark ediyordu. Ne zaman birileriyle ilgili böyle davransa, kesin kızların birini istemeye gelmiş oluyorlardı. Alim’in ilgisi delikanlıdan daha çok kadına yönelikti. Bu kapkara giysiyle kadın Alim’in korkularını canlandırmıştı, ona bakınca ürküyordu, içinden titreme geliyordu, fakat bir türlü nedenini anlamıyordu. Yüzü peçeliydi ve gözlerinde kara gözlükler vardı, kadının nasıl baktığını, nereye baktığını görmedikçe, Alim daha çok tedirgin oluyordu. Söz uzayıp gitti, bir süre sonra ortaya tepsiyle yemekler geldi. Alim yemek yemeyi severdi, annesi en sevdiği yemeği, sulu köfteyi yapmıştı. Alim hevesle yemeğe başladı. Sohbet bitmiş, herkes yemek yeme telaşına girmişti, bir an Alim kafasını kaldırdığında, Tükez’in mereğin arkasından tarlayı aşıp köyün yukarısına doğru gittiğini gördü. Annesine bakıp; *“Nereye gidiyor?”* diye sordu. Annesi; *“Kim?”* dedi. Alim, konukların önünde tartışmamak için sustu. Ama kafasında kuşkular harekete geçti. Acaba Tükez nereye gidiyordu? Bu delikanlının Tükez ile bir ilgisi var mıydı?

Tükez kısa zamanda tarlayı aşıp, Gadagada İbrahim’in evinin yanından yamacı tırmanmaya başladı. Bu yamaç onu hep eğlendirmişti, bu yüzden hep buradan tırmanırdı, dönerken de yamaçtan aşağı koşarak iner, kendini kelebek gibi hissederdi.

Yamaç yukarı yürümek zordu, fakat Tükez'in ömrü buralarda geçmişti, kolaylıkla çıkıverdi. Tepeye çıkınca azıcık soluklandı, geriye dönüp yaylalara, mezralara, Büyükdüze, Büyükyenişe ve evine baktı. İçinde bir burukluk vardı, Adapazarlı konuklardan hoşlanmamış, anne ve babasının bu aileye gösterdiği ilgiden sıkılmıştı. Belli ki bunlar kız bakmaya gelmişlerdi. Ablalarından birinin daha evden ayrılacağını düşünüyordu ancak delikanlının kendini izlediğini fark etmişti. Üstelik kara çarşaflı kadın, tuvaleti sorma bahanesiyle gelip, kendisiyle uzun süre ilgilenmişti. '*Acaba beni mi isteyecekler?*'" diye geçirdi içinden, *"Yok canım!"* diye vazgeçti sorgulamaktan, *"Önümde ablalarım varken olur mu hiç!"* Bir yandan da hoşlandı bu durumdan. İstenmek güzeldi. Ne var ki bu kadın fenaydı, böyle bir kaynana ömür tüketirdi. Gadagada İbrahim'in evinin çatısındaki kuzgun çığlık atmasa, orada öylece kalacaktı. Kuzgunla göz göze geldiğinde, Adapazarlı kadın aklına geldi; işkillendi, daha önce burada kuzgun görmemişti, köyde daha çok karga olurdu, kuzgunlar mezralarda, yaylalarda görünürdü. İçindeki ürperti nefesini tıkadı, daha fazla dayanamayıp oradan uzaklaştı. Tütiyelerin evin önünden hızla geçti. Çardağı süpüren Tütiye Tükez'e baktı, *"Nereye yetişecek bu kız acaba?"* diye meraklandı. Tükez pınarın başına geldi, su içti, elini yüzünü yıkadı, geriye dönüp Gadagada İbrahim'in çatısına baktı, hiçbir şey görünmüyordu. Sadece Tavşan Abdullah'ın köpeğinin havlaması duyuluyordu, köy çok sakindi. Köpeğin yanından geçmeyi göze alamadı, Goğo Şevket'in evine doğru yöneldi. Şahbaz Dayıların mereğinin, Kerim Ali'nin tarlasının üzerinden Muhtar'ın evine, oradan da Casimlere yöneldi. Bu yol kestirme değildi ama yayla henüz inmediğinden sakindi. Ayrıca kimse nereye gittiğini sormazdı. Poli Mehmet Dedeler yaylaya çıkmadığından, evin önünde mutlaka biri bulunurdu. Bu nedenle Tükez, Muhtarın evinin önünden aşağı inip,

Çangırların oradan Casim'in evine gitmeye karar verdi. Yolu uzatmış, fakat kendini güvene almıştı. Dere kenarındaki ceviz ağaçlarına çocuklar taş atıyor, henüz olmamış cevizleri düşürmeye çalışıyorlardı. Tükez çocuklara bağırdı, çocukların her biri bir yere kaçıştılar... Bu bağırma Tükez'e iyi geldi. Kuzgun sesinin ağırlığını üzerinden attı. Genelde neşeli görünürdü, şimdi Çalıdanbakan'ın karşısına asık suratla çıksa, sorguya çekilirdi. Casimlerin çayırın yarısı biçilmiş, yarısı duruyordu. Tarladan çayıra döndüğü için daha çok durhğuna kaplıydı ve yürümek oldukça zordu. Dikkatlice yürüdü, köpeğin havlamasına kulak asmadı, çünkü Casim gündüz köpeğini bağlardı. Köpeğin havlaması Çalıdanbakan'ın dikkatini çekti, dışarı çıktı, Tükez'i görünce sevindi. Çalıdanbakan Casim'in en küçük kızıydı. Küçüklüğünden beri Çalıdanbakan derlerdi, asıl adını annesi ve babası da unutmuştu. Ablaları evlendiğinden beri annesinin babasının eli ayağı olmuş, her işi üstlenmişti. Casim'in evi köyün biraz dışında olduğu için de insana hasretti. Geleni gideni fazla olmadığından konuklar hep heyecan yaratıyordu. Tükez'e seslendi; *"Kız Tükez!"* Tükez, başkaları duymasın diye adımlarını hızlandırıp; *"Geldim geldim, sene hele çay koy!"*

Yamacı hızla tırmanmaya başladı, zaman zaman ayağı kayıyor, ellerini kullanmak zorunda kalıyordu. Nefes nefese eve geldi, fakat hemen girmek istemedi. Bir süre kapıda durdu; soluklanıp, üstünü başını düzeltip öyle içeri girdi. Girişin karşısında büyük odanın kapısı duruyordu, mutfakta odanın içindeydi, Çalıdanbakan orada çayla uğraşıyordu. Selfinaz ayağı kırıldıktan sonra televizyonun bulunduğu bu odada yatıyor, konuklar burada karşılanıyordu. Tükez, kardeşlerinin yaşadıklarından dolayı kırığın acısını biliyordu. Bu yüzden hemen Selfinaz'ın yanına gidip, elini öptü, gönlünü aldı.

Selfinaz Tükez'in gelişine çok memnun olmuştu. Ayağı kırıldığında, ilk önce köy halkı aralıksız ziyarete gelmişti ama sonra ayakları kesildi. Bir Çalıdanbakan, bir televizyon vardı can sıkıntısını giderecek. Bir de Yahya… Casim Yahya'yı getirdiğinde önce kabullenmeyip, bağırıp çağırıp, cahil kızın yanına delikanlı bırakılır mı diye öfkelendiyse de sonra Yahya'nın burada olmasından hoşlanmaya başlamıştı. Sessiz messizdi ama hiç olmazsa candı.

Tükez'in gelişi Selfinaz'ı heyecanlandırdı: *"Kız, uğramaz oldun uzun zamandır?"*

-*"Zor vallahi evden çıkmak... Bu sıralar çok misafir geliyor"*

-*"Ablalarını istemeye mi geliyorlar yoksa?"*

-*"Bilmem, Adapazarı'ndan gelmişler..."*

-*"Bizim büyük kız da orada, çok memnun."*

-*"Ben hiç gitmedim oralara yenge... İnsan nasıl alışır bilmem ki..."*

-*"Alışır alışır, bizim kız kısa zamanda alıştı."*

-*"Peki ayağın nasıl Selfinaz yenge?"*

Selfinaz başörtüsünü çıkarıp yeniden sardı, *"Bak sana saçımda bir tek siyah tel kalmadı... Ne zormuş bu ayak kırılması..."*

-*"Ağrıyor mu?"*

-*"Ağrıyor ağrıyor ama aldırmıyorum... Bu yatağa mıhlandım ya ben ona yanıyorum... Gelen yok, giden yok. Onca kız büyüttüm, hepsi bir yerde. Kocaları izin vermiyor ki gelsinler. Gelirlerse de iki gün üç gün, dördüncü gün hadi evine... Ev Çalıdanbakan'ın üzerine kaldı. Casim evden bir çıkıyor, yüzünü gören cennetlik olur... Konu komşunun da kendince iş-*

leri var...” Bir an sözü bırakıp ocağa baktı; *“Kız çay olduysa getir!”* sonra Tükez’e döndü; *“Ne diyordum, ha, demiyorlar ki hastadır, bir ihtiyacı olur, insan insana muhtaç. Yok anam yok, hepsi iyi gün dostu. Bir de başımıza Almanyalı çıktı. Evde bir yatalak yetmiyormuş gibi üstüne bir tane daha al gel... Bu herif var ya akıllanmayacak, dayaklıktır amma ne dayaklık... Meşe odununu alıp şöyle iki omzunun arasına indirmek istiyorum da...”* Çalıdanbakan annesini uyardı: *“Anne!”* Çalıdanbakan annesinin bu tür konuşmalarından hoşlanmıyordu. Evin küçük kızı olmasına karşın, aileye o bakar olmuştu ve sözü dinleniyordu. Ne var ki Selfinaz’ın içindeki nehir kabarmıştı, hiçbir engel tanımıyordu. *“Ne annesi. Adama bak, karısının ayağı kırık, bir de adam getir evine. Kendin Ardanuçlarda sürt, bir kız ortalıkta...”* Çalıdan bakan; *“Anne!”* diye uyarısını yineledi, öyle bir bakış attı ki Selfinaz’a, Tükez korkup önüne baktı. *“Ne diyorsun kız sen?”* diye haykırdı Selfinaz. Bir türlü iyileşmeyen ayağı sinirlerini bozmuştu, içinden öfke sel olup akıyordu, bağırıp durdu, Çalıdanbakan’ın getirdiği şekerliği kapıp duvara vurdu, sonra hıçkıra hıçkıra ağladı, yorganı başının üzerine çekti. Tükez şaşırmıştı, Çalıdanbakan, Tükez’in kolundan çekip odadan çıkardı; *“Gel kız, çayı dışarıda içelim. Biraz asabı bozulmuş... Geçer.”*

Çayları alıp çardağa çıktılar, çardağın öbür ucunda Yahya’nın kaldığı oda vardı. Tükez’in gözü sürekli oraya kayıyordu. İnsansızlıktan fenalık gelmiş olan Çalıdanbakan Tükez’e biriktirdiklerini anlatıp durdu, Tükez dinliyor gibi yapıyorsa da aklı Yahya’nın odasındaydı. Bir yolunu bulup Yahya’yı görmek istiyordu. Gerçekten dedikleri gibi miydi? Merak ediyordu, acaba odaya ne bahane bulup gidebilirdi? Çalıdanbakan söze ara vermesini fırsat bilip, *“Kız, bu heriften çekinmiyor musun?”* diye sordu. *“Yo, niye çekineyim ki”* dedi Çalıdanbakan. *“Kalk, diyorsun kalkıyor, otur diyorsun oturuyor, yemek ye*

diyorsun yiyor demiyorsan bir şey istemiyor, şikâyet de etmiyor… Robot gibi."

-*"Allah Allah, şimdi ne yapıyordur acaba?"*

-*"Her zamanki gibi, sadece yatıyor... ayaklarını karnına çekiyor, ellerini birbirine bağlıyor öyle yatıyor. İstersen pencereden bakalım..."*

-*"Ayıp olmaz mı?"*

-*"Ne ayıp olacak, farkımıza bile varmaz!"*

-*"Peki"* dedi Tükez, ayağı kalktı. Yüreği kaburgasını parçalayacak gibi atıyordu. Çalıdanbakan önden o arkadan içeriye girdiler. İçerisi karanlıktı, ışığın yansımasını kesmek için cama ellerini gölge yapıp baktılar: Yahya kanepede, anne karnındaki bir çocuk gibi, dizlerini karnına çekmiş, elleri dizlerinin arasında öylece yatıyordu. Soluk alıp almadığı bile belli değildi. Yüzü duvar gibiydi, göz kirpikleri bile açılıp kapanmıyordu. Öylece karşı duvara bakıyordu. Tükez'in yüreği öyle yandı ki, içinde ne kadar nem varsa buharlaşıp göz ucunda birikti, usuldan akmaya başladı. Çalıdanbakan görmesin diye gizlice koluyla sildi. Sonra geri çekildi. Yahya'yı o ilk geldiği andaki bakışıyla anımsamak istiyordu. Bu durumunu hemen unutmak istiyordu, geri çekildi.

Çalıdanbakan Tükez'i bulmuşken konuşup duruyordu; *"İşte böyle, günlerdir yatıyor, yemek götürüyorum, farkında bile değil, Yahya ye! deyince kalkıp yiyor. Babam gelince gelip başına oturuyor, saçlarını okşuyor, ama hiç tepki vermiyor. Bazen çay getiriyorum o buradayken... Yahya çay sıcakmış, soğukmuş umursamıyor bile... Babam iç deyince içiyor. Babamın her dediğini yapıyor. Bazen dışarı çıkarıyor babam Yahya'yı… Biliyor musun? Bizim köpek herkese havlar, uzak-*

taysa babama bile havlar ama Yahya'ya havlamıyor. Onun yanında kuzu gibi..."

Sözcükler Tükez'in yüzüne, saçına çarpıyor düşüyordu. Kulağına hiçbiri girmiyordu, sadece bir uğultu duyuyordu o kadar. Yutkundukça boğazından aşağı bir avuç paslı çivi gidiyor, boğazını, midesini, karnını yırta yırta bedenini dolanıyordu. Konuşsa ağlayacak gibiydi, kendini tuttu. Cesarete gelip Çalıdanbakan'a; *"Ben bir helaya gideyim"* dedi. Koşarak tuvatele gitti, kapıyı kapatıp sırtını dayadı, bir süre sessizce ağladı, ağladı. Kendine geldikten sonra elini yüzünü yıkadı. Tuvalette yarısı kırılmış bir ayna vardı. Korkarak kendine baktı, gözlerinden ürktü, bir daha bakamadı. Çıktığında Çalıdanbakan çay dolduruyordu; *"Koyma!"* diye haykırdı, *"Evde misafir var, abim buraya geldiğimi bilse beni öldürür!"* Çalıdanbakan itiraz ettiyse de Tükez'i durduramadı. Tükez yamaçtan aşağı koşarak indi. Ne yaptığını bilmeden koşuyordu, zaman zaman tökezliyor, düşüyor, kalkıp yeniden koşuyordu. Uzun bedeni dengeli koşamıyor, komik görünüyordu. Çalıdanbakan bir süre arkasından bakıp güldü. *"Deli Tükez!"* dedi.

Eve vardığında kalabalık hala oradaydı, Tükez, kimsenin üzüntüsünü anlamasını istemiyordu, bu nedenle ambarın arkasındaki söğüt ağacının dibine oturup bir süre bekledi. Yanında akan küçük dereyi izleyerek ferahlamayı umuyordu. Derenin sesi soluğunu yavaşlattı, ruhunu dinlendirdi. Su içine akıyor, karanlık mağaralarını dolduruyor, yüreğinin duvarlarına yapışmış kirleri söküp parçalıyordu. Baktıkça içi durulmaya başladı, ayakkabısını ve çorabını çıkarıp ayaklarını suya soktu, irkildi. Gözleri açıldı, kendine geldi. Kararmış dünyası aydınlanmaya, olup biteni anlamaya başladı. Ne yapıyordu? Yahya'ya sevdasından kurtulmak için büyü yaptırmamış mıydı? Neden üzülüyordu ki, o bir yabancıydı ve öyle kalacaktı.

Yoldan at kişnemeleri gelince dikkati dağıldı. Cinli Sultan Casim'le birlikte İbrahim Amcaların evin yanından yokuş yukarı Camidibine doğru gidiyordu. Casim, Sakip'in atına binmişti, Cinli Sultan dor bir atla onu takip ediyordu. Dor atın yanında tay vardı, Tükez taylara bayılırdı, ayağa kalkıp bir süre onu izledi. Casim'in atı İbrahim Amcaların evine gelince mereğe yöneldi, Casim zor bela atı zapt edip, Camidibine doğru çekti. Cinli Sultan pınarın yanındaki kadınlarla sohbete başlamıştı. Casim; *"Sultan Yenge hadi, akşam oluyor!"* diye seslendi. Cinli Sultan hiçbir şey söylemeden atını Casim'in atının peşinden sürdü. İki atlı Camidibinden hızla geçip gittiler. Camidibindekiler Casim'le Cinli Sultan'ın bir araya gelmesinin nedenine kafa yordular. Çok geçmeden Casim'in Cinli Sultan'ı Yahya'yı iyileştirmesi için götürdüğünde karar kıldılar.

Casim aslında cin işlerine fazla inanmaz, Cinli Sultan'ı da sevmezdi. Ne var ki Yahya'nın durumu bir türlü düzelmiyordu. Doktor, bir iki güne kalmaz düzelir demişti. Anlaşılan bu doktorluk bir şey değildi, Yahya'da on gündür hiçbir gelişme yoktu. Ardanuç'ta karşılaştığı adam haklıydı, atıp arabaya Artvin'e götürmek gerekirdi. Yine de Cinli Sultan hiç olmazsa bir kez görsün istemişti. Artvin'e gitmek nihayet zaman ve para işiydi. Cinli Sultan Yahya'ya yardım edebilirse sıkışık zamanda para harcamamış olacaktı. Atlar Casim'in çayırındaki yokuşta zorlandılar. Ikisi de hiç konuşmuyordu, Casim bu işin bir an önce bitmesi ve Cinli Sultan'ın gitmesi için dua ediyordu. Yahya olmasa, bu cinliyle ne işi olabilirdi? Ne var ki Yahya'ya bağlanmıştı, ona oğlu gibi bakıyordu.

Eve geldiler, Cinli Sultan, Selfinaz'la sohbet ettikten sonra Casim'le birlikte Yahya'nın odasına yöneldi. Casim'e, *"bu oğlan çarpılmış"* dedi; *"Kilise yıkıntılarının orada bir şey yapmış olmalı..."*

-*“Ne yapmış olabilir ki?”*

-*“Bilirsin işte... Hoş karşılanmayan şeyler.”*

Casim şaşkındı, bir yığın hoş karşılanmayan şey olabilirdi. *“Kim hoş karşılamıyor, neyi hoş karşılamıyor?”*

-*“Cinler tarafından hoş karşılanmayan şeyler...”*

-*“Ne gibi?”*

Cinli sultan yanıt verip vermemekte kararsız kaldı. Ardından yazmasıyla ağzını kapatıp yere bakarak konuştu. *“Biri kilise yıkıntıları arasında dinimizce yıkanmayı gerektiren bir şey yaparsa kilise cinleri insanı böyle çarpar.”*

-*“Yahya kilisenin orada değildi ki? Güneyin ormanındaydı. Orada kilise yok ki! Yoksa oradaki pegler kilise kalıntısı mı?”*

Cinli Sultan yanıt vermedi. Casim içinden, *“Vay vay vay... Bilmediğimiz neler varmış, demek orası da kilise, bunu tahmin etmeliydim.”* Sonra Cinli Sultan’a seslendi: *“Ama orada yalnız başınaydı.”*

-*“Yalnız olsa ne fark eder, rüyada hamamcı olsa da, yine aynı şey olur!”* Casim biraz düşündü: *“Uyuduğunu sanmıyorum...”* dedi. Cinli, azarlayan bir ses tonuyla; *“Kocaman adamsın, sana da uyumadan nasıl hamamcı olunacağını anlatmayayım.”* Casim sustu... Cinli Yahya’nın saçını çekti, kulağına bir şey söyledi, göğsüne bastırdı, sonra Casim’e seslendi; *“Sen çık ben cinlerle konuşacağım”*

Casim hiç ses çıkarmadan odadan çıktı, çardaktaki sandalyelerinin birine oturdu. Çalıdanbakan çay getirdi. Daha çayını yudumlamamıştı ki Cinli Sultan içerden çıktı. *“Bu oğlanı benim eve getir”* dedi, *“İşi uzun... Bir hesaba göre üç gün, bir*

hesaba göre yedi gün gerekir." Casim' Çalıdanbakan'a baktı. Cinli emir verir gibi yeniden seslendi: *"Hadi! Ben gidiyorum... Arkamdan çocuğu mezraya getir..."* Kısa bir zaman Selfinaz'ın yanına uğrayıp ayakkabılarını giydi, Casim bir şey soramadan Cinli Sultan atına atlayıp, sürdü. Yol almadan geri dönüp dedi ki; *"O kızın ayağı iyileşene kadar bir muska yazacağım, gelince onu da alırsın, yastığının altına koy, yoksa karını rahat bırakmazlar…"* Sözü bitince atını mahmuzladı.

Casim bir süre Cinli Sultan'ın arkasından baktı, bu kadın ne demek istemişti? Bir açıklama bulma umuduyla Çalıdanbakan'a yöneldi ama Çalıdanbakan Casim'den şaşkındı. *"Baba ne diyorsa yap!"* dedi. Casim hiç konuşmadan Yahya'yı hazırladı, atın üzerine bindirdi, dizginlerini çekerek götürdü. Çalıdanbakan*; "Araba nerede baba, neden atla götürüyorsun?"* diye sordu. *"Nerede olacak, Cara'ya gönderdim, kız verdiğimiz yetmiyor, arada bir eniştene araba da veriyoruz... Neymiş, Rasim Efendi'nin parası yokmuş, araba tutamazmış..."* Arabayı vermek zorunda kaldığından burnundan soluyordu. Arabasını çok severdi fakat işin ucunda kızının doğumu vardı. Yoksa kimsecikler alamazdı arabasını altından. Şimdi de atla mezraya nasıl giderim diye kara kara düşünüyordu. Yahya'ya dönüp, *"İyi tutun oğlum!"* diye seslendi. *"Oğlum."* derken içi bir hoş oldu, yüzü gülümsedi. Yahya Casim'in sözünü dinleyip atın boynuna iyice yapıştı...

Alimler çardakta çay içiyorlardı, Casim'in bir atın önünde gitmesi onlara garip geldi. Casim'i arabasız hiç görmemişlerdi. *"Bu Casim mi gerçekten?"* diye sordu oğluna. Alim, *"Evet."* dedi *"Nasıl olmuş da yaya kalmış?"*

-*"Arabasına bir şey olmuş herhalde…"* dedi Edif.

-*"Kim bilir..."*

Edif *"Ula Casim, gel çay içelim"* diye seslendi, sonra da Casim'e elindeki çay bardağını gösterdi.

Casim: *"İşim var, mezraya gidiyorum, dönüşte..."* diye yanıtladı, aslında çaya hiç hayır demezdi ama işi vardı. *"Ne işin var? Nereye gidiyorsun?"* diye çıkıştı. Casim Edif'i yanıtlamak istemedi. Cinli Sultan'ın dese, herkes duyacaktı, en iyisi biraz Alimlere uğramak, bir çay içip yola devam etmekti. Atı evin yakınındaki ceviz ağacına bağladı, Yahya'yı kucaklayıp aldı, elinden tutup çardağa yöneldi. Çardağa gelince Alim'in babası ve annesi Casim ve Yahya'ya yer açtılar, hemen birer çay doldurup verdiler. Alim'in annesi merakını gizleyemedi: *"Hayırdır, nereye götürüyorsun Almanyalıyı?"*

-*"Sorma yenge, bugün konuşup durdular, Cinli'yi aklıma soktular, gidip getirdim. Kadın diyor ki Almanyalı çarpılmış, benim yanıma getir, üç gün, bilemedin yedi gün sonra ben sana haber veririm..."* Alim'in annesi üzüldü; *"Ne güzel delikanlıydı bu böyle, baksana ne olmuş! Götür götür... Cinli bilir..."* Daha sonra da Yahya'nın sırtını sıvazladı. Alim bu durumdan hiç hoşlanmadı. Casim; *"Ne olacak bilmiyorum, doktor korkudan diyor, Cinli Sultan cin çarptı diyor. Biri Artvin'e götür diyor, ne yapacağımı, kime inanacağımı şaşırdım."*

-*"Boş ver doktoru, sen Cinli Sultan ne diyorsa onu yap!"* dedi Edif.

Alim'in annesi; *"Ee korkmuşsa, korku taşları var... Sünnetçigilin Süleyman muhacir olurken taşları kardeşi Aziz Hoca'ya bırakmış, o da Panoz Kezi'ye bırakmış. Şimdi taşlar Panoz Kezi'de... Nasıl istenir bilmem..."* Alim, *"Korku taşı da mı var? Yahu her şeyin bir taşı olmak zorunda mı? Sarılığın taşı, kısırlığın taşı..."* diye çıkıştı. *"Oğlum bunlar bizim gelenekleri mi z... Onlar sıradan taş değil ki, korku taşı kurdun ödünden*

olur, çok değerlidir. Biri korksa, o taşın suyu ile üç gün yıkansa korkusu uçup gider...” diye üsteledi Edif. *“Daha neler?”* diye karşı çıktı Alim, *“Taşta ne var ki korkuyu alıp götürsün?”* Annesi, *“Günaha gireceksin!”* deyince, sözü fazla uzatmadı. *“Cinli çözemezse bir de onu deneriz, ne olacak... Bir kere bulaştık bu cin işlerine...”* deyip kahkahayı bastı Casim, *“Kendi kendime gülüyorum, olacak şey mi? Ben cin işleriyle uğraşıyorum.”*

Casim çayını bitirmişti, Yahya’ya baktı, elindeki bardak boştu. Koluna girip Yahya’yı kaldırdı; *“Hadi sağlıcakla kalın...”* deyip ata doğru yürüdü. Alim bir süre Yahya’ya baktı... Konuştuğu, etkilendiği adam bu muydu? Bu haliyle bir yün torbasını andırıyordu. Sanki paçavradan adam yapmışlar, Casim’de yanında Yahya diye onu gezdiriyordu. Birden kendi halini düşündü, morali yükseldi. *“Benim hiç olmazsa kafam çalışıyor hala…”* diye sevindi.

Casim Yahya’yı ata bindirip yola koyulduğunda, Tükez camdan bakıyordu. Bir ara Yahya pencereye baktı, göz göze geldiler. Hastalanmadan önce Yahya ile göz göze geldiklerinde içinde tufanlar kopuyordu ama bu kez bir hüzün sardı yüreğini; Yahya ölü gibi bakıyordu, kendini gördüğünden emin değildi. Pencereyi açıp *“Casim abi nereye?”* diye seslendi. Sesini duyunca Yahya’nın kendine geleceğini, eskisi gibi dönüp Tükez’in bedenini titreten bakışını yönelteceğini umuyordu. Casim; *“Mezraya...”* diye yanıtladı. Tükez’in beklediği olmadı, Yahya sanki Tükez’i duymamış gibiydi… Casim; *“Yahya, atın boynuna sarıl”* deyince, eğilip atın boynuna sıkıca sarılıp kaldı. Tükez camı kapatır kapatmaz, canı kaçtı yere yığılıverdi.

Casim mezraya yaklaştığında, ayaklar geri geri gitmeye başladı. Bir kayaya yaslanıp sigara yakıp düşünmeye başladı: Geri mi dönseydi? Geri gitse köylüye ne diyecekti? *“Bir kere gir-*

din işin içine, dönmek olmaz, hele bir dene bakalım...” diye söylendi. Sonra Yahya’ya döndü: *“Ne işin vardı da Almanyalardan buraya geldin? Eğer hazine arıyorduysan, buldun hazineyi... Yok, gerçekten ninen için geldiysen, yazık etmişsin aslanım! Bak, filinta gibi delikanlısın ama saman çuvalına döndün... İçin boşalmış senin... Eğer içinde cin varsa, çıkarır bu kadın... Yoksa, sen de yandın ben de…”* diye söylendi. Yahya belli ki Casim’i duyuyor fakat hiçbir tepki vermiyordu, öylece boş boy bakıyordu. Casim sigarasını söndürüp yola devam etti. Taş duvarlarla çevrili avluda uygun bir ağaca atı bağladı. Yahya’yı indirip üç basamaklı merdivenden çıktı, kapıya dayandı. Kapı açıktı, Cinli Sultan, oda kapılarının tokmaklarına zil asıyordu. Zillerin üzerinde Kur’an harfleriyle bir şeyler yazılmıştı. Casim’in zillere baktığını gören Cinli Sultan, öfkelendi: *“Önüne bak, oğlanı düşüreceksin, getir şu sedire oturt!”* Başka bir zaman böyle konuşsa, yaşına bakmaz paylardı ama şimdi ona muhtaçtı, bu yüzden Casim Cinli Sultan’ın emirlerine boyun eğiyordu. Yahya sedire oturunca, *“Bak oğlum, bu teyze ne derse onu yap, tamam mı?”* diye tembihledi.

Cinli Sultan Casim’e öfkelendi; *“Gerek yok, ben ne dersem zaten onu yapar... Sen bu muskayı al, Selfinaz’ın yastığının altına koy. Üç gün sonra gel, gelirken Ardanuç’tan büyük bir karpuz getir... Eğer işim bitmemişse, dört gün sonra bir daha gelirsin... O zaman kesin işim bitmiş olur... Hadi şimdi git!”* Casim, adım atamıyor, Yahya’yı Cinli Sultan’ın yanına bırakmaya yüreği elvermiyordu fakat bir kere bu işe başlamıştı, sürdürmeliydi. Ayakkabılarını giyip mezradan uzaklaştı. Cinli Sultan bahçe duvarını geçene kadar Casim’in arkasından baktı. Sonra Yahya’ya dönüp: *“Şansın varsa cinler gelir, bak kapıların üzerindeki zillere, adlarıyla çağırdım, buna kulak verirler, mutlaka kulak verirler...”* dedi. Sözü bittikten sonra ocağın başına geçip, yetmiş defa; *“Ya Settar!”* diye cin çağırmaya

başladı. Ardından üç *"Elham."* okudu. Bir süre sonra oda kapısındaki zilin sesi duyuldu. Cinli Sultan'ın gözleri parladı. *"Besmele."* çekip, *"Huuu.…"* diye bağırdı. Hemen bir kâğıda bir daire, içine birbirine paralel üç çizgi çizdi, üzerlerine üçgenleri kesecek altı çizgi attı, sonra her bölüme Arapça bazı harfler yazmaya başladı. Daireye denk gelecek şekilde beş tane başları çengelli eğri çizdi, yanına göz gibi bir şey yapıp içine bir nokta koydu. Derin bir nefes aldıktan sonra tırmığın önüne benzeyen iki şekli, simetrik olacak şekilde yerleştirdi. Alnında terler birikti, bir Yahya'ya bir kapıya bakıyordu…

Gölgenin içi geçmeden

-"Ne iyi ettin de gördün beni, yoksa, sıcağın altında can verecektim arkadaş... Bekle, bekle, anamız ağladı.! Gidip bari bir ağacın gölgesine sığınayım dedim, orada da dalmışım Allah seni inandırsın... Ne oldu, arabaların soyuna kıran mı girdi anlayamadım, on dakikada bir Berta Köprüsü'nden araba geçerdi!"

-"Yol yapımı var ya..."

-"Tabi ya... Ama sana helal olsun, ağacın dibinde bile tanıdın beni."

-"Seni kim tanımaz Sakip, Artvin vilayetinde senden başka ayıya kendini çiğneten var mı?"

-"Aferin Casim, Poşaların dediği gibi deh düş değerime, ben bir taneyim..."

-"Poşa deme bana sinir tepeme çıkıyor."

-"Niye?"

-"Niye olacak abi?" dedi arka koltukta yatan Selfinaz, *"Parayı Poşaya kaptırırsan, böyle poşa lafına bile dayanamazsın..."*

-"Deme... Sen de mi? Bu dolandırıcılar da ne dadandı Göleşenlilere... Beni de dolandırdılar arkadaş!"

-"Hadi biz kandık, sana ne oluyor Sakip, okumuş adamsın, Poşanın oyununa nasıl geldin?"

-"Ardanuç'taki inşaatı bizim Kürt Memed'in arkadaşlarına verdim, vermez olaydım..."

-"Tam adamını bulmuşsun sen de..."

-"İyi de Kürt Memed bana bugüne kadar bir yamuk yapmamıştı, ne bileyim..."

-"Her şeyin bir ilki var..."

-"Kürt Memed deyince aklıma geldi, bir gece Bay Besim'le Artvin'den geliyorum, arabayı yol kenarına park etmişim, Cara'ya çıkmadan bir bira içeyim dedim, her yer kapalı, bir tek Kulağıcırığ'ın birahanesi açık. Dedim Bay Besim'e bir dakika bekle ben geliyorum, bir tek atıp geleceğim, içeri girdim bir masaya oturdum, bil bakalım karşımda oturan kim?"

-"Kim?"

-"Yahya…"

-"Yahya mı? Ne geziyormuş orada?"

-"Kürt Memed dalavereyle götürmüş, içki içirip tuzağa düşürecekmiş anlaşılan… Bu Yahya ile her karşılaşmam bir başka türlü oluyor arkadaş. Yaylada gayet neşeli bir adamdı, birahanede bunalımdaydı, şimdi de hiç konuşmuyor…"

-"Ne yazık ki…"

-"Ne diyordum? İşler yürüyor zannediyordum. Cara'da koyun peşinde koşmaktan nereden bileceksin ne oluyor? Bir Perşembe pazara indim, cağ yerken Tahsin Abi dedi ki, niye inşaatı yaptırmıyorsun, yaz gelip de geçiyor. Şaşırdım, yaptırıyorum abi dedim, Allah Allah dedi, bir çivi bile çakıldığını görmedim... Koştum baktım ki ne göreyim; in cin top oynuyor. Gel de Kürt Memed'i öldürme! Öldüreceğim öldürmesine de adamı bulamıyorum. Dediklerine göre İran'a gitmiş, eşya kaçırırken yakalanmış, tıkmışlar kodese... İyi ki fazla para vermemiştim, ne yapayım, koyunlar yukarda, Teciriye yalnız, bir karımız var ayılara terk edemeyiz. Sağa sola koşturdum, Gürcistan'dan

işçiler gelmiş, onları tuttum, onlar da bir ay sonra izne gittiler, hükümet kapıları kapattı. Eh, elimiz mahkûm Poşalardan birine verdik binayı. Adam iş yapmıyor, iki yaz geçti hala beton atacak... Para deyip duruyor, para da veremiyorum, parayı alan gidiyor arkadaş!"

-*"Niye Ardanuç'ta ev yaptırıyorsun ki Sakip Abi, Öncü Ankara'da, Çağdaş öğretmen oluyor, ne işine yarayacak?"* diye sordu Çalıdanbakan.*"Kışları kalırım belki..."* Casim, *"Senin de ne yaptığın belli değil, köyde otlak yok gibi Cara'larda yalnız yalnız yaşıyorsun, sonra da Ardanuç'ta ev... Ayı aklını almış senin…"* deyip gülmeye başladı.

-*"Akıl olsa koyunların peşinden koşar mıydım? Gider define arardım, ayıyla ne ilgisi var?"*

"Mecit de öyle diyordu ki, yamuldu ağzı burnu, Bursa'da profesörler zor düzeltmişler yüzünü…"

-*"Zaten yamuktu yüzü, desene yakışıklı yapacak kendini… Sahi, bu çocuk neden korkmuş ki, fırtınadan mı?"*

-*"Yok canım!.."* Casim, ama sözünün sonunu getirmedi.

-*"Peki neden?"*diye üsteledi Sakip.

Söze Çalıdanbakan girdi, *"Sanırım cin çarpmış... Mezarlığın oraya işemiş galiba... Cinli Sultan öyle diyor."*

-*"O Cinlinin bir şey bildiği yok! Hani cin çarpmıştı, bir haftada iyileşecekti Yahya, ne oldu?"* diye karşı çıktı Casim.

-*"Çarpılırsın bak, abi nasıl konuşuyor bu herif böyle"* diye öfkelendi Selfinaz.

-*"Vallahi ben köyden ayrılalı acayip işler olmuş anlaşılan... Hele bu Yahya'nın işi... gerçi onu babamlar anlatmıştı bili-*

yordum ama cinli işlerini bilmiyordum” Sözü bitince Sakip Yahya’ya baktı. Yayladaki hoş yüzü solmuş, selin yüzünde açtığı yaraların iziyle bir hayalete dönmüştü... *“Hiç konuşmuyor değil mi?”*

-*“Yok”* dedi Casim, sonra dikkatini yola verdi. Aklı karışmıştı; Yahya ile ilgili ne yapacaktı, nasıl yapacaktı?

-*“Senin de işin zor Casim, hastayı sen taşı, cenazeyi sen taşı, düğünü sen taşı…”*

-*“Ben taşımasaydım, kanın bitmişti, şimdi mezardaydın… Ayı öyle bir çiğnemişti ki seni…”*

-*“Vallahi cennetliksin… Hakkın ödenmez!”*

-*“Bırak hakkı, kimileri anama bile sövüyor… “*

-*“Ne diyorsun?”*

-*“Neyse, boş ver şimdi…”*

Çalıdanbakan sabırsızlandı: *“Hele anlat baba, azıcık gülelim!”* Sakip üsteledi; *“Hadi anlat, hadi anlat!”* Casim hikâye anlatmaya bayılırdı aslında ama naz yaparak keyfini sürüyordu. Bir süre sustu, yol dönemece doğru daralıyordu, dikkatli olmak gerekiyordu. Sonra söze başladı: *“Bizim köy çobanı Ğhışo Recep yok mu?”*

-*“Evet!”*

-*“Bu çoban yine, arkadaşına sürüyü bırakıyor, Karakayalar’daki çayırını biçmeye geliyor. Yenge de ekmeği peyniri az götürmüş… Ğhışo Recep çok çalışınca acıkıyor, heybeye bakıyor bir iki kırıntı kalmış, yengeye diyor ki ben acıktım, gidelim. O da çayır bitmeden gitmek istemiyor. İş kalırsa bir daha Ğhışo Recep’i nerede bulacak kadın?”*

-"Haklı! Karakayalara yalnız gidilmez yazın…"

-"Ğhışo Recep de karnını doyurmak için yiyecek bir şeyler arıyor. Durğhuna zamanı geçmiş, teleğhaşlar kabalaşmış, bir tek dağlarda carbedele kalmış. Bilirsin carbedeleye tanımak zordur, ince bir ot, deli ota da benziyor... Sen tut deli ottan topla, sonra da git gözenin başına, güzelce ye...."

-"Yarasın!"

-"Nereye yarayacak? Yaramıyor… Biraz zaman geçiyor, başlıyor Ğhışo Recep'in gözleri büyümeye... Yere düşüp bayılıyor, ağzından köpük geliyor... Kadıncağız ne yapsın? Biniyor ata bizim eve… Ben uyuyordum, neyse uzatmayalım, kalkıp düştük yola… Yanıma da Camdibinden Nuri'yi aldım."

-"Niye ki!"

-"Adamı zaptetmek mümkün değil, çırpınıp duruyor, boyuna konuşuyor. Bizim o sene Aydın diye bir alaca ineğimiz var, annem gözü gibi bakıyor, sırf onun için yaylaya çıkmış. Aydın da biraz aksi bir inek, sağa sola sarkıyor. Neyse, Ğhışo Recep başlamasın mı Aydın senin de sahibinin de… diye küfretmeye. Nuri bastı kahkahayı… Dedim Nuri sustur şunu atacağım dereye şimdi… O da diyor ki adam dellenmiş küfür sayılmaz…

-"Deliye adam öldürmek bile serbest arkadaş!"

-"Neyse, biz küfürleri sineye çektik, Ardanuç'taki sağlık ocağına güç bela yetiştik. Üç beş kişi ancak yatırdık, bu hala sayıklıyor… Hemşire gelip iğne vuracak, bu hemşirenin memelerine saldırmasın mı? Kız öyle bir ürktü ki bir daha kapıdan içeriye girmedi. Artvin'e yetiştirin, ben bakamam buna dedi."

-"Numara yapıyordur kerata, buldu güzel kızı..."

-"Ne numarası, adam hasta… Neyse Artvin'e kadar aynı hi-

kaye, hastaneye vardık, kapıyı açtık, sen Nuri'den kurtul, çık bayrak direğine, başla küfre… Ağzından köpükler çıkıyor, ne dediğini kimse anlamıyor. Güç bela çekip indirdik, bir hasta bakıcı acilden sedye alıp geldi, bağlayacağız, beş altı adam zor yatırdık. Vesselam adamın ağzı durmuyor, başladı mı yine anneme küfretmeye… Ulan dedim seni bana sayıyla mı verdiler, Allah ne verdiyse bir sağdan, bir soldan iki tokat yapıştırınca herif sustu. Sakince yattırdık sandalyeye alıp gittiler…"

-*"Vay vay vay… Ğhışo Recep senin yanında anana küfrediyor. Ğhışo Recep ya büyük adammış ya da sahiden delirmiş…"* Sözü biter bitmez de bastı kahkahayı… Araba kahkaha doldu. Bir tek Yahya tepki vermedi, o öylece cama yaslanmış dışarıya bakıyordu.

Yol, baraj yapımı nedeniyle dağların yamacına çıkarılmıştı, korunaklıydı, asfaltı iyiydi ama sık sık dik yamaçlardan yola taş düşüyordu. Özellikle sıcak havalarda kayalar gevşiyor, dağılıyor, sonra birer top gibi yuvarlanıyorlardı. Bu nedenle çok uyanık olmak gerekirdi. Kaya düşerse, ya da önceden düşmüşse arabaya zarar verebilirdi. Bir süre sessizlik oldu, dönemeçlerde arabanın sesi yankılanıyor, koruma duvarlarındaki boşluklardan ıslık sesi yankılanıyor, yeniden arabanın içine doluyordu. Dönemeçler birbiri ardına geldikçe, Selfinaz'ın midesi bulandı. Çalıdanbakan'dan bir torba istedi, midesinde ne varsa çıkardı. Sakip bakamadı, birinin kusmasını görse midesi havalanırdı. Ofladı, pufladı, eline yüzüne kolonya döktü. Casim hiç istifini bozmuyordu. Sakip de dikkatini başka yere vermek için karşıda yeni yeni evleri seçilmeye başlamış Artvin'i işaret ederek bağırdı: *"Ertvin Ertvin... Şuna bak, kim buraya kent der... Yamaca serpilmiş birkaç ev..."* Casim, *"Öyle ya da böyle, bu küçük kent Türkiye'yi sallıyor..."* diye itiraz etti. *"Daha çok halay başında mendil sallıyor desene sen... Neyi*

sallamış?” Casim yanıt vermedi. Artvin yaklaştıkça dalgınlığı artıyordu. Selfinaz’la mı ilgilensin, Yahya ile mi bilmiyordu. Gerçi kardeşi Sevinç Artvin’deydi, Selfinaz’ın işi bitince onun evine götürebilirdi ama iki yıl önce yaşanan bir olaydan sonra konuşmaz olmuşlardı, şimdi işi var diye affedecek değildi. *“En iyisi Hamide’ye gitmek.”* diye geçirdi içinden. *“Hamide anadır, olursa ancak o yardımcı olur.”* Ne var ki Hamide çalışıyordu ve en çok hastanedeki işler için adam lazımdı. Sakip’i gördüğü iyi olmuştu, ondan yardım isteyebilirdi: *“Sakip, Artvin’de ne yapacaksın? İşin uzun mu?”*

-*“Ben Hopa’ya gideceğim. Beni aşağıda Köprübaşında indir, ben giderim.”*

-*“Acelen ne? Şu hastane işlerinde bana yardım et sonra gidersin?”*

“Olmaz abi, Cara’da karı yalnız. Ayıya kurda emanet... Bir gün de halledip, geri dönmeliyim.”

-*“Neyi halledeceksin?”*

-*“Çayır biçme makinesi çıkmış abi, harika vallahi...”*

-*“Daha önce getirdiklerini gördük... Onlar iş yapmaz. Taşsız, düz çayırlar için”*

-*“Yok yok... Bu seferkini Japonlar yapmış...”*

-*“Görmeden inanmam!”*

-*“Vallahi Erzurumlular çok beğenmişler.. Çok methettiler canım... Bu sefer tamam”*

-*“Hadi hayırlısı”* dedi Casim, ardından aynaya baktı. *“İlerde çeşme var, durayım mı?”*

-*“İyi olur vallahi”* dedi Çalıdanbakan *“Annemi araba tuttu”*

Çeşme başında durup soluklandılar, yüzlerini ellerini yıkadılar, ardından yola koyuldular. Yol dik yamaçtan dereye doğru bir yılan gibi kıvrılarak iniyor, Casim, arabayı ustalıkla kullanıyordu. Her dönemeçte Selfinaz’ın midesi yeniden havalanıyor, Çalıdanbakan başına, göğsüne soğuk suya batırdığı mendili koyuyor, annesini sakinleştirmeye çalışıyordu. Casim arkada olanlardan ya habersizdi ya da habersiz gibi davranıyordu. Sakip bu duyarsızlığına şaşırdı; *“Casim sen de ayı gibisin… Yavaş ol biraz, arkada kadın perişan…”*

-*“Onun umurunda mıyım?… Yok yok abi, bizim değerimiz yok…”* dedi Selfinaz.

Casim *“Ona bir şey olmaz!”* dedi. Kendince hastane için bir çözüm arıyordu. Önce Yahya’yı mı götürmeliydi, Selfinaz mı? Selfinaz’a götürse, Çalıdanbakan yanında olmalıydı, o zaman Yahya ne olacaktı? Yahya’yı götürse, kadın acıdan duramıyordu, Selfinaz’a nereye bırakacaktı? Sakip’in yardım etmeyişine öfkelendi, biraz da erkek çocuğu olmamasına hayıflandı, biraz da Yahya’ya sinirlendi. Ayağı sakat bir kadın yetmiyormuş gibi, patates çuvalı gibi bir herifle de ilgilenmeliydi. İçinden Yahya’yı götürüp karakolun önüne bırakmak geçti. Ne güzel olurdu… Bir süre sonra polisler onunla ilgilenmeye başlarlar, belki hastaneye falan götürürlerdi. Bu fikir Casim’e çok çekici geldi, heyecanlandı fakat köylüye ne diyecekti, Jandarma’ya nasıl hesap verecekti? Devletin eli yardım ederken çekinikti ama hesap sorarken demir yumruğa dönerdi.

Köprüden karşıya geçmeden sağa yanaşıp Sakip’e; *“Hadi sana kolay gelsin!”* dedi. Sakip, çevik bir hareketle arabadan indi, kapıyı sertçe kapadı, çekip gitti. Casim kapıyı sertçe kapamasına bozuldu; *“Bari yüzüme vursaydın… tövbe tövbe…”*

Sonra köprüyü geçip, hızla yamacı tırmanmaya başladı. Bu yollarda araba kullanmak maharet işiydi, yol birçok dik rampadan geçiyordu, dardı ve bol araba vardı. Casim arabaların arasından süzülerek geçiyor, zaman zaman yokuşta duruyor, araba geri kaçacak gibi oluyor, Selfinaz'ın yüzü asılıyordu.

Yahya olup bitenlerden habersizdi, o pencereye dayanmış dışarıyı izliyor ne de şikâyet ediyor ne de istek de bulunuyordu. Oysa Selfinaz sürekli şikâyet ediyor, nazlanıyordu. Özellikle Sakip gittikten sonra Casim'e o kadar çok yüklendi ki, Casim bir an arabayı durdurup inmek istedi, öfkesini yatıştırmak için de gaza yüklendi, lastikler asfaltı tırmaladıkça dumanlar çıkmaya, yokuşta motor giderek köpürmeye başladı. Casim birden hararete baktı; *"Motoru yakacağız vallahi"* dedi telaşlanarak... Kısa bir süre sonra arabayı kenara çekip kapağı açtı, motoru soğutmak için radyatöre su dökmeye başladı. Radyatöre suyu döker dökmez buharlaşıyordu, Casim yüreği de öfkeden kızgınlaşmıştı. O an biri bir şey dese, tutup lime lime parçalayabilirdi onu... İçinden, *"Keşke herkes Yahya gibi olsa"* dedi. *"Ne güzel olurdu… Ne bağırma, ne çağırma, ne telaş…"* Arabada Yahya'ya öfkelendiği için kendini suçladı, sonra motorla ilgilenmeyi sürdürdü.

Kısa zaman sonra arabanın harareti normalle döndü, Casim de sakinleşti. Arabaya binmeden bir sigara yaktı, iki nefes çekti, geriye dönüp Ardanuç'a doğru baraj inşaatını izledi. *"İnsanoğlu ne güçlü!"* dedi kendi kendine… *"Kayadan dağları bile deliyor, çılgın Çoruh'u bile dizginliyor..."* Arabaya binmek için geri döndüğünde, Yahya'nın boş bakışıyla karşılaştı. Sanki gözlerinin içi bir çukurdu, boşluk orada bir girdap gibi bakanı kendine çekiyor, karanlıklara taşıyordu, ürküp gözlerini kaçırdı. *"Her şeye gücü yetiyor da insanın kendine gücü yetmiyor işte"* deyip direksiyonun başına geçti.

Yol kent merkezine yaklaştıkça kalabalıklaştı, sadece arabalar değil, yayalar da yolun içinden yürüyordu. Kaldırımlar çok dardı ve bu yükü taşıyamıyordu. Caddenin sağından solundan insanlar yola taşıyor, arabaların önünde dolaşıyor, kornalar çalınıyor, bağrışmalar oluyordu. Casim sigarasını içiyor, olan bitenle ilgilenmiyordu. Yavaş yavaş, adım adım yokuş yukarı arabasını sürdü. Kasetçilerin dükkanlarından müzik yükseliyor, caddenin kalabalığına, araba seslerine karışıyordu. Havada ağır bir et kokusu vardı, zaman zaman dumanlar binaları yalayarak göğe yükseliyordu. Kebapçıların yanında kasetçi vardı. Kasetçinin önünden geçerken, yörenin yeni moda oyunu *"Dilfez"* türküsünü duydular. Yoldan geçenlerin bir kısmı, kasetçiye yaklaştıkça kıpır kıpır oluyor, müziğin ritmine kapılıyorlardı. Casim kasetçinin önüne geldiğinde trafik tamamen durmuştu. Çalıdanbakan, *"Baba Yahya'ya bak!"* dedi. Casim aynadan Yahya'ya baktı… Yahya'nın bedeni kıpırdıyordu, akordeonun tınısı sanki Yahya'nın bedenine giriyor, elini kolunu, yüzünü güzünü, neredeyse bütün bedenini titretiyordu. Casim şaşırdı, sonra da kahkahayı bastı… *"Bizim oğlan iyileşti ha!"* dedi. Dönüp Yahya'ya iyice baktı, ses çıkarıp büyüyü bozmak istemiyordu. Yahya yine camdan dışarıya boş boş bakıyordu, fakat bedeni kıpır kıpırdı, sanki oturduğu yerde oyun oynuyordu. Çok hoşlandı, Casim'in de ayakları kıpırdamaya başladı.

Arkadaki otomobillerden öfkeli korna sesleri gelmeye başladı. Casim'in neden durduğunu anlamıyorlardı, kimileri bağırıyor, el kol hareketleri yapıyordu, Casim kendine geldi, dönüp baktı, önündeki arabalar oldukça ilerlemişti, utandı…Yılların sürücüsüydü ve böyle bir şeyle karşılaşmamıştı. Gaza yüklendi. Kent yamaca yerleşmişti ve yol sürekli yokuştu, kokular sıcakta daha ağırlaşıyor, arabanın içinde Selfinaz'ı sıkıntı basıyordu. Selfinaz da Casim'e daha çok sitem ediyordu. Sonunda

hastaneye ulaştılar, Casim arabayı park eder etmez hemen indi, derin bir nefes aldı. Sonra Çalıdanbakan'a seslendi; *"Bekleyin geliyorum!"*

Hastane önü kalabalıktı, hastalar, hasta yakınları gergindi, Casim kalabalıktan içeriye zor girdi. Danışmaya gitti, bir süre sıra bekledikten sonra Dr. Vedat'ı sordu. Vedat'ı yakından tanıyordu, köyün servisçisi olduğu ve hastaneye birçok insanı getirdiğinden, birlikte çokça zaman geçirmişlerdi. Danışmadaki kız, *"Vedat Bey ameliyatta."* diye yanıtladı. Casim'in yüzü asıldı, bu kötü haberdi. Artık kendi başına işlerini yürütecekti. Polikliniklere baktı, numara almak için bile uzun kuyruklar vardı. Ne yapabilirdi? Aklına Hamide geldi, cep telefonundan Hamide'yi aradı. Yahya'yı Hamide'ye bırakabilecekti, Selfinaz'ın ayağı için, akşam iş çıkışı doktorun özel muayenehanesine gitmek uygun görünüyordu. Hastanenin dışına çıktı, sigarasını yakıp yürüdü.

Hamide, işten izin alıp evine yöneldi, birazdan konukları gelecekti ve evi toparlaması gerekti. Babasının beklenmedik ölümü, yüreğini dağlamıştı. Cenazeyi gördüğünde attığı çığlık, Bulğhoorda yankılanmış, Delikaya'yı sarsmıştı. Bu ani ölüm, dünyaya küsmesine neden olmuştu. İşler gözünde büyüyor, eşyalar ağırlaşıyordu. Daha önce olsa evini pırıl pırıl yapar öyle çıkardı ama yas dönemi, tıpkı nefret ettiği kadınlar gibi miskin miskin oturuyor, kapkacağı sağda solda bırakıyordu. Babası ölmeden önce böyle miydi? Evi her zaman tertemiz yüzü gibi ışıldardı. Çocukları okumaya gitmeden önce bile her zaman evi düzenliydi, tertipliydi. Az parayla aldığı eşyaları bile büyük özenle birbirine benzetir, el becerisiyle göz alıcı düzenlemeler yapardı. Evi Efkâr Tepesi denen o en dik yamaçta, beş katlı bir kule gibi duran ve birçok insanın yanına girmekten korktu apartmanın çatı katıydı. Küçüktü, eskiydi ama Hamide

sevgisiyle dokunmuş, köhne evi taptaze bir yuvaya çevirmişti. Boşanmasının ardından geçen onca yılda, kendini iyi hissettiği anlar hep evinde geçirdiği zamanlar olmuştu.

Kapıyı açtığında manzara içini yaktı… Geceyi kanepede geçirmişti ve salon berbattı… Hemen işlere koyuldu. Kısa zamanda evi toparladı, süpürdü, düzenledi, tuvaleti banyoyu temizledi. Ardından mutfağa yetişti, marifetli elleriyle dakika da yemek yaptı, ardından ocağa çay suyunu koymuştu ki zil çaldı. Kapıyı açtı, Casim ve yanında genç bir delikanlı… Şaşırdı ama şaşırdığını belli etmedi, sadece, *"Yengemler?"* diye sordu. Casim, Yahya'nın kolundan tutup içeriye çekerken mırıldandı; *"Arabada, ayağına pansuman yaptırıp getireceğim."*

-*"Vah vah, çıkamadı mı yoksa?"*

-*"Ben yardım ediyorum, merdivenleri çıkar çıkmasına da az sonra doktor muayenehanesine gelecekmiş, şimdi bir daha çık in, gidelim orada bekleyelim dedim."* Yahya'yı koltuğa yöneltip; *"Otur oğlum buraya, ben gelene kadar kalkma!"* dedi. Hamide'nin şaşkınlığını görünce; *"Yahya! Hikayesi uzun, sana hiç zararı olmaz, burada oturur biz gelene kadar…"*

-*"Yok canım"* dedi Hamide, *"Ne zararı olacak da… Niye yerinden kalkmasın?"*

-*"Sel zamanı korkmuş, dili tutulmuş… Sadece dili değil her şeyi tutulmuş… Ben ne dersem onu yapıyor… Selfinaz'la uğraşırken buna kim bakar diye telaşlandım, onu da yarın doktora götüreceğim. Senin yanında güvencede olur."* Hamide ne yapacağını şaşırdı, tedirgindi *"İyi, bakarım…"* diye bildi. Casim Hamide'den su istedi, su içtikten sonra kapıya yöneldi, sonra geri dönüp Yahya'ya *"Su iç oğlum!"* dedi, *"Hamide, ona bir su ver içsin…"* Hamide dudaklarını büktü, hiçbir şey anla-

mamıştı. *“Peki.”* dedi, *“Yengeme bolca selam, yemek hazır, doktordan çıkar çıkmaz gelin… Şey, bu adama yemek vereyim mi?”* Casim hiç düşünmeden, *“Ver ver, ama ona yemek ye demeyi unutma!”*

Hamide bir süre Casim’in arkasından baktı… Kapıyı kapatıp geriye döndü, ne yapacağını bilmeden öyle durdu bir an… Delikanlıyı incelemeye başladı; omuzları düşüktü, yirmili yaşlarında olduğu belliydi, saçı sakalı birbirine karışmıştı. Delikanlı sehpanın üzerindeki çiçeklere bakıyordu, sadece oraya bakıyordu, ellerini bacaklarının arasında kenetlemiş öylece duruyordu. Gözlerindeki donukluk Hamide’yi korkuttu. Mutfaktan su aldı getirdi, uzattı, *“İç!”* dedi, Yahya Hamide’nin yüzüne bakmadan suyu aldı, yavaşça suyu içti, bardağı Hamide’ye uzattı. Hamide bardağı alırken eline dokundu, eli soğuktu. Yemek hazırlamaya gitti, yemeği hazırlarken zaman zaman kapıdan Yahya’yı izliyordu, Yahya aynı bıraktığı gibi duruyor, kıpırdamıyordu bile... Bir insan nasıl böyle olabilirdi? Aslında biraz korkmuyor değildi, yine de kendine güveni vardı. Dul kaldıktan sonra iki çocuk okutmuş, olmadık zorlukları aşmıştı, bu masum çocuktan çekinecek değildi fakat donuk bakışları, Hamide’yi içten içe kemiriyor, korkuyla karışık derin bir hüzne sürüklüyordu. Yemeği hazırlayıp Yahya’ya götürdü. Yahya’nın sürekli baktığı sehpanın üzerinden çiçeği kaldırıp kanepeye bıraktı, sehpayı da Yahya’nın önüne yaklaştırdı. Yine çiçeklere mi bakacak diye merak etti; Yahya aynı köşeye bakıyordu. Garipti! Tepsiyi masanın üzerine koydu, Yahya tepki vermedi, Casim’in söyledikleri aklına geldi, *“Ye!”* dedi, Yahya çatalı alıp yemeye başladı. Yahya yemek yerken Hamide de onu izliyordu, temiz bir yüzü vardı... Bol ve eski giysilere karşın güçlü bedeninin hatları fark ediliyordu. Ne var ki omuzları öyle düşüktü ki, sanki biri özellikle yukarıdan aşağı bastırıyordu. Gömleğin kolunun altından dövmesinin bir

kısmı görünüyordu, sakalları gürdü, çok nazik ve aynı hızla yemeği alıyor, aynı hızla çiğniyordu. Birden *"Kimlerdensin?"* diye sordu? Hiçbir yanıt almadı. *"Beni duymuyor musun?"* dedi, yine yanıt almadı. Kalkıp mutfağa gitti bir süre iş yaptı, döndüğünde Yahya yemeğini bitirmiş ama çatalı elinden bırakmamış duruyordu. *"Çatalı ver!"* deyince Yahya çatalı Hamide'ye uzattı, Hamide tepsiyi alırken Yahya başını kaldırıp Hamide'ye baktı. Hamide hemen gözlerini kaçırdı; sanki gözlerinde iki kara delik vardı, bakanı çekip kendine öğüten iki değirmen gibiydi, irkildi! Yahya yeniden Hamide'nin yüzüne baktı, sonra yine köşeye döndü. Hamide yiyecekleri aldı ve mutfağa gitti, kafası karışmıştı. Aklına Selfinaz'ın ayağı geldi, acaba ne yapıyorlar diye düşündü?

Casim, özel muayenehanesinde hekimi bekliyordu. Az sonra Dr. Vedat hızla içeri girdi, geçerken hastaların hepsine birden *"Hoş geldiniz!"* deyip üstün körü bir bakış fırlattı, gözü Casim'e takıldı. *"Gel Casim!"* diye seslendi. Casim'le birlikte içerdeki odaya girdiler. Dr. Vedat, hastalarını burada muayene ediyordu. *"Geç otur şöyle!"* dedi Vedat, *"Şimdi geliyorum."* Muayenehanenin içindeki özel odaya girdi. Buzdolabından birayı çıkardı, bardağa doldurmadan kafaya dikti, bir solukta birayı bitirdi, ağzını sildi, aynaya baktı, üstünü başışını düzeltti, gözlüklerini çıkarttı gözlerine baktı, kendi kendine *"Hadi bakalım oğlum, iş seni bekliyor..."* dedi. Aynanın karşısında kendi kendisiyle konuşmayı severdi. Hatta kendiyle dalga geçmesini de... İnce yüzünün ortasındaki büyük burnuna dokunup, *"İyi koku al! Sana güveniyorum"* der, kahkahayı basardı. Dışarıda onca hasta varken, aynanın karşısında harcanacak vakit yoktu; kalın çerçeveli gözlüklerini taktı. Gözlük camları o kadar çok kalındı ki içerde gözleri mercimek tanesi gibi görünüyordu. Derin bir nefes alıp muayenehaneye döndü. *"Yengenin ayağı nasıl?"*

Casim ayağı kalktı, *“Kötü Vedat Bey!”*

-“Otur lütfen... Tamam, hastaneyi arayayım, şansına kırıkçı arkadaş nöbetçi, ilgilenir.”

-“Soğol Vedat Bey”

Vedat hastaneyi arayacakken Casim müdahale etti: *“Şey Vedat Bey, Yahya için de yardımınızı bekliyorum.”*

-“Yahya kim?”

-“Almanya’dan köye gelmişti, tufan olduğunda sele kapılmış, bizim Eşref kurtarmış. Neyi var neyi yok sel alıp götürmüş, adından başka bir şeyi yok. Ha bir de bilgisayarı vardı, onu da Jandarma aldı. Köylüler bana emanet etti. Parası yok...”

-“Garip bir durum”

-“Evet, kimsesi yok!”

-“Peki neyi var?”

-“Selden sonra hiç konuşmuyor, eğer bir şeyi yap dersen yapıyor, yoksa öyle duruyor. Seme seme bakıyor etrafa... Ardanuç’taki doktor çok korkmuş bir süre sonra geçer dedi, geçmedi. Cinli ye bile götürdüm faydası yok.”

-“Ne cinlisi Casim... Sana yakışıyor mu?”

-“Ne bileyim, köylüler istedi…”

-“Psikiyatrik bir vaka... Erzurum’a sevk etmek gerek, hasta nerde?”

-“Dayımın kızına bıraktım. Getiririm isterseniz.”

-“Biraz zorluk çıkacak... Soyadı belli mi bari...”

-"Hayır!"

-"Nereli bu adam?"

-"Ninesi bizim köydenmiş, kaçakaçlıkta Adana'ya gitmiş orda kalmış... Yahya Almanya'da doğmuş... "

-"Kimlerdenmiş peki?"

-"Bilmiyor..."

-"Niye gelmiş köye?"

-"O ninesine söz verdiği için geldiğini söylüyor... Ama bana inandırıcı gelmedi. Sanki define peşindeydi."

-"Vay... Şu sıra definecilerden geçilmiyor burası... Nataşadan daha çok defineci var. Duymuşsundur, bizim Nahitleri de dolandırmışlar... Milyar dolarlık diye yutturdukları alçı heykellerine yardım olsun diye beş bin verip aldım, al arkanda duruyor."

Casim heykele baktı... Aslında heykel dedikleri kadar güzeldi. *"Güzelmiş abi."* dedi. *"Hiç mi değeri yokmuş?"* diye sordu.

-"Ne değeri, alçıyı eskitmişler, bir iki yıl önce gömmüşler oraya... Bu milletin aklı hep böyle garip işlere çalışıyor, şaşılacak şey..."

-"Evet, şaşılacak şey..."

-"Neyse, yarın getir şu delikanlıyı bakalım fakat bu akşam hastaneye çıkınca danışmaya durumu sorup gerekenleri öğren! Bürokratik olarak ne yapmak gerek? Dışarıda çok hasta var, dur ben bir hastaneyi arayayım, sen yengeyi oraya yetiştir. Yarın sabah da adamı getirirsin."

-*“Peki”* dedi Casim... *“Orada kime başvuracağım?”*

-*“Acile git! Seni bekliyor olacaklar.”*

-*“Sağol Vedat Bey... Köye gelmeden önce haberim olsun!”*

-*“Elbette olur... Bizim yaylanın tepesinde Sait yer açmış, oraya gideriz.”*

-*“Gözenin başında da olur Vedat Bey... Sen geleceğini haber ver gerisine karışma!”*

-*“Güzel olur vallahi, hadi ben arıyorum... “*

Casim heyecanla odadan çıktı, Çalıdanbakan babasının çıkmasını bekliyordu, hazırlanıp arabaya bindiler, hastanenin yolunu tuttular. Acile geldiklerinde, Baş Hekim Vedat Bey gönderdi diye gururla söyledi Casim. Hemen alçının çıkarılması için Selfinaz odaya çıkarıldı. İşler kolaylayınca Casim’in aklına Yahya ve Hamide geldi... Yahya Hamide’ye zarar verir mi diye tedirgin oluyordu ama kaygısını ne Çalıdanbakan’a, ne Selfinaz’a söylemedi. O zaman diyeceklerdi ki elin adamıyla bizi yalnız bırakırken tedirgin olmuyordun da şimdi niye oluyorsun?

Hamide’nin tedirginliği tümden gitmişti. Çay demini alınca terasa çıktı; terastan Ardanuç’a doğru vadi bütün ayrıntılarıyla görünüyordu. Yalnızlığını bu manzarayla paylaşmıştı onca yıl, özellikle geceleri ay ışığında buradan dağlara bakar içlenirdi. Çocukken babası Artvin’e çalışmaya gelmiş, Hamide’yi babaannesine bırakmıştı. Bu terk edilme içine işlemişti, özellikle annesinin kokusunu, bakışını öyle özlüyordu ki... Her güneş batışında Ardanuç’a doğru bakıyor, annesinin gelip kendisini kollarıyla sarmasını düşlüyordu. Sonra genç kızlığının henüz başında evlendi ama yine onu ayrılık bekliyordu. Kocası ha-

yırsızdı. İki çocuğu ile ortada kaldı. Ne var ki hayatla baş etmesini çok küçükken öğrenmişti ve tünelin ucunu görmeye kararlıydı. Şu sıralar baraj inşaatından biri kendisiyle ilgileniyordu, evlilik konusunda karar verme aşamasındaydı. Birden aklına Yahya geldi, acaba çay içer miydi? Koşup salona baktı, Yahya bıraktığı gibi duruyordu, kolundan tutup, *"Gel dışarı çıkalım!"* dedi... Yahya ne söylense yapıyordu, yavaşça doğrulup Hamide'yi takip etti, sandalyeye oturdu. Hamide bir bardak çay verdi, *"İç!"* dedi içti. Hamide'nin çok hoşuna gitti. Yalnızlığına bir arkadaş bulmuş gibiydi. Üstelik dili yoktu, sadece istenileni yapıyor, sadece dinliyordu... *"Biliyor musun?"* dedi, *"Senin dilin dışa tutuk, benim içe..."*

Yahya Hamide'nin beklemediği anda başını kaldırıp yüzüne baktı. Özellikle Hamide'nin dudağının hemen altındaki ben Yahya'nın dikkatini çekmişti. Bu kez Hamide gözlerini kaçırmadı, korkmadı, irkilmedi. Yahya'nın dudağında hafif bir gülümseme belirdi, sonra yok olup gitti. Hamide umutlandı. Başladı anlatmaya: Çocukluğunu, yıkık yaylalardaki evcilik oyunlarını, merekleri, annesinin babasının kendisini terk etmesini, annesini nasıl beklediğini... Boşanmasını, çocuklarını okutmasını, kendisiyle ilgilenen birinin varlığını. Hiç çekinmeden, sanki kendi kendine konuşuyormuş gibi ayrıntılı anlattı, anlattı, anlattı... Anlamadan bir demlik çayı bitirdi. Yahya, Hamide'nin yüzüne bakıyordu. Hamide'nin anne ve babasının onu terk etmesini anlattığında, nefes alışını hızlandırmıştı ama başka hiçbir tepki vermiyordu. Hamide sözü iş yerinden, manzaradan, buradan yıldızları seyretmenin güzelliğinden açarak sürdürdü. Sonunda Yahya'ya manzarayı gösterip: *"İçindeki kuyulara niye bakıyorsun, dışarıdaki güzellikler varken"* dedi... Yahya ilgilenmeyince, eliyle dağları işaret edip, *"Bak!"* diye üsteledi. Yahya baktı, Hamide manzarayı daha iyi görsün diye Yahya'nın kolundan tutup terasın önüne doğru götürdü.

Sanki yeni bir çocuğu olmuştu, ona yürümeyi öğretiyor gibiydi, annelik duyguları canlandı, içi sevinç doldu. Yavaş yavaş terasın kenarına geldiler. Yahya'nın dinleyip dinlemediğini önemsemeden Hamide konuşmayı sürdürüyordu: *"Bu dağlar sadece dağ değil... Güvendir onlar, güçtür."* Yamaçlarda keskin dönemeçlerle ormanın içinde birer yara izine benzeyen yolları gösterip *"Bak, bu yollar insanı insana bağlar."* Sözünü bitirmemişti ki Yahya'da bir irkilme hissetti, ne olduğunu anlamadan, Yahya, Hamide'yi bir kenara iterek kurtuldu, gidip duvara yapıştı, öylece kaldı. Hamide kendini toparlayıp Yahya'ya yetişti; *"Ne oldu Yahya?"* diye sordu birçok kez. Yahya'nın gözleri büyümüş, soluğu sıklaşmıştı. Sanki duvarın içinde erimek istiyor gibi bütün varlığıyla duvara dayanıyordu. Hamide kolundan çekti ama kolları bir demir kadar sertti, Yahya'yı duvardan ayırmak olanaksızdı. Aklına Casim'i aramak geldi. Koşup cep telefonundan Casim'e ulaştı, durumu anlattı.

Casim, Selfinaz'ın yanında kalmakla, Hamide'ye ulaşmak arasında kararsız kaldı, Alçıyı yeni kesmişler ama doktor gelip bakmamıştı… Sağa sola yürüdü, soracak birilerini aradı, sonunda doktor göründü. Merdiven altındaki küçük alçı odasının önünde duran Casim'e; *"Kenara… Kenara…"* diye kabaca seslenip içeri girdi. Casim'in sorusu ağzında kaldı. Doktor Selfinaz'ın yarasını inceledi, pansuman için hemşirelere bir şeyler söyledikten sonra, hızla çıkıp gitti. Casim hemşirelere pansumanın ne kadar süreceğini sordu, onlar fazla sürmeyeceğini ama doktorun ilaç yazacağını, işlerin bir saatten önce bitmeyeceğini bildirdiler. Casim, Çalıdanbakan'a hemen döneceğini söyleyip, yanıtını beklemeden fırladı. Ağır bedeniyle milletin içinde koşmaya utanıyordu ama kayaların yamaçta yuvarlanması gibi yüreği bir havalanıyor, bir ağırlaşıyordu… Arabaya binip doğruca Hamide'nin evine yöneldi. Arabayı yol üstüne park etti, artık insanların bakışını önemseyecek durum-

da değildi, yüreğinin ritmine uydu koşmaya başladı. Yamaç aşağı hızla indi, merdivenlere yöneldi. Merdivenler dikti, iki adım sonra yoruldu, nefes nefese kaldı. Aklı yukarıdaydı, acaba Yahya ne durumdaydı?

Hamide, bir kapıya koşuyor, bir Yahya'ya, Casim'in gelmesi için dua ediyordu. Yahya hala duvara yapışıktı. Solukları sıklaşmış, ağzından salyalar gelmeye başlamıştı. Hamide, ne kadar geri çekse de duvardan ayıramıyor, nefessiz kalıp ölmesinden korkuyordu. Casim'in gelmeyişine, hasta bir adamla kendisini yalnız bırakmasına öfkeleniyor, kadersizliğinden ve hep böyle şeylerin kendi başına gelmesinden yakınıyordu. Aklına Yahya'nın başına su dökmek geldi, koştu dolaptan soğuk su çıkardı, Yahya'nın başından aşağı döktü! Yahya azıcık irkildi ama bir değişiklik olmadı. Sanki kendini duvara çivilemişti. Bütün çareleri tükenmişken zil çaldı! Hamide kapıya bir saniyede yetişti. Casim hızla içeri girdi; *"Nerede?"* diye sordu, *"Terasta."* diyebildi Hamide. Casim hızlı hareket ettikçe dengesizleşiyor duvarlara kapılara çarpıyordu, terasta sehpaya çarptı devirdi, bardaklar demlikler ortalığa yayıldı. Casim umursamadı bile… Yahya'nın kızarmış yüzünü görünce panikledi, salyaları omzunu ıslatmış, dilini ısırdığı için salyaya kan karışmıştı. Panikleyen Casim Yahya'nın belinden kavradığı gibi çekip duvardan sökmek istedi, başaramadı. Koca adam cılız Yahya'yı duvardan çekip alamamıştı. *"Gel Yahya!"* diye bağırdı, ardından bu kez var gücüyle denedi, kaldırıp kucağına aldı, kanepeye götürdü, yatırdı. Hamide dolaptan buzları çıkarıp suya attı, Yahya'nın kafasına döktü… Yahya sakindi… Sadece dilini ısırmıştı ve dudaklarında kan vardı. *"Böyle olmayacak"* dedi Casim, *"Hastaneye götüreyim.…"*

-*"Dur abi azıcık ben de hazırlanayım."* deyip telayla hazırlanmaya başladı.

Hamide hemen çantasını kaptı, alacaklarını aldı, terası kapattı. Casim Yahya'yı sırtladı düştüler yola… Arabada Casim hiç konuşmuyor, sürekli dudaklarını çiğniyordu. Hamide, sürekli arka koltukta yatan Yahya'ya bakıyordu. Gözünü bir an bile ayırmıyor, Yahya'ya bir şey olacak diye korkuyordu. Bu çocuğa ne olmuştu? Ne garip bir durumdu bu böyle? Kurumuş köknar gibi görünüyordu, dokunsan yaprakları, dalları kopacaktı yerinden…

Casim acilin önünde sert bir fren yaptı. Arabadan inip hasta bakıcılarla konuştu, bir sedyeyle hastabakıcılar geldiler, Yahya'yı tutup yatırdılar. Yahya yine eskisi gibi hiç tepki vermiyor, direnmiyor, sadece duruyordu. Hastabakıcı Casim'e; *"İşlemleri başlatın!"* dediğinde Hamide, işlemleri kendisinin yapacağını, Casim'in Yahya'yla gitmesini önerdi. Sonra da işlem yaptırmak için vezneye gitti, sıra kendine gelince sekreter kadın; *"Hastamızın adı ne diye sordu."*

-*"Yahya."* dedi Hamide.

-*"Soyadı?"*

-*"Bilmiyorum."*

Kadın başını kaldır. *"Hastanın soyadını bilmiyor musunuz?"* diye çıkıştı.

-*"Hayır!"*

-*"Nasıl yani?"*

-*"Soyadını bilmiyorum, adam buraya gezmeye gelmiş, her şeyini kaybetmiş, sadece adını biliyoruz."*

-*"Peki hastane ücretini nasıl alacağız… Hem, nasıl kayıt yaparım? Bir dakika…"* deyip kadın yerinden kalkıp gitti…

Hamide acil kapısına döndü, içeri kimseyi almıyorlardı, bir kalabalık vardı orada, zaman zaman Casim'in omuzu görünüyordu. Kapıdan girmek istedi, görevli izin vermedi*: "Sıranızı bekleyin!"*

-*"İçerde hastam var"*

-*"O zaman giremezsiniz!"*

-*"Yanındakine bir şey sormam gerek!"*

-*"Bekleyeceksiniz!"*

-*"Bari siz şu iri adama buraya gelmesini söyleyin, çok önemli!"*

-*"Kapıya bakıyorum, görevim var!"*

-*"Allah Allah…Beyefendi kayıt yaptıramıyorum, hastanın evrakları, adı gerek…"*

Adam Hamide'ye öyle baktı ki, Hamide adamın sıçrayıp boğazına yapışacağını, ayağının altına alıp üzerinde tepineceğini sandı, geri çekildi. Adam kapıyı kapattı. Kısa bir süre sonra Casim kapıda göründü, Hamide heyecanla, *"Abi, adamın soyadı yoksa kaydetmeyiz diyorlar?"*

-*"Ne olacak o zaman?"*

-*"Bilmem, kadın yerinden kalktı gitti, gidip bakalım…"*

Sekreter kadın henüz dönmemiş, sıra daha çok artmıştı. Bir süre beklediler sekreter gelir gelmez Hamide'ye, *"Doktorla bir görüşün… Kayıt yapamıyoruz ama hastane masraflarını siz öderseniz, bizim için sorun yok…"* Hamide ile Casim birbirlerine baktılar. *"Peki"* dedi Casim… *"Ama hastaneye yatması için kayıt yapılması gerek, yatış verirlerse işlem yapamam,*

bilmiş olun, doktorla bir görüşün!..” Casim, *“Ben bir doktorla görüşeyim bakayım, sen de bu arada Selfinaz’ın oraya git. Şu koridorun sonunda, Çalıdanbakan’ı görürsün, merdivenin altındaki küçük odada.”* deyip, Hamide’yi Selfinaz’la ilgilenmekle görevlendirdi. Böylece doktorla görüşme konusunda rahat olabilecekti.

Casim yeniden Yahya’nın yanına döndü, ilgili doktorla görüşmesini önerdiler, güç bela ilgili doktorun odasını buldu kapıyı çalıp içeri girdi; *“Doktor Bey, hastamız nasıl?”* diye sordu. *“Vallahi bu benim işim değil, psikiyatrinin işi ama şunu diyebilirim hastalığı ağır… Kesin yatması gerekir. Yatış yazacağım, bir iğne yaptık, onun parasını ödersiniz.”* dedi doktor. *“Para sorun değil de… Şey, hasta bizim köylere turist olarak gelmişti, kamp yaparken sel almış, bütün eşyaları gitmiş, bir tek adını biliyoruz.”*

-“Bu önemli bir sorun! Uzun süreli tedavi gerekebilir… Kim olduğu belli olmayan biri nasıl kayıtlara geçer, tedavi masraflarını kim öder? Zor…”

-“Doktor Bey, siz şimdi Yahya’yı zorunlu olarak hastanede yatıracaksınız değil mi?”

-“Evet”

-“Fakat sekreter yatış işlemlerini yapamam diyor… Ben ne yapayım?”

-“O sizin sorununuz… “

-“İyi de insanlık ettik, hastaneye getirdik… Babası değilim atası değilim…” Casim’in sözü bitmemişti ki hemşire doktoru çağırdı, doktor Casim’i dinlemeden çekip gitti. Casim bir süre öylece kaldı. Şimdi ne yapacaktı? Geri dönse, köylüye ne di-

yecekti, hele o jandarma komutanı. Aklına geldikçe Casim'in gözleri büyüyordu. *"Perişan eder adamı."* diye içleniyordu kendi kendine. Hastanenin dışına çıktı, sigarasını yaktı duvara yaslandı. Bir çıkış yolu, bir çözüm arıyordu. Polise gidip durumu anlatsa nasıl olurdu acaba? Polise bulaşmaktan hoşlanmıyordu, mutlaka bekletirler, ifade alırlar, şahit yazarlar uğraştırıp dururlar… Köyden Artvin'e gel git hem çok para hem çok zaman…Vedat'a gitsem diye düşündü, şimdi işi başından aşkındır. Üstelik akşamları hep içer, içtiğinde ne konuştuğunu ertesi gün unutur. Zaman da az, Selfinaz'ın işleri var, onun köye götürülmesi gerek. Yahya'nın işlerini Hamide'ye bırakıp gitse, yazık kıza, zaten hayat boyu sırtında taşımış insanları. Belki de valiliğe gidip baş vurmalı dedi kendi kendine, kocaman devlet, bulur elbet çözümünü…

Kuzgunun gözyaşları

Rüzgâr, kar taneciklerini yüzlerine şamar gibi vuruyor, açıkta kalan yerleri buz tutuyordu. Soluklanan Hilmi, Bilal'den kazmayı devraldı. Bütün gücüyle toprağı kazmaya başladı, ne var ki toprak donmuştu. Kazmaya direniyor, her vuruş ancak bir avuç toprak koparabiliyordu. Üstelik tipi kazdıkları çukuru hızla kar dolduruyor, sık sık kürekle karların temizlenmesi gerekiyordu. Sabahtan beri kazdıkları halde, yarım metre derinliğe ancak varabilmişlerdi. Bu berbat tipide değil toprağı kazmak, dışarıda durmak bile olanaksızdı... Bilal'ın burnu pancar gibi olmuş, gözleri yaşarmıştı, biraz soluklanmaya ihtiyacı vardı ama zaman azalmıştı. Hilmi çalışırken o da ellerini ovuşturuyor, zıplıyor, vücudunu sıcak tutmaya çalışıyordu. Babasının ölümünden bu yana kimse onun gülümsemesini bile görmemişti, hep üzgündü, hep suratı asıktı. En sevdiği ağını parçalamış, balıkçılığı bırakmıştı. Çok az konuşuyor, arkadaşlarıyla pek görüşmüyordu. Köyden, köylüden soğumuş gibiydi. Fakat, karakışın en tipili günü mezar eşilmesi gerektiğinde, beklenmedik şekilde gönüllü olmuş, köylüyü şaşırtmıştı.

Köy bir ay içinde üç ölümle sarsılmıştı. Karla birlikte kara günler de gelmiş, tipi çukurları bembeyaz bir soğuklukla doldururken, hüzün de köy evlerine yerleşmişti. Her kış, birkaç yaşlının ölümüne alışıktılar fakat, Panoz Kezi'nin ölümüyle başlayan bu ölüm kasırgasına dayanılacak gibi değildi. Panoz Kezi evden kaçmış, birkaç gün bulunamamıştı. Sonunda Bulğhoor'da bir ağaca ayağı sıkışmış olarak bulundu. Kurtlar bedenini parçalamıştı. Henüz Panoz Kezi'nin ölümünün acısı dinmeden, köylü Cinli Sultan'ın ölümüyle sarsıldı. Yaşlı kadın kendini köprüden atmış, Vilistan'ın deresinin soğuk sularında, taşlara vura vura can vermişti. Feci ölümü, neden canına kıydığı tartışmasını

gölgede bırakmış, köyü derin bir sessizlik kaplamıştı. Bu kış yas üstüne yas yaşanıyordu. Daha Cinli Sultan'ın yası bitmeden, Eşref'in ölüm haberi geldi. Karakayalardaki bir gözenin başında donmuş halde bulunmuştu. Ölümü sadece köyü değil, bütün Ardanuç'u yasa boğmuştu. Belki de köyün tarihindeki en kalabalık cenaze namazı kılınacaktı; Ardanuç'tan, Artvin'den, hatta Ardahan'dan bile cenaze için gelenler olmuştu. Karakışın zorlu günleri yaşanıyor olmasına karşın, şaşırtıcı biçimde insanlar akın akın cenazeye geliyorlardı. Yalnız bir hayat süren Eşref için aykırı bir cenazeydi. Cenazesine, köyün tüm zenginlerinden, tüm ünlülerinden daha çok kalabalık toplanması, yeni Muhtar olan Zülküf'ü şaşırtmıştı. Cenazeyi hakkıyla defnetmek, köyün ve köylünün göreviydi. Muhtarlıkta deneyimsiz olan Zülküf'ü ağır bir yük bekliyordu. Üstelik Zülküf, çevrede daha çok komiklikleriyle tanınıyordu. Görevini aksatması, kolaylıkla alay konusu olmasına neden olacaktı.

Zülküf bir gece önce gençleri toplamış, cenazeyle ilgili iş bölümü yapmıştı. Zeki bir adamdı, sadece gençlerle bu işin altından kalkamayacağını bildiğinden, köy ihtiyar heyetine başvurmuş, onların rızasını alarak işleri yürütmeye koyulmuştu. Sabahın ilk saatlerinden başlayarak köyün giriş yerleri, Camidibi ve mezarlığa giden yol kardan temizlenmişti. Ne var ki tipi kar temizleyenleri canından bezdiriyordu. Bir kürek kar attıklarında, yerine bir kürek kar doldurup insanlarla yarış ediyordu. Buna rağmen köylü, bir kişi çalışıyorsa yanına bir kişi daha gelerek, imeceyle tipinin gücünü yenmeyi başarmış, en azından yolları arabaların ve yayaların kolay yürüyebilecekleri bir hale getirmişlerdi. Köyün dışından geleceklerini bildirenler çok olduğundan, cenaze ikindi namazında kaldırılacaktı. O vakte kadar gelen misafirlerin bir kısmı tanıdıkların evinde konuk edilmiş, bir kısmı da Kavaklı Zeki'nin kahvehanesine götürülmüştü.

Kavaklı Zeki'nin kahvehanesinde kışın her gün kebap vurulurdu. Kahvehaneye gelip oyun oynayanlar, para karşılığı yerlerdi. Ancak Zülküf, köy bütçesinden para ayırıp üç tokluyu kestirmiş, konukları doyurmak için Kavaklı Zeki'ye vermiş, içilecek çayların parasını da ödemeyi kabul etmişti. Kavaklı Zeki de sabahın erken saatlerinden başlayarak ocağı yakıp kebabı hazırlamıştı. Gelen konuklar bir yandan cağ yiyor, bir yandan çay içip sohbet ediyorlardı. Güleş Köyü'nün yüzü, bu işin sonunda da üzerine düşen görevi hakkıyla yerine getirdiği için güleç olacaktı...

İkindi vakti yaklaşıyordu fakat hala mezar tamamlanmamıştı. Hilmi, saate baktı. Moralleri bozulmuştu. Bilal hırsla Hilmi'den kazmayı alıp toprağa vurmaya başladı. Bütün öfkesini babasını kendinden alan topraktan çıkaracaktı. Vurdu, vurdu, vurdu... Toprak direniyordu. Soğuktan kaskatı kesilmiş, kayaya dönmüştü. Zaman gittikçe daralıyordu. Mezarlık köyün hemen dışında, yolun üstündeydi ve köye gelen arabaların seslerini duyuyorlardı. Araba gürültüleri Bilal'ı daha çok öfkelendiriyor, hınçla kazmayı toprağın göğsüne indiriyordu...

Köye en son Casim'in kırmızı fordu geldi, minibüs hınca hınç doluydu... Köye girer girmez durmak zorunda kaldı, çünkü yol boyu arabalar park etmişti. Uygun bir yer arıyordu, mezarlığın yanındaki dönemeçte bir boşluk vardı, gerçi jandarma arabası bir bölümünü kaplamıştı fakat, yine de Casim için park edecek yer vardı. Yolcular sessizce inip Camiye doğru gitti. Casim mezarlığa yöneldi, tipiden pek bir şey görünmüyordu. Mezarlığın yanına gelene kadar mezarı kimin kazdığının ayrımına varamadı. Selam verdi, kazmayı Bilal'ın elinden alıp kendisi devam etti. Tipi ikisini de kardan adama döndürmüştü, görünüşleri gülünçtü fakat Casim'in hiç gülesi yoktu. *"Arabaya gidip biraz ısının"* dedi, *"Sonra gelirsiniz, ben giderim..."*

Daha sözünü bitirmeden ezan okundu.

Caminin içi, Camidibi, hatta sokaklar bile insanla doluydu. Kadınlar ve çocuklar, camlardan, balkonlardan gelenleri izliyordu. Köy meydanı miting alanı gibiydi. Alim, Zülküf'ün kamyonetinin üstünde tekerlekli sandalyesinde oturuyordu. Bütün vücudu battaniye ile iyice sarılmış, sadece başı açıktaydı. Sonbaharda arabasından düştüğünden beri iki kolu da kırıktı... Artık sadece boynunu oynatabiliyordu. Yanında Ömer şemsiyeyle onu kardan koruyor, bir ihtiyacı olursa karşılamaya hazır bekliyordu. Rüzgâr dinmiş, kar lapa lapa yağmaya başlamıştı. Sanki herkes donmuştu, bir tek söz duyulmuyordu. Alim sessizce kar yağışını izliyordu. Cenaze, cami, kar yağışı, insanların yüzündeki hüzün, bir gün kendisi için de böyle bir tören düzenleneceğini çağrıştırdı. Doktor kırıklar iyileşse bile yeniden kırılmasının çok kolay olduğu konusunda uyarmıştı. Kemikleri sürekli kırılıyordu ve bir gün artık tutamayacak kadar inceleceklerinden korkuyordu. Bir kez de üniversite hastanesine gitmek istiyordu, çünkü küçük de olsa bir umut vardı. Tükez'e telefon etmişti, onlar da kar kış dememiş yola düşmüşler, birkaç gün içinde Ardanuç'a gelmiş olacaklardı. Nedense köye bir daha dönemeyeceğine yönelik bir his vardı içinde... Bu son gününde Eşref'in ölümü, içindeki umut filizlerini kırsa da cenaze bütün tanıdıklarını bir arada görme olanağı vermişti, herkesle vedalaşabilecekti.

Caminin içinde ikindi namazı kılındı, cemaat dışarı çıkıp, musalla taşındaki tabutun karşısında saf tutmaya başladı. Kar tabutu kapladı, kısa bir süre sonra tabut görünmez oldu. Tabut sanki musalla taşının uzantısıydı ve sonsuza kadar öyle kalacaktı. Hiç kimse tabutun üzerindeki karları temizlememişti. Eşref'in köyde kimi kimsesi kalmamıştı, bir kardeşi vardı, fakat uzunca bir süre önce İstanbul'a göç etmiş, bir daha da

kendinden haber alan olmamıştı. Eşref yapayalnız yaşamış, yapayalnız ölmüştü... Bunca kalabalığa karşın candan bir el tabutuna dokunmamıştı. Yine de peşinden ağlayan yüzlerce insan vardı...

Hoca kıbleye dönüp, cenaze namazını kıldırmaya başladı. Bütün cemaat saf tutup namaza durdu. Alim dışında herkes hocanın komutuyla hareket ediyor, kar yağışına aldırmıyordu. Helalleşme vakti gelince hoca cemaate sordu; *"Ey Cemaat mümine hakkınızı helal ediyor musunuz?"*

-*"Ediyorum!"* diye haykırdı kalabalık... Ses dağlarda yankılandı, yamaçlarda küçük çığlar oluştu. Küçük çocuklar annelerine sarıldı, köpekler havlamaya başladı. Hoca üç defa tekrarlattı, namaz biter bitmez de tabut elden ele, omuzdan omuza taşınmaya başlandı. Sessizce bütün kalabalık mezarlığa yöneldi. Koca kalabalık, bembeyaz manzaranın içinde bir sel gibi kararıp aktı. Mezarlığa geldiklerinde, üç adam mezarı hazırlamış bekliyordu...

Alim, gözden kaybolana kadar cemaati izlemeyi sürdürdü... İçinden koca bir nehir kopup geldi, gözbebeklerinde durdu, biri dokunsa, bütün bir bedeni su olup gözünden akacaktı. Annesini gördü; kalabalığın içinde zar zor seçebiliyordu, annesiyle göz göze gelir gelmez hüngür hüngür ağlamaya başladı... Gözyaşları yanaklarından süzülüp battaniyeye dökülüyor, soğuktan her damlacık buz kristaline dönüşüyordu. Ağladı, ağladı, ağladı... Bütün bir ömrü için ağlıyordu, yaşadığı onca acı için ağlıyordu. Ağladıkça çıplak kaldığını, bedeninin, iskeletinin eriyip aktığını sandı. Kar damlaları çıplak yüreğine yağıyordu, ufacık dokunuşları bile yorgun kalbini delip geçiyordu. Çok geçmeden annesi yetişip Alim'e sarıldı... Birlikte ağlamaya başladılar... Cemaat mezarlıktan dönene kadar ağladılar.

Alim'in babası, mezarlıktan en önce dönenlerdendi. Koşarak gelip oğlunu nazikçe kucağına alıp evin yolunu tuttu. Köy dışından gelenler arabalarına binip ayrıldılar, köylüler bir süre Camidibinde söyleştiler. Kalabalıktan, Eşref'ten, bu kış yaşanan öteki acılardan konuşuyorlardı. Zülküf, köyün görevi layıkıyla yerine getirmiş olmasından gurur duyuyordu. Son olarak köyde geceleyecek konukların dağıtımını da yaptı. Asım'ın dükkânına girip oturdu, Çok yorulmuştu ama mutluydu. Birden omzuna biri dokundu; *"Aferin!"* dedi Rüstem, *"Gözüme girdin... Seçilirken senin muhtarlığı yapamayacağını sanıyordum, beni yanılttın..."*

-*"Canın sağ olsun emmi"* dedi Zülküf... *" Keşke bu acıları yaşamasaydık!"*

-*"Her şey insan için"* diye yanıtladı Rüstem... *"Allah'ın taktiri..."*

Zülküf içlendi: *"Öyle de emmi, bari hakkıyla yaşasak..."*

Zülküf sözünü bitirmemişti ki Sakip içeri girdi, selam verip oturdu. *"Alim rahatsızlanmış galiba, haberiniz var mı?"* Zülküf yerinden fırladı, Alimlere doğru yola düştü.

Zülküf uzun zamandır Alim'le arkadaştı. Onun giderek kötüleşmesi yüreğini eziyor, saçlarını ağartıyordu. Onu muhtar olmaya Alim heveslendirmiş, muhtar olduktan sonra da sürekli Zülküf'ü desteklemişti. Ne zaman bir sorunu çözemezse, Alim'e danışıyor, yardım alıyordu. Sonbaharda Alim akülü arabasıyla bir yamaçtan yuvarlanmış, kollarını kırmıştı. O zaman köyün işleri için Artvin'de olduğundan Alim'in yanında olamamış, vicdan azabı çekmişti. Daha sonra Rize'ye kadar Alim'i götürmüş, doktor doktor dolaştırmış, fakat içi rahat etmemişti. Birkaç gün içinde köyden ayrılacak olması da zoruna

gidiyordu. Acaba ne olmuştu? Yine kemikleri mi kırılmıştı... Kemikleri neredeyse gofrete dönen Alim'in evden çıkmaması gerekiyordu fakat söz dinlememiş, cenaze törenini izlemek için Zülküf'ten kamyonetle kendisini çıkarmasını istemişti. Zülküf de gönlü elvermese de arkadaşının isteğini yerine getirmişti. Yetişip hemen öğrenmek istiyordu ama kar yolu kayganlaştırmıştı, yürümek zordu. Sonunda yayla yolundan Alim'in evine doğru döndü. Eve çıkan küçük rampa buz tutmuştu, Zülküf birkaç kez kayıp yuvarlandı.

Alim, kendisini pencere kenarına koymalarını istemişti. Oradan kar yağışını izlemek istiyordu. Kurumuş ruhuna bir nem, kırılgan bedenine bir çare arıyordu... Çaresizliğin farkındaydı, hep olmuştu. Ömrü boyunca nice çaresizliklere göğüs germişti, yine toparlanabilir, yine yaşama tutunabilirdi. Yahya, *"İnsan ölümden daha çok hayatı düşünmeli, çünkü özü ölümdür"* demişti ilk sohbet ettiklerinde. Çok hoşuna gitmişti... Ne zaman başı sıkışsa, bu sözü anımsıyordu. Pencereden bakarken Yahya'nın sözünü düşündü. O sırada eve doğru gelen Zülküf'ü gördü. Zülküf'ün rampada beceriksizce kayması Alim'i güldürdü. *"Koca muhtar yürümeyi bilmiyor."* diye geçirdi içinden. Sonra annesine dönüp, *"Anne, muhtar geliyor, çay koyun!"* Üzüntüden bir deri, bir kemiğe dönmüş olan annesi, Alim'in kendine gelmesinden mutlu oldu, koşarak mutfağa gitti... O kadar çocuk doğurmuştu, fakat evde hizmet edecek bir tek kişi bile kalmamıştı. Kemik hastalığına tutulmayan kızların hepsi evlenmiş, ayrılıp gitmişlerdi.

Zülküf gelir gelmez Alim'in yanına vardı. Halini hatırını sorup oturdu. Alim'in görünüşünde, konuşmasında bir değişiklik yoktu. *"Hayırdır, rahatsızlandı dediler?"* diye sormadan edemedi?

-*“Yok, rahatsızlanmadım... Biraz Eşref’e üzüldüm, kimsesiz yaşadı, kimsesiz öldü.”*diye yanıtladı Alim, Zülküf’ün beklediğinden daha sakindi.

-*“Kimsesiz olur mu? Köy bundan daha büyük bir cenaze cemaatini görmemiştir tarihinde... Bir de geçenlerde Doktor Vedat’ın cenazesindeki cemaat bundan büyüktü...”*

-*“Ne çok seveni varmış...”*

-*“Olmasın mı? Artvin’de herkese emeği geçmiştir.”*

-*“Allah rahmet eylesin... Çok iyi adamdı...”*

-*“Köyün delisinin cenazesine bak arkadaş!. Sanki mahşer günüydü... Herkesin görmesini isterdim, dışarıdaki köylülerimizin de...”*

-*“Sözümü dinleyip kursaydın bir site... Kamerayı da Ğhardo Bayram’ın yanındaki direğe yerleştirseydin, internetten bütün dünya canlı canlı izlerdi.”*

-*“Yapalım işte... Tamam, parayı buldum... Yardım et!”*

Alim hareket ettiremediği kollarını göstererek; *“Artık yardım edemem... Eli ayağı olmayan bir adam ne yapabilir ki?”*

Zülküf, Alim’in acısını anımsattığı için vicdan azabı duydu, hatasını telafi etmeye çalıştı. *“Olur mu? Senin zekân kimde var... Sen bizi yönlendir yeter.”*

-*“Gidiyorum muhtar, gidiyorum...”*

-*“Nasıl olsa geleceksin... Hem döndüğünde daha bilgili olursun.”*

Alim, derin bir nefes alıp... *"Hele bir dönelim muhtar"* dedi, *"Hele bir dönelim..."* İkisi de konuşamadı bir süre... Alim sessizliğin ağırlığını kaldıramadı; *"Bu köyün geleceği turizm... Toklunun çifti en fazla 150 lira... Hayvan para etmiyor, yağ alan yok, peynir alan yok... Dereğhanı'nda kaç pazarlık yapılıyor? Hatırlasana eski zamanı. Dağ turizmi için köyde her şey var... Televizyonda duydum, dediklerine göre, küresel ısınma nedeniyle on yılda deniz tatili bitecekmiş... Köy çayırında da pansiyonlar yaparsın, zaten millet yaylaya çıkıyor, evini pansiyon olarak verir, eline üç beş kuruş geçer... Siteyi kursan turist kaynar köy."* Zülküf kahkaha attı; *"Yahya gibi turistler mi?"*

-*"Evet."* dedi Alim, *"Yahya'nın bile köye katkısı çok... En başta bana."* Yahya'dan söz edilince vicdan azabı duyuyordu. Boşu boşuna günahını almıştı, Tükez evlenip gitmiş, kız olduğu onanmış, korkuları boşa çıkmıştı. Oysa Yahya, kimsenin kendisine göstermediği ilgiyi göstermiş, bilgisayarını getirip bırakmıştı... *"Ayrıca Yahya derdi ki, siz bu ayıları öldürürseniz, geleceğinizi öldürürsünüz. Onlar sizin kurtuluşunuz, bozayılar için dünyanın öbür ucundan insanlar gelebilirmiş buraya..."*

-*"Vay ayı!"* dedi Zülküf. Neşesi yerine gelmişti.

Sohbet sürerken birinin *"Muhtar!"* diye bağırdığını duydular... Alim pencereden baktı, köyün üniversitede okuyan gençleri dışarıda bekliyorlardı. Hepsi sırrım gibi delikanlılardı. Sakip'in oğlu Çağdaş yeniden seslendi; *"Muhtar! Bir kapıya çık, diyeceklerimiz var..."* Zülküf Alim'le vedalaşıp çıktı... Alim pencereden onları izlemeyi sürdürdü. Zülküf yola inerken de kayıp yuvarlandı, gençler kolundan tutup zorlukla kaldırdılar... Eğer hastalığı olmasaydı, şimdi bu delikanlılar gibi üniversite okuyor olacaktı. Hatta yaşça daha büyük olduğundan, çoktan

mesleğe atılacaktı. Hayat o zaman ne kadar güzel olurdu, kim bilir? Düşünceler beynini çürütüyordu, dayanamadı, yüzünü çevirdi, perdeleri kapattı. O gece hiç uyuyamadı…

Casim telefonun sesine uyandı... Gözleri yarı açık, yarı kapalı ahizeyi kaldırdı. *"Ne var?"*

-*"Casim, halan hastalandı, Artvin'e götüreceğiz..."* dedi Rüstem. Casim perdeyi kaldırdı, ortalık aydınlanmaya başlamıştı. Saatine baktı, saat yediye geliyordu. *"Yedide servis yapacağım zaten, Camidibinde olun..."*

-*"Yalnız başıma nasıl getireyim hasta kadını? Kolunu kıpırdatamıyor... Arabayı getiremez misin evin önüne?"*

-*"Kış günü nasıl gelir oraya? Okulun oraya kadar belki..."*

-*"Peki, sen arabayı oraya getir, ben de birilerini bulayım..."*

Yanıt vermeden telefonu kapadı Casim... Ne kötü bir kıştı, bir uğursuzluk çökmüştü köye... Bir tek Tütiye halası kalmıştı hayatta, öbürlerini ölüm alıp gitmişti teker teker… Soğuktu, yatağa girmekle elbiselerini giymek arasında kararsız kaldı...

Kar yağmaktan yorulmuş, sabaha doğru bulutlar kaybolmuştu... Güneşin ışıkları, pürüzsüz kar yüzeyini yalayıp geçiyor, ardında ışık damlaları kalıyordu. Yamaçlar ışıl ışıl parlıyordu. Buluttan yorgan üzerinden çekilince, hava iyice soğudu. Dağların sazağı yamaçlardan köye akıyordu. Casim evden çıkınca, yamaçların ışıltısı gözlerini kamaştırdı. Ağaçların üzeri karla örtülüydü ve sanki bembeyaz çiçek açmışlardı... Evin önünde tilki izleri vardı, *"Vay namussuz!"* dedi içinden... Tilki izleri mezarlığa doğru gidiyordu. Mezarlığa baktı, rüzgâr bütün ayrıntıları gizlemiş, üzerine bembeyaz bir çarşaf örtmüştü... Dün orada mezar kazıldığına yönelik hiçbir belirti yoktu... *"Bir gün*

senin de izin silinip gidecek koca Casim" diye içlendi; *"Bir erkek çocuğun olsaydı, belki malın mülküne oturur, adını sürdürürdü."* Sonra yazgısına rıza gösterip yola düştü.

Karın üstü donmuştu, Casim'in ağır bedeni bile batmıyordu, yola gerek yoktu, kestirmeden Camidibine yöneldi. Çangırların mahalleden geçerken çocukların kızak kaymalarını seyretti bir vakit... Sabahın bu saatinde kızaklarını almış, yamaç aşağı hızla kayıyorlardı... Düşüp canı yananlar, bağrışanlar, koşuşturanlar... Bir gün önce yas tutan köyü, cıvıl cıvıl çocuk sesleri sarmıştı. Casim gülümseyerek yürüdü... Ağaçların altından geçip Cami'ye kestirmeden geçecekti. Güneşin ışıkları ağaç dallarındaki kar taneciklerini eritince, gece boyu eğik duran dallar hafifliyor, beklenmedik bir anda silkinip doğruluyorlardı. Casim bu durumu bilirdi ama dalgın yürürken, altından geçtiği ağaç silkindi, karlar Casim'in üzerine düştü. Bir avuç kar yaka aralığından ensesine kadar indi. Casim'in koca bedeni kaskatı kesildi, ağız dolusu küfredip, karı temizlemeye çalışıyordu ama vücut sıcaklığında kar eriyip su oldu, donuna kadar indi... Casim bir daha ağaçların altından geçmedi. Asım'ın dükkanının bacası tütüyordu, sevindi. Selam verip içeri girdi. Dükkânda Asım'dan başka Nuri ve Edif vardı. Nuri'ye takılmadan edemedi; *"Ula Nuri, devletin eli olmazsa, Gapanınbaşı'ndaki mağaradan bahara kadar çıkmazdın sen... Ne oldu? Devlet'in büyüklüğü işte! Nuri ayısı çileye girmiş mi, girmemiş mi, dinler mi? Nasıl sabah sabah mum gibi dikildin?"*

-*"Git işine!"* dedi Nuri, Asım'ın demlediği çaydan bir bardak döküp uzattı, *"Sanki devlet seni göbeğine bağışlayacaktı. Seni de mum etmedi mi?"* gülüştüler...

-*"Hele baksana!"* diye söze girdi Asım, *"Rüstem'in hanımı hastaymış, çayını bitir gidelim de yardım edelim adama... Na-*

sıl getirecek ki arabaya kadar?"

-*"Sabah telefon etti.. Dur hele azıcık ısınayım, burnum kopacak yerinden neredeyse."* sonra Edif'e dönüp; *"Alim hastaymış dediler... ne oldu?"* diye sordu Casim.

-*"Yok, cenaze moralini bozmuş."*

-*"Hayırdır bu saatte?"*

-*"Tükezler Ardanuç'a gelecekler... Gidip karşılayayım, kış günü damat yolları tanımıyor, buzda kayar falan..."*

-*"Sen taze torununu da özlemişsindir..."*

-*"Doğru vallahi."*

-*"Hadi!"* dedi Asım, *"Daha ne duruyoruz arkadaş... Adam bekliyor."*

Casim, *"Üç adamsınız, bir de Rüstem dört... Ben arabayı çalıştırayım, okulun yanına kadar getiririm, siz de o zamana kadar halamı alıp getirmiş olursunuz."*

Sözleşip ayrıldılar, Casim arabasının yanına geldi... Kapı güneş görmediğinden anahtar buz tutmuştu; çakmağını çıkardı, anahtarı ısıtıp kilide soktu... Kolaylıkla kilidi açtı. Araba içerde korunaklıydı, hemen çalıştı. Motoru ısıttıktan sonra hareket etti, dün taktığı zincirleri çıkarmamış olduğuna sevindi. Bu soğukta zincir takmaya üşenir, Allah korusun yolda başına bir iş gelirdi. *"Her şey de bir hayır var."* demek ki dedi kendi kendine... Sonra da basıp gaza okula yöneldi. Okulun dönemecine geldiğinde ortalıkta kimse yoktu, yol bundan sonra hem dardı hem de çok yokuştu... Arabanın karda oraya çıkması olanaksızdı. Casim arabanın yönünü Ardanuç'a doğru döndürüp bekledi. Çok geçmeden dört adam Tütiye'yi getir-

diler. Casim kapıyı açtı, adamlara yardım etti ve arka koltuğa yatırdılar. Yolcular arabaya bindiğinde Asım Casim'in yanına geldi; *"Muhtarı da alacaksın! Karakoldan çağırmışlar... Zeki'nin kahvenin orada bekleyecekmiş."* dedi. Casim hiç ses çıkarmadan arabayı hareket ettirdi. Zülküf yol kenarında bekliyordu, sıçrayıp Casim'in yanına oturdu. Selam verip geriye döndü, *"Hayırdır hala neyin var?"* Tütiye soruyu yanıtlayamadı, Rüstem söze girdi; *"Şekeri yükseldi herhalde..."*

-*"Bu sene ne uğursuzluktur bilmem ki arkadaş..."*

-*"Belki de köy olarak kurban kesmeliyiz."*

Casim Rüstem'i yanıtlamadı, dikkatini yola verdi. Camidibinde bekleyen birkaç kişi daha minibüse bindi. Yol yer yer buz tutmuştu, tekerlekler buzları kırarak ilerliyordu. Casim Kilise'nin yakınındaki dönemeci zorlukla alabildi, zincirler takılı olmamış olsa, uçurumdan yuvarlanmaları içten bile değildi. *"Zincirlere dua et Casim"* diye geçirdi içinden, fakat korktuğunu kimseye belli etmedi. Rabat'ın yol ayrımını geçmişlerdi ki jandarma önlerini kesti. Casim arabayı durdurup jandarmaya seslendi: *"Buyur asker ağa?"*

-*"Komutan karakolda sizi bekliyor."* dedi asker. *"Muhtarı mı?"* diye sordu Casim. *"Hayır, seni de istiyor... Göleşen'in servisçisi sen değil misin?"*

-*"Evet ama hastamız var, acil Artvin'e yetişmeli..."*

-*"Ben anlamam, komutan öyle dedi, gidince ona söyleyin…"*

-*"Telsizle haber versen olmaz mı?"* diye çıkıştı Rüstem, *"Hasta var…"*

-*"Hayır! Komutan emirlerine karşı gelinmesini sevmez."*

Ne derlerse desinler, nasıl dert yanarlarsa yansınlar sonuçsuz kalacaktı… Casim homurdanarak yolunu değiştirip Lengeth-ğev'e yöneldi, karakol'un önüne arabayı park etti. Muhtar ve Casim karakola doğru yürürken Rüstem arkalarından seslendi; *"Hasta olduğunu söyleyin!"*

Kapıdaki nöbetçi Casim ve muhtarı bir süre bekletti, gidip komutana haber verdi. Zülküf, ceketinin önünü iliklemeye çalışıyordu, bir türlü başaramıyor, yeniden deniyor, acele ediyordu. Casim Zülküf'ün beceriksizliğine gülüyor fakat askerlerin yanında ses çıkarmıyordu. Jandarma kendisini takip etmesini isteyince, arkasından yürüyüp komutanın odasına vardılar. Komutan masasında bir şeyler yazıyordu, jandarma hiçbir şey söylemeden selam verdi, çıkarken de kapıyı kapattı. Komutan elindeki yazıyı bitirene kadar bekledi. Casim bir an cesarete gelip hastadan söz edecekti, fakat cesaret edemedi. Komutan henüz göreve başlamıştı, huyunu suyunu bilmiyordu. Casim, devlet kapısında dikkatli olunması gerektiğini, gençken çok acı çekerek öğrenmişti, sustu! Göz ucuyla Zülküf'e baktı; Zülküf'ün yanakları kızarmış, soluk alışverişleri hızlanmıştı. Soğuk olmasına karşın, alnında boncuk boncuk terler birikmişti. Casim, *"Az oluyor sana" diye* geçirdi içinden, *"Bandhada ayı olmak neymiş gör... Daha neler olacak neler, korkuttukların bini geçti, hepsinin cezasını çekeceksin böyle bir bir... Alma mazlumun ahını, ter olur alnında fışkırır böyle. Altına kaçırmazsan iyidir. Kurban olduğum Allah, sen nelere kadirsin."*

Komutan gözlüklerini çıkardı, ikisine de baktı. Kirli sakallı bu iki adamın saçları da dağınıktı... Komutan dağınıklıktan nefret ederdi, üstelik tıraş olmamış birini gördüğünde midesi bulanırdı. Fakat henüz başladığı görevde, bölge sakinleriyle ilk günden bir çatışmaya girmek istemiyordu, kendini tuttu. *"Hanginiz muhtarsınız?"* diye sordu. Casim'in cüssesi yanın-

da minnacık duran Zülküf, bedeninden beklenmeyecek kadar tok bir sesle. *"Benim komutanım, emredin"* dedi. Bir yandan da titriyor, dizlerini kontrol edemiyordu. *"Şöyle geç ve bekle! Seninle şu kesik bacak işini konuşacağız Muhtar."* Zülküf ezile büzüle, komutanın gösterdiği köşeye gitti. Komutan Casim'e döndü; *"Casim Yıldız, doğru mu?"*

-*"Evet, efendim"* dedi Casim. *"Doğrudur."*

Komutan masasından kalkıp Casim'in karşısına geçtikten sonra; *"Peki Casim Yıldız doğru bir adam mıdır?"* diye sordu. *"Boğaz köylerinde tanımayan yoktur, bana değil, herhangi bir köylüye sorun."* diye yanıtladı. Sesi kararlıydı ve komutandan korkmadığını göstermeye çalışıyordu. *"Ya..."* dedi komutan, *"Bana ne yapmam gerektiğini mi öğretiyorsun?"*

-*"Ne haddimize komutanım... Sadece..."*

-*"Peki, definecilikle aran nasıl?"*

Casim sanki donup kaldı... Göz ucuyla Zülküf'e baktı. Zülküf'ün dişleri birbirine vuruyordu...

-*"İlgimi çeker komutanım"* dedi.

-*"Dağı taşı kazacak kadar da ilgini çeker mi?"*

-*"Yasadışı bir şey yapmam komutanım..."*

Zülküf, Casim'i desteklemek için söze girdi; *"Yapmaz komutanım!"*

Komutan öyle bir bakış attı ki, Zülküf feleğini şaşırdı, içinden kendisini duvar yapması için Allah'a dua etti. Komutan; *"Muhtar! Sana soru sorulunca konuş!"* sonra da Casim'e döndü; *"Fırınkaya mevkiinde geçen yıl kazı yaptığınıza dair bir*

duyum aldık... Ekibin başını sen çekiyor muşsun... Oradaki harabeleri kazmışsınız, bazı iskeletler bulmuşsunuz, küp bulmuşsunuz…“

-*“İlginç”* dedi Casim... Pişkinlik yapmak istiyor, böylece yeni gelmiş komutana olumlu bir izlenim vermeye çalışıyordu... *“İlginç olan ne?”* diye çıkıştı komutan.

-*“Fırınkayada harabeler mi varmış, ilk kez duyuyorum”*

-*“Yok mudur?”*

-*“Ben pek oraları bilmem komutanım. Çobanlık yapmadım ki, küçükken Hopa’ya gittim, motor tamircisinde çıraklık yaptım, evlenene kadar tamirciydim, evlendikten sonra da Ardanuç’ta uzun yıllar tamircilik yaptım. Benim dağla, çayırla, meşeyle ilgim yoktur, ayrıca yılandan çok korkarım, girmem ormana...”*

-*“İhbarcımız yemin etti.”*

-*“Geçen yaz köye tapu kadastro geldi. Yer meseleleri yüzünden bütün köylü birbirine düşman... Bugün mahkememiz var, köylüler birbiriyle davalı komutanım. Düşmanlarımdan biri iftira atmıştır. Yeminine ne bakıyorsun komutanım, her yemin eden doğru söylese...”*

-*“Bana işimi mi öğretiyorsun yine!”*

-*“Haşa komutanım, ne haddimize... Ben yalnızca...”*

Daha sözünü bitirmemişti ki Jandarma kapıyı vurdu, içeri girdi, selam verdi. *“Ne var asker?”*

-*“Komutanım, minibüsteki hasta çok ağır, hemen hastaneye yetişmeli, kocası dışarıda, bir an önce yetiştiremezsek, şeker komasından ölecek kadın, diyor...”*

-*“Bizden ne istiyor”*

Casim söze girdi; *“Komutanım o minibüsün şoförü benim... İzin verirseniz hastayı hastaneye götüreyim, zaten Ardanuç’ta mahkemem var, onu bitirip dönünce gelirim...”*

Komutan bir Casim’e bir Zülküf’e baktı...

-*“Tamam! Çık, akşama değil, yarın sabah burada görmek istiyorum seni... Ayrıca, Nuri Güney ve Mecit Aksakal’ı da alıp getir. Gelmezseniz, ben gelirim ona göre…”*

-*“Emredersiniz komutanım... Sabah erkenden burada olacağım... “*

Sözünü bitirir bitirmez Casim kapıya yöneldi, kimseye bir şey söylemeden hızla arabaya doğru yürüdü. Tütiye’nin iniltileri geliyordu, canı sıkılmıştı umursamadan arabayı çalıştırıp yola koyuldu.

Ardanuç yoluna çıkana kadar minibüste konuşan olmadı, sanki sözleşmiş gibi susup kalmışlardı. Diyegarmuç’un altına varınca Casim Nuri’yi; *“Bana bak! Senin ağzın sıkıdır değil mi?”* diye sorguladı. Nuri, *“Ne demek istiyorsun”* diye çıkıştı. *“Hiç sordum...”* diye sesini alçalttı Casim, sonra Rüstem’e dönüp. *“Mecit gittiğinden beri hiç gelmedi köye değil mi?”* dedi. *“Hayır!”* dedi Rüstem, *“Gelmez, orda inşaatlarda çalışıp ser sefil oluyor da gelmiyor... Gül gibi çayırlar burada bekliyor ki adam gelsin de beni biçsin...”* diye başladı dert yanmaya... Casim, Rüstem’i dinlemedi bile, dikkatini yola verdi.

Nuri bu konuşmadan işkillenmişti. Casim durduk yere niye böyle bir şey sormuş ve niye devamını getirmemişti? Üstelik Mecit’i babasına sormuştu... Bu iş canını sıkıyordu. Fırınkaya meselesi mi diye soracak oluyor, minibüsteki yolcular aklı-

na geliyor, soru boğazına düğümleniyordu. Acaba komutan Casim'i niye çağırmıştı? Tapu meseleleri artık mahkemelik olmuştu. Karakolluk ne olabilirdi? Sözü dolambaçlı sorup yanıt bulmaya niyetlendi. *"Seni yine tapu meseleleri için mi çağırmışlar?"*

-*"Hayır!"* dedi Casim, *"Yeter artık, en az on mahkemem var."*

-*"Köyde mahkemeye taşınmayan kalmadı neredeyse... Köyden göç ederken tapuları devretseymiş, belki de bunlar olmazdı?"*

-*"Sadece tapu dönmedi diye değil ki? Ormanı da kesip kesip çayıra kattı millet... Devlet hakkını önünde sonunda arar."*

Casim konuşulanları duymuyordu. Diyegarmuç'un altındaki asfalt yola kavuştular. Casim iyice tedirgin oldu. Yola yamaçta eriyen karların suyu akmış, gece de donmuştu. Kayalar gölge ettiği için de buz erimemişti. Zincirler takılı olmasına karşın asfaltın üstündeki buz cam gibiydi... Firene basmamaya özen göstererek ikinci viteste yavaş yavaş gidiyordu. Bir tilki hızla önünden geçince panikledi ve direksiyonla oynadı, araba kaymaya başlayınca minibüstekiler bağrıştılar. Casim çok geçmeden arabayı toparladı. Yolcular derin bir nefes aldılar, soluklandılar. Edif, *"Tükezler keşke yola çıkmasaydı, cahildir çocuk, şimdi arabayı falan uçurursa..."* dedi. Casim sanki az önce tehlike atlatmamış gibi sakindi; *"Yok canım, Artvin'in yolları köy yolu mu? Her dakika tuzluyorlar, bir şey olmaz..."* Arabanın kayması, Edif'in içine kurt düşürdü... Damadı araba kullanmakta pek deneyimli sayılmazdı. Ehliyetini evlendikten sonra almıştı. Hiç görmediği torunu geldi birden aklına, acaba neye benziyordu?

Ardanuç'a beş kilometre ya vardı ya yoktu... Tükez dışarıyı izliyordu. Yamaçlarda kar tutmayan yerler kahverengiydi ve

dere de kayaların renginde akıyordu. Dere öyle büyümüştü ki neredeyse yola uzanıp gelip geçenleri toplayacaktı bir bir… Kanyonun dönemeçli yolları midesini bulandırdı, gözlerin kapadı. Köyde sevdiği ne varsa bir bir gözünün önünden geçirdi; annesi, babası, Alim... Derenin kenarındaki kaya, hatta köknar bacısı... Ne çok özlemişti... Bir gün önce gözüne uyku girmemiş, sabahlamıştı. Kaldıkları yer gayet sıcak ve temizdi. Giresun'da kocasının akrabasında kalmışlar, çok ilgi görmüşlerdi. Dönüp arka koltuğa baktı; kızı mışıl mışıl uyuyordu. Birden araba sallandı, Tükez bağırdı... Yamaçtan küçük bir heyelan olmuş, taşlar yola dökülmüştü... Kocası zorlukla direksiyona hakim oldu, bariyerlere çarpmaktan kurtuldu... Sonra da durdu, küfredip arabadan indi, arabanın altına bakıp ne olup ne bittiğini anlamaya çalıştı. Büşra annesinin çığlığına uyanmıştı... Tükez arka koltuğa geçip kızını aldı, battaniye ile örtüp dışarı çıktı. Büşra'nın gözünü güneş kamaştırınca içeri girdi. Kocası öfkeyle döndü, arabayı çalıştırdı, kızına bakıp yanağını sıktı. Tükez'e, *"Gözlüklerini takmadan çıkma! Görmüyor musun gelip geçen herifleri... Ne gösteriyorsun yüzünü?"*

-*"Nereden görecekler yüzümü... Yola sırtımı dönmüştüm!"*

-*"Köye gidince dikkatli ol! Hoşlanmam ben böyle şeylerden bilirsin?"*

Tükez kavga çıkarmak niyetinde değildi, zaten kavga edecek gücü de yoktu. *"Peki!"* dedi, kızıyla ilgilenmeye başladı. Adapazarı'na gelin olalı beri azar işitmekten yılmıştı. Köy işlerine uyarlı elleri, kentli bir kadın kadar ev işlerine uyarlı değildi, bu yüzden aşağılanıyor, hırpalanıyor, dalga geçiliyordu. Evde kaynanası başındayken bitmek bilmeyen günler ruhunu kurutmuş, yaşama sevincini almış, sık sık hastalanmaya başlamıştı. Konuşkan, umursamaz Tükez'in cansuyu çekilmiş, kuru kök-

nara dönmüştü. Artık pek konuşmuyordu da… Dışarıya yalnız başına çıkması olanaksızdı, kimseyi tanımıyor, kimseyle dertleşemiyordu. Ailece çıktıklarında da kapkara bir çarşafa bürünüyor, ellerine siyah eldiven giyiyordu. Gözleri görünmesin diye de siyah güneş gözlüğü takıyordu. Kızı uyanır uyanmaz bu haliyle görse korkup hasta olacağından tedirgin oluyordu. Tek yaşam kaynağı kızıydı, onu bütün varlığıyla koruyor, kolluyor, büyütüyordu. Bir de dolunay geceleri pencere kenarında düşler kuruyor; köyde yaşadıklarını, gittiği yerleri tekrar tekrar anımsıyordu. Babasını, annesini, Alim ve elbet köydeki arkadaşlarını... Kız kardeşlerini, tayları, köknarı… Ailesinden ayrılınca bu kadar acı çekeceği, köyü bu kadar özleyebileceği aklının ucundan bile geçmezdi. Bir kurtuluş olarak seçmişti evliliği, oysa kendine bir zindan yaratmıştı. Babasının, Büşra'yı seveceği anı sabırsızlıkla bekliyordu. Ne olursa olsun babasına bir torun vermişti, bu Tükez'in gönlünü rahatlatıyordu.

"Torunlar bir başka oluyor." dedi Casim keyiflenerek, *"Akşam telefon ediyor, diyor ki dede, bana para gönder. Çok namussuz bu bizim Adapazarı'ndaki torun çok... Ama uzak işte!"* Edif de kızını bu kadar uzağa vermiş olduğu için pişmandı. *"Hadi ben verdim, sen niye verdin taa oralara kadar kızını Casim, sen gün görmüş adamsın..."*

-*"Ne bileyim, kader... Allah'ın emrine karşı gelinmiyor"*

-*"Haklısın..."* dedi Edif, *"Tükez'i de bir onlar istedi... başkası isteseydi başkasına verirdim belki…"* Rüstem söze girdi: *"Arkadaş, ben üç kız evlendirdim, hep kızlarımı gelip istesinler diye bekledim... Çok yanlış... Gerekirse, güvendiğin bir ailenin oğlu varsa, gidip seninle dost olmak istiyorum diyeceksin... Bunda küçülecek bir durum yok..."* Casim, *"Olur mu hiç öyle şey... ayıp!"* Rüstem,*"Niye olmasın?"* dedi. *"Bari senin iste-*

diğin bir yere gitmiş olur kız... Görüşme olanağın olur, gözün arkada kalmaz... değil mi?"

-*"Rüstem haklı"* dedi Edif.

Sohbet yol gibi akıp gitti...

Nuri söyleşiye katılmıyor, olasılıkları düşündükçe içini yiyordu. Casim'in sözünden fena işkillenmişti, kesin kendisini kötü bir şey bekliyordu, fakat ne olduğunu tahmin edemiyordu… Casim'le baş başa kalması gerekirdi, bir an önce Ardanuç'a varmak için can atıyordu. Kocaman adamdı, ömrü çileyle geçmişti, tek umudu vardı define bulmak… Kendi kendine, *"Bak başına ne işler açtın!"* diye söylenmeye başladı: *"Senin neyine define? Define mi arıyorsun git sürünün peşine, onlara bak, çoğalt… Kim emek vermeden para bulmuş da hayırını görmüş… Kadersizliğe bak, fakir hırsızlığa çıksa, ilk akşamdan ay doğarmış…"*

Nihayet minibüs Azem'in kahvesinin önünde durdu, Rüstem ve Tütiye dışındakiler indiler, paralarını ödeyip dağıldılar. Nuri Casim'in sabırsızlıkla işini bitirmesini bekliyordu. Casim dönüp minibüse binecekken Nuri omzundan tuttu. *"Karakolda ne oldu?"*

-*"Komutan yarın bizi bekliyor oğlum... Değneğe yan bastık vallahi, biri ispiyonlamış Eşref'in düğününde..."*

-*"Suçumuz neymiş?"*

-*"Fırınkaya..."*

Nuri'nin başına kaynar sular döküldü... Fakat kendisi kimseye bir şey söylememişti, Mecit de olayın ertesi günü Bursa'ya gitmiş ve bir daha dönmemişti. Hele muhtar olduktan sonra Zülküf asla böyle bir şey yapmazdı.

-*“Ne yapacağız?”*

-*“Ben halamları Artvin’e götürüp döneceğim... Senin mahkemen yok mu?”*

-*“Yetişir misin?”*

-*“Yetişemezsem Azem’in orda konuşuruz...”*

Nuri, *“Peki”* dedi.

Casim arabaya biner binmez, Rüstem neden çabuk davranmadığını sorgulayıp sitem etti. Tütiye neredeyse kendinden geçmişti; yüzü sararmış, göz kapakları kapanmıştı. Casim motoru çalıştırıp gaza bastı. Ardanuç’un içinde yollar temizdi, küçük kasabayı hızla geçip, köprüye geldi, ani bir fren yaptı, karşıdan bir araba yavaş yavaş geliyordu. Yol dardı, birinin beklemesi gerekiyordu. Casim bir an bekleyeyim dedi, fakat Tütiye çok rahatsızdı, dörtlüleri yaktı, selektör yaptı ve köprüye girdi. Karşıdaki araba da köprüye girmiş, selektör yapıyordu. Üstelik arabayı durdurmamıştı. Neredeyse çarpışacaktılar ki fren yaptılar. Casim öfkeyle arabadan inip arabanın üzerine yürüdü. Karşıdaki adam korkup geri geri gitmeye başladı, Casim yine de arabayı takip ediyor, öfkesini bastıramıyordu. Arkadan Rüstem bağırdı; *“Gel bulaşma adama. Halanın durumu kötü!”* Casim bir an kararsız kalsa da geri döndü. Tam arabanın yanına geldiğinde durup bir iki laf söylemek istediyse de Tütiye’yi hastaneye yetiştirmesi gerekiyordu. Yine de geçerken içeriye nefretle baktı; arabayı sakallı genç bir adam kullanıyordu, içerde çarşaflı bir kadın vardı.

Tükez, Casim’i tanımıştı fakat belli etmedi. Casim’in kocasını korkutmasından da içten içe hoşlanmıştı. Kendini daha iyi hissediyordu. *“Memleket başka bir şey”* dedi içinden… Sonra köydeki hayatını düşündü bir bir… Acaba Alim’le karşılaşınca

ne olacaktı. Yıllarca korkup gözünün içine bakmadığı abisine nasıl davranacaktı? O ne yapacaktı? Annesi geldi aklına bir süre, annesinin kokusunu özlemişti, o koku her zaman rahatlatırdı Tükez'i… Ablalarını düşündü, evlenmişlerdi ama yine de görüşebileceklerdi. Düğünlerine gelmeyi çok istese de kocasına bağlıydı, ne kadar ısrar etse de kabul etmemişti. Sonra dereyi düşündü, derenin kenarındaki kayayı… Kızını da oraya götürmek istiyordu, annensinin kutsal yerini bilmesi gerekirdi. Adapazarı'na gitmek aklının ucundan bile geçmemişti. O zamanlar bir kurtuluş gibi görmüştü evliliği, fakat evlendiğine çok pişmandı. Bir tek mutluluk kaynağı vardı, kızı… Geri kalan her şey kendine yabancı, her şey eksikti. Babası annesi sağdı ama kendini öksüz gibi hissediyordu. *"Keşke burada birine varsaydım"* diye geçirdi içinden. *"Şehir dedikleri ne? Dört duvar… Dışarı çıkmak yok, çıkarsan her yerini kapatacaksın, kimseyle konuşmayacaksın… Şehrin olanakları varmış kime ne? Torbayla eve yiyecek geliyor, paketle süt, taneyle yumurta alıyorlar… Neresi zenginlikmiş?"* Sonra Yahya aklına geldi, acaba Yahya'ya ne olmuştu?

Araba, Kebapçı Tahsin'in dükkanının önünde durdu. Tükez birden babasını gördü, içi sevinç doldu, nasıl indi, kapıyı nasıl açtı bilmiyordu, kendini babasına sarılmış buldu… Bir süre sarılıp öyle kaldı, babasından ayrılıp çevreye baktığında hemen yanında kocasını gördü, Tükez'e ters ters bakıyordu. Tükez üstünü başını düzeltti, gözlüklerini takmadığını fark edip arabaya yöneldi. Abisinin baskısından kurtulmak için evlenmişti ama kocası abisinden daha beterdi. Yağmurdan kaçarken doluya tutulmuştu.

Hasretten mi şaşkınlıktan mı arabada kızını unutmuştu. Battaniyelerini sarıp kucağına aldı, gözlüğünü takıp babasına kızını göstermek için döndü. Babası hemen arkasında duruyordu,

bir süre kızına baktı. Babasının torununa bakışı Tükez'in çok hoşuna gitmişti. *"İşte yavrum, deden..."* dedi. *"Bana benziyor değil mi?"* dedi. *"Evet, çok benziyor"* dedi Edif, sonra da torununa sarılıp sarılıp öptü. *"Bu kıza doyamayacağım ben herhalde…"* dedi Edif, yüzünde ne kadar gerginlik varsa çözülüp gitti. Bebeği severken kendini kaybetmişti ama aniden aklına geldi; *"Açsınızdır, hadi Tahsin'in orada cağ yiyelim…"* Tükez'in kocası *"Siz gidin, ben arabayı kapatıp gelirim ben."* dedi. Tükez babasının koluna girip sevinçle kebapçıya yöneldi. Kebabçıda fazla müşteri yoktu, uygun bir masaya oturdular. Edif kebapçıya seslendi, *"Hele bize cağ getir!"* sonra Tükez'e dönüp, *"Torunuma kokusu gidecek, ona da tattırmayı unutma, günahtır!"*

Kebapçı çarşafın içinde Tükez'i tanıyamamıştı… Fahri, Tükez'in geleceğinden söz edince, bu kadının Tükez olduğunu anladı; *"Oo, Tükez Hanım hoş geldiniz…"* Eskiden olsa Tükez kebapçıyı yanıtladığı gibi onunla sohbete dalardı fakat kocası bundan hoşlanmıyordu ve neredeyse gelirdi. Sadece, *"Hoş bulduk abi."* dedi. Sesini sadece Tahsin duyabilmişti. Kocası çok geçmeden geldi, masaya oturdu. Tükez'le babası konuşuyor o susuyordu. Cağlar gelmeye başlayınca hevesle eti yemeye koyuldu. Tükez de kebabı özlemişti, cağ üstüne cağ yiyordu. Canı su çekti, sürahiden bardağa suyu dökerken, masanın yanına bir adamın geldiğini gördü ama bakamadı. Adam yaklaştıkça kendini kötü hissetmeye başlamıştı, eli ayağı tutmamaya, göğsü sıkışmaya, alnı terlemeye başladı. Bardağı dudağına götürdü, kara gözlüklerinin arkasından kaçamak bir bakış attı… Saçları usturaya vurulmuş, eski ve kirli elbiseli bir adam dikilmişti karşısına... Soğuk olmasına karşın kısa kollu bir tişört giymişti. Adam öyle dikildikçe, Tükez'in yüreğinde kaynar sular fokurduyor, içini kara bir buhar kaplıyordu. Bir kaçamak bakış fırlattı, adamla kısa bir süre göz göze geldi…

Bu bakışları çok yakından tanıyordu. Bakışları insanı eritiyor, tenini buhara çeviriyor, içine çekiyor, soluksuz bırakıyordu. Tükez'in bakışları adamın omzuna kaydı, bu dövme pek tanıdıktı… Tükez nefessiz kalmıştı ki, adam elini uzatıp *"Yahya aç!"* dedi. Tükez'in elindeki bardak, parmaklarından kayıp yere düştü…

son